

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

AF

DEN AF KONGL. MAJ:T DEN 25 MAJ 1900

TILLSATTA KOMITÉ

FÖR AFGIFVANDE AF FÖRSLAG

OM SKÄRPNING AF VISSA FRIHETSSTRAFF OCH OM VILKORLIG
FRIGIFNING ÄFVEN SOM FÖR UTREDNING AF FRÅGAN
OM VILKORLIG STRAFFDOM M. M.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1902

TILL KONUNGEN.

I underdånig skrifvelse den 10 Maj 1894 anhöll Riksdagen, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida i vår lagstiftning kunde införas föreskrift om så kallad vilkorlig frigifning, samt, derest Eders

Kongl. Maj:t skulle finna sådant lämpligt, låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag i sådant syfte. Vidare har Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 Maj 1898 hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, ej mindre huruvida vilkorlig straffdom lämpligen kunde vid ringare brott och förseelser i den svenska rätten införas, än äfven huruvida i de fall, der enligt nu gällande lag enkelt fängelse antingen ådömes omedelbart på kortare tid eller sättes i stället för bötesstraff, andra mera affiktiva frihetsstraff borde komma till användning, vare sig såsom allmän regel eller då domstol derom förordnar, och huruvida sådana eller andra affiktiva straff borde särskildt stadgas för brott emot person, vid iteration eller eljest försvärande omständigheter, när straffarbete likväl ej ansåges böra å brottet följa, samt, om förhållandena dertill föranledde, för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade lagbestämmelser, som för vinnande af sålunda angifna syften kunde erfordras.

Sedan Fångvårdsstyrelsen öfver dessa framställningar afgifvit underdåniga utlåtanden, beslöt Eders Kongl. Maj:t den 25 Maj 1900 att åt en komité uppdraga dels att upprätta förslag om skärpning af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen samt om vilkorlig frigifning, dels ock att i sammanhang härmed vidare utreda frågan om införande af varning eller vilkorlig dom samt utarbета de författningsförslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Till ordförande i nämnda komité förordnade Eders Kongl. Maj:t samma dag undertecknad Elliot samt till ledamöter undertecknade Almqvist, Gullstrand, Hallberg, Montelius och Widén, af hvilka undertecknad Gullstrand jemväl skulle vara skyldig att bestrida sekreteraregöromålen. Undertecknad Montelius har emellertid uppå ansökning blifvit den 27 September 1901, för fullgörande af annat offentligt uppdrag, i nåder entledigad från komitéuppdraget i hvad det afsåge den af komitén då ännu ej behandlade frågan om vilkorlig dom, och förordnades samma dag undertecknad de Maré att i stället såsom ledamot af komitén deltaga i dess behandling af sistnämnda fråga.

Till fullgörande af de komitén meddelade uppdrag har komitén varit för öfverläggningar samlad dels från och med den 3 September till och med den 26 November 1900, dels från och med den 15 Mars till och med den 15 Maj, från och med den 17 Juni till och med den 13 Augusti samt från och med den 20 September till och med den 21 November 1901, dels ock under år 1902 från och med den 3 Februari till och med den 8 Mars samt från och med den 12 Maj till och med innevarande dag. Arbeten för komiténs räkning hafva emellertid derjemte utförts af undertecknad Gullstrand under sommaren 1900 och under tiderna emellan de

allmänna sammanträdena samt af andre ledamöter i komitén under kortare tider mellan sammanträdena. Professoren i straffrätt m. m. vid universitetet i Lund Johan Carl Wilhelm Thyrén har på grund af särskildt utaf Eders Kongl. Maj:t, efter framställning af komiténs ordförande, gifvet uppdrag dels utarbetat en i komiténs betänkande intagen allmän redogörelse för rättsinstitutet vilkorlig dom och dels, sedan komitén egnat frågan om vilkorlig dom förberedande behandling, biträdt komitén under en tid af omkring två veckor vid de vidare öfverläggningarna i samma ämne.

Sedan komitéarbetet numera i sin helhet afslutats, får komitén, som vid den anbefalda utredningen funnit öfvervägande skäl tala för införande i den svenska rätten af vilkorlig straffdom beträffande ringare brott och förseelser, härmed i underdånighet öfverlemnna förslag till:

lag angående ändring i vissa delar af strafflagen;

lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum;

lag angående vilkorlig frigifning;

lag angående vilkorlig straffdom;

lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om straffregister den 17 Oktober 1900; samt

förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894.

Lagförslagen åtföljas af motiv jemte en af undertecknad Gullstrand i egenskap af komiténs sekreterare utarbetad öfversigt af delar af strafflagstiftningen i åtskilliga främmande länder.

Undertecknade Elliot och Widén samt undertecknad Montelius, hvilka inom komitén i olika hänseenden uttalat skiljaktiga meningar, få derutinnan åberopa de af oss afgifna, vid komiténs betänkande fogade särskilda yttranden, hvarjemte jag Montelius får anmäla, att jag till följd af den mig i nåder meddelade befrielse från deltagande i behandlingen af frågan om vilkorlig straffdom icke heller inom komitén deltagit i utarbetandet af förslaget till lag angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i lagen om straffregister.

De handlingar, hvilka med nådiga brefvet den 25 maj 1900 öfverlemnats till komitén, återställas.

Stockholm den 17 Maj 1902.

Underdånigst

J. E. ELLIOT.

VIKTOR ALMQUIST.

EDVIN GULLSTRAND.

ERIK HALLBERG.

G. DE MARÉ.

L. H. MONTELIUS.

JOHAN WIDÉN.

LAGFÖRSLAG.

I.
Förslag
till
LAG

angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Härigenom förordnas, att nedan nämnda delar af 2 och 4 kap. strafflagen skola erhålla följande lydelse:

2 Kap.

2 §.

Dödsstraff skall å fängelsegård verkställas genom halshuggning. Förut gifves den dömda lämplig tid att sig till döden bereda. Innan han till afrättsplatsen utföres, skall domen der uppläsas. Vid afrättningen skola närvara fängelsets föreståndare, fängpredikant eller den, som beredt fånge till döden, fängelse- eller provincialläkare, kronofogde eller magistratsledamot, af Konungens Befallningshafvande förordnad tjänsteman, som förer protokoll öfver hvad dervid förekommer, samt andre personer, hvilka Konungens Befallningshafvande tillkallar. Den kommun, inom hvars område afrättningen sker, ege ock utse högst tolf personer att afrättningen öfvervara. Den afrättades kropp varde i stillhet å närmaste begravningsplats jordfäst.

Dödsstraff skall ej verkställas å qvinna, som hafvande är, utan uppskjutas till dess hon efter barnsörden tillfrisknat; ej heller å den, som för sjukdom ej kan sig till döden bereda, innan med honom bättre varder.

Ej skall någon undergå dödsstraff, innan Konungen förordnat, att domen verkställas må.

3 §.

Straffarbete skall ådömas på lifstid, eller på viss tid ej under två månader eller öfver tio år utom i de fall, som i 4 kap. 5, 6 och 7 §§ sägas.

4 §.

Fängelse kan antingen omedelbart för brott ådömas, eller i stället för ålagda böter användas, om tillgång till deras gäldande saknas.

Fängelse, som omedelbart för brott ådömes, må ej i andra fall, än som i 4 kap. 5 och 7 §§ omtalas, sättas under en månad eller öfver två år.

Om fängelse, hvartill böter förvandlas, skils i 10 och 11 §§.

5 §.

Den, som straffarbete eller fängelse undergå skall, insättes i allmän straffinrättning; och varde med honom förfaret, såsom särskildt stadgadt är.

6 §.

Straffarbete på viss tid kan ådömas med skärpning genom hårdt nattläger, minst fyra, högst trettio dagar af strafftiden, antingen enbart eller i förening, under högst sex dagar, med mörkt enrum.

Fängelse, som omedelbart för brott ålägges, kan ådömas med skärpning genom hårdt nattläger, minst två, högst tjugo dagar.

Ej må tid för straffskärpning i något fall sättas öfver en femtedel af hela strafftiden.

Om afbrott, under det skärpning verkställes, är särskildt stadgadt.

Skärpning tillämpas icke på qvinna, när hon hafvande är eller barn ammar; ej heller på annan, så länge han finnes ej kunna utan våda för helsan skärpningen undergå. Skärpning vare förfallen, der den ej kan före strafftidens slut verkställas.

7 §.

Straffskärpning, hvarom i 6 § är nämndt, må ådömas endast för uppsåtligt brott, som här sägs:

våld eller annan misshandel å person äfvensom försök att annan till lif eller helsa skada, dock ej barnamord eller försök dertill, ej heller envig, utan att dervid förfarits svikligen;

begagnande af lifsfarligt vapen såsom i 14 kap. 15 § sägs;
 åtgärd till dödande eller fördrifvande af kvinnas foster, der brottet
 af annan än kvinnan begås;
 annat brott, än förut är nämndt, när deri ingår uppsåtlig våldsgerning å person eller hot, som innebär trängande fara;
 brytande af hemfrid;
 sådan skadegörelse å egendom, som i 19 kap. sägs, så ock annan brottslig handling, hvarom der förmäles.

Ej må till skärpning dömas, utan så är, att synnerlig råhet, ondska eller förhärdelse genom brottet ådagalagts, och det straff, som gerrningen förskylt, är till tiden så kort, att det anses ej utan slik skärpning skola å den brottslige öfva tillbörlig verkan.

9 §.

Ej må i mät för böter tagas den sakfäldes enda fasta egendom, hvaraf han sin nödiga bergning hafver; ej nödig bostad; ej till jordbruket nödiga lösören eller hvad den sakfælde eljest till sin närings bedrivande behöfver; ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfælde, hans hustru och oförsörjda barn; ej heller af det förråd, som i huset finnes, hvad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras.

Är annan tillgång, men förslår den ej till böternas fulla gäldande; då skall ej heller den utmätas.

Nu vill den sakfælde gälda en del af böterna; vare minsta afbetalning fem Riksdaler. Finnes den, som afbetalning gjort, ej ega tillgång, som må för böterna i mät tagas, och äskar han sist vid utmätningsförrättningen rådrum för vidare betalning; hafve tid trettio dagar efter förrättningen. Gör han under den tid ånyo afbetalning, och uppgår sammanlagda beloppet af hvad guld det blifvit till hälften af böterna eller, der böterna gå öfver femtio Riksdaler, till minst tjugofem Riksdaler; hafve ytterligare tid trettio dagar.

10 §.

Saknas hos den, som blifvit till böter fäld, tillgång till deras fulla gäldande, skall hvad oguldet är, utom i fall, som i 11 § och 4 kap. 7 § nämnas, till fängelse vid inskränkt kost förvandlas.

Vid sådan förvandling svare tre dagars fängelse emot böter, icke öfverstigande tio Riksdaler, samt hvarje följande dags fängelse under de

närmaste nio dagarne emot tio Riksdalers böter, under de nästa tio dagarne emot tjugofem Riksdalers böter och under de derpå följande dagarne emot femtio Riksdalers böter, dock med iakttagande att fängelsestraffet ej må sättas öfver trettio dagar; så att

böter, icke öfverstigande 10 R:dr, svara emot 3 dagars fängelse vid inskränkt kost; deröfver till och med

20	»	»	»	4	»	»	»	»	»
30	»	»	»	5	»	»	»	»	»
40	»	»	»	6	»	»	»	»	»
50	»	»	»	7	»	»	»	»	»
60	»	»	»	8	»	»	»	»	»
70	»	»	»	9	»	»	»	»	»
80	»	»	»	10	»	»	»	»	»
90	»	»	»	11	»	»	»	»	»
100	»	»	»	12	»	»	»	»	»
125	»	»	»	13	»	»	»	»	»
150	»	»	»	14	»	»	»	»	»
175	»	»	»	15	»	»	»	»	»
200	»	»	»	16	»	»	»	»	»
225	»	»	»	17	»	»	»	»	»
250	»	»	»	18	»	»	»	»	»
275	»	»	»	19	»	»	»	»	»
300	»	»	»	20	»	»	»	»	»
325	»	»	»	21	»	»	»	»	»
350	»	»	»	22	»	»	»	»	»
400	»	»	»	23	»	»	»	»	»
450	»	»	»	24	»	»	»	»	»
500	»	»	»	25	»	»	»	»	»
550	»	»	»	26	»	»	»	»	»
600	»	»	»	27	»	»	»	»	»
650	»	»	»	28	»	»	»	»	»
700	»	»	»	29	»	»	»	»	»
	»	»	»	30	»	»	»	»	»

11 §.

För kvinna, som hafvande är eller barn ammar, ege fängelse vid inskränkt kost ej rum. Samma lag vare, om någon finnes ej kunna utan våda för helsan sådant fängelse undergå. I dessa fall skall den bötfälde hållas i annat fängelse två gånger så lång tid, som han eljest skolat fängelse vid inskränkt kost undergå.

12 §.

Äro böter förvandlade, på sätt i 10 eller 11 § sägs, och göres af betalning; då skall, ändå att förvandlingsstraff begynt, ny förvandling, efter det oguldna beloppet, verkställas.

Skola böter förvandlas, de der genom flera domar ålagda äro; varde den förvandling efter böternas sammanräknade belopp *gjord*. *Har någon del af böterna redan blifvit till fängelsestraff förvandlad; vare den förvandling förfallen och förvandling af samtliga böterna verkstäld. Lag sanma vare, om till verkställighet på en gång förekomma särskilda fängelsestraff, hvartill böter efter 10 eller 11 § förvandlade blifvit.*

13 §.

Om förvandling af böter efter 10, 11 eller 12 § förordne Konungens Befallningshafvande, der ej för särskildt fall finnes annorlunda stadgadt.

4 Kap.

1 §.

Innefattar en handling flera brott, och är straffet å ettdera svårare, än å annat; då skall det svåraste straffet ådömas: är hvarddera brottet belagdt med samma straff; varde det straff ådömdt. I båda dessa fall skall brott, för hvilket särskildt straff ej ådömes, betraktas såsom försvårande omständighet; *och må, der någotdera brottet är sådant, som i 2 kap. 7 § sagdt är, kunna till skärpning dömas.* Är någotdera brottet belagdt med förlust af embete eller påföljd, som i 2 kap. 15, 19 eller 20 § omtalas; varde ock den förlust eller påföljd ådömd.

Der en handling innefattar brott, som i särskilda afseenden med olika straff belagdt är; vare ock lag, som i denna § sägs.

2 §.

Har någon föröfvat flera brottsliga handlingar, och stå de ej till hvarandra i det sammanhang, att de innefatta fortsättning af en och samma förbrytelse, utan äro, hvar för sig, till särskilda brott att hänföra; då skall, ändå att brotten af samma slag äro, domstolen utsätta de sär-

skilda straff, som å hvarje brott följa bort, och derefter, i händelse någon förändring af straffen, efter hvad i 4, 5, 6, 7 eller 8 § sägs, skall ega rum, derom meddela erforderliga bestämmelser.

7 §.

Är någon, som gjort sig skyldig till fängelse eller straffarbete på viss tid, tillika förfallen till böter, och saknar han tillgång till deras fulla gäldande; då skall, *oberoende af beslut, som om bötesförvandling förut må vara meddeladt, hvad af böterna ej guldits öfvergå till fängelse, efter ty i 2 kap. 11 § sagdt är; och varde det fängelsestraff, under iakttagande af de i 5 och 6 §§ här ofvan stadgade grunder, med öfriga straffet förenadt.*

8 §.

Är af straff, som med hvarandra förenas, någotdera förbundet med skärpning; varde den tillämpad: äro två eller flera af straffen med skärpning förbundna, tillämpas den skärpning, som svårast är, eller, der skärpningarne äro lika svåra, en af dem. Ej skall i fråga om skärpning till skilnad i dessa fall lända, antingen det är fängelse eller straffarbete. En dags skärpning med mörkt enrum anses svara mot två dagars skärpning endast genom hårdt nattläger; och varde, der skärpningar finnas efter sådan grund lika svåra, skärpningen med mörkt enrum tillämpad.

9 §.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall straffet så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.

10 §.

Der från ådömd straffskärpning afräknas skärpning, som till följd af tidigare dom verkställd blifvit; varde skärpning, den der, efter de i 8 § för jemförelse stadgade grunder, öfrig finnes, ej i annat fall tillämpad, än att den för skärpning bestämda tid öfverskjuter den, hvarunder skärpning redan egt rum, ej heller till annan del, än som under öfverskjutande tid fullbordas kan.

Är straff, som genom senare domen bestämts, ej med skärpning förbundet, och har skärpning verkstälts; då skall för hvarje, hel eller påbörjad, dags skärpning afdrag å strafftiden ske sålunda, att en dags straffarbete eller två dagars fängelse afdrages för hårdt nattläger och lika tid särskildt för mörkt enrum, oberoende af den afräkning, som skall för frihetsstraffet ega rum. Är ålagd skärpning mindre svår än den, som verkstälts; varde för skilnaden enahanda afdrag å strafftiden gjordt.

11 §.

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förenas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställdt, då det nya brottet begicks, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod deraf kan vara verkställdt efter det nya brottets föröfvande.

12 §.

Förekomma till verkställighet på en gång flera domar, hvarigenom samma person blifvit till straff dömd, och äro straffen af beskaffenhet, att de, efter ty förut är sagdt, ej kunna, jemte hvarandra, verkställas; förordne Konungens Befallningshafvande, huru straffen skola sammanläggas.

13 §.

Der lagen utsätter särskildt straff för den, som ånyo begår brott, skall det straff ej ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff.

Ej heller må, ändå att straffet för det förra brottet var till fullo verkställdt, till särskildt straff för återfall dömas, der den straffade, sedan verkställigheten afslutades och innan det nya brottet föröfvades, under en tid af tio år hvarken begått gerning, som i förhållande till det förra brottet utgör återfall, eller för sådan gerning undergått bestraffning. Vid tillämpning af hvad sålunda är föreskrifvet skall hvarje gerning, som innefattar stöld, snatteri, inbrott, rån eller försök dertill, i förhållande till annan sådan gerning anses utgöra återfall.

14 §.

Föröfvar den, som till straffarbete på lifstid dömd är, brott, som dödsstraff ej medförer; varde straffet skärpt genom hans inneslutande i mörkt enrum på högst tjugoen dagar; och må denna skärpning, i svårare fall, verkställas tre gånger, dock med minst tre månaders uppehåll emellan hvar gång.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 19 —.

Böter, som blifvit ålagda före nämnda dag, varde till den del, som ej gäldas, förvandlade efter dittills gällande grund. Förekomma tillika senare ålagda böter, skall förvandling af samtliga böterna efter sagda grund verkställas.

II.

Förslag

till

LAG

angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum.

Med upphäfvande af lagen angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum den 29 Juli 1892 stadgas som följer:

1 §.

Den, som är dömd till straffarbete, skall, så vidt ske kan, hållas i enrum hela strafftiden, der denna icke öfverstiger tre år, och, der strafftiden är längre, de tre första åren.

2 §.

Är någon enligt 1 § till fullgörande af straffarbete, som blifvit honom på viss tid ådömdt, i enrum insatt, och varder han, innan det straff fullbordadt är, för annat brott dömd till ytterligare straffarbete; då skall, i fråga om sättet för straffens verkställighet, iakttagas, att den sammanlagda tid, under hvilken han må i enrum hållas, icke får öfverstiga tre år, der ej verkställighet sker under förhållande, som i 9 § sägs.

3 §.

Är någon dömd till straffarbete med skärpning, bör skärpningen verkställas vid strafftidens början. Hvarje skärpningsdag skall omfatta tjugo-fyra timmar, och skall efter hvar tionde dag göras tio dagars afbrott i skärpningen.

Skall skärpning till någon del ske med mörkt enrum, bör skärpningen i denna del, så vidt omständigheterna medgifva, verkställas först.

Föreligger för verkställighet af straffskärpning sådant hinder, som i 2 kap. 6 § strafflagen omförmäles, skall med skärpningen anstå, så länge hindret fortfar; dock att hinder för vistelse i mörkt enrum ej må uppehålla skärpningen i öfrigt längre, än att denna kan före strafftidens slut fullbordas.

4 §.

Den, som undergår straffarbete i enrum, skall hållas till det arbete, hvarpå tillgång finnes. Till andel i inkomst för arbetet ege han ej rätt. Allenast för arbete, som utföres utöfver föresatt skäligt mått, kan till uppmantran arbetsskilling tilläggas honom.

Ej må han förskaffa sig eller emottaga underhåll, beklädnad eller annat utöfver hvad honom vid straffinrättningen består.

Bref eller bud till eller från annan person inom eller utom fängelset må icke af fången afsändas eller emottagas, utan att fängelsets styresman efter pröfning lemnar tillstånd dertill.

Af annan än fängvaktare, vid fängelset anställd läkare eller prest samt de personer, som öfver fängelset hafva uppsigt eller der, till följd af tjenstebefattning eller Fängvårdsstyrelsens beslut, ega tillträde, må fången ej emottaga besök, med mindre fängelsets styresman pröfvar omständigheter af särskild vikt föranleda till undantag; dock må, sedan tre månader från straffets början förflutit, kunna, ändå att sådana omständigheter ej föreligga, tillstädjas fånge, som ej undergår straffskärpning, att emottaga besök af maka, föräldrar, barn eller syskon, der ej ordningen eller säkerheten i fängelset kan derigenom äfventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt.

5 §.

Fängelse skall, ehvad straffet blifvit omedelbart för brott eller såsom förvandlingsstraff i stället för ådömda böter ålagdt, på sådant sätt verkställas, att fången, så vidt ske kan, förvaras i enrum.

6 §.

Är någon dömd till fängelse med skärpning, skall i fråga om skärpningsens verkställande iakttagas i tillämpliga delar hvad i 3 § stadgats.

7 §.

Då fånge undergår antingen omedelbart för brott ålagdt *fängelse* eller dermed förenadt fängelse, hvartill ådömda böter förvandlats, är han pliktig sysselsätta sig med lämpligt arbete. Sådant arbete må han själf förskaffa sig, och eger han då verkställa detsamma för egen räkning; dock bör fängelsets styresman tillse, att denna rätt ej missbrukas till brottliga företag. Begagnar fången sig icke af nämnda rätt, skall arbete i mån af tillgång lemnas honom, och tilldelas honom af arbetsinkomsten andel enligt särskilda bestämmelser.

Vill och kan fången förskaffa sig *underhåll* eller *beqvämlighet*, utöfver hvad i fängelset består, vare det tillätet, så vida ordningen eller säkerheten inom fängelset derigenom icke störes; dock må han ej bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större beqvämlighet, än som är förenligt med måttlighet och enkelhet. Ej må han begagna vin eller spritdrycker. Undergår han straffskärpning, som i 6 § omtalas, må han derunder ej åtnjuta beqvämlighet, som är egnad att upphäfva eller mildra skärpningen.

Fångens maka, föräldrar, barn eller syskon må honom i fängelset besöka; likväl skall anmälan derom förut ske hos fängelsets styresman, som skall för besöken bestämma lämplig tid samt, om han så nödigt aktar, förordna, att under besöken någon af fångbetjeningen skall vara tillstädes. Af andra än nu nämnda personer och de öfriga, som i 4 § sista stycket omförmälas, eger fången ej utan tillstånd af fängelsets styresman emottaga besök. Ej heller må han utan sådant tillstånd emottaga eller afsända bref; dock att, der brefvet icke rörer annat än fångens enskilda angelägenheter, tillstånd ej må vägras, så framt brefvet ej finnes innehålla något, hvaraf ordningen eller säkerheten inom fängelset kan äfventyras. Undergår fången straffskärpning, tillämpas i fråga om besök de i 4 § meddelade bestämmelser.

8 §.

Skall någon undergå fängelse, hvartill ådömda böter förvandlats, och varder förvandlingsstraffet icke med annat *fängelse* sammanlagdt, vare fången skyldig utföra tjenligt arbete, hvarpå tillgång finnes, och må ersättning derför honom icke tillkomma.

Underhåll eller *beqvämlighet*, utöfver hvad honom vid straffinrättningen består, må han icke förskaffa sig eller emottaga. Är straffet fängelse, hvarom i 2 kap. 10 § strafflagen förmäles, skall fångens kost vara på det sätt inskränkt, att från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas, honom tilldelas utom vatten till dryck allenast bröd jemte

salt samt dertill dagligen efter förloppet af fem dagar en enda hvarje dag lika anrättning, hvari ingå animalisk ägghvita och fettämne.

Beträffande rättighet för fången att emottaga och afsända bref eller bud samt emottaga besök gälle de i 7 § meddelade bestämmelser; dock att den, som undergår fängelse vid inskränkt kost, ej må, utan att omständigheter af särskild vikt föreligga, tillstädjas besök af andra än de i 4 § nämnda personer, som äro vid fängelset anställda eller der ega tillträde.

9 §.

Varder någon, som på grund af stadgande i särskild lag blifvit från straffarbete vilkorligt frigifven, derefter i straffanstalt insatt för att utstå återstoden af straffet; då skall i fråga om verkställigheten så förfaras, som vore det nytt straff; dock att i det fall, att frigifningen skett först efter det fången blifvit öfverflyttad till gemensamhetsfängelse och med straffet icke förenas annat omedelbart ådömdt frihetsstraff, han ej skall hållas i enrum utöfver ett år.

10 §.

I fråga om hvad ytterligare i afseende å ensamhetsfångars vård, arbete och behandling skall iakttagas samt hvad i öfrigt till ordning vid ensamhetsfängelse och tillsyn derå hörer, gälle hvad *derom är* eller framdeles kan blifva föreskrifvet.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 Januari 19—; dock skall straff, som före nämnda dag begynt verkställas, enligt dittills gällande bestämmelser fullbordas.

Hvad i lagen den 29 Juli 1892 stadgats om afdrag å strafftid, när straffarbete verkställas i enrum, skall fortfarande tillämpas med afseende å straffarbete, hvars verkställighet begynt inom utgången af år 19—.

III.

Förslag

till

LAG

angående vilkorlig frigifning.

1 §.

Har den, som undergår straffarbete på viss tid, utstått två tredjedelar af straffet, och understiger den tid, hvarunder straffet verkstälts, icke två år, må, der omständigheterna göra sannolikt, att den dömde på fri fot skall förhålla sig väl, vilkorlig frigifning kunna ega rum, på sätt i denna lag sägs.

Hvad nu är stadgadt må ock å den, som undergår fängelse, tillämpas, der fängelsetiden, till följd af förening af straff, kan komma att öfverstiga två år.

2 §.

Den, som vilkorligt frigifves, vare under så lång tid, som vid frigifningen återstår af straffet, men i hvarje fall minst ett år, underkastad särskild tillsyn och skall under denna tid vara pliktig att icke allenast föra ett ordentligt och ostraffligt lefverne, undvika skadligt umgänge samt bemöda sig om utväg till försörjning på lofligt sätt, utan äfven ställa sig till noggrann efter rättelse de särskilda föreskrifter, som vid fri-

gifningen eller derefter på grund af denna lag honom af vederbörande meddelas.

3 §.

Åsidosätter den frigifne något af hvad, på sätt i 2 § sagdt är, honom åligger, kan den frihet, som honom medgifvits, återkallas; och skall han, i händelse af återkallelse, ånyo intagas i allmän straffinrättning för att der utstå den del af straffet, som icke vid frigifningen var verkställd.

Huru i vissa fall vilkorlig frihet skall till följd af ny straffdom vara förverkad, derom stadgas i 13 §.

4 §.

Har prøfvotid, hvarom i 2 § förmäles, gått till ända, utan att den vilkorliga friheten återkallats eller den frigifne på grund af förhållande, som till återkallelse leder, blifvit häktad, och är ej heller fall, som i 13 § sägs, skall straffet anses vid prøfvotidens utgång till fullo af-tjenadt.

Vid beräkning i ty fall af tid för tillika ådömd påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen vare den vilkorliga frigifningen ansedd lika med frigifning efter utståndet straff; dock att sagda påföljd ej upphör före prøfvotidens utgång.

5 §.

I fråga, huruvida vilkorlig frigifning medgifvas må, tages i be-traktande:

beskaffenheten af brott, hvarför bestraffning ålagts, orsakerna till brottet och omständigheterna vid detsamma;

den dömdes tidigare vandel och särskildt om han tillförene är för brott straffad;

uppförandet under fängelsetiden och hvad för öfrigt kan lända till upplysning om hans sinnesriktning vid den tid, då frigifning ifrågasattes; de förhållanden, i hvilka den dömda skulle komma att försättas efter frigifningen, huruvida beskydd erbjudes af enskild person, förening eller på annat sätt, eller om ändock finnes grundad utsigt till lofflig utkomst.

6 §.

Om vilkorlig frigifning förordnar Konungen uppå hemställan af Fångvårdsstyrelsen.

Vill fängelseföreståndare eller annan väcka förslag om sådan frigifning, göre det hos Fångvårdsstyrelsen, på hvilken ankommer att pröfva, huruvida skäl äro till hemställan hos Konungen.

7 §.

För den, som vilkorligt frigifves, utfärdas af Fångvårdsstyrelsen frihetspass, deri, så vidt icke i beslutet om frigifning är annorlunda stadgadt, honom förelägges: att begifva sig till den ort, inom hvilken han skall ega att under pröfvotiden vistas, och efter framkomsten till påteckning uppvisa passet hos den, som skall öfver den frigifne utöfva tillsyn, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som i passet meddelas; att hos tillsyningsmannen göra anmälan om bostad samt ombyte deraf; att vid påfordran inställa sig hos tillsyningsmannen samt angående sin sysselsättning och öfriga förhållanden lemna de upplysningar, som af denne äskas; samt att ej utan särskildt skriftligt medgifvande uppehålla sig utom den anvisade vistelseorten.

I passet skall jemväl införas fullständig underrättelse om hvad den frigifne i öfrigt, likmätigt 2 § eller till följd af särskild bestämmelse i frigifningsbeslutet, skall hafva att under pröfvotiden iakttaga, så ock om påföljden, derest han åsidosätter hvad honom enligt passet åligger.

Den, som frigifvits, vare pligtig att passet för vederbörande myndigheter vid anfordran uppvisa.

8 §.

Tillsyningsman, som i 7 § sägs, vare på landet länsman och i stad polismästare eller, der sådan ej finnes, stadsfiskal; dock må i stället annan tjenlig person kunna för viss ort eller, derest det af frigifningsbeslut eller eljest af omständigheterna föranledes, för visst fall af Konungens Befallningshafvande förordnas.

9 §.

Tillsyningsman har att, i den mån omständigheterna tillstådja, vaka öfver den frigifnes uppförande och söka befordra hvad som kan lända till hans upprättande.

Då den frigifnes sysselsättning eller andra förhållanden kräfva, att han, dagligen eller tidtals, under en del af dagen uppehåller sig utom den anvisade vistelseorten, må lof dertill af tillsyningsmannen meddelas. Tillstånd att vistas å annan ort må ock eljest af tillsyningsman beviljas, der giltiga skäl äro, dock hvarje gång för högst tio dagar. Sökes i sistnämnda fall tillstånd för längre tid eller begär den frigifne att få till annan ort aflytta, anmäla tillsyningsmannen frågan, efter behörig utredning, hos Fångvårdsstyrelsen, som i ärendet besluter. Angående lemnadt medgifvande skall i hvarje fall å frihetspasset göras anteckning, som, derest den afser afflyttning till annan ort, jemväl skall innehålla de af Fångvårdsstyrelsen i fråga derom meddelade närmare föreskrifter.

Tillsyn bör så anordnas, att den frigifne icke onödigt störes i sin lofliga verksamhet eller utsättes för allmän uppmärksamhet.

10 §.

1. Angående återkallelse af vilkorligt medgifven frihet tillkommer Fångvårdsstyrelsen att besluta.

2. Anser tillsyningsman den frigifne hafva gjort sig skyldig till förhållande, som enligt 3 § kan föranleda återkallelse, insände till Fångvårdsstyrelsen anmälan derom jemte nödig utredning. Blifver den frigifne för brott stäld under tilltal vid domstol, varde det i hvarje fall af tillsyningsman för Fångvårdsstyrelsen tillkännagifvet.

3. Skulle Fångvårdsstyrelsen finna sådana omständigheter vara för handen att, oaktadt den frigifne gjort sig skyldig till förhållande, som i 2 mom. sägs, återkallelse icke skäligen bör ega rum, kan Fångvårdsstyrelsen låta tilldela honom varning.

11 §.

Afviker den frigifne från anvisad vistelseort eller gör han sig skyldig till uppförande, som innebär våda för allmän ordning eller säkerhet, må han häktas i afbidan på vidare förordnande. Af Fångvårdsstyrelsen må

sådan häktning ock eljest beslutas, der omständigheterna finnas dertill föranleda. Polismyndighet, som verkställt häktning enligt denna paragraf, åligger att derom inom nästa dag till Fångvårdsstyrelsen insända under rättelse.

12 §.

Beslut, hvarigenom vilkorligt medgifven frihet blifvit af Fångvårdsstyrelsen återkallad, gånge utan hinder af deröfver förd klagan genast i verkställighet; och skall vid verkställighet, som efter återkallelse eger rum, i fråga om dag, från hvilken strafftiden räknas, tillämpas hvad derutinnan är i särskild lag stadgadt beträffande utslag, som vunnit laga kraft.

13 §.

Varder den frigifne under pröfvotiden för brott dömd till straffarbete eller fängelse, skall domstolen tillika förklara den vilkorligt medgifna friheten förverkad; och tillämpas i fråga om förening eller förändring af straffen hvad i 4 kap. strafflagen finnes stadgadt. Är han före prövotidens utgång för brottet häktad, vare lag samma, ändå att han senare dömes.

14 §.

Förekommer under tid, då någon åtnjuter vilkorlig frihet från straffarbete eller fängelse, förvandling af honom ålagda böter, skall den förvandling ske oberoende af det förra straffet.

15 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpning af denna lag erfordras angående tillsyningsmans åligganden och hvad dermed har gemenskap, meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 19—.

IV.

Förslag

till

LAG**angående vilkorlig straffdom.**

1 §.

Dömes någon efter allmänna strafflagen till straffarbete ej öfver tre månader eller fängelse ej öfver sex månader, må domstolen, der synnerliga skäl äro, ega förordna, att med straff, som nu är nämndt, skall anstå och att på vilkor, som i denna lag angifvas, skall bero, huruvida straffet skall gå i verkställighet.

Vilkorlig dom, som här sägs, må ej brukas, der den tilltalade under de tio år, hvilka närmast föregått brottet, blifvit dömd till straffarbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blifvit honom tidigare ådömdt; ej heller i fall, der han förklaras förlustig medborgerligt förtroende.

Vid pröfning, om skäl äro till vilkorlig dom, skall i synnerhet komma i betraktande,

huruvida, med anledning af den tilltalades ungdom, honom åliggande försörjningspligt eller annat förhållande, fara är, att straffets utkräfvande skulle medföra påföljder af särskildt menlig beskaffenhet;

så ock tillika huruvida tillfälle finnes till uppfostran eller handledning för den, som deraf är i behof, eller om eljest, med afseende å den till-

talades tidigare vandel, de omständigheter, som drifvit honom till brottet, hans beredvillighet att erkänna detsamma och godtgöra skada, hans uppförande i öfrigt samt hans lefnadsförhållanden, antagas kan, att han skall utan straffets undergående låta sig rättas.

2 §.

Hvad i 1 § är stadgadt må, der straffet bestämmes till böter, ock å det straff kunna tillämpas, dock ej i annat fall, än der anledning är, att den tilltalade till följd af fattigdom och bristande förvärfsförmåga skulle nödgas aftjena böterna med frihetsstraff.

3 §.

Ådömas böter jemte frihetsstraff, som i 1 § sägs, må anstånd enligt denna lag kunna lemnas med båda straffen eller ock med frihetsstraffet, men ej med bötesstraffet allena; och ege, der anstånd beviljas, sammanläggning af böterna med frihetsstraff ej rum.

4 §.

Begår den, som genom vilkorlig dom undfått anstånd med straff, inom tre år efter domen brott, och varder han därför till straffarbete eller fängelse dömd; då skall anståndet tillika af domstolen förklaras förverkadt. Dömes han till annat straff, må anståndet förklaras förverkadt, der brottens sammanhang eller likartade beskaffenhet finnes dertill föranleda.

Förverkas ej anståndet, på sätt nu är nämndt, och kommer ej heller af orsak, som i 5 § sägs, ny dom, vare straffet förfallet.

5 §.

Varder den, som för begånget brott erhållit vilkorlig dom, öfvertygad att hafva före domen föröfvat annat brott, då skall, vid bestämmande jemlikt 4 kap. 9 §* strafflagen af straff för brotten, ock förordnas, huruvida anstånd enligt denna lag må ega rum.

---

* = nuvarande 8 §.

6 §.

Denna lag ege ej tillämpning, der straff ådömes efter 25 kap. strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 19—, men skall ej af högre rätt tillämpas i mål, som blifvit vid första domstol före sagda dag afdömdt.

V.

Förslag

till

LAG

**angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om straffregister
den 17 Oktober 1900.**

Häri genom förordnas, att 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om straffregister den 17 Oktober 1900 skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I Justitiedepartementet skall finnas straffregister, innehållande uppgifter, som i denna lag stadgas, angående dem, som genom utslag af rikets domstolar

1. blifvit dömda till dödsstraff, straffarbete eller fängelse eller för snatteri till böter, eller

2. förklarats ovärdiga att i rikets tjänst nyttjas eller att föra andras talan inför rätta, eller

3. *erhållit vilkorig straffdom, eller*

4. blifvit för brott ställda under framtiden.

2 §.

För en hvar, om hvilken blifvit så dömdt, som i 1 § sägs, skall från domstolen till registret lemnas särskild uppgift, innefattande upplys-

ning om den dömdes namn och hvad i öfrigt må erfordras till hans be-
tecknande samt om förbrytelsen och domen.

Beträffande den, som för brott erhållit vilkorlig dom, skall, der han sedermera af domstol, i sammanhang med pröfning af åtal för annat brott, förklarats skola undergå straff för det förra brottet, derom till registret lemnas uppgift, ehvad straffet är.

Har den, som från straffanstalt lösgifvits enligt lagen angående vilkorlig frigifning, derefter blifvit före utgången af den för honom bestämda pröfvotid för brott häktad, skall från domstolen uppgift om åtalets utgång till registret i hvarje fall lemnas. Varde ock om häktningen särskild uppgift till registret lemnad från den domstol, der åtalet efter häktningen först förevarit.

4 §.

Varder i mål, deri blifvit så dömdt, som i 1 § sägs, den dömda af högre rätt från ansvar befriad eller ock genom dom, som ej är vilkorlig, ansedd skyldig allenast till annat ansvar, än i 1 eller 2 punkten af samma § afses, skall om domen lemnas uppgift till registret.

Lag samma vare, der beslut, hvarom i 2 § 2 mom. förmäles, varder af högre rätt häfdt.

I fall, der Konungen af nåd efterskänker eller mildrar straff eller annan påföljd, hvarom straffregistret skall innehålla upplysning, varde jemväl derom uppgift till registret meddelad.

5 §.

Fångvårdsstyrelsen älligge att hvarje månad till registret lemna uppgift å dem, som under den närmast föregående månaden från straffanstalterna frigifvits efter *utstånden* bestraffning för brott, som tillika medfört förlust af medborgerligt förtroende, eller *efter fullbordadt* fängelsestraff för stöld eller snatteri. Derjemte skall hvarje år före Januari månads utgång från Fångvårdsstyrelsen insändas förteckning å de i straff- och tvångsarbetsanstalterna intagna personer, som under näst föregående året affidit.

Af Fångvårdsstyrelsen skall likaledes till registret lemnas uppgift om vilkorlig frigifning af fånge, med angifvande af den återstående strafftidens längd, så ock om beslut, hvarigenom vilkorligt medgifven frihet blifvit af Fångvårdsstyrelsen återkallad.

7 §.

Straffuppgift skall afskiljas ur registret,
derest den dömde, enligt vunnen upplysning, genom högre rätts
laga kraft egande dom blifvit från ansvar befriad, eller ock ansedd skyldig
allenast till annat ansvar än i *1 eller 2 punkten af 1 §* afses, samt *domen*
ej är vilkorlig;

då genom den i 5 § föreskrifna förteckning eller annorledes vunnits
tillförlitlig upplysning, att den dömde afidit; samt
då nittio år förflutit från den dömdes uppgifna födelseår.

Denna lag träder i kraft den 1 Januari 19—.

VI.

Förslag

till

FÖRORDNING

om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning
den 6 Augusti 1894.

Häri genom förordnas, att 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Kronoarbetskarl och fånge mantalsskrifves inom det distrikt, i hvars mantalslängd han senast varit uppförd, så vida icke under arbets- eller fängelsetiden sådana förhållanden inträffat, att han på grund deraf bort, derest han vistats på fri fot, annorstädes mantalsskrifvas. *Är fånge i enlighet med särskild lag vilkorligt frigifven, skall under tiden i fråga om mantalsskrifning så anses, som vore han fortfarande intagen i straffanstalten.*

Denna förordning träder i kraft den 1 Januari 19—.

MOTIV.

I.

Lag angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Då uppdrag meddelats komitén att upprätta förslag om skärpning af de korta fängelsstraff, som antingen åläggas såsom förvandlingsstraff för böter eller ådömas omedelbart för brott, läres, såsom af ett komitén till ledning meddeladt utdrag af statsrådsprotokollet för den 25 maj 1900 och framåt, detta uppdrag icke åsyfta företagande af en sådan mera fullständig omrättning af strafflagen, som skulle blifva oundgänglig, så framt man sökte lösa den förelagda uppgiften annorledes än med bibehållande af de i strafflagen nu stadgade allmänna arterna af frihetsstraff och dessa straffarter förhållande till hvarandra.

Uppenbara är, att uppgiftens lösning genom skärpningens inpassande i ett föreliggande straffsystem måste blifva i särskilda afseenden vanskeligare än frågas ordnande i samband med genomgripande revision af det gällande straffsystemet.

Antalet af de personer, som i Sverige intagas i fängelserna för att undergå fängelse såsom förvandlingsstraff för böter, är årligen synnerligen stort, och i de ojemförligt flesta fallen inskränker sig fängelsetiden till högst få dagar.

Hos alltför många af dem, som sålunda undergå straffet, läres obehaget af frihetens förlust för så kort tidrymd, att vistelsen i ensamhet knappast kommer att innebära något kämbart lidande, i det närmaste uppvägas af tillfälle till hvila från verkligt ansträngande arbete och tillgodonjutande under tiden af fritt underhåll i fängelset. Detta intryck sprides till det samhällslager, den straffade tillhör, och fara uppstår, att bland befolkningen fruktas för fängelsestraffet såsom ett ondt efter hand aftager. I talrika fall förekommer, att personer, som ej sakna utväg att betala dem ålagda böter, föredraga att undergå förvandlingsstraffet.

Till upplysning om bötesfångarnes antal och de olika slag af brott, för hvilka böterna ådömts, meddelas för tidsperioden 1893—1900 följande tabell, som, hvad angår åren 1893—1897, hemtats ur fängvårdsstyrelsens den 24 Maj 1899 till Kongl. Maj:t afgifna utlåtande rörande väckt fråga om ändring i vissa delar af gällande strafflagstiftning.

År.	Fylleri, delvis i förening med oljud med mera.		Oloflig försäljning af sprit- och malt-drycker.		Misshandel och hemfridsbrott.		Bedrägeri och förskingring med mera.		Snatteri.		Förseelser mot värnpligtslagen.		Andra brott och förseelser.		Summa.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
1893—1897...	54,063	68,77	2,832	3,60	7,022	8,93	207	0,26	1,029	1,31	4,542	5,78	8,919	11,35	78,614	100,00
1898—1900...	33,448	70,68	1,195	2,52	4,073	8,61	108	0,23	570	1,20	2,170	4,59	5,758	12,17	47,322	100,00
Summa	87,511	69,48	4,027	3,20	11,095	8,81	315	0,25	1,599	1,27	6,712	5,33	14,677	11,66	125,936	100,00

Enligt hvad denna tabell utvisar, har det öfvervägande antalet bötesfångar dömts för fylleri, antingen ensamt eller i förening med andra mindre förseelser, nämligen för hela åttaårsperioden sammanlagdt icke mindre än 69,48 procent af hela antalet.

Beträffande bötesfångarnes *ålder* och *civilstånd* har komitén från rikets straffanstalter för tidsperioden 1898—1900 införskaffat tillgängliga upplysningar.

Aldern framgår af följande tabell:

Å l d e r.	M ä n.		Q v i n n o r.	
	Antal.	%.	Antal.	%.
Under 18 år	850	1,91	36	1,29
18—27 år	17,516	39,34	423	15,13
28—37 »	11,037	24,79	676	24,18
38—47 »	7,887	17,71	757	27,07
Öfver 47 år	7,175	16,11	854	30,54
Ej uppgifven ålder	61	0,14	50	1,79
Summa	44,526	100,00	2,796	100,00

Tabellen utvisar, att mer än två tredjedelar af männen varit yngre än 38 år oc således tillhört den mest arbetskraftiga åldern, under det att qvinnorna varit något äldre, dock endast till ett antal af inemot en tredjedel öfver 47 år.

De uppl sningar i fråga om civilståndet, som för åren 1898—1900 vunnits beträff nde personer, som under nämnda år undergått förvandlingsstraff för böte , omfatta endast något mer än halfva antalet, men torde dock lemna ti räcklig ledning för bedömande af förhållandet i allmänhet. De erhållna u lysningarna finnas sammanfattade i nedanstående tabell.

	M ä n						Q v i n n o r					
	under 38 års ålder.		öfver 38 års ålder.		Summa.		under 38 års ålder.		öfver 38 års ålder.		Summa.	
	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.	Antal.	%.
Gifta	2,347	15,66	3,273	49,60	5,620	26,04	193	18,35	747	51,77	940	37,68
Ogifta	12,637	84,34	3,326	50,40	15,963	73,96	859	81,65	696	48,23	1,555	62,32
Summa	14,984	100,00	6,599	100,00	21,583	100,00	1,052	100,00	1,443	100,00	2,495	100,00

Såsom denna tabell gifver vid handen, hafva nära tre fjerdedelar af männens och två tredjedelar af qvinnornas hela antal tillhört det ogifta ståndet.

Komitén har ansett i främsta rummet böra undersökas, huruvida såsom verkställighetsform för bötesstraff kunde för den, som saknar tillgång till böternas gäldande, införas förrättande af arbete för det allmännas räkning.

En anordning med böters aftjenande genom arbete är ingalunda främmande för vår äldre svenska rätt. Redan i de gamla landskapslagarna funnos bestämmelser, enligt hvilka förbrytare, som ej orkade böta med penningar, skulle i svårare fall böta med kropp, men i lindrigare fall öfverlemnas åt målseganden för att aftjena böterna med arbete. Enligt 1734 års lag kunde ock i vissa fall arbete träda i stället för böter, hvilka ej betaltes, och skulle hvarje dagsverke motsvara visst belopp af böterna. I kongl. förklaringen den 23 mars 1807 stadgades att, då någon af löst folk fälades till sådana böter, som i 10 kap. utsökningsbalken omförmäldes, och saknade tillgång till deras gäldande, egde den, som dertill vore hägad, frihet att utbetala böterna och derefter låta den bötfälde arbeta hos sig,

intill dess den utbetalta summan blifvit gulden; och skulle dagspenningen beräknas till en tredjedel af markegångsvärdet å ett drängedagsverke, men den, som förskjutit böterna, förse den sakfælde med föda. Enligt kongl. förordningen om skogarne i riket den 1 augusti 1805 skulle böter för skadegörelse å planterade träd vid bristande betalning aftjenas genom arbete hos målseganden, derest denne sådant åstundade; och böter, som enligt 62 § i nämnda förordning ådömdes för åverkan å kronopark, skulle, om den sakfælde ej orkade böta, aftjenas med dagsverken å kronoparken efter markegång. Med ändring af sistnämnda bestämmelse blef dock redan genom kongl. kungörelsen den 6 maj 1813 anlitande af vissa andra sätt för böternas aftjenande tillåtet i anledning af gjord anmälan om de flera olägenheter, som mött vid förvandlingen af böter till arbete å kronopark. Dervid hade framhållits bland annat, att tillfälle till nyttigt arbete för bötesdömde personer oftast saknades å kronoparkerna, och att, derest arbetarne ej skulle afvika, hängifva sig åt lättja eller föröfva åverkan, nödigt vore att öfver dem öfva oafbruten tillsyn, hvilket ej medhunnas af jägeribetjeningen. I de sedermera utarbetade särskilda förslagen till ny kriminallag förekom ej anordning med böters aftjenande genom arbete.

Vid sådan anordning, att arbete för det allmännas räkning träder i stället för böter, kan man tänka sig till en början, att detta arbete blefve fullkomligt frivilligt. Det må dock erinras, att för den, som vill genom arbete aftjena böter, i de flesta fall erbjuder sig den vida förmånligare utvägen att genom arbete i det yrke eller den syssla, han utöfvar, intjena bötesbeloppet, och att, hvad angår arbetslösa personer, dessa efter all sannolikhet endast sällan komme att för aftjenande af ådömda böter frivilligt egna sig åt det arbete, som för ändamålet kunde genom det allmännas försorg tillhandahållas, helst den inkomst, som kunde påräknas af dylikt arbete, hvilket måste vara af enklaste slag, antagligen blefve temligen ringa. Men att allenast för fåtaliga fall öfver hela riket organisera en vidlyftig apparat för anordnande af arbete, tillsyn och redovisning synes för enadt med alltför stora vanskligheter och kostnader för att anses lämpligt.

Man kan vidare tänka sig, att den bötfælde till aftjenande af böter hölles till arbete genom tvång, dervid hans personliga frihet måste blifva i större eller mindre grad inskränkt. Redan i fråga om arbetets uppskattning i penningar möta här vissa svårigheter. Sättes visst värde å hvarje dagsverke, dervid tiden för arbetet blifver till sin längd fullständigt beroende af böternas storlek, är att befara, att ganska litet arbete utföres och att detsamma blifver af dålig beskaffenhet. Sker uppskattningen efter det mått af arbete, som verkligen utföres, kan deremot märklig orättvisa vederfaras den, som saknar all vana vid det anvisade arbetet och måhända

nått bättre resultat i annat arbete, som ej stått till buds. I begge fallen skulle emellertid för böternas aftjenande sannolikt åtgå betydligt längre tid, än som eljest anses lämpligen böra tillmätas åt förvandlingsstraff; men att sålunda för långa tidsföljder beröfva familjerna deras försörjare, husbönderna deras tjenare måste anses vara en afsevärd olägenhet.

För öfrigt skulle för det ändamål, hvarom här är fråga, blifva nödvändigt att vidtaga särskilda anordningar, hvilka utan tvifvel blefve för staten kostsamma, men det oaktadt ej torde kunna blifva tillfredsställande. Till undvikande af långa transporter af de bötfälde, hvilka i vanligaste fall måste inställas genom hemtning, blefve nämligen af nöden, att allmänna arbeten anordnades på talrika platser inom riket, minst på ett ställe inom hvarje län, och på hvarje sådan plats måste finnas icke allenast anstalter för de bötfäldes herbergerande och förplägning samt för sjukvård, utan äfven särskildt kvalificerade myndigheter för tvångets utöfvande och disciplinens upprätthållande äfvensom för arbetets ledande och öfvervakande. Arbetet måste naturligtvis vara af enkel beskaffenhet för att kunna lätt inläras och måste ordnas särskildt för männen och särskildt för de fåtaliga qvinnorna. Skulle detta arbete, såsom man vanligen torde föreställa sig, bestå i sådant friluftsbete som t. ex. odlingar eller andra landtbruksarbeten, kräfves för dess öfvervakande en talrik vaktbetjening, och för sådant arbete lägger klimatets beskaffenhet hinder under en stor del af året. Emellertid kan för visso antagas, att arbetet på grund af praktiska skäl måste hufvudsakligen försiggå inomhus eller inom afstängda arbetsgårdar. I det hela synes nämnda arbete skola komma att i verkligheten alltför litet skilja sig från sådant tvångsarbete, som användes för lösdrivvare, och detsamma skulle därför antagligen uppfattas såsom förnedrande, i synnerhet derest de arbetande ej skyddades för allmänhetens uppmärksamhet.

Den ojemförligt största olägenheten möter dock deri, att den ifrågasvarande anordningen innebär, att de bötfälde ju måste sammanföras till arbete i gemensamhet med hvarandra, sålunda utsatte för de sämre elementens moraliskt nedbrytande inverkan, hvilken omständighet i och för sig enligt komiténs omdöme måste göra anordningen förkastlig.

Under dessa förhållanden synes vida lämpligare att låta böterna genom förvandlingsstraff aftjenas i enrum uti redan ordnade fängelseinrättningar.

Derest, med bibehållande af vanligt fängelse såsom förvandlingsstraff, strafftiden för bötesfången icke obetydligt utsträcktes, skulle straffet utan tvifvel kunna derigenom göras i högre grad verksamt.

En sådan förändring skulle ej kunna vidtagas utan ansenlig utvidgning af fängelserna samt afsevärd ökning i fångvårdskostnaderna. Ej heller

synes anordningen vara i och för sig lämplig. Enär fången är under straff-tiden urståndsatt att sörja för dem, hvilkas uppehälle kan vara beroende af hans arbete, kunde strafftidens förlängning ofta nog komma att företrädesvis drabba andra än den brottslige sjelf, möjligen genom framkallande af nöd föranleda nya förbrytelser. Förlängd frånvaro från det vanliga arbetet kan ock för den förut medellöse öka svårigheten att vid frigifvandet åter finna arbetstillfälle.

Det torde för öfrigt kunna antagas, att den bötfälde icke skulle i allmänhet föredraga ett till tiden utsträckt straff framför ett kort straff med ej alltför sträng skärpning.

I afseende å en strängare anordning af förvandlingsstraffet kan ur principiell synpunkt anmärkas, att, då en begången förbrytelse icke är större, än att den enligt lag kan försonas med böter, det förvandlingsstraff, som man nödgas sätta i stället för böterna, åtminstone icke borde vara svårare än fängelse, som ådömes såsom urbotat straff.

Tillräcklig grund lär emellertid icke finnas att, oafsedt straffens olika tidslängd, anse ett kort, på strängare sätt anordnad fängelsestraff såsom ett svårare straff än längre tids vanligt fängelse. I sin helhet bör deremot förvandlingsstraffet visserligen icke vara i allmänhet svårare än det omedelbart ådömda frihetsstraffet, om ock undantag kunna förekomma. Redan enligt gällande lag är ju högsta tiden för fängelse såsom förvandlingsstraff dubbelt längre än lägsta tiden för urbotat fängelse.

Såsom medel till afhjelpande af den öfverklagade bristen hos förvandlingsstraffet i dess nuvarande form har komitén ansett företrädesvis böra anlitas den skärpning, som kan åstadkommas genom fångkostens anordnande på ett sätt, hvarigenom viss grad af lidande eller obehag för fången uppkommer, utan att hans helsa skadas.

Af 1898 års riksdag har i dess skrifvelse till Konungen i ämnet satts i fråga, huruvida icke åter borde införas fängelse vid vatten och bröd, dervid anförts, att erfarenheten från den tid, som föregick straffets upphäfvande i vår lagstiftning, visserligen ådagalagt, att detsammas undergående i oafbruten tidsföljd under ett större antal dagar kunde för den bestraffades helsa medföra verkliga vådor, men att dessa syntes kunna förebyggas genom obligatoriska afbrott i dylik bestraffning och kontroll af läkare vid straffets verkställande.

Fängelse vid vatten och bröd kunde enligt 1734 års lag icke allenast åläggas såsom förvandlingsstraff för böter, utan äfven förekomma såsom omedelbart ådömd bestraffning, i begge fallen under ett antal af minst 4, högst 28 dagar i oafbruten följd. I lagkomiténs år 1832 offentliggjorda förslag till allmän kriminallag ifrågasattes, att såsom förvandlingsstraff för

böter skulle användas enkelt fängelse, högst 60 dagar, hvaremot nämnda komité, som eljest i sitt förslag uteslöt de egentliga kroppsstraffen, bibehöll såsom allmän straffart fängelse vid vatten och bröd, hvilket straff skulle kunna ådömas på minst 3, högst 45 dagar. Detta skulle verkställas på det sätt, att fången under hela fängelsetiden, om densamma ej öfverstege 5 dagar, men eljest 5 dagar å rad, med 5 dagars afbrott emellan hvarje gång, erhöile endast vatten och bröd. Hvad lagkomitén sålunda beträffande fängelse vid vatten och bröd föreslagit blef emellertid i afgifna utlåtanden öfver förslaget ur olika synpunkter afstyrkt. Lagberedningen, som efter företagen granskning af lagkomiténs förslag år 1844 afgaf förslag till straffbalk och deri såsom förvandlingsstraff för böter upptog enkelt fängelse, utsträckt till högst 180 dagar, uteslöt helt och hållet från straffsystemet fängelse vid vatten och bröd. I 1864 års strafflag bibehölls emellertid fängelse vid vatten och bröd, dock endast såsom förvandlingsstraff att tillämpas under förkortad tid, minst 3, högst 20 dagar utan afbrott; men sedan efter hand den uppfattningen gjort sig gällande, att äfven ett så beskaffadt förvandlingsstraff vore otjenligt såsom alltför skarpt och föga tidsenligt, ledde detta slutligen till antagande af lagen den 16 maj 1884 om upphäfvande af fängelsestraff vid vatten och bröd.

Om det i Norge både såsom förvandlingsstraff och såsom urbota straff tillämpade vatten- och brödstraffet under högst 30 dagar med vissa mellandagar på vanlig fångkost yttrar den senaste norska strafflagskommissionen i motiven till sitt år 1896 afgifna förslag till ny strafflag, att man icke i Norge erfarit, att nämnda straff vore synnerligen farligt för helsan, och att det i allt fall vore antagligt, att andra frihetsstraff, som i ersättning vore längre, kunde dels direkt och dels indirekt hafva minst lika skadlig verkan i sådant hänseende.

Äfven om ett på sagda sätt inrättadt vatten- och brödstraff jemväl hos oss kunde vara såsom förvandlingsstraff tjenligt i en del förekommande fall, har komitén funnit sig ej kunna förorda dess användande såsom allmänt förvandlingsstraff.

Först och främst blefve af hygieniska skäl nödigt att från vatten- och brödstraff i den utsträckning, som här är i fråga, undantaga personer i rätt stort antal och bland dem, enligt föredöme från länder, der straffet tillämpas, hela den viktiga kategorien af brottslingar under 18 års ålder.

Vidare torde straffet blifva för strängt i förhållande till en del förseelser, som beläggas med böter.

Till följd af denna straffets beskaffenhet skulle enligt komiténs mening blifva nödvändigt att vid sidan af detsamma ställa förvandlingsstraff af

lindrigare art, men större tidslängd, och att i sammanhang dermed beträffande böter, som åläggas af domstol, öfverlemnas åt denna att för hvarje särskildt fall bestämma det förvandlingsstraff, som skall tillämpas, derest böterna ej erläggas. Vid val af sådant straff torde åter domstolen hvarken kunna eller böra taga hänsyn uteslutande till förbrytelens beskaffenhet, utan nödgas att tillika taga i betraktande den brottsliges personliga förhållanden, såsom ålder och kroppsbeskaffenhet, yrke och lefnadsställning m. m. Hvarje gång, då böter ådömdes, måste naturligtvis bestämmas arten af förvandlingsstraff, oafsedt huruvida det sedermera blefve nödigt att tillämpa detta eller icke.

Pröfningen förutsätter till en början annan och något omständligare behandling än hittills af de ytterst talrika små brottnål, hvilka nu på grund af sin obetydlighet afgöras ganska summariskt, likasom en sådan affattning af protokollen i alla dessa mål, att för öfverdomstol finnes tillbörlig ledning vid der möjligen ifrågakommande beslut om förvandlingsstraff. Emellertid lära olägenheter af nu antydda slag icke i och för sig böra tillmätas större vikt.

Betänkligare är att, då allmänheten redan förut torde vara böjd att uppfatta fängelse vid vatten och bröd såsom ett förklenligt straff, en sådan uppfattning skulle i väsentlig mån befästas, derest nämnda straff användes såsom förvandlingsstraff allenast i en del fall och icke såsom förut i alla.

En viss fara synes derjemte förefinnas, att valet af olika förvandlingsstraff för olika individer skulle, helst eljest frihetsstraffen fullbordas på ett för alla likformigt sätt, kunna alltför ofta få sken af afvikelse från grundsatsen om alla samhällsmedlemmars likhet inför lagen, hvilket ej kunde undgå att i flera riktningar verka till skada. Dertill är ej osannolikt, att den ojemnhet i lagtillämpning, som aldrig kan fullständigt undvikas, skulle i fråga om det strängare förvandlingsstraffets användande blifva öfver höfvan stor till följd deraf, att vid de särskilda domstolarna olika synpunkter derutinnan gjorde sig gällande.

I fråga om böter, som åläggas af annan myndighet än domstol, skulle motsvarande anordning svårligen kunna träffas, så framt icke valet af förvandlingsstraff öfverlemnades åt förvaltande myndighet, hvilket icke torde böra ifrågasättas.

Ett system med olika förvandlingsstraff för särskilda fall kan icke tillämpas utan praktiska svårigheter af flera slag, och den uppoffring af enkelhet i förvaltningen, som systemet kräfver, är desto större, som mängden af fall, i hvilka förvandling af böter och verkställande af förvandlingsstraff måste ega rum, enligt hvad ofvan visats, är högst betydande.

Komitén har funnit sig böra föreslå till införande såsom allmänt förvandlingsstraff för böter ett fängelsestraff på minst 3 och högst 30 dagar med benämning »fängelse vid inskränkt kost» och så inrättadt, att fängkostens, som borde lemnas till erforderlig myckenhet, deremot vore inskränkt på det sätt, att från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas, fången komme att tilldelas, utom vatten till dryck, allenast bröd jemte salt samt dertill dagligen, efter förloppet af fem dagar, en enda hvarje dag lika anrättning, hvori skulle ingå animalisk ägghvita och fettämne. Bland födoämnen, innehållande animalisk ägghvita, torde kunna nyttjas s. k. kabeljo, sill eller strömming.

Efter att hafva hört läkare med särskild sakkunskap i ämnet har komitén kommit till den öfvertygelse, att med en på nu beskrifna sätt ordnad enformig kost någon menlig brist på de viktigaste ämnena för kroppens näring ej kan befaras uppstå under det antal dagar, hvarunder förvandlingsstraffet skulle kunna högst pågå, till följd hvaraf den ifrågasatta utspisningen vore i normala fall ofarlig för helsa och kroppskrafter; samt att, då kostens inskränkning till endast bröd jemte salt komme att fortvara högst 5 dagar, omförmälda spisordning kunde i allmänhet användas jemväl i fråga om brottslingar under 18 år utan våda för deras helsa.

I hvarje fall förutsättes tillsyn af vederbörande fängelseläkare; och skulle, enligt komiténs förslag, den, som finnes ej kunna utan våda för helsan undergå fängelse vid inskränkt kost, i stället hållas i annat fängelse under dubbelt antal dagar.

Att fängelse vid inskränkt kost nyttjas såsom förvandlingsstraff jemväl för böter, som åläggas för vissa slag af politiförseelser, exempelvis för oloflig försäljning eller tillverkning af bränvin, torde knappast möta gensägelse. Tvekan kan deremot uppstå, huruvida sådant förvandlingsstraff borde användas för en del andra böter, som på grund af särskilda lagar eller författningar åläggas för mindre förseelser, för uraktlåtenhet att iakttaga meddelade föreskrifter m. m. dylikt. Frågans besvarande torde bero i främsta rummet derpå, huruvida det nuvarande förvandlingsstraffet är för dessa böter användbart, så att skärpningen kan umbäras. Detta synes emellertid desto mindre kunna sägas vara fallet, som det nu brukliga förvandlingsstraffets brist på effektivitet framträdtt särskildt skarpt just i fråga om vissa böter af dylikt slag, nämligen böter för underlåtenhet af värnpligtige att fullgöra dem enligt värnpligtslagen åliggande skyldigheter, och enahanda brist utan tvifvel gör sig i allmänhet gällande vid straffets användande i andra jemförliga fall.

Der ett kortvarigt fängelsestraff måste nyttjas såsom förvandlingsstraff för böter, är detta att betrakta såsom en nödfallsutväg, som anlitas,

på det att den, som ej kan eller ej vill betala honom ålagda böter, icke må till skada för rättsordningen lemnas strafflös. Men kan man icke undgå att anlita nämnda utväg och utgår man derifrån, att förvandlingsstraffet i sin nuvarande form i allmänhet är otjenligt och genom sin brist på verkan till och med skadligt, så synes följdriktigheten knappast tillåta att bibehålla ett så beskaffadt straff för de talrika politi- och ordningsförseelserna. De bötesbelopp, som för dessa förseelser åläggas, äro för öfrigt merendels så ringa, att uraktlåtenhet att betala desamma oftare torde bero på bristande vilja än på oförmåga. Genom föreslaget tillägg till 2 kap. 9 § strafflagen har komitén jemväl sökt befordra, att den, som vill söka betala honom ålagda böter, ej må sakna rådruum dertill, der sådant är behöfligt.

Beträffande åter enskilda fall, der det föreslagna förvandlingsstraffet kunde anses mindre lämpligt, kan antagas, att dessa fall öfver hufvud taget äro sådana, i hvilka hvarje förvandlingsstraff är olämpligt. Förhållandena torde då icke böra föranleda till användande för dessa fall af ett annat förvandlingsstraff, utan dertill, att man söker träffa anordningar, genom hvilka må kunna undvikas att i fall af här antydda beskaffenhet anlita sådana medel som böter och förvandlingsstraff.

Hvad angår de frihetsstraff, som omedelbart för brott ådömas, ligger det i sakens natur att, derest straffet pågår under lång tid, förlust af friheten och vistelse i ensamhet komma att i och för sig verka såsom allvarsamt strafflidande. Är strafftiden jemförelsevis kort, kan deremot äfven här uppstå behof af anordningar till förstärkande af straffets verkan. Det behof, som i sådant hänseende yppats, kan till någon del tillskrifvas den stora utsträckning, hvari den mildare straffarten fängelse inom vår straffrätt användes för brott af hvarjehanda slag. Men anmärkningen om bristande effektivitet drabbar jemväl straffarbete på kort tid, och det har framhållits, att begge slagen af frihetsstraff visat sig, särskildt i fråga om vissa klasser af brottslingar, icke ega förmåga att utöfva tillbörlig tuktande verkan.

Införande till följd häraf i strafflagen af ett skärpt frihetsstraff såsom särskild straffart är en lagförändring af sådan beskaffenhet, att densamma icke kunde vidtagas, utan att i sammanhang dermed verkställdes en mera allmän revision af strafflagen och dess straffsatser, uti hvilka den nya straffarten då borde upptagas vid hvarje förbrytelse, för hvars bestraffande

skärpning kunde tarfvas. I sjelfva verket torde nämnda, mycket genomgripande lagförändring icke heller vara för ifrågavarande ändamål oundgängligen nödig.

Till skärpande af fängelse och straffarbete på kort tid stå hufvudsakligen två olika utvägar till buds. Den ena är införande, i den mån sådant lämpligen kan ske, af strängare straffverkställighet i allmänhet. Den andra är användande af särskilda skärpningsmedel för vissa fall efter domstolens bepröfvande.

Komitén har trott, att begge dessa utvägar borde hvar i sin mån anlitas. Kan straffens allmänna effektivitet åtminstone i viss grad ökas, blifver deraf en följd, att de särskilda skärpningsmedlen mindre ofta måste tillgripas, hvilket lärer vara ur flere synpunkter önskligt.

I öfverensstämmelse härmed har komitén utarbetat det här förut intagna förslaget till ny lag angående straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum samt i förslaget upptagit åtskilliga bestämmelser, åsyftande att göra begge straffen vid tillämpningen i allmänhet sträfvare än hittills, i sammanhang hvarmed af komitén föreslagits upphäfvande af de nu beträffande straffarbete, men icke fängelsestraff, gällande stadganden, enligt hvilka från strafftiden afdrages en tredjedel af den tid, fången hålles i enrum. I motiven till nämnda lagförslag lemnas närmare redogörelse för de sålunda antydda bestämmelserna jemte grunderna för desamma och hvad dermed står i sammanhang.

Vidare och då i undantagsfall borde användas särskilda skärpningsmedel till att göra det kortvariga frihetsstraffet tillräckligt afskräckande, har komitén haft att tillse, hvilket eller hvilka skärpningsmedel företrädesvis kunde böra tillgripas.

På senare tiden har, då fråga varit om skärpta straff, såväl i vårt eget land som i utlandet förordats återinförande af kroppsstraffet i egentlig mening, *prygel*. Man har framhållit, att detta straff vore särskildt lämpligt för unga förbrytare, i afseende på hvilka det närmast vore att betrakta såsom ett uppfostringsmedel, och man har åberopat de goda verkningar, ågan, rätt använd, kan vid uppfostran medföra. Men man har äfven velat utsträcka tillämpningen af prygelstraffet till andra förbrytare vid brott, vittnande om sådan grad af råhet, att starkare tuktan kräfves.

Obestriddigt är, att prygelstraffet är ett synnerligen skarpt verkande straff. Det har under alla tider varit så ansedt, och med bildningens stigande höjd och allmännare utbredning har uppfattningen af straffets hårdhet blifvit allt lifvigare. Denna uppfattning torde hafva sin grund icke blott eller ens förnämligast uti det kroppsliga lidande, som med straffet är förenadt, utan än mera i den inverkan, som den med detta

straff i allmänna föreställningssättet förbundna skammen utöfvar på brottslingen.

Vid öfvervägande, huruvida det må vara lämpligt, att ifrågavarande straff åter upptages i vår rätt, måste emellertid redan den omständigheten, att prygel, såsom ett direkt våld å förbrytarens kropp, ganska allmänt uppfattas såsom barbariskt, göra lagstiftaren betänksam.

Den inverkan, prygelstraffet utöfvar omedelbart på förbrytarens kropp, är väsentligt olika, och det icke blott så, att känslan af straffet är högst olika hos särskilda individer, hvilket i viss mån måste vara förhållandet med hvarje straff, utan äfven så, att smärtan af straffet i hög grad beror på den persons kroppskrafter och vilja, som verkställer bestraffningen.

Men om sålunda prygelstraffet rent kroppsligt drabbar ojemnt, är den inverkan, detsamma för öfrigt utöfvar på brottslingen, kanske i ännu högre grad vexlande. Ju starkare sjelfaktningen och hederskänslan äro, desto kraftigare läser straffet verka på brottslingens sinne, men i riktning, som är i viss mån oberäknelig. Det torde kunna befaras, att prygelstraffet i vanliga fall komme att verka brutaliserande och åstadkomma motsatsen af hvad man åsyftar, icke undergifvenhet utan trots, ja sannolikt uppväcka känslor af hat och hämnd mot samhället, hvilka känslor lätt taga sig utflöde i nya brott. Den nesa, som enligt den allmänna uppfattningen är förbunden med sådan kroppslig afstraffning, kunde åter i många fall alldeles nedtrycka brottslingen, så att han derigenom förlorade kraften att åter resa sig och blifva en nyttig samhällsmedlem. Det lider icke heller tvifvel, att den vanheder, som anses åtfölja ett prygelstraff, ytterligt försvårar den bestraffades ställning i samhället och lägger allvarsamt hinder i vägen för hans framtida utkomst, och i många fall torde, om straffet skall appliceras med tillbörligt eftertryck, detsamma ej kunna undgå att å den brottsliges kropp lemna outplånliga märken, hvilka för all framtid bära vittne om hans vanheder.

Beträffande den uppfostrande verkan, som man trott prygelstraffet böra i likhet med äga medföra särskildt i fråga om yngre brottslingar, vore naturligtvis för ernående af nämnda verkan af största vikt, att verkställighet af straffet kunde följa omedelbart på brottet eller åtminstone så snart derpå, att endast helt kort tid hunnit förflyta från det den brottsliga gerningen begicks. Men skall prygel ådömas såsom straff och icke kunna gå i verkställighet förr, än domstol efter hållen ransakning meddelat utslag och tiden för utslaget öfverklagande tilländalupit eller, i händelse af klagan, målet blifvit slutligen afgjort i högre rätt, uppstode i vanliga fall ett dröjsmål, som måste väsentligen bidra till, att det åsyftade målet förfelades. För öfrigt torde det uppfostrande inflytande, som äga

kan utöfva, när den på riktigt sätt användes af föräldrar eller uppfostrare, vara att till icke ringa del tillskrifva det personliga förhållande, i hvilket den, som mottager agan, står till den, som agar honom. Merendels vet och känner han, att hans föräldrar eller uppfostrare handla af nitälskan för hans väl, och han är van att af dem mottaga såväl belöningar som tillrättavisningar. Till följd af agans mera privata karakter blifver skammen icke heller öfverväldigande. Förhållandena äro ingalunda desamma vid ett prygelstraff, som ådömes af domstol och bringas till verkställighet genom den offentliga ordningsmaktens försorg.

Det i Sverige fordom brukliga kroppsstraffet med spö eller ris afskaffades som bekant till en del 1841 och till fullo 1855. Lagkomitén, som redan i sitt förslag till straffbalk uteslutit spö- och risstraffen, utlät sig i motiven till förslaget på följande sätt om nämnda straff:

»De kroppsliga straff, som förnedra människan derigenom, att man vid deras användande åsidosätter allt afseende å hennes förnuftiga natur och behandlar henne lika med oskäligen djur, dem man genom smärtan af fysiskt ondt, som omedelbart tillfogas kroppen, söker göra sin vilja undergifna, anser komitén såsom straffmedel förkastliga. Sådana äro spö- och risstraffen. För den redan moraliskt förderfvade äro dessa mindre afskräckande än andra straffarter, emedan de äro hastigt öfvergående och lemna brottslingen tillfälle att snart fortsätta en lastbar lefnad. Hos den åter, hvars känsla af människovärde ej förut är qväfd, skola dessa förnedrande straff undertrycka de i människans moraliska natur grundade anlag till förbättring: de skola bringa honom till förtviflan eller göra honom till afsvuren fiende af det samhälle, hvars lagar försatt honom i ett sådant förnedringstillstånd, att hoppet och möjligheten att sig derutur lyfta blifvit honom betagna, enär alla vägar till utkomst och återvinnande af förtroende och aktning af medmänniskor äro för honom stängda.»

I utlåtanden, som afgåfvos öfver förslaget, vitsordades också ej mindre af högsta domstolen och rikets tre hofrätter, än äfven af de allra fleste bland härads höfdingarne ändamålsenligheten af spö- och risstraffens afskaffande. I flera af dessa utlåtanden framhölls särskildt, hurusom en tillförlitlig erfarenhet vunnits om de skadliga verkningarna i moraliskt hänseende af spö- och risstraffen, samt att dessa straff alldeles motverkade brottslingens förbättring.

Erfarenheten under nyare tider från England och Danmark synes icke heller vittna till fördel för ändamålsenligheten af prygelstraffet. I fråga om straffets ringa förmåga att inverka till brottslighetens minskning lär det förhållandet få anses särskildt anmärkningsvärdt att, ehuru i Danmark prygel anlitas i stor utsträckning såsom straff för unga brotts-

lingar af mankön, brottsligheten derstädes just bland dessa unga personer stigit i oerhördt mycket högre grad än bland landets manliga befolkning i allmänhet.

Nu skulle visserligen, derest ett kroppsstraff af ifrågavarande beskaffenhet i vår lagstiftning åter upptoges, detsamma, så vidt här är i fråga, nyttjas, icke såsom sjelfständigt straff, utan i samband med ett ådömdt frihetsstraff och såsom medel till dess skärpande, men de skäl, som tala emot nämnda slag af kroppsstraff, äro enligt komiténs mening sådana, att straffet icke heller borde för detta ändamål anlitas i annat fall, än att andra användbara skärpningsmedel saknades, hvilket dock icke torde vara händelsen.

Med det anförda har komitéen icke velat underkänna betydelsen af åga såsom ett uppfostringsmedel för unga förbrytare eller vanartade barn under behandling inom tvångsuppfostringsanstalter. Ej heller afser komiténs yttrande användningen af prygel såsom disciplinstraff i fängvårdsanstalterna, der alldeles särskilda förhållanden äro för handen.

Såsom skärpningsmedel synas vidare förnämligast kunna ifrågasättas dels *inskränkning af kosten* till vatten och bröd eller annorledes, dels *hårt nattläger*, dels ock *vistelse i mörkt enrum*.

Beträffande *inskränkning af kosten* på ett eller annat sätt har komitéen ansett användningen af detta medel till skärpning af urbota frihetsstraff böra uteslutas vid det förhållande, att förvandlingsstraffet för böter enligt komiténs förslag skulle utgöras af fängelse vid inskränkt kost, och det uppenbarligen vore otjenligt, att samtidigt ett liknande skärpningsmedel tillämpades vid bestraffning af jemförelsevis svåra förbrytelser. En annan fråga är, huruvida i afseende å fängförplägningen i gemen någon förändring kunde vara tjenlig till befordrande af strängare straffverkställighet i allmänhet; och till denna fråga skall komitéen framdeles återkomma.

Hårt nattläger, bestående deri, att fången nödgas vara i fullständig saknad af sängkläder, förenar åtskilliga egenskaper, som göra detsamma lämpligt såsom skärpningsmedel. På samma gång sådan skärpning innebär minsta möjliga fara för helsan, och dess användbarhet således är föga inskränkt, lärer detta skärpningsmedel enligt erfarenheten från våra fängvårdsanstalter, der det nyttjats såsom straff för förseelser mot disciplinen, besitta i synnerligen hög grad den tuktande verkan, som åsyftas, och dertill kommer, att straffets tillämpning icke erbjuder praktiska svårigheter.

Komitéen har ock i sitt förslag upptagit hårdt nattläger såsom det hufvudsakliga medlet till skärpning af såväl fängelsestraff som äfven straffarbete. Då emellertid ytterligare skärpning af straffarbete kunde

undantagsvis af förhållandena påkallas, har tillika i fråga om straffarbete föreslagits, att skärpning genom hårdt nattläger må kunna ådömas jemväl i förening, under visst antal dagar, med *mörkt enrum*.

At domstol lärer böra öfverlemnas att pröfva och bestämma, i hvilka speciela fall straffskärpning borde användas, men till begränsande af nämnda pröfning skulle i lagen enligt komiténs förslag fastställas till en början, för hvilka slag af brott skärpning må kunna ådömas.

Då frihetsstraffen på kort tid, sådana de äro anordnade med hänsyn till humanitetens allmänna fordringar, minst lära mäka att utöfva tillbörlig tuktande verkan å brottslingar af synnerligen rå eller hård karakter, och en sådan företrädesvis framträder i våldsdåd mot person, grof skadegörelse å egendom och likartade förbrytelser, samt härtill särskildt beträffande brott mot person kommer, att antalet dylika brott, såsom den å nästa sida intagna tabell antyder, är i starkt stigande, har föreslagits, att till straffskärpning må kunna dömas för uppsåtligen föröfvadt brott, såvida det tillhör någon af följande hufvudgrupper, nämligen: våld eller annan misshandel å person äfvensom försök att annan till lif eller helsa skada, vissa förbrytelser af särskild natur dock undantagna; vidare begagnande af lifsfarligt vapen såsom i 14 kap. 15 § strafflagen sägs; åtgärd till dödande eller fördrifvande af kvinnas foster, der brottet af annan än kvinnan begås; annat brott, än förut är nämndt, när deri ingår uppsåtlig våldsgerning å person eller hot, som innebär trängande fara; brytande af hemfrid; slutligen sådan skadegörelse å egendom, som i 19 kap. strafflagen sägs, likasom annan brottslig handling, hvarom der förmäles.

I sammanhang härmed har föreslagits, att till ledning för domstolen uttryckligt stadgande i lagen intages derom, att till skärpning ej må dömas, utan så är, att genom brottet ådagalagts synnerlig råhet, ondska eller förhärdelse.

Hvad angår de olika brotten mot egendomsrätten, såsom förfalsknings-, tjufnads- och bedrägeribrott, har komitéen ansett öfvervägande skäl tala därför, att användande af särskilda straffskärpningsmedel icke för närvarande må utsträckas jemväl till brott af nämnda slag. Tillgripande af dylika skärpningsmedel bör enligt komiténs åsigt icke ske i annan mån, än sådant påkallas af verkligt tvingande skäl, och det synes komitéen ingalunda visst, att detta är händelsen beträffande ifrågavarande brott, helst straffens allmänna effektivitet, såsom förut framhållits, bör kunna i en viss grad ökas. I antalet af sagda brott kan, i motsats mot förhållandet med brott mot person, icke sägas hafva inträffat någon mera afsevärd tillväxt, om i betraktande tages den samtida ökningen i folknúmeraren.

Här efterföljande tablå utvisar förhållandet under senare år med dels vissa brott mot person och mot egendomsrätten och dels befolkningens numerär.

	U n d e r f e m å r s p e r i o d e r n a					
	1880—84.	1885—89.	1890—94.	1895—99.	Ökning i %	
					från första femårsperioden.	från andra femårsperioden.
Årliga medeltalet af brott, för hvilka frihetsstraff på viss tid ådömts						
a) enligt 14 eller 15 kap. strafflagen med undantag af barnamord, fosterfördrifning och liknande brott	422,4	476,8	525,4	714,8	69,22	49,91
b) enligt 12, 20, 22 eller 23 kap. strafflagen	1611,2	1376,4	1489,0	1613,2	0,12	17,20
Befolkningens medeltal, i jemna tusental, vid slutet af hvarje år.....	4,593,000	4,731,000	4,818,000	5,010,000	9,07	5,89

Så vidt man kan döma af förhållandet med ökningen i antal af brott mot egendomsrätten, synes sålunda behof af särskild straffskärpning för dessa brott knappast vara i allmänhet taget förhanden i närvarande tidpunkt. Utan tvifvel kunna fall förekomma, der äfven vid brott af ifrågasvarande slag straffskärpning kunde vara lämplig; men en lagförändring af sådana beskaffenhet som den, hvilken här är i fråga, läter icke böra vidtagas med hänsyn uteslutande eller hufvudsakligen till endast sällan förekommande undantagsfall.

Komitén har icke förbisett, att synnerligast bland föröfvare af tjufnadsbrott förekommer ett stort antal vaneförbrytare. Beträffande desse torde dock i regel gälla, att kortvariga straff ej derigenom, att de gjordes stränga, kunde mera än eljest afhålla sådana förbrytare från återfall efter frigifningen. Lämpligaste straff för vaneförbrytaren torde i allmänhet vara straff på jemförelsevis lång tid, hvarunder ock tillfälle att begå nya förbrytelser är honom betaget.

I öfvervägande har tagits, huruvida icke jemväl långvariga straff borde kunna ådömas med skärpning. Men då frihetsförlusten, om den utsträcker under längre tid, måste anses å fången öfva den ingripande verkan, att ett ökadtt mått af obehag eller lidande, som fången under en jemförelsevis obetydlig del af strafftiden underkastas, blifver af särdeles ringa betydelse, har komitén ansett skärpning böra komma till användning endast vid kortvariga frihetsstraff. Af flera skäl torde emellertid vara olämpligt, att en för alla fall gemensam gräns för skärpnings användande fastställes

i lagen genom bestämmelse derom, att skärpning vore tillåten allenast så vidt det ådömda straffet understege eller ej öfverstege en viss tidrymd, såsom ett eller två år. En dylik generel gräns måste alltid blifva godtycklig, och denna dess egenskap blefve särskildt framträdande och skulle medföra praktiska olägenheter i de fall, der gränsen låge inom den strafflatitud, hvars användning vore i fråga. Dessutom skulle vid förening af straff oegentligheter komma att uppstå, ehvad man bestämde, att skärpningen skulle förfalla, derest det förenade straffet öfversköte gränsen, eller att detsamma under sådan förutsättning skulle verkställas med den skärpning, hvarmed ettdera eller begge af de sammanlagda straffen förbundits. Anmärkta olägenheter undvikas, derest man, såsom komitén föreslagit, öfverlemnar åt domstolarne att i hvarje särskildt fall efter sig företeende omständigheter pröfva, huruvida det ådömda straffet är att anse såsom kortvarigt och om alltså denna förutsättning för användning af skärpning förefinnes. Det har emellertid ansetts böra i lagen uttalas att, äfven der det förskylda straffet finnes kortvarigt, till skärpning ej må dömas, utan att straffet är så kort, att det anses ej utan skärpning skola å den brottslige öfva tillbörlig verkan.

Vid redogörelse för lagförslagets öfriga grunder kan lämpligen följas lagens uppställning.

2 Kap.

Uti 2 § hafva till en enda paragraf sammanförts de nuvarande 2—4 §§, till följd hvaraf nummerbeteckningen å de tre följande paragraferna förändrats, allt utan att någon annan ändring i paragrafernas lydelse egt rum, än att ordalagen i nuvarande 7 §, motsvarande nya 5 §, jemkats i ändamål, att paragrafens innehåll må komma i öfverensstämmelse med de af komitén föreslagna lagar angående vilkorlig straffdom och vilkorlig frigifning. De omedelbart härefter följande två nya paragrafer angående straffskärpning hafva sålunda kunnat inskjutas i kapitlet med allenast obetydlig rubbning af dess uppställning och utan att föranleda ändring af nummerbeteckningen å de i lagtexten oftast citerade paragraferna.

Med bestämmelsen i 6 §, att tid för straffskärpning ej må i något 6 § fall sättas öfver en femtedel af hela strafftiden, åsyftas att i det särskilda afseende, som sålunda angifvits, begränsa användningen af skärpning, hvaremot det torde vara uppenbart, att stadgandet ej innebär, att dom-

stolen vid utmätande af skärpning skulle vara förbunden att på annat sätt rätta densamma efter strafftidens längd.

I det af komitén särskildt afgifna förslag till lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, 3 §, har intagits stadgande derom, att vid skärpnings verkställande skall efter hvar tionde dag göras tio dagars afbrott i skärpningen. Det har ansetts lämpligt, att i förevarande paragraf af strafflagen hänvisas till nämnda viktiga stadgande, som vid ådömande af skärpning måste komma i betraktande.

Emedan ådömande af straffskärpning bör betraktas allenast såsom förordnande om frihetsstraffets verkställande på visst strängare sätt och icke såsom åläggande af särskildt straff, följer deraf, att, derest något af de hinder, som i paragrafen omnämnas, möter för straffets verkställighet på det strängare sättet, skärpningen bör förfalla, i den mån den ej inom den utmätta strafftiden kan ega rum. Hindret har ansetts desto mindre böra föranleda till förlängning i stället af strafftiden, som sjelfva beskaffenheten af hindret oftast medför, att frihetsstraffet ändock blifver ej obetydligt känbarare än under vanliga förhållanden; och förebygges härigenom jemväl, att den för brottet i lag bestämda längsta strafftiden kunde komma att öfverskridas. Stadgandet i sista punkten innefattar tillika, att möjligen uppkommande hinder för verkställighet af skärpning ej må leda till uppskof med eller afbrott i hufvudstraffet. De eljest erforderliga närmare bestämmelserna om skärpnings verkställande meddelas i 3 § af den föreslagna verkställighetslagen.

7 §. Vid angifvande i 7 § af de brott, för hvilka straffskärpning skulle kunna åläggas, förutskickas såsom allmän regel den bestämmelsen, att skärpning kan ådömas endast för sådant brott, som skett uppsåtligen.

De i paragrafen uppräknade brott, för hvilka kunde dömas till skärpning, omfatta utom jemförelsevis mindre brott äfven en del gerningar, för hvilka minsta straff enligt lag i allmänhet är straffarbete på så lång tid, att särskild skärpning af straffet icke bör ifrågakomma; men i vissa fall, nämligen der sådan delaktighet föreligger, som i 3 kap. 4 § omtalas, eller der tiden för straffet i anseende till brottslingens ungdom kan jemlikt 5 kap. 2 eller 3 § sättas under den i allmänhet stadgade minsta strafftiden, skulle jemväl för dylika grofva brott straffskärpning kunna komma att användas.

Med sådant våld, som utgör misshandel, har i fråga om straffskärpning likstälts annat brott, hvori ingår uppsåtlig våldsgerning å person eller hot, som innebär trängande fara; och kommer till följd deraf skärpning att kunna ådömas jemväl för en del af de brott, hvilka bestraffas enligt 15 eller 21 kap.

Hvad angår hemfridsbrott, är detsamma vanligen af lindrig art och bestraffas då med böter, men för svårare fall bestämmer lagen såsom straff fängelse eller straffarbete. Erfarenheten har visat, att dylika svårare hemfridsbrott, för hvilka invånarne å landsbygden företrädesvis äro utsatta och som ej sällan medföra allvarsamma faror för den personliga säkerheten, ofta begås af sådana individer och under sådana omständigheter, att det merendels korta frihetsstraff, som för brottet ådömes, väl behöfver särskildt skärpas för att blifva tillräckligt tuktande; och har af denna anledning brytande af hemfrid i förslaget upptagits bland de brott, för hvilka straffskärpning må kunna ådömas.

De uppsåtliga brott, hvilka omförmälas i 19 kap., äro öfver hufvud taget af den beskaffenhet, att i svårare fall behof af straffskärpning kan uppstå. Beträffande ett fåtal af dessa brott skulle stadgande om skärpning möjligen kunna umbäras, men å andra sidan har ett uttryckligt afskiljande af sådana brott funnits desto mindre vara oundgängligen nödigt, som fara för onödig stränghet vid tillämpningen i allt fall kan anses förebygd genom förbehållet i sista stycket af paragrafen rörande de förutsättningar, som måste vara för handen, för att skärpning skall kunna ådömas.

Uti det år 1844 af lagberedningen afgifna förslag till straffbalk 9 §. ifrågasattes ett stadgande, som innebar, att böter borde uttagas så långt hos den bötfälde funnes tillgångar utöfver det gods, som i lagen från utmätning undantogs, och att allenast hvad som bruste i böterna borde förvandlas till annat straff. Då nämnda stadgande icke upptogs i förslaget till den sedermera antagna nya strafflagen, utan i stället bibehölls grundsatsen, att den, som ej förmår att fullt gälda honom ådömda böter, skall undergå förvandlingsstraff för hela bötesbeloppet, angafs såsom skäl härtill, att af det utaf lagberedningen föreslagna stadgandet skulle, på sätt af högsta domstolen vid granskning påvisats, kunna uppstå hårdhet och ojemnhet i bestraffningen. Att ett dylikt stadgande derjemte vore egnadt att förorsaka betänkligt dröjsmål vid straffverkställigheten, inses lätt, då ju, först sedan utmätning för böterna egt rum och det utmätta godset blifvit vändt i penningar, skulle kunna fastställas, huru mycket af böterna ej kunnat gäldas och därför borde förvandlas till annat straff. Olägenhet synes deremot icke kunna uppstå, derest man, såsom komitén till minskande af förvandlingsstraffets användning föreslagit, inskränker sig till ett medgifvande åt den sakfælde att göra den afbetalning, som han vill och förmår.

Minsta belopp, hvarmed afbetalning må göras, måste dervid i lagen bestämmas, på det tiden för förvandlingsstraffet ej skall kunna minskas genom erläggande af något alltför obetydligt belopp.

Emellan den tidpunkt, då böter ålagts, och den, då förvandlingsstraff kommer till verkställighet, förflyter i själfva verket ofta en ganska rymlig tid, men på det att den, som vill söka betala honom ådömda böter, må i hvarje fall kunna för detta ändanål påräkna skäligen rådsum, hafva uttryckliga bestämmelser i ämnet föreslagits. Vid meddelande af sådana bestämmelser lär dock vara nödigt jemväl tillse, att desamma icke genom sitt innehåll föranleda obehörigt försenande af bötesstraffs verkställande i allmänhet. Med afseende härå innefatta de föreslagna bestämmelserna att, sedan genom utmätning försök utrönt, att den bötfälde saknar tillgång till böternas fulla gäldande, rådsum under viss bestämd tid tillförsäkras den bötfälde under det vilkor, att han genom erläggande af någon afbetalning, således minst fem kronor, gjort troligt, att han verkligen har för afsigt att begagna anståndet till böternas gäldande. Då exekutors framställning hos vederbörande myndighet om böters förvandling till frihetsstraff i allmänhet bör göras så snart utmätning förrättningen försiggått, utan att dervid böterna kunnat uttagas, har ansetts tillika böra krävas, att afbetalning skall vara gjord och rådsum äskadt sist vid nämnda förrättning. Ifrågavarande rådsum skulle enligt förslaget utgöra till en början trettio dagar efter utmätning förrättningen samt, om den dömde visar fortfarande god vilja att betala böterna, förlängas med ytterligare trettio dagar; och skulle god vilja i berörda hänseende anses ådagalagd, derest under den första tidrymden af trettio dagar afbetalning ånyo skett och hvad som blifvit guldets sammanlagdt uppginge till hälften af böterna. För gäldande af vanligast förekommande mindre bötesbelopp skulle på detta sätt godt rådsum erhållas. Då emellertid i fråga om jemförelsevis höga bötesbelopp redan erläggandet af ett i och för sig någorlunda betydligt belopp kan antagas utvisa allvarligt uppsåt att söka gälda återstoden, har inbetalning af sammanlagdt tjugofem kronor ansetts böra få medföra förlängdt anstånd, äfven om detta belopp icke går upp till hälften af böterna.

På grund af 6 § i lagen den 14 Juni 1901 om hvad iakttagas skall i afseende å införande af lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken måste stundom verkställas utmätning för böter, ändå att ändring sökes i det beslut, hvarigenom de ådömts. Skulle den dömde i ett dylikt fall vilja tillförsäkra sig rätt till sådant anstånd, som i det nu föreslagna stadgandet afses, hvilket endast sällan torde förekomma, lär han, då egentlig afbetalning icke kan ske, innan bötesbeslutet vunnit laga kraft, kunna i stället nedsätta beloppet hos Konungens Befallningshafvande. Uttryckligt stadgande i ämnet har dock icke ansetts erforderligt.

10 §. I afseende å den i 10 § intagna tabell för bötesförvandling är af vigt att märka, hurusom tiden, hvarunder bötesfängen blifver underkastad

inskränkning af kost, i verkligheten kommer att med en dag understiga det antal dagar, under hvilket förvandlingsstraff enligt tabellen skall ega rum. Detta blifver nämligen en följd af de i lagen den 1 Juli 1898 gifna bestämmelser om strafftidens beräkning, jemförda med det i 8 § af komiténs förslag till ny lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum upptagna stadgande, enligt hvilket den tid, hvarunder kosten skall vara inskränkt, begynner först från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas.

Vid tabellens upprättande har tagits hänsyn jemväl till ernående af sådan enkelhet, att tabellen må utan alltför stor svårighet kunna hållas i minnet.

Att ådömda böter blifvit till frihetsstraff förvandlade, utgör icke enligt nu gällande rätt något hinder för den bötfälde att genom gäldande af böterna bereda sig befrielse från förvandlingsstraffet eller, om detta begynt verkställas, från återstoden deraf. I öfverensstämmelse härmed har det ansetts ej heller böra väcka betänklighet att medgifva den bötfälde att, oberoende af beslut om bötesförvandling och möjligen redan börjad verkställighet, genom afbetalning å böterna erhålla den förkortning af förvandlingsstraffet, som med tillståndet till afbetalning åsyftas. I sådant afseende har föreslagits stadgande i 12 § att, om böter förvandlats och afbetalning göres, ny förvandling skall, ändå att förvandlingsstraff begynt, verkställas efter det oguldna beloppet. Den, hvilken utstått någon del af förvandlingsstraffet, skulle följaktligen undergå sådant straff ytterligare endast så lång tid, som möjligen kunde fattas i den genom senaste förvandlingsbeslutet bestämda strafftid. 12 §.

4 Kap.

Det har ansetts böra i 1 § tydligt uttalas, att för handling, som innefattar flera brott, skall kunna dömas till straffskärpning, derest det brott, för hvilket särskildt straff ej ådömes och som följaktligen skall betraktas såsom försvårande omständighet, är sådant, att det, jemlikt 2 kap. 7 §, i och för sig förskylt straff med skärpning. I öfrigt har paragrafen icke undergått någon förändring. 1 §.

Den i 2 § förekommande hänvisning till vissa paragrafer har utsträckts till den nya 8 §, hvaremot ordalydelsen i allt öfrigt är lika med den nuvarande. 2 §.

Den förändring, 7 § undergått, är en följd af förslaget om användande i allmänhet af annat straff än vanligt fängelse såsom förvandlingsstraff för böter, och har paragrafen affattats i öfverensstämmelse med dess 7 §.

lydelse före den förändring, som skedde genom lagen den 16 Maj 1884, dock med den jemkning, som föranledts af förslaget om rätt till afbetalning å böter.

8 §. Derest vid förening af två eller flera skärpta straff skärpningarna med hvarandra sammanlades, skulle sådant uppenbarligen kunna leda der-till, att straffet i sin helhet blefve synnerligen hårdt, enär skärpningen för hvarje dag, den utsträcker till tiden, tillika i ganska stark proportion försvåras till sin intensitet. Af denna orsak har föreslagits, att af ådömda skärpningar endast en, men då likväl den svåraste, må tillämpas, hvar-jemte nödiga grunder för jemförelse mellan olika slag af skärpning blifvit i detta sammanhang angifna. Enligt den bestämmelse, komitéen förordat, skulle vid jemförelsen icke i fråga om skärpning lända till skilnad, antingen sjelfva straffet är fängelse eller straffarbete. Denna bestämmelse, genom hvilken reda och enkelhet befordras, synes desto mindre böra möta be-tänklighet, som skärpning genom hårdt nattläger är till sin beskaffenhet lika vid begge slagen af straff, samt den, hvilken blifvit dömd till såväl fängelse som straffarbete, i allt fall vid fängelsestraffets öfvergång till straffarbete tillgodonjuter afdrag med halfva fängelsetiden.

9 §. 9 § öfverensstämmer i allo med nuvarande 8 §.

10 §. Under förhållanden, som finnas omnämnda i 4 kap. 9 och 11 §§ af komiténs förslag, så ock der verkställighet af straff, sedan den dömd förklarar sig nöjd, blifvit på grund af gällande bestämmelser börjad innan do-men vunnit laga kraft, kan ifrågakomma att från ådömdt straff afräkna, hvad den dömd redan utstått af honom genom tidigare dom ålagdt straff. Har han på grund af denna dom undergått straff med skärpning, bör följakt-ligen jemväl skärpningen honom tillgodoräknas. Det lärer ligga i sakens natur, att den verkställda skärpningen då skall främst afräknas från senare ådömd skärpning af fullständigt lika beskaffenhet, hvarjemte afräkning i öfrigt sker efter de i 8 § stadgade grunder för jemförelse af olika skärpnin-gar. Antydanden här om har ock blifvit lemnad. — Såsom följd deraf, att hvarje dags skärpning med mörkt enrum skall vid jemförelse anses svara mot två dagars skärpning endast genom hårdt nattläger, kunde emellertid under vissa förutsättningar det förhållande uppstå, att efter berörda afräkning återstode skärpning, som alldeles icke eller endast till en del kunde verkställas, med mindre den dömd blefve underkastad skärpning af straffet under sammanlagdt längre tid, än som i senare domen blifvit för skärp-ning bestämd. Med hänsyn härtill har ansetts böra till den dömdes för-mån stadgas, att den skärpning, som finnes öfrigt, ej skall tillämpas i annat fall, än att den för skärpning bestämda tid öfverskjuter den, hvarunder skärpning redan egt rum, och ej till annan del, än som kan fullbordas under den öfverskjutande tiden.

Antages t. ex. att någon dömes till ett straff med skärpning genom hårdt nattläger 4 dagar, deraf 3 dagar i förening med mörkt enrum, och att derifrån skall afräknas redan verkställd skärpning, bestående af 3 dagars hårdt nattläger enbart, skulle sålunda, enär den verkställda skärpningen motsvarar 1 dags enkel skärpning samt 1 dags skärpning förenad med mörkt enrum, visserligen komma att återstå 2 dagars skärpning med mörkt enrum, men skulle deraf endast den ena dagens skärpning få tillämpas, emedan i annat fall skärpningen komme att fortvara inalles 5 dagar eller 1 dag utöfver den tid, som i domen bestämts.

Det kan inträffa att, sedan först ådömts ett jemförelsevis kort straff med skärpning, den senare domen kommer att lyda å längre tids straff utan skärpning. Har i detta fall skärpning blifvit till större eller mindre del redan verkställd, torde afdrag böra till vederlag göras å sjelfva strafftiden. I sammanhang med stadgande derom hafva i förevarande paragraf gifvits bestämmelser rörande grunderna för beräkning af nämnda afdrag. Slutligen återstår den möjligheten, att i senare domen ålagd skärpning vore mindre svår än den, som blifvit verkställd. För skilnaden lärer då, på sätt förslaget innehåller, böra medgifvas afkortning efter enahanda beräkningsgrunder å strafftiden.

11—14 §§ äro till alla delar lika lydande med nuvarande 9—12 §§. 11—14 §§.

Den myndighet, som verkställer bötesförvandling, har i allmänhet icke tillgång till sådana handlingar, som lemna upplysning om tidpunkten för brottets föröfvande, och införskaffande af sådana handlingar i talrika, under en lång öfvergångstid förekommande fall skulle icke allenast förorsaka omfattande skriftvexling och arbete, utan äfven leda till ett betänkligt försenande af straffverkställigheten. Det har ej heller ansetts böra möta betänklighet att beträffande förvandling af böter för brott, som föröfvats, innan den nya lagen trädt i kraft, låta den regel blifva gällande, som tillämpats i det föreliggande öfvergångsstadgandet, eller att böterna, om de blifvit *ålagda* innan den nya lagen trädt i kraft, förvandlas efter dittills gällande grunder, men eljest efter de nya förvandlingsgrunderna.

Öfvergångsstadgande.

I sista punkten af öfvergångsstadgandet bestämmes derjemte, huru skall förfaras, när böter ålagts dels före och dels efter den dag, lagen trädt i kraft, samt förvandling af samma böter skall, jemlikt föreskriften i 2 kap. 12 §, göras efter böternas sammanräknade belopp.

Särskildt yttrande af J. E. Elliot och Johan Widén.

Beträffande lydelsen af 2 kap. 6 och 7 §§ samt 4 kap. 8 § i förslaget till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen hafva vi inom komitén uttalat en från flertalets afvikande mening i afseende å den särskilda fråga, som här nedan närmare beröres.

Såsom i komiténs betänkande (sid. 48) blifvit framhållet, lärer särskild skärpning af frihetsstraff ej böra anlitas i sådana fall, der strafftiden är jemförelsevis lång, enär frihetsförlusten, om den utsträcker till en längre tid, måste anses å fången öfva den ingripande verkan, att ett ökadtt mått af obehag eller lidande, som fången under en jemförelsevis obetydlig del af strafftiden underkastas, blifver af särdeles ringa betydelse.

Med denna utgångspunkt och då den särskilda skärpningen ej bör få förekomma vid straff, der den icke har något ändamål att fylla, har det syntts oss vara angeläget, att icke i lagen lemnas obestämdt, när strafftiden skall anses så lång, att skärpning ej får ådömas. Saknas dylik bestämmelse, är, enligt vårt omdöme, tillbörlig trygghet icke beredd mot straffskärpnings användande i fall, der skärpning i anseende till strafftidens längd ingalunda vore på sin plats.

Huruvida en viss strafftid kan komma att af domaren betraktas såsom kort eller icke, måste nämligen blifva beroende i främsta rummet på den grund, från hvilken han utgår vid bedömandet, och i detta hänseende skulle hos de dömande ganska vidt skilda åskådningar kunna göra sig gällande. Till belysande häraf torde vara tillräckligt att erinra, huru som till måttstock skulle kunna väljas, bland annat, den ådömda strafftidens förhållande till högsta och lägsta straffet inom den i lagen bestämda strafflatitud. Är t. ex. för ett visst slag af brott det allmänna straffet bestämdt till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, vore den möjlighet ej utesluten, att domstol, som i ett särskildt fall satte strafftiden till fem år, ådömde detta straff med skärpning, i det att domstolen utginge derifrån, att straffet vore inom latituden jemförelsevis kort. Ett

sådant förfarande, som icke vore bestämdt stridande mot den föreslagna lagens ordalydelse, skulle dock vara föga öfverensstämmande med hvad som åsyftats.

Men vidare ligger det i sakens natur, att domarens uppfattning, huruvida strafftiden i förekommande fall vore tillräckligt lång för att straffet utan skärpning skall öfva tillbörlig verkan, måste mer eller mindre väsentligt taga intryck af hans ställning till frågan om den större eller mindre lämpligheten af ett strängare utöfvande af den straffande verksamheten i allmänhet. Icke minst med hänsyn till detta förhållande torde vara skäl att ej frångå en af strafflagens hufvudprinciper genom att i lagen lemna obestämmd högsta tidsgränsen för de straff, vid hvilka skärpning finge användas. Uppenbarligen vore den anvisning, som genom bestämmelse härom gäfves domaren, af icke ringa värde och väl egnad att förekomma en alltför stor ojämnhet i lagtillämpningen.

Går strafftiden öfver två år, lärer densamma få anses så lång, att särskild skärpning icke borde få ådömas, och en på detta sätt vald tidsgräns synes vara den, som låter bäst förena sig med strafflagens öfriga bestämmelser.

• Vid fastställande af denna tidsgräns skulle likväl erfordras undantag för det fall, att ett kort straff ådömts med skärpning, men strafftiden i sin helhet till följd af förening af straff komme att öfverstiga två år. Finge i sådant fall skärpningen bortfalla, skulle nämligen antagligen stundom inträffa, att den, som framför honom ådömdt straff med skärpning föredroge att undergå ett till tiden något längre straff utan skärpning, undandroge sig skärpningen genom att begå nytt brott.

De ändringar i lagförslagets redaktion, som skulle föranledas af våra här angifna åsikter, äro följande.

2 Kap.

6 §.

Straffarbete på viss tid — — — — —
 — — — — — enrum.

Går tiden för straffarbete öfver två år; då må ej, utom i fall, som i 4 kap. 8 § sägs, till skärpning dömas.

Fängelse, som omedelbart för brott åläggas — — — — —

7 §.

Straffskärpning, hvarom i 6 § är nämndt, må — — — — —
 — — — — — förmäles.

Ej må till skärpning dömas, utan så är, att synnerlig råhet, ondska eller förhärdelse genom brottet ådagalagts, och det straff, som gerningen förskylt, anses ej utan slik skärpning skola å den brottslige öfva tillbörlig verkan.

4 Kap.

8 §.

Är af straff, som med hvarandra förenas, någotdera förbundet med skärpning; — — — — —
 — — — — — tillämpad.

I fall, hvarom här blifvit sagdt, kan skärpning ega rum, ändå att hela strafftiden går öfver två år.

Stockholm den 17 Maj 1902.

J. E. Elliot.

Johan Widén.

Särskildt yttrande af L. H. Montelius.

I afseende å här nedan omförmälda frågor har jag ej kunnat biträda det förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, hvarom flertalet inom komitén sig förenat.

4 kap. 10 §.

Den skärpning af straffarbete och fängelse, hvilken komitén för angifna fall föreslagit, skall enligt förslaget bestå deri, att den dömd under ett mindre antal dygn nödgas vara i fullständig saknad af sängkläder, hvilken skärpning kan vid straffarbete under särskilda förhållanden förenas med, att fången samtidigt hålles i mörkt enrum.

För den händelse, att ådömd skärpning finnes ej kunna före strafftidens slut verkställas, har komitén ansett skärpningen skola vara förfallen, så att dess uteblifvande icke föranleder någon ökning af sjelfva strafftidens längd. Stadgande härom betingas naturligen deraf, att skärpningsens innebörd omöjliggör dess mätande till jemförelse med visst antal dagar straffarbete eller fängelse utan skärpning. Samma skäl synes mig följdriktigt böra leda till, att ej heller afdrag skall göras för det fall att, sedan skärpning på grund af tidigare dom redan verkstälts, det straff, som genom senare dom bestämts, skulle vara icke med skärpning förbundet. Om en person genom tidigare dom fått sig ålagdt tre månaders straffarbete i förening med skärpning af hårdt nattläger under fyra dagar och hunnit undergå berörda skärpning förr än genom senare dom slutligen fastställas, att den dömdes straff skall vara två års enkelt straffarbete, så lärer väl ej med sanning kunna påstås, att det straffidande, som de fyra dagarnes skärpning medfört, verkligen uppväges deraf, att sjelfva strafftiden minskas med fyra dagar. För den, hvilken undergår straffarbete under så lång tid som två år, torde det faktiskt ställa sig temligen likgiltigt, om han frigifves efter jemnt två år eller efter ett år elfva månader tjugosex dagar.

Det ifrågasatta stadgandet om rätt till afdrag lärer ock vara betänkligt därför, att det säkerligen skulle hos mången framkalla den alldeles

oriktiga föreställningen, att den dömde fått undergå ett oförskyldt straff, för hvilket lagstiftningen sökt bereda en godtgörelse, som dock faktiskt ingalunda motsvarade det genomgångna strafflidandet. Det bör emellertid ej förbises, hurusom skärpningsens verkställande förutsätter, att antingen domen derom vunnit laga kraft eller ock den dömde förklarar sig nöjd med en då ej laga kraft egande dom och derigenom sjelf påkallat dess verkställande utan hinder deraf, att åklagaren må fullfölja saken i högre rätt. Grundas verkställigheten på laga kraft egande dom, är genom denna slutligen pröfvadt, att den brottslige väl förskyldt hela det strafflidande, som ålagts honom. Förhållandet rubbas gifvetvis icke deraf, att den dömde sedermera varder öfvertygad om att förut hafva begått annat brott, därför straffet enligt lag bör så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd. Der åter verkställighet på grund af dom utan afvaktan på utgången af besvärstid medgifves i följd deraf, att den brottslige för sin del förklarar sig med domen nöjd, innebär detta tydligen, att genom sådant nöjdförklarande afgjorts, det strafflidandet åtminstone ej skall blifva mindre än hvad redan är ålagdt. Skulle så hända, att i den senare domen straff ådömes utan skärpning, grundas detta uppenbarligen icke derpå, att det först utmätta straffet skulle funnits vara strängare, än den dömde förskyldt, utan betingas endast deraf, att den brottslige pröfvas hafva gjort sig skyldig till straff af så väsentligt större långvarighet, att det med hänsyn dertill anses kunna utan särskild skärpning öfva tillbörlig verkan å den brottslige. Det lärer följaktligen kunna beräknas, att de fall blifva sällsynta, då för någon, som på grund af tidigare dom undergått straffskärpning, bestämmelsen derom skulle vid straffets slutliga fastställande enligt senare dom borttagas, helst som enligt det af pluraliteten inom komitén framlagda förslag rättigheten att tillämpa skärpning icke är ovilkorligen inskränkt till strafftid af viss längd. Än mindre torde kunna antagas inträffa att, såsom förslaget emellertid förutsatt, i fall, der jemväl enligt den senare domen skärpning ålägges, denna skärpning skulle der göras mindre svår än den, som den dömde på grund af tidigare dom redan undergått.

Då alltså ifrågavarande, af komiténs flertal föreslagna bestämmelse om rätt till afdrag å strafftid för verkställd skärpning icke betingas af verkligt behof, och stadganden i dylikt syfte, genom hvilka föreskrifterna om straffskärpning skulle ej oväsentligt invecklas, tillika komme att gifva anledning till betänkelig missuppfattning, anser jag,

att föreslagna andra stycket af 10 § i 4 kap. strafflagen bör utgå.

Derest, med gillande häraf, icke någon sådan rätt, som der omför-
mälts, varder medgifven, torde utan särskildt stadgande framgå, att, äfven
om i något fall, efter det på grund af tidigare dom skärpning verkstälts,
straff, som genom senare dom bestämts, skulle icke vara med skärpning
förbundet, detta icke betingar rätt till godtgörelse åt den dömde.

Öfvergångsstadgandet.

Komiténs flertal har föreslagit, att böter, som blifvit ålagda före
den dag, då nya lagens tillämpning vidtager, skola till den del, som ej
gäldas, förvandlas efter dittills gällande grund, och att, om tillika före-
komma senare ålagda böter, förvandling af samtliga böterna skall efter
sagda grund verkställas.

Sådana bestämmelser hafva ansetts betingade af den allmänt iakt-
tagna regeln, att en strängare strafflag icke bör tillämpas å förhållanden,
som inträffat förr än den nya lagen blef gällande. Berörda regel synes
dock icke afse annat, än att sjelfva *straffet*, om det enligt den nya lagens
bestämmelser är svårare än enligt den äldre, skall enligt den senare ut-
mätas, der brottet är begånget förr, än den nya trädte i kraft. Hvarken
behöfligt eller lämpligt torde vara att låta en liknande grundsats komma
till användning jemväl i fråga om *sättet för straffs verkställande*. Äfven
om verkställighetssättet gjorts sträfvare enligt ny lag — t. ex. sålunda
att den utspisning, som enligt den nya lagen åt fångar bestås, är för dem
mera motbjudande än hvad tillförene brukat lemnas — lär ej någon ega
påstå, att hans straff skall verkställas i annan ordning än den då i all-
mänhet gällande endast därför, att hans brott föröfvats, innan den nya
lagen skulle lända till efterrättelse. Skulle härvid göras skilnad beträf-
fande olika fångar, finge den för öfrigt enligt anförda regel ingalunda be-
stämmas deraf, huruvida straffdomen blifvit tidigare eller senare afkunnad,
utan skulle betingas af tiden för brottens föröfvande. Dertill kan dock
icke tagas hänsyn vid bötesförvandling, enär, såsom komitén i sina motiv
frambållit, den myndighet, som verkställer bötesförvandling, i allmänhet
saknar tillgång till sådana handlingar, som lemna upplysning om tid-
punkten för brottets föröfvande, och införskaffande af slika handlingar i
talrika, under en lång öfvergångstid förekommande fall skulle icke allenast
orsaka omfattande skriftvexling och arbete, utan äfven leda till ett be-
tänkligt försenande af straffverkställigheten. Att i stället låta tidpunkten
för domens meddelande bestämma sättet för bötesförvandlingen, är enligt
min tanke godtyckligt och redan af detta skäl icke lämpligt. Det skulle

ock leda till betänklig ojemnhet vid tillämpningen. Om exempelvis flere personer, under det den gamla lagen ännu gälde, samtliga undergått ransakning för alldeles likartad förseelse, därför de hvar för sig dömts att böta fem kronor, kan det icke för ett sundt rättsmedvetande vara tillfredsställande, i händelse dessa sakfälda, sedan de måhända samtidigt införpassats för undergående af förvandlingsstraff, skola finna, att några af dem tillåtas försona sin skuld med allenast tre dagars enkelt fängelse, under det de öfriga hållas lika tid i fängelse vid inskränkt kost. En dylik, ganska väsentlig olikhet skall svårligen kunna anses rättfärdigad blott derigenom, att utslag angående de förstnämnda afkunnats genast vid ransakningens slut, men beträffande de senare kommit att meddelas först en eller annan vecka derefter.

Ej mindre otillfredsställande torde tillämpningen blifva af den i sista punkten af förslaget införda bestämmelse, hvilken komme att leda dertill, att, om två, medan den gamla lagen gälde, dömdes att för samma förseelse böta fem kronor, hvilka böter af den ene för hans del betalades, och sedermera, efter det den nya lagen trädt i kraft, för en ytterligare förbrytelse fälades att böta sjuttiofem kronor, den, som guldit de först ådömda böterna, komme att hållas till fängelse vid inskränkt kost tio dagar, men den andre, hvilken lemnat alla de honom ådömda böterna obetalda, undsluppe med enkelt fängelse vid vanlig fångkost elfva dagar.

Jag hemställer därför att, i stället för det i komiténs förslag förekommande öfvergångsstadgande, måtte införas följande bestämmelse:

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 Januari 19—; dock att förvandlingsstraff för böter, hvilket före nämnda dag begynt aftjenas, skall efter dittills gällande grund verkställas i fråga om den del af böterna, som icke gäldas.

Stockholm den 17 Maj 1902.

L. H. Montelius.

II.

**Lag angående straffarbetes och fängelsestraffs
verkställande i enrum.**

Såsom en af de utvägar, som borde kunna i sin mån anlitas till skärpande af frihetsstraffen på kort tid, har komitén i motiven till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen betecknat införande, i den mån sådant lämpligen kan ske, af strängare straffverkställighet i allmänhet.

I det nu framlagda förslaget till ny lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum ifrågasattes af komitén till en början den viktiga förändringen, att hvad som beträffande straffarbete finnes i nu gällande lag stadgadt om afkortning å strafftiden för den tid, fången hålles i enrum, skulle helt och hållet upphävas.

När genom kongl. förordningen den 21 December 1857 meddelades stadgande derom, att straffarbete på viss kortare tid skulle, der så ske kunde, verkställas i enrum, var såsom bekant antalet celler inom fångelserna ännu ej större, än att gemensamhetsfängelse ofta måste anlitas för dylika straffs verkställande. Vid sådant förhållande och då vistelse i enrum under strafftiden kunde antagas för fången i allmänhet medföra större lidande än vistelse i gemensamhetsfängelse, ansågs nödigt vidtaga en anordning, hvarigenom den, som undergick straffet i enrum, erhöll lindring genom afdrag å strafftiden. Af personer, som blifvit dömda till lika straff, kunde eljest den ene kommit att i verkligheten straffas hårdare än den andre. Ur nu nämnda synpunkt lärer dock icke numera skäl för afdrag å strafftiden vara för handen, enär sedan ganska lång tid tillbaka cellutrymmet i fångelserna medgifver, att samtliga straffen verkställas på lika sätt.

Det torde då böra tillses, huruvida för sådant straffafdrag finnes tillräcklig grund i sjelfva beskaffenheten af cellstraffet. I detta afseende är att märka, hurusom cellstraffet visserligen innebär, att fången är afskiljd från umgänge med andra fångar, hvilket ej sällan af fången sjelf uppskattas såsom en förmån, men icke att han eljest i verkligheten är synnerligen strängt afsöndrad från andra menniskor. Utom de vanliga

besöken af vaktbetjening, bland annat en gång dagligen för fångens utförande att tillbringa omkring en half timma på fånggårdens, får han tid efter annan mottaga besök af andra vid fångelset anställda personer, såsom fångelseföreståndaren, läkare samt prest eller lärare, och dertill kommer, att det arbete, hvarmed fången sysselsättes, föranleder talrika besök i och för undervisning och ledning af arbetet, tillhandahållande af materialier o. s. v. Understundom får han derjemte med vederbörligt tillstånd mottaga besök af anhörige eller andra personer. Verkstaldt i enrum på nu beskriфта sätt, utan synnerligen ansträngande arbete och med den behandling, som i det hela kommer fången till del, torde straffet knappast ega så allvarsam karakter, att det motsvarar hvad som ursprungligen afsetts med straffarbete; än mindre lærer straffet kunna anses hafva strängare innehåll, än som med skäl bör tillkomma denna straffart.

Men utom det att för afdraget icke torde finnas fullt giltiga skäl, leder detsamma till olägenheter, som icke äro utan betydelse. Redan den omständigheten, att vid verkställande af straffarbete regelbundet inträffar, att strafftiden blifver en annan och kortare än den, domstolen i sitt utslag bestämt, hvartill orsaken sällan uppfattas, är egnad att hos såväl förbrytaren som en del andra personer, af hvilka förhållandet uppmärksammas, nedsätta aktningen för domstolarnas beslut. Verkliga missförhållanden kunna också uppstå. Hafva sålunda flera deltagit i samma brott och af dem några dömts hvardera till straffarbete i 2 år och de öfriga, såsom jemförelsevis mindre brottsliga, endast till fångelse under lika lång tid, komma de sistnämnda att undergå fångelse i enrum fulla 2 år, under det deras till straffarbete dömda brottsligare kamrater till följd af afdraget lösgifvas redan efter 1 år 6 månader.

Införes den ifrågavarande förändringen, så att ådömdt straffarbete verkställles utan afkortning, bör naturligtvis detta hos domstolen vid utmätande af strafftid komma i betraktande, men icke desto mindre lærer af förändringen komma att följa förlängning i allmänhet af den verkliga tiden för straffarbete. Å andra sidan skulle de af komitén framställda förslag om straffskärpning, vilkorlig frigifning och vilkorlig dom, derest de antagas, komma att hvar i sin mån verka till minskning i fångelsernas anlitande. Som dessa förslag i allt fall skulle å straffverkställighetens område medföra en betydlig omgestaltning, synes tidpunkten vara synnerligen lämplig för vidtagande på samma gång af omförmälda förändring i fråga om straffafdraget.

Vidare och då det arbete, som måste utföras i cell, knappast kan blifva annat än af ganska lindrig art, är det, för att vid straffarbete, såsom lagstiftaren åsyftat, må i sjelfva arbetet ligga straff, desto angeläg-

nare, att tvånget till arbete kommer att tillbörligen framträda. I sådant syfte föreslås förändring i det för närvarande tillämpade systemet med arbetspremier till dem, som undergå straffarbete i enrum.

I fråga om tillåtelse för den, som undergår straffarbete i enrum, att emottaga och afsända bref och bud samt emottaga besök föreslås jemväl bestämmelser af strängare innehåll än de för närvarande gällande, hvarjemte lagförslaget innebär, att den, som undergår enkelt fängelse, icke skulle ega att öfverlemna sig åt sysslolöshet, samt att hans rättighet att förskaffa sig underhåll och bekvämlighet utöfver hvad i fängelset bestås skulle på skäligt sätt begränsas.

För komiténs förslag i dessa delar redogöres närmare här nedan i motiven till de särskilda lagparagraferna.

Huruvida det korta frihetsstraffet kommer att ställa sig för fången i allmänhet mer eller mindre sträft, beror för öfrigt icke oväsentligt på förplägningens beskaffenhet. Ämnet lämpar sig naturligtvis föga för behandling i lag. Det torde dock böra i detta sammanhang påpekas, att någon skärpning i allmänhet af de allenast på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraff synes kunna ernås på denna väg, helst om vissa straffinrättningar blefve bestämda för verkställighet uteslutande af dylika korta straff, genom hvilken anordning äfven andra fördelar i afseende å straffverkställigheten utan tvifvel skulle kunna vinnas.

Det nu föreliggande lagförslaget upptager för öfrigt sådana nya bestämmelser, som skulle blifva erforderliga med afseende å verkställande ej mindre af den särskilda straffskärpning, hvarom förmäles i 2 kap. 6 § strafflagen, sådant detta lägrum lyder enligt komiténs förslag, än äfven af det ifrågasatta nya bötesförvandlingsstraffet.

Innehållet i 1 § motsvarar de tre första paragraferna i den nu 1 §.
gällande verkställighetslagen af den 29 Juli 1892 med den skilnad, att samtliga bestämmelser om afdrag från strafftiden blifvit uteslutna.

De i 3 § meddelade föreskrifter, hvilka röra verkställighet af ådömd 3 §.
skärpning af straffarbete, äro enligt 6 § afsedda att i tillämpliga delar gälla jemväl i fråga om skärpning af fängelse. Skärpning bör, så vidt ske kan, verkställas vid strafftidens början för att tjena såsom underlag för den följande fängbehandlingen, och har såsom regel för den händelse skärpning skall till någon del ske med mörkt enrum ansetts böra gälla, att denna skärpning verkställas först.

Derest under en del af skärpningstiden skall användas mörkt enrum, men särskildt för sådan skärpning möter tillfälligt hinder af helsoskäl,

skulle, enär skärpningsdagen bör om möjligt ske i ett sammanhang, med hela skärpningsdagen anstå i afvaktan på hindrets upphörande, dock i intet fall längre, än att skärpningsdagen i öfrigt d. v. s. genom hårdt nattläger kan före strafftidens slut fullbordas. Är åter hindret för användande af mörkt enrum icke af endast tillfällig beskaffenhet, skall denna del af skärpningsdagen förfalla, och hindret bör då icke leda till uppskof med den öfriga skärpningsdagen.

Genom bestämmelsen att hvarje skärpningsdag skall omfatta tjugofyra timmar möjliggöres, att såsom begynnelsetid kan väljas den tid på dagen, som i hvarje fall finnes lämpligast. Af bestämmelsen lärers och följas att, der skärpning måste under pågående dygn afbrytas för att sedermera efter hindrets bortfallande fortsättas, skärpningsdagen bör så vidt möjligt åter vidtagas å tid på dygnet, som motsvarar tidpunkten för afbrottet.

4 §.

Jemte det i 4 § uttryckligen uttalats den redan nu gällande grundsatsen, att den, som hålles till straffarbete, ej har någon rätt till andel i inkomsten för arbetet, har i denna paragraf uti syfte, som här ofvan angifvits, inrymmts stadgande, hvilket innebär förändring i det nuvarande systemet med arbetspremier till personer, som undergå straffarbete i enrum. Dessa erhålla i vanliga fall såsom arbetspremier andel i behållningen af nästan allt det arbete, som af dem utföres, hvilket gifvit upphof till den hos straffarbetsfångar ingalunda sällsynta uppfattning, att arbetspremien utgör betalning för arbetet. Det penningebelopp, som tilldelas fången, är i och för sig ringa, men vinner ökad betydelse såsom i sin helhet utgörande behållning, då staten lemna underhåll under arbetstiden. För att *tvånget* till arbete må tillbörligen framträda, men fången å andra sidan icke skall betagas all utsigt till uppmuntran för särskild flit samt möjlighet att vid frigifningen hafva någon sparpennning, skulle enligt förslaget icke någon premie få tilläggas honom för det skäligen mått af arbete, som föresättes honom, men väl för arbete derutöver. Vid bestämmande för detta särskilda ändamål af skäligt arbetspensum synes dock tjenligt, att detta sättet snarare lågt än högt, och i hvarje fall bör naturligtvis tagas vederbörlig hänsyn till fångens krafter och arbetsskicklighet.

Med afseende å rätt för straffarbetsfånge att emottaga eller afsända bref eller bud har bibehållits villkoret om särskildt tillstånd dertill, men genom införande af orden »efter pröfning» tillika betonats angelägenheten deraf, att beviljande af sådant tillstånd icke må ske annorledes än efter omsorgsfullt öfvervägande af omständigheterna.

Hvad angår besök af utomstående personer, är i nu gällande lag vederbörandes befogenhet att lemna tillstånd till dylika besök icke på något sätt begränsad. Häri har föreslagits en till skärpning i straffarbetet ledande

ändring sålunda, att straffarbetsfången ej må af sådana personer emottaga besök, med mindre fångelsets styresman pröfvar omständigheter af särskild vigt föranleda till undantag; dock att, sedan tre månader från straffets början förflutit, skulle kunna, ändå att sådana omständigheter icke föreligga, tillstodjas fånge, som ej undergår straffskärpning, att mottaga besök af vissa nära anhöriga, der ej ordningen eller säkerheten i fångelset kan derigenom äfventyras eller besöket anses eljest kunna verka skadligt.

Beträffande fånge, som undergår antingen omedelbart för brott 7 §. ålagdt fångelse eller sådant straff i förening med fångelse såsom förvandlingsstraff, är i nu gällande lag stadgadt, att fången skall vara berättigad att sysselsätta sig med tjenligt arbete, om han sjelf förskaffar sig sådant. Den af komitén föreslagna ändring åsyftar, att fångelsefången, hvilken skulle såsom hittills vara berättigad att sjelf förskaffa sig arbete och verkställa det för egen räkning, icke finge, om han ej förskaffade sig arbete, öfverlemna sig åt sysslolöshet. Anskaffar han ej lämpligt arbete, skall derfor arbete i mån af tillgång lemnas honom, och erhåller han då af arbetsinkomsten andel enligt bestämmelser i administrativ väg.

Att arbetet här icke utgör ett moment af sjelfva straffet utan föreskrifvits allenast till förebyggande af sysslolöshet, lärer tillräckligt framgå af bestämmelsernas innehåll.

I afseende å den fången tillkommande rätt att förskaffa sig underhåll eller bekvämlighet utöfver hvad i fångelset består har till förekommande af missbruk ansetts böra uttryckligen stadgas det förbehåll, att han ej må bereda sig eller emottaga bättre underhåll eller större bekvämlighet, än som är förenligt med måttlighet och enkelhet, hvarjemte förbjudes bruket af vin eller spritdrycker.

De i 7 § intagna bestämmelser om rätt för fången att emottaga besök samt afsända eller emottaga bref öfverensstämma i hufvudsak med hvad i dessa afseenden för närvarande gäller. I fråga om besök skulle dock beträffande den, som undergår fångelse med skärpning, tillämpas enahanda föreskrifter, som enligt 4 § komme att gälla för fånge, hvilken undergår skärpt straffarbete.

Jemlikt lagen den 1 juli 1898, innefattande vissa bestämmelser om 8 §. beräkning af strafftid, skall, vid verkställande af fångelsestraff, strafftiden för den, som vistas å fri fot, räknas från den dag, då han för straffets undergående intages i fångelse, hvarjemte i samma lag stadgas dels att, om tiden för fångelsestraff är bestämd allenast i dagar, dagatalet skall läggas till den dag, från hvilken strafftiden räknas, dels ock att fånge skall, der ej annat af särskilda omständigheter föranledes, ur straffanstalten lösgifvas klockan åtta förmiddagen å dagen för strafftidens slut. Till följd häraf blifver för per-

soner, som skola undergå fängelse vid inskränkt kost, den verkliga strafftidens längd i någon mån beroende af den tid på dagen, då de intagas i fängelset, och det har med afseende härå ansetts till vinnande af enkelhet och likformighet vid strafftillämpningen vara tjenligt, att den tid, under hvilken fångens kost skall vara inskränkt, kommer att i hvarje fall löpa först från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas. Emedan lösgifvandet ur straffanstalten sker redan klockan åtta förmiddagen å slutdagen, kommer sålunda tiden, hvarunder fången är underkastad inskränkning af kost, att, såsom tillförene blifvit anmärkt, med en dag understiga det antal dagar, för hvilket förvandlingsstraff ålagts.

Beträffande sjelfva grunderna för förvandlingsstraffets anordnande på det i 8 § beskrifna sätt hänvisas till den redogörelse, som lemnats i motiven till det af komitén afgifna förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen.

Då den skärpning, som inskränkning i kosten medför, skulle kunna genom underslef mildras eller upphävas, derest fången egde lika vidsträckt rätt att emottaga besök som fängelsefånge i allmänhet, har stadgats, att besök af andra än de i 4 § nämnda personer, som äro vid fängelset anställda eller der ega tillträde, ej må tillstädjas, utan att omständigheter af särskild vigt föreligga.

9 §. Enligt 3 § i komiténs förslag till lag angående vilkorlig frigifning skall, i händelse den vilkorliga friheten återkallas, den frigifne ånyo intagas i allmän straffrättning för att der utstå den del af straffet, som icke vid frigifningen var verkställd. Härvid uppställer sig den frågan, i hvad mån nämnda straffåterstod, derest den är straffarbete, skall aftjenas i enrum. Då straffverkställigheten i detta fall är att betrakta såsom en fortsättning, synes det ligga närmast till hands att, på sätt som eljest eger rum vid straffs afbrytande genom sådana omständigheter som till exempel fångens intagande på hospital eller lasarett, verkställigheten fortgår alldeles som om afbrott ej egt rum. Straffet skulle då komma att aftjenas i enrum under en tid, som, sammanlagd med hvad förut på sådant sätt afjenats, uppginge till tre år; resten skulle utstås i gemensamhetsfängelse.

Det synes emellertid uppenbart, att vid den vilkorliga frigifningen, hvilken är af helt annan beskaffenhet än sådana tillfälliga afbrott, som nyss nämndes, den omständigheten, att fången under en längre eller kortare melantid vistats på fri fot, föranleder, att straffet vid den fortsatta verkställigheten kan aftjenas i enrum under utsträckt tid. Vid återinträdandet i straffanstalten äro förhållandena i sjelfva verket närmast sådana, som då någon, efter att hafva utstått hela sitt straff, derefter på grund af ny

straffdom intages i fängelset. Derest vilkorligt frigifven fånge för nytt brott dömes till straff, hvarmed återstoden af det förra straffet i sådant fall förenas, bör därför ock vid verkställigheten, enligt komiténs mening, ej förfaras annorlunda än om han vistats på fri fot under vanliga förhållanden.

Är icke något nytt straff ådömdt, synes i afseende å tid, hvarunder straffet vid dess fortsättande skall verkställas i enrum, lämpligen böra göras skilnad mellan sådane brottslingar, som vid tiden för frigifningen ännu icke vistats i gemensamhetsfångelse, och de öfrige. För den, som från ensamhetsfångelse försatts i vilkorlig frihet, uppgår hela den återstående strafftiden icke utom i sällsynta undantagsfall till mer än ett och ett halft år, och i allmänhet torde den återstående tiden vara betydligt kortare. Lämpligt synes, att fången för att ej behöfva utsättas för det besmittande samlifvet med andra fångar, från hvilket han ditintills under straffets aftjenande förskonats, hålles i enrum under hela den strafftids, som återstår, och att han således uti ifrågavarande hänseende likställes med den, som har att aftjena nytt straff. Har fången redan inträdt i gemensamhetsfångelse, innan han vilkorligt frigafs, föreligger vid förlust af friheten ej nämnda skäl för det återstående straffets verkställande i enrum. Men fångens omedelbara inträdande i gemensamhet med andra brottslingar skulle onekligen vara förenadt med stora olägenheter, i det att han blefve i tillfälle att till medfångarne bringa meddelanden och bud från utomstående samt i hvarje fall skulle öka deras frihetslängtan och oro. Tiden för straffets undergående i enrum synes likväl för detta fall kunna inskränkas och har föreslagits att utgöra högst ett år. Denna tidrymd lär vara fullt tillräcklig till förebyggande af de nyss anmärkta olägenheterna, och å andra sidan torde tiden ej böra tillmätas allt för knapp, på det att de fall, då straffet måste avslutas med gemensamhetsfångelse under kort tid, måtte blifva så få som möjligt. För öfrigt bör den omständigheten, att den vilkorligt frigifne har att emotse en afsevärd tids inneslutning i enrum, derest den vilkorliga friheten måste återkallas, jemväl vara egnad att i viss mån öka verkan af det straffhot, som han under pröfvotiden skall vara underkastad.

I fråga om de administrativa bestämmelser, som afses i 10 §, torde 10 §. böra särskildt framhållas, hurusom införandet af skärpta straff lär vara nödvändiggöras föreskrifter, hvilka noggrant angifva hvad som bör iakttagas vid öfvervakandet, att dylikt straff ej tillämpas annat än i de fall och i den mån det utan fara för helsan kan ske.

Öfvergångsstadgande. I öfvergångsstadgande till den nya lagen har föreslagits, att hvad för närvarande är gällande om afdrag å strafftid, när straffarbete verkställes i enrum, skall fortfarande tillämpas med afseende å straffarbete, hvars verkställighet begynt inom utgången af det år, från hvars början lagen skulle lända till efterrättelse i öfriga delar. Man har genom detta stadgande velat i främsta rummet befordra, att i fall, der straffarbete ådömts innan den nya lagen utfärdats, den dömde må, såvida icke straffets begynnande genom hans förvällande längre tid fördröjts, komma i åtnjutande af det afdrag å strafftiden, hvilket domstolen haft anledning att förutsätta vid strafftidens utmätande. — Såsom här ofvan antydts, läser upphörande af ifrågavarande afdrag medföra ökadt anlitage af fångelsernas cellutrymme, under det behovet af sådant i stället borde i viss mån minskas sedan verkningarna af andra af komitén föreslagna lagändringar hunnit göra sig gällande. Jemväl med hänsyn till dessa omständigheter och på det att tillbörligt rådrom må vinnas för sådana förändrade anordningar, som vid fångelserna kunde blifva behöfliga, har ansetts tjenligt, att med den nya lagens tillämpning finge uti här ifrågakomna del på föreslaget sätt anstå.

Särskildt yttrande af L. H. Montelius.

I fråga om förslaget till lag angående straffarbete och fängelsestraffs verkställande i enrum vidhåller jag nedan nämnda af mig under komiténs öfverläggningar uttalade skiljaktiga meningar.

4 §.

Åt början af denna § anser jag böra gifvas följande lydelse:

Den, som *har att undergå* straffarbete i enrum, skall, *sedan högst tio dagar från strafftidens början tilländalupit*, hållas till det arbete, hvarpå tillgång finnes. (I allt öfrigt skulle paragrafen blifva affattad så, som komitén föreslagit.)

Utom det att svårighet ofta möter att ens kunna genast vid en fånges intagande i straffanstalt bereda för honom lämpligt arbete, har erfarenheten visat, hurusom beröfvandet under viss, ej alltför lång tid af hvarje tillfälle till arbete icke blott kraftigt verkar till väckande af besinning utan ock väsentligt bidrager till ingifvande af nödig aktning för arbetet. Synnerligen för den tid, då fången skall återfå friheten, är det uppenbarligen af betydande vikt, att han dessförinnan lärt sig inse, det arbete ingalunda bör skys utan är väl värdt att eftersträvas. Många brott har tydligen sin egentliga rot i lättja och skulle hafva undvikits, om den, som dertill hängifvit sig, i tid lärt inse arbetets välsignelse.

Endast skenbart af vikt lär den invändning vara, hvilken gjorts derom, att det vore oegentligt att, då någon dömts till straffarbete, tillämpa detta så, att fången under en tid nödgas till sysslolöshet. Samma förhållande inträffar äfven med den, som ådömts straffarbete med sådan skärpning, att han under visst antal dagar skall hållas i mörkt enrum, der hvarje möjlighet till arbete är honom beröfvad. Sjelfva straffets natur

ändras icke derigenom, att arbetet skall börjas först några få dagar efter den dömdes inneslutande i fängelset. Den anmärkta oegentligheten bör icke hänföras till berörda tillämpning utan dertill, att åt straffet gifvits en i viss mån förvillande benämning.

8 §.

I denna paragraf har intagits bestämmelse, att vid böters förvandling till fängelse vid inskränkt kost åt den dömda skall från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas, såsom kost tilldelas, utom vatten till dryck, allenast bröd jemte salt samt dertill dagligen efter förloppet af fem dagar en enda hvarje dag lika anrättning, hvari ingå animalisk ägghvita och fettämne.

Om utspisningen med enbart vatten och bröd jemte salt icke må fortgå längre än högst fem dagar från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas, kommer, enligt den i 2 kap. 10 § strafflagen införda tabell, en hvar, som har att undergå ifrågavarande förvandlingsstraff för högre bötesbelopp än 40 kr., att skola underkastas den kombinerade behandling, förslaget angifver.

För min del anser jag emellertid, att längsta tiden för bötesfänges utspisande med endast vatten och bröd jemte salt lämpligen bör utsträckas till sju dagar från och med dagen näst efter den, från hvilken strafftiden räknas, och att således

i föreslagna andra stycket af 8 § uttrycket »efter förloppet af fem dagar» bör jemkas genom utbytande af ordet »fem» mot ordet »sju».

Uttalande af läkare med särskild sakkunskap i ämnet har bekräftat, att erfarenheten icke gifvit stöd för antagande, det sådan utsträckning skulle medföra något men för dem, hvilka komme att undergå dylikt straff, likasom att utsträckningen ej heller torde föranleda behof att vid tillämpningen göra andra undantag, än som blefve nödiga äfven med maximitidens bibehållande vid fem dagar. Under dessa förhållanden har jag icke tvekat att vidblifva mitt nyss angifna jemkningsförslag, hvilket, utom det att derigenom en obehöflig, alltför långt gående begränsning af straffets allvar undviks, torde i praktiken medföra beaktansvärda fördelar. En sådan fördel beror deraf, att vid straffs verkställande det uppenbarligen leder till önskvärd enkelhet, om längsta tiden, under hvilken straff skall på visst sätt verkställas, bestämmas till jemnt en vecka och ej till

mera godtyckligt valdt antal dagar. En annan ej mindre vigtig fördel betingas deraf att, om maximitiden utsträcker så, som jag ifrågasatt, antalet bötesfångar, för hvilka förvandlingsstraffet skulle blifva annat än fängelse vid vatten och bröd jemte salt, komme att ganska väsentligt inskränkas.

Den officiella statistiken visar, att antalet till verkställighet befordrade förvandlingsstraff för böter under senaste tio år, för hvilka uppgifter härom äro meddelade, utgjort:

	År 1891	År 1892	År 1893	År 1894	År 1895	År 1896	År 1897	År 1898	År 1899	År 1900
för böter ej öfver 10 kr.	5,734	5,944	5,862	6,295	6,004	6,482	6,341	6,119	6,303	5,693
» » deröfver t. o. m. 20 kr.	3,452	3,696	3,287	3,409	3,296	3,500	3,420	3,155	3,079	3,232
» » » » 30 kr.	1,812	1,840	1,667	1,806	1,806	1,922	2,024	1,840	1,766	1,705
» » » » 40 kr.	1,009	1,044	998	1,095	1,142	1,213	1,244	1,247	1,237	1,230
Tillhopa	12,007	12,524	11,814	12,605	12,248	13,117	13,029	12,361	12,385	11,860
för böter deröfver t. o. m. 60 kr.	1,367	1,492	1,391	1,555	1,490	1,696	1,636	1,556	1,590	1,533
Tillhopa	13,374	14,016	13,205	14,160	13,738	14,813	14,665	13,917	13,975	13,393
för högre bötesbelopp	1,322	1,438	1,325	1,499	1,641	1,642	1,926	2,012	2,078	1,947
Summa	14,696	15,454	14,530	15,659	15,379	16,455	16,591	15,929	16,053	15,340

För de 10 åren 1891—1900 utgjorde således medeltalet:

för böter till och med 40 kr. . . . . 12,395 eller något mer än 79,4 % af hela antalet;
 » » öfver 40 kr. t. o. m. 60 kr. . . . . 1,531 » » » » 9,8 » » » »
 Tillhopa 13,926 » » » » 89,2 » » » »
 och för högre bötesbelopp . . . . . 1,683 eller ej fullt 10,8 » » » »

Derest förvandlingsstraffet för dessa fångar verkstälts så, som komiténs förslag angifver, skulle alltså för nära 20,6 % af bötesfångarnes totalsumma annan inskränkt kost än vatten och bröd jemte salt behöft användas, men enligt mitt förslag skulle sådant ifrågakomma med ej fullt 10,8 %.

Beträffande slutligen

§ 9

anser jag för min del,

att hela den mening, hvilken der förekommer efter orden »så förfaras, som vore det nytt straff», bör utgå.

Då nämligen ensamhetsfängelse obestridligen torde böra såsom straffmedel föredragas framför gemensamhetsfängelse, och det senares användning lär betingad endast deraf, att aftjenande af straff i ensamhetsfängelse under alltför lång tid utan afbrott visat sig verka skadligt å fångens helsa, synes tillräcklig anledning saknas att, sedan dylikt afbrott förekommit i följd af vilkorlig frigifning, låta längden af den tid, hvar under en vilkorligt frigifven efter återinträdande i straffanstalten skall hållas i ensamhetsfängelse, göras beroende deraf, huruvida han före frigifningen hunnit öfverflyttas till gemensamhetsfängelse, helst som denna art af fängelse med dess besmittelser och andra af vistelse i dylikt fängelse härflytande vådor uppenbarligen bör så mycket som möjligt undvikas.

Stockholm den 17 Maj 1902.

L. H. Montelius.

III.

Lag angående vilkorlig frigifning.

De förhållanden, under hvilka den lefver, som i fängelse aftjenar straff, måste, om strafftiden är lång, i allmänhet alstra en viss grad af oförmåga hos denne att i det borgerliga samhället finna sig till rätta, då han efter aftjenande af straffet försättes på fri fot. Under fängelsetiden sörjes för fångens materiela behof, utan att han nödgas deråt egna någon omtanke, och detta i förening med det synnerligen osjelfständiga lif, han i straffanstalten, under ett vanligen enkelt och enformigt arbete, förer utan strid med andra yttre svårigheter än dem fängelsereglementet uppställer, måste, när ett sådant lefnadssätt pågår år efter år, småningom inverka menligt på den egna handlingskraften och förmågan till förvärf. En utsträckt cellbehandling, i så många andra hänseenden af välsignelsebringande verkan, bidrager ingalunda till minskande af de här antydda olägenheterna. Den sinnets omgestaltning, fången under celltiden må hafva undergått, har ej heller haft några prof att bestå. Frestelserna hafva hvilat för att, då han försättes i mindre bundenhet, träda upp med ökad styrka. Är strafftiden så lång, att fången icke lämpligen kan under hela tiden hållas i enrum utan måste öfverföras till gemensamhetsfängelset, ändras förhållandena endast så till vida, att han kommer i beröring med andra fångar och att han med olika framgång pröfvas i striden med omgifvande onda inflytelser.

Efter lång tids inspärning omsider utsänd ur fängelset direkt till oinskränkt frihet, mötes den straffade i många fall af svårigheter sådana, att endast den bäst rustade skulle vara i stånd att utan hjälp öfvervinna dem. Utsatt för medmenniskors misstroende, har den straffade svårt att finna arbete och utkomst, och de frestelser, som möta, blifva desto svårare att motstå, som han under lång tid varit afstängd från njutningar.

För att under dessa förhållanden stå profvet behöfver den i friheten utträdande pålitliga råd, hjälpande händer. Sådana erbjudas honom

ofta af enskilda personer eller skyddsföreningar. I flere fall lyckas dessa i sina bemödanden att stödja och rädda, men alltför ofta tillbakavisas hjälpen eller blifver deras arbete fåfångt, ty de sakna hvarje maktmedel, äro inskränkta till att förmana och söka öfvertyga, lemna understöd, hvars användande sällan kan kontrolleras, anskaffa anställningar, som kanske snart öfvergifvas. Skyddslingen tröttnar på det frivilliga bandet, glömmer de goda råden och väljer lättsinnigt eller dåligt sällskap, som ofta blifver för honom förderfligt.

Det är också lätt förklarligt, om under sådana omständigheter hjälparne å sin sida draga sig tillbaka, och att krafter, som eljest gerna skulle egnat sig åt frigifnes räddande, gå för detta ändamål förlorade.

I riktning att förmedla öfvergången från strafftidens tvång till den fullständiga friheten samt att bereda tillfälle till ett verksamt öfvervakande och understödjande af frigifne verkar, enligt hvad erfarenheten från åtskilliga länder ådagalägger, den *vilkorliga frigifningen*.

Anordningen innebär, att den, som undergår frihetsstraff, må, sedan en del af straffet verkstälts, kunna före strafftidens slut frigifvas utan att dock dervid erhålla fullständig frihet, i det att han under en viss prøfvotid är underkastad särskild tillsyn, vanligen med inskränkning i rätten att välja vistelseort, samt äfventyrar att återföras till fängelset för att der fortsätta straffet, om han under prøfvotiden gör sig skyldig till dåligt uppförande eller icke ställer sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter, som för hans öfvervakande meddelas.

Under ett sådant tryck torde den, som från fängelset verkligen bär med sig vilja att söka åter blifva upptagen i de nyttiga samhällsmedlemmarnes krets, kunna förväntas spanna sin vaksamhet och ej genast förtröttnas i sina ansträngningar. Ledning och stöd af enskilda lära då ock kunna erbjudas med större förtroende och utsigt till framgång, och anordningen är sålunda uppenbarligen jemväl egnad att kraftigt främja en utveckling af den frivilliga verksamheten till frigifne fångars skydd.

I anordningen ligger ej ett egentligt efterskänkande af straffet utan en förändring i sättet för dess verkställande, en vilkorlig lindring, som vid godt uppförande får fortfara under den återstående strafftiden, hvar emot den frigifne, om han icke består profvet, åter insättes i fängelset.

En framstående betydelse kan den vilkorliga frigifningen under vissa förhållanden erhålla jemväl ur en annan knappast mindre vigtig synpunkt.

Med rätta användes benådning, när straffet i ett särskildt fall anses för strängt i förhållande till brottet. Men det finnes en ingalunda fåtalig grupp af förbrytare, hvilkas straff är i förhållande till brottet fullt rätt-

mätigt, men hvilka tidigt kommit till uppriktig ånger öfver sin förbrytelse och fattat föresats att uppföra sig väl. Flere af dem hafva familj att försörja eller gamla föräldrar att stödja, och tanken på de olyckor, de ådragit sina närmaste, plågar dem; i många fall hafva de äfven haft ett yrke att utöfva. Men det är icke ens i fråga om desse visst, att de vid slutet af en lång strafftid ännu skola besitta tillräcklig fysisk och moralisk kraft för att kunna reda sig under de ökade svårigheter, som då möta.

Lika som man velat genom införande af vilkorlig straffdom bereda tillfälle att bland dem, som för brott gjort sig skyldige till frihetsstraff på kort tid, särskilja och från inspärning i fängelse vilkorligen förskona personer, för hvilka straffets blotta ådömande med skäl kan antagas medföra den rättelse, som eljest med straffet åsyftas, så lemnar den vilkorliga frigifningen tillfälle att bland dem, som dömas till flerårigt frihetsstraff, skilja mellan brottslingar af olika halt. På grund af brottens beskaffenhet måste samhället af dem alla utkräfvä allvarliga straff, men man söker genom iakttagelser under fängelsetiden och genom dessa iakttagelsers jämförande med hvad som kunnat inhemtas rörande de dömdes tidigare förhållanden urskilja, i hvad mån bland dem finnas sådana, i afseende å hvilka straffets ändamål kan antagas vunnet, äfven om det skarpa tvång, som ligger i inspärningen, skulle eftergifvas under sista delen af strafftiden. Icke allenast för de dömda sjelfve utan äfven för det allmänna är det uppenbarligen en afsevärd fördel, om en del af strafftiden i de fall, der ett vidare kvarhållande i straffanstalten ej är af nöden, sålunda kan få aftjenas under vistelse utom straffanstalten under vederbörlig kontroll.

Ur här senast vidrörda synpunkt blifver emellertid den vilkorliga frigifningens betydelse mera underordnad, så snart användningen deraf så utsträcker, att den vilkorliga frigifningen kommer att bilda ett regelbundet led i straffverkställigheten och att dess åtnjutande således förvägras endast i undantagsfall.

Då den vilkorliga frigifningens beviljande i alla händelser blifver i viss grad beroende på fångens uppförande under strafftiden, medför anordningen vidare för honom under fängelsetiden en eggelse och uppmuntran att göra sig af förmånen förtjent, hvilket förhållande äfven för disciplinen inom straffanstalterna måste blifva till gagn.

Ehuru allmänt erkännes, att den vilkorliga frigifningen i sjelfva verket kan medföra stora fördelar, råder beträffande sättet för dess anordnande mindre öfverensstämmelse, såsom närmare framgår af den vid komiténs betänkande fogade öfversigt öfver lagstiftningen i ämnet uti vissa främmande länder.

I uppfattningen om den vilkorliga frigifningens plats i straffsystemet förekommer den väsentliga åtskilnad, att man antingen, såsom ofvan redan antydts, låter den utgöra ett regelbundet led i straffverkställigheten med tillämpning i alla de fall, der ej undantag af omständigheterna påkallas, eller ock medgifver vilkorlig frigifning allenast undantagsvis, i större eller mindre utsträckning.

I England, hvarest den vilkorliga frigifningen först kom till användning, utgör densamma ett led i straffverkställigheten på sådant sätt, att den är satt i direkt beroende af fångens förhållande under strafftiden. För arbetet tillgodoföras fången dagligen vissa s. k. marks, men på grund af dåligt uppförande frånräknas honom sådana efter särskilda regler. För en gifven strafftid erfordras visst antal marks, och då detta antal uppnåtts, skall frigifning ega rum.

Den för Norge gällande lagen den 31 Maj 1900 rörande verkställighet af frihetsstraff m. m. föreskrifver, att den, som utstått viss del af honom ådömdt straffarbete, skall frigifvas på prof, derest ej på grund af hans förhållande i straffanstalten eller andra synnerliga omständigheter anses, att frigifningen icke är rådlig eller att fången är af densamma oförtjent.

Jemväl i Danmark, der den vilkorliga frigifningen har en ytterst inskränkt användning och är anordnad i förening med ett genomfördt progressivsystem, synes den vara att anse såsom ett ordinarie straffverkställighetsled.

De fleste lagar med stadganden om vilkorlig frigifning utgå emellertid från den grundsats, att vilkorlig frigifning ej beviljas i andra fall, än der det på grund af särskilda omständigheter kan antagas, att missbruk af friheten ej är att förvänta.

Att nu i den svenska lagstiftningen införa den vilkorliga frigifningen såsom normalt led i straffverkställigheten lärer så mycket mindre kunna ifrågakomma, som, fränsedt, huruvida sådan åtgärd kunde vidtagas utan revision af straffsatserna, åtgärden ingalunda torde vara rådlig, med mindre tillfälle jemväl vore beredt att i stor omfattning bereda vilkorligt frigifne fångar bistånd och skydd.

På grunder, för hvilka här nedan närmare redogöres, har komitén kommit till den åsigt, att den vilkorliga frigifningens användning borde hos oss åtminstone för närvarande så begränsas, att sådan frigifning kommer att tillämpas endast vid jemförelsevis längre strafftid och i sådana fall, der ett godt uppförande efter frigifningen kan med sannolikhet förutsättas.

En fråga, som komitén härvid emellertid ansett böra särskildt tagas i skärskådande, är den, huruvida den vilkorliga frigifningen må i vår rätt

vinna tillämpning vid *lifstidsstraff*. Detta kunde tänkas ske antingen under den i åtskilliga främmande lagar tillämpade formen, att fången under hela sin återstående lifstid är underkastad de för frigifningen föreskrifna villkor och äfventyr, eller ock så, att han, såsom till exempel i Norge, efter en viss tids oförvitlig vandel kommer i åtnjutande af fullständig frihet.

Med den villkorliga frigifningen, sådan komitén tänkt sig densamma, såsom en öfvergång till fullständig frihet, kan dess tillämpning på lifstidsfångar i den först angifna formen icke väl bringas i öfverensstämmelse. Å andra sidan skulle dess anordnande på samma sätt som i Norge komma i strid med densammans förut antydda egenskap att icke utgöra ett efterskänkande af straffet utan allenast en förändring i sättet för dess verkställande.

Lifstidsstraffets upptagande i straffsystemet måste antagas hafva sin egentliga grund i angelägenheten att i fall, der dödsstraff icke kan eller bör användas, genom förbrytarens inspärning för all framtid trygga samhället mot en rättstridig vilja, som visat sig synnerligen farlig. Detta straff medför nödvändigtvis tillika en starkt afskräckande verkan, hvilken icke heller får anses hafva varit främmande för lagstiftarens syfte. Det torde icke kunna förnekas, att ur båda dessa synpunkter lifstidsstraffet genom tillämpning derpå af den villkorliga frigifningen skulle förlora väsentligt af sin karakter. Ett sådant straff skulle icke längre vara något verkligt lifstidsstraff, om med afseende å detsamma blefve i lag fastslaget att, derest den dömda uppfylde de villkor, som uppstälts med afseende å godt uppförande i fängelset med mera, han kunde efter viss tids förlopp komma på fri fot.

Det torde för öfrigt icke böra förbises att, då, såsom framdeles kommer att utvecklas, den villkorliga frigifningens beviljande är beroende deraf, att den dömda i fängelset utstått en viss del af sitt straff — en fordran, som ej heller vid lifstidsstraff kunde uppgifvas — bestämmandet af denna del i förevarande fall måste blifva i viss mån godtyckligt. Också har i utländska lagstiftningar, som tillämpat institutet på lifstidsstraff, denna del af strafftiden bestämts helt olika: så kan villkorlig frigifning ske i Norge efter tjugo år, i Finland efter tolf år, i Belgien efter tio år, i Bulgarien och Ungern efter femton år samt enligt lagförslaget för Schweiz efter tjugo år. Enligt vår rätt skulle fastställandet af en sådan tid möta så mycket större svårighet, som maximum för straffarbete på viss tid, utom för vissa undantagsfall, icke är högre än tio år och lifstids straffarbete därför gjorts tillämpligt för en synnerligen omfattande och skiftande grupp af förbrytelser.

Den vilkorliga frigifningen medför, enligt hvad förut är antydt, skyldighet för den frigifne att under prøfvotiden bland annat ställa sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter, som för hans öfvervakande meddelats; eljest äfventyrar han att åter insättas i fängelse för att der aftjena det straff, som vid frigifningen återstod. I enlighet härmed skulle en vilkorligt frigifven lifstidsfänge kunna endast på grund af öfverträdelse af ordningsföreskrifter inspärras i fängelse för hela sin återstående lifstid. Detta synes vara en påföljd, som knappast kan sägas stå i rimligt förhållande till öfverträdelsen; det kunde derföre befaras att, till undvikande af en sådan obillig hårdhet, vilkorens uppfyllande ej sällan måste eftergifvas, samt att derigenom äfven institutet i sin helhet förrycktes.

Komitén har af nu anförda skäl ansett den vilkorliga frigifningen icke böra i vår rätt utsträckas till lifstidsfångar; utan borde lindring af lifstidsstraff, enligt komiténs mening, hädanefter såsom hittills i hvarje fall ankomma på benådning och på de vilkor, som möjligen i sammanhang dermed stadgas.

Emellertid har komitén ansett sig böra tillse, huruvida det möjligen kunde vara skäl att i sammanhang med utarbetande af förslag till lag angående vilkorlig frigifning ifrågasätta sådana ändringar i strafflagen, att längsta tiden för straffarbete på viss tid komme att utsträckas från tio till exempelvis femton år. I alla de lagrum, som medgifva straffarbets ådömande alternativt på lifstid eller på viss tid, såsom från sex eller åtta till och med tio år, skulle för sådant fall längsta tiden för straffarbete på viss tid, utan att det i lagrummet bestämda straff i dess helhet höjdes eller sänktes, kunna sättas till femton år, och häraf kunde förväntas den följd, att i ett eller annat fall, der med nuvarande bestämmelser dömdes till straffarbete på lifstid, i stället ådömdes straffarbete på viss tid öfver tio år, hvilket skulle komma att i viss mån utvidga området för den vilkorliga frigifningens tillämpning. Ändringen skulle enligt beräkning komma att beröra inemot ett fyratiotal paragrafer i strafflagen.

I afseende å de fall, i hvilka under tioårsperioden 1890—1899 blifvit i första instans dömdt till straffarbete på lifstid, utvisar den officiela rättsstatistiken följande förhållanden:

Till straffarbete på lifstid dömda i första instans.

B r o t t.	Å r.										Summa.
	1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	
14 kap. Mord	12	5	6	2	5	2	7	3	8	6	56
» » Försök till mord	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
» » Dråp	1	1	2	—	2	1	1	1	2	3	14
15 kap. Våldtäkt	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
18 kap. Sedlighetsbrott	2	—	—	—	—	1	1	—	—	—	4
19 kap. Skadegörelse med sprängämne	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
20 kap. Itererad stöld eller inbrott	4	2	1	2	—	—	—	2	—	—	11
21 kap. Rån	2	—	—	—	1	—	1	—	1	—	5
Summa	21	10	9	4	8	4	10	8	11	9	94

Af denna tabell framgår, bland annat, att hela antalet af de under tioårsperioden till straffarbete på lifstid dömda utgjort nittiofyra, samt att brott, för hvilka detta straff ådömts, varit i icke färre än femtiosex fall mord, hvilket brott icke enligt lag kan i vanliga fall beläggas med straffarbete allenast på viss tid, samt i elfva fall itererad stöld eller inbrott, för hvilka senare slag af brott lagen icke numera stadgar lifstidsstraff. Frånräknas omförmälda dels femtiosex och dels elfva eller tillsammans sextiosju fall, återstå för hela tioårsperioden endast tjugusju fall, af hvilka dock ett och annat, i likhet med nämnda elfva fall, möjligen varit sådana, i hvilka benådade lifstidsfångar förklarats skola med anledning af nytt brott fortsätta det tidigare ådömda lifstidsstraffet. Antalet fall, i hvilka lagändringen skulle kunna erhålla betydelse uti ifrågavarande hänseende, är således ringa, och det är att märka, att ingalunda i hvarje sådant fall straffarbete på viss tid öfver tio år torde komma att ådömas i stället för lifstidsstraff likasom att icke alltid vilkorlig frigifning skulle ifrågakomma. Komitén har därför trott tillräckliga skäl för lagändringen icke ur nu berörda synpunkt vara för handen. På straffmätningen skulle för öfrigt en så beskaffad lagändring uppenbarligen inverka på mera än ett sätt, i det att den knappast kunde undgå leda dertill, att när straffarbete på viss tid ådömdes enligt lagrum, som af förändringen berördes, strafftiden ej sällan komme att sättas icke obetydligt längre än som skulle skett på grund af nuvarande lydelsen af samma lagrum. Den omtalade lagändringen torde under sådana förhål-

landen lämpligen böra, derest densamma är ändamålsenlig, företagas i sammanhang med andra lagstiftningsåtgärder än dem, om hvilka nu närmast är fråga.

Komitén går härefter att närmare redogöra för de grunder, på hvilka det af komitén framlagda förslag till lag angående vilkorlig frigifning är bygd.

1 §. I 1 § bestämmas de allmänna förutsättningar, under hvilka vilkorlig frigifning skulle kunna ifrågakomma.

Särskilda länders lagstiftningar innehålla i detta ämne olika stadganden. I *Danmark* tillstädjes vilkorlig frigifning ej åt annan än den, som utstått tukthusstraff i minst sex år, och i *Finland* ej åt annan än den, som blifvit dömd till frihetsstraff i tre år eller deröfver samt utstått tre fjerdedelar deraf. I *England* förekommer vilkorlig frigifning endast vid visst slag af frihetsstraff, »penal servitude», ett straff, som ådömes för minst tre år, och frigifning kan ej ega rum förr än beträffande män tre fjerdedelar och beträffande qvinnor två tredjedelar aftjenats af den strafftid, som öfverskjuter vissa månader, under hvilka fången genomgår ett förberedelsestadium. Enligt den för *Holland* gällande lag fordras för vilkorlig frigifning, att fången i fångelset tillbragt minst tre år, och skall den verkställda delen af straffet utgöra minst tre fjerdedelar af det ådömda straffet. I vissa andra länder kan vilkorlig frigifning tillämpas jemväl vid straff på betydligt kortare tid: så i *Tyskland* å den, som af ådömdt tukthus- eller fångelsestraff aftjenat tre fjerdedelar och minst ett år, i *Norge* å den, som aftjenat straffarbete sex månader och två tredjedelar af ådömd strafftid, samt i *Frankrike* å den, som undergått frihetsstraff tre månader och minst hälften af det ådömda straffet. I *Belgien* är ännu vidsträcktare tillämpning medgifven, i det derför fordras endast, att en tredjedel af straffet, dock minst tre månader, aftjenats.

Enligt nyare förslag till gemensam strafflag för Schweiz och till strafflag för Österrike skulle för vilkorlig frigifning krävas en aftjenad strafftid af minst ett år, och att den aftjenade strafftiden utgör minst två tredjedelar af den ådömda.

Såsom häraf synes, har det i andra länder allmänt ansetts, att för tillämpning af vilkorlig frigifning skall erfordras, icke allenast att straffet under viss tid aftjenats, utan äfven att denna tid står i visst förhållande till den ådömda strafftiden.

Af komitén hafva i dess förslag upptagits bestämmelser, enligt hvilka vilkorlig frigifning skulle kunna ega rum, när den, som undergår straffarbete på viss tid, utstått två tredjedelar af straffet och den tid, hvar under straffet pågått, icke understiger två år. Vid lagens affattande har komitén, som i förslag till ny lag om straffarbets och fängelsestraffs verkställande i enrum ifrågasatt upphäfvande af hvad nu beträffande straffarbete är stadgadt om afdrag för den tid, hvarunder fången hålles i enrum, utgått från den förutsättningen, att sistnämnda förslag komme att vinna godkännande.

Vilkorlig frigifning skulle enligt komiténs förslag icke komma att användas vid frihetsstraff af kort tidslängd. Vid dessa torde dylik anordning vara mindre af behovet påkallad. Frihetens förlust under kortare tid kan icke antagas för fången medföra ovana vid det arbete, han tillföre utöfvat, eller betaga honom förmåga att utan särskild öfvergångstid kunna vid återvunnen frihet taga sig fram i lifvet. Det är onekligen af vigt såväl för rättstillståndets upprätthållande som äfven för uppnående af den vilkorliga frigifningens hufvudsakliga ändamål, att den ej kommer att tillämpas, med mindre än att i hvarje fall en allvarlig och ingripande straffbehandling föregått. Det kan ej heller i allmänhet förväntas, helst när straffet verkställs i enrum, att fängelsemyndigheterna, om ej straffet pågår temligen lång tid, skola vara i stånd att om fången förvärfva den noggranna kännedom, som kräfves för att bedöma, huruvida straffbehandlingen utöfvat tillbörlig verkan och om i öfrigt de förutsättningar förefinnas, som göra hans vilkorliga frigifning tillrådlig. Den varsamhet, som uppenbarligen är af nöden vid införande i vårt land af ett nytt rättsinstitut, sådant som det förevarande, synes jemväl mana till att icke för närvarande utsträcka den vilkorliga frigifningens användande till fall, der tiden, hvarunder straffet verkstälts, är allt för kort. Med hänsyn till hvad sålunda anförts har komitén ansett, att nämnda tid ej gerna kan bestämmas till mindre än två år.

A andra sidan torde icke heller vara behöfligt, att ifrågavarande gräns i lagen sättes högre; och då det måste vara önskligt, att icke genom fordran på en allt för lång aftjenad strafftid från förmånen af vilkorlig frigifning uteslutas sådane, för hvilka densamma eljest funnes lämplig, har jemväl detta för komitén varit en grund att icke sätta denna tidsgräns högre, än i förslaget skett.

Skall den vilkorliga frigifningen för fången te sig såsom en mera eftersträfvansvärd förmån trots den uppsigt och det tvång, han efter frigifningen ur fängelset måste vara underkastad, och det äfventyr, han löper att genom öfverträdelse förverka friheten och derigenom få ytter-

ligare undanskjuten den tidpunkt, då han skolat blifva fullständigt fri, så torde tillika vara af nöden, att den del af sjelfva fängelsetiden, som afkortas, icke blifver allt för obetydlig. Komitén har härpå grundat sitt förslag, att två tredjedelar af straffet skola hafva i straffinrättningen aftjenats och således en tredjedel kunna under stadgade betingelser få utom fängelsets murar tillbringas. I afseende å nämnda förslag må dessutom beaktas att, sedan de lagstadgade förutsättningarna för vilkorlig frigifning inträdt, ytterligare tid måste åtgå, innan frågan om frigifning hinner af myndigheterna förberedas och afgöras, så att frigifningen kan ega rum.

Genom de af komitén föreslagna tidsbestämmelser skulle också vinnas den viktiga fördel, att för dem, som enligt de för verkställighet af straffarbete fastställda regler skulle undergå en mindre del af straffet i gemensamhetsfängelse, möjlighet funnes beredd att undgå dylikt fängelses besmittelse.

Inom de gränser, som lagen utstakar, hafva slutligen de myndigheter, åt hvilka den vilkorliga frigifningens tillämpning uppdrages, tillfälle att i förekommande fall ställa fordringarne i fråga om aftjenad strafftid högre eller lägre, allt efter som förhållandena gestalta sig, men gränserna lära ej böra i sjelfva lagen uppdragas så snävt, att de icke lemna erforderligt utrymme att tillämpa den nya anordningen, der det kan ske med fördel, utan att den nödiga varsamheten åsidosättes.

Vid bestämmande af de förutsättningar, som måste förefinnas för att vilkorlig frigifning må ega rum, har man i vissa länder, såsom här ofvan blifvit nämndt, tagit till utgångspunkt, att det *ådömda* straffet skall uppgå till en viss tidslängd, till exempel i Finland tre år. Af de bestämmelser, komitén föreslagit, följer visserligen, att vilkorlig frigifning icke enligt lagen skulle kunna ega rum, om ej den ådömda strafftiden öfverstiger två år, och denna strafftid måste i sjelfva verket vara ej obetydligt längre, för att den vilkorliga frigifningen skulle för den dömd blifva af värde. Att den vilkorliga frigifningen på annat sätt, än sålunda skett, göres i lagen beroende på viss minimitid för det ådömda straffet, har deremot synts icke vara tjenligt. Har den dömd utstått straff under tid, som både i och för sig och i proportion till den ådömda strafftiden är till fylles, för att vilkorlig frigifning skall kunna ega rum, torde nämligen hinder för sådan frigifning icke skäligen böra möta på grund allenast deraf, att det straff, som ådömts honom, icke uppgår till något visst större mått. Under det den, som är dömd till ett jemförelsevis långt straff, kunde erhålla vilkorlig frigifning, skulle i annat fall denna förmån vara förmenad den, som dömts till kortare straff, oaktadt denne af-

tjenat så lång strafftid, som eljest i lagen förutsättes för vilkorlig frigifning.

Bland förutsättningarna för att vilkorlig frigifning må kunna beviljas har i 1 § upptagits den, att omständigheterna göra sannolikt, att den dömda på fri fot skall förhålla sig väl. Utsträckt äfven till andra fall, skulle anordningen uppenbarligen snart väcka ogillande på grund af de missbruk af den återvunna friheten, mången ovärdig läte komma sig till last. De ogynsamma resultaten skulle väcka misstro äfven mot dem, som gjorde sin flit att fylla de uppställda villkoren, och det förväntade gagnet af hela anordningen kunde lätteligen äfventyras.

Att vilkorlig frigifning icke ifrågakommer för annan än den, som vill af slik förmån sig begagna, lär vara så uppenbart, att uttryckligt stadgande derom i lagen icke torde erfordras.

Den vilkorliga frigifningen är egentligen afsedd för dem, som undergå straffarbete. Då emellertid fängelse någon gång kan genom förening af straff komma att öfverstiga två år, har komitén ansett dem, som ålagts fängelse på sådan längre tid, icke böra vara från möjlighet till vilkorlig frigifning uteslutne.

I vissa utländska lagar hafva från ifrågavarande förmån ovilkorligen undantagits personer, som under särskilda förhållanden gjort sig skyldige till återfall i brott, understundom äfven dem, som föröfvat brott af viss beskaffenhet. Tvifvelsutän bära brottslingar af den art, som afses med dylika undantag, i allmänhet icke komma i åtnjutande af ifrågavarande förmån, men då möjligheten icke är alldeles utesluten att äfven bland dylika individer någon gång åstadkomma upprättelse, hvarvid skulle kunna vinnas stöd af de med vilkorlig frigifning förenade anordningar, samt förmånens beviljande blefve i hvarje fall på Konungens pröfning beroende, har det ansetts föga lämpligt, att i lagen infördes bestämdt förbud mot vilkorlig frigifnings användande i vissa svårare fall af brottslighet.

Öfver straff på viss tid, som blifvit ådömda de under åren 1890—1899 i rikets straffanstalter nyintagne straffarbetsfångar, har upprättats en vid detta betänkande (sid. 98) fogad tabell att tjena till ledning för beräkning af det ungefärliga antalet fångar, hvilkas strafftid skulle medgifva den vilkorliga frigifningens tillämpning, allt efter som man såsom vilkor för dylik frigifning förutsätter, att straff blifvit utståndet under längre eller kortare tid.

Pröfvotiden eller den tid, under hvilken friheten är vilkorlig och 2 §. den frigifne skall vara underkastad särskildt öfvervakande, finnes i främmande länders lagar vanligen bestämd på sådant sätt, att den blifver lika

med den strafftid, som vid frigifningen återstår. I vissa lagar göras dock undantag i syfte att förekomma allt för kort prøfvotid. Sålunda är i Belgien prøfvotiden dubbelt så lång som den återstående strafftiden, men minst två år, och i Norge, der dock den vilkorliga frigifningen, såsom förut är nämnt, bildar ett regelbundet led i straffverkställigheten, skall prøfvotiden utgöra tre år eller den längre tid, som vid frigifningen kan af straffet återstå.

Då komitén i 2 § föreslagit, att prøfvotiden skall utgöra så lång tid, som vid frigifningen återstår af straffet, men i hvarje fall minst ett år, har komitén tagit hänsyn å ena sidan till angelägenheten deraf, att fångarnes åstundan att ernå vilkorlig frigifning ej må hämmas genom bestämmande af allt för lång prøfvotid, äfvensom till den omständigheten, att frigifningen till följd af de i lagen gjorda förbehåll skulle komma endast sådana fångar till del, för hvilkas pålitlighet redan i viss mån förefunnes sannolikhet, samt å andra sidan dertill, att prøfvotiden, om den i hvarje fall blefve lika med den återstående strafftiden, stundom blefve för kort för att ens närmelsevis fylla sitt ändamål. I vissa afseenden vore uppenbarligen önskligt, att minimitiden kunde höjas ganska väsentligt såsom till två eller tre år, men i sådan händelse kunde, såsom ofvan antydts, uppstå den olägenhet, att hos fångarne efter hand gjorde sig gällande den uppfattningen, att vilkorlig frigifning stälde sig icke såsom en fördel, utan snarare såsom en skärpning, när den strafftid, som återstår, inskränker sig till kort tid, såsom ej sällan torde blifva fallet. Det bör i öfrigt ej förbises, hurusom vid längre tids straff och således vid svårare förbrytelser prøfvotiden vanligen torde komma att blifva ganska lång. För den, som dömts till straffarbete på tio år, kan exempelvis prøfvotiden komma att uppgå till mera än tre år.

I sammanhang med bestämmelser om prøfvotid hafva i 2 § intagits stadganden om de skyldigheter, som åligga den frigifne under nämnda tid. Att föra ett ordentligt och ostraffligt lefverne, undvika skadligt umgänge samt bemöda sig om utväg till försörjning på lofligt sätt äro skyldigheter af den allmängiltiga natur, att de böra åligga hvarje vilkorligt frigifven fånge. Derutöfver har den frigifne att ställa sig till efterrättelse särskilda föreskrifter, hvilka måste lämpas efter olika förhållanden och dertill för ej kunna i lagen fullständigt angifvas.

§ 3. Asidosätter den frigifne under prøfvotiden de skyldigheter, till hvilka han vid frigifningen blifvit förpligtad, äfventyrar han att göra sig den medgifna förmånen förlustig.

Det torde dock ligga i sakens natur, att den vilkorliga frigifningen icke bör återkallas allenast på grund af ett obetydligt försummande af

någon bland de förpligtelser, som åligga den frigifne; och har för sådant fall, på sätt af 10 § inhemtas, föreslagits en bestämmelse om rätt att i stället meddela varning.

Sker återkallelse, skulle enligt förslaget påföljden blifva, att den frigifne ånyo intages i allmän straffinrättning för att der utstå den del af straffet, som icke vid frigifningen var verkställd.

Det kunde ifrågasättas att i stället införa bestämmelser gående ut derpå, att, i den mån prøfvotiden förginge utan återkallelse, en allt mindre del af straffet skulle återstå att verkställa i vanlig ordning i händelse af återkallelse. Sådant har dock syntts vara mindre lämpligt. För den frigifne bör det under hela tiden stå klart, att han genom att åsidosätta villkoren för frigifningen äfventyrar att få aftjena hela det straff, som vid frigifningen återstod. Det tryck, som medvetandet härom utöfvar, kan ej utan skada minskas i den mån prøfvotiden fortgår. Någon hårdhet mot den frigifne synes icke heller ligga deri, att han, om han sviker det honom bevisade förtroendet, får i fängelset aftjena det återstående straffet oafkortadt, då ju frigifningen skett allenast på prof och han sjelf genom sitt uppförande ådragit sig påföljden. Motsvarande stadganden återfinnas också allmänt i främmande lagar.

Huru i vissa fall den medgifna friheten ovilkorligen förverkas till följd af ny straffdom, omnämnes i 13 §.

Huruvida straffet får anses vara vid prøfvotidens utgång aftjenadt, ^{4 §.} bör enligt sakens natur vara beroende på den frigifnes uppförande i dess helhet under prøfvotiden. Det kan emellertid inträffa, att han under prøfvotiden låtit komma sig till last öfverträdelse eller till och med förbrytelser, som icke blifva kunniga förr än efter prøfvotidens utgång, kanske först flera år derefter. Skulle frågan, huruvida straffet vore aftjenadt eller ej, blifva beroende jemväl på dessa öfverträdelse eller förbrytelser, vore dermed förenad den olägenheten, att det icke blefve möjligt att förr än efter lång tids förlopp fastställa, huruvida straffet vore aftjenadt eller icke, och uppenbarligen skulle sådant vålla en i flera afseenden betänkelig osäkerhet, som enligt komiténs mening borde undvikas. Komitén har därför ansett öfvervägande skäl tala därför, att den vilkorliga frihetens förverkande icke kommer att bero på andra förhållanden, än som under prøfvotiden blifvit uppenbara.

I öfverensstämmelse härmed har i 4 § föreslagits, att frågan, huruvida straffet är aftjenadt, skall vara beroende deraf, att prøfvotiden gått till ända, utan att den vilkorliga friheten återkallats eller den frigifne på grund af förhållande, som leder till återkallelse, blifvit häktad, och att ej heller fall inträffar, som omförmäles i 13 §.

Då den, som begått brott, skall i vissa fall jemlikt 2 kap. 19 § strafflagen förklarad förlustig medborgerligt förtroende intill dess viss tid förflutit från det han efter utståndet straff blifvit frigifven, men en dylik tidpunkt för beräkningen icke finnes, der den dömde före utståndet straff medgifves vilkorlig frihet och denna frihet sedermera icke förverkas, har i 4 § stadgats, att i sådan händelse den vilkorliga frigifningen skall vid beräkningen anses lika med frigifning efter utståndet straff, med det förbehåll likväl, att nämnda påföljd ej upphör före prøfvotidens utgång.

Mot den, som hela prøfvotiden under vistelse på fri fot iakttagit ett oklanderligt uppförande och varit underkastad de med förlust af medborgerligt förtroende förenade olägenheter, skulle det innebära en olämplig stränghet, om ifrågavarande påföljd ej finge upphöra förr, än det i domen angifna antal år förlupit, från det han vid prøfvotidens slut återvunnit fullständig frihet. Stadgande i sådan riktning skulle särskildt i alla de fall, der prøfvotiden varit längre än den strafftid, som vid frigifningen återstod, verka derhän, att den vilkorligt frigifne komme att vara förlustig medborgerligt förtroende under längre tid än om han aftjenat sitt straff i vanlig ordning. Deremot torde, då straffverkställigheten icke är afslutad före prøfvotidens utgång och intill denna tidpunkt kan inträffa, att den frigifne måste ånyo insättas i fängelset för att der aftjena sitt straff, påföljden ej böra i något fall upphöra före prøfvotidens utgång.

5 §. För vilkorlig frigifning kräfvos enligt 1 §, bland annat, att omständigheterna göra sannolikt, att den dömde på fri fot skall förhålla sig väl. Ehuru bedömandet af denna sannolikhet icke kan bindas vid vissa oefftergifliga regler, har ansetts tjenligt, att de hufvudsakligaste omständigheter, som vid ett sådant bedömande måste komma i betraktande, angifvas i lagtexten, såsom i 5 § skett, särskildt i ändamål att vederbörande vid förberedande utredning och behandling af frågor om vilkorlig frigifning ej må sakna tillbörlig ledning.

Till dessa hufvudsakliga omständigheter höra till en början beskafheten af brott, hvarför bestraffning ålagts, orsakerna till brottet och omständigheterna vid detsamma äfvensom den dömdes tidigare vandel och särskildt huruvida han tillföre varit för brott straffad. Att dock oefftergifligt undantag från vilkorlig frigifnings användande ansetts icke böra i lagen göras för något visst slag af förbrytelser eller för återfall i brott, är redan tidigare anmärkt.

Fångens uppförande under fängelsetiden och hvad för öfrigt kan lända till upplysning om hans sinnesriktning vid den tid, då frigifning ifrågasättes, måste vidare tagas i betraktande. Då fångens sinnesriktning icke lär kunna tillförlitligen bedömas uteslutande efter hans förmåga att

foga sig efter fängelseordningen, samt förställning och hyckleri ingalunda äro bland fångarne ovanliga, och å andra sidan kan inträffa, att en fånge med det bästa uppsåt samt med öfriga förutsättningar för godt bruk af friheten dock under strafftiden af en eller annan anledning låtit komma sig till last fel mot fängelsedisciplinen, ställer den utredning, som här åsyftas, rätt stora anspråk på fängelsetjenstemännens förmåga af omdöme och urskiljning. På grund af den fackerfarenhet, som kan hos dem förut-sättas, och då tillfälle till iakttagelser rörande hvarje fånge, för hvilken vilkorlig frigifning kan ifrågakomma, står till buds under en ganska betydlig tidrymd, lärer dock kunna antagas, att uppgiften ingalunda skall finnas olöslig.

Såsom icke minst viktigt i fråga, huruvida vilkorlig frigifning må beviljas, måste slutligen tillses, i hvilka förhållanden den dömda skulle komma att försättas efter frigifningen, huruvida beskydd erbjudes af enskild person, förening eller på annat sätt eller om ändock finnes grundad utsigt till loflig utkomst. Att fången i afseende på sin bergning icke kommer i en ställning, som i och för sig medför svårighet för honom att föra ett laglydigt och ordentligt lefverne, derpå beror i sjelfva verket i hög grad den större eller mindre sannolikheten för den dömdes välförhållande på fri fot. Redan nu lärer vara vanligt, att någon tid innan fånge, som utstår straff på lång tid, skall lösgifvas fängelsets föreståndare eller annan der anställd tjänsteman sätter sig i förbindelse med personer i fångens hemort, skyddsföreningar eller andre hjälpare för att söka bereda honom stöd vid utträdet ur fängelset. För att anordningen med vilkorlig frigifning skall kunna tillämpas i något större omfång och ett godt resultat kunna vinnas, är naturligtvis en vidare utveckling af den frivilliga verksamheten för frigifne fångars skydd af största betydelse, och anstalter i denna riktning torde för den skull äfven böra af staten kraftigt understödjas.

Om vilkorlig frigifning skulle det enligt 6 § tillkomma Konungen 6 §. i statsrådet att förordna efter hemställan af fångvårdsstyrelsen. Då beviljande af vilkorlig frigifning innefattar undantag från det allmänna sättet för straffverkställighet, synes det vara i sin ordning, att förordnande om vilkorlig frigifning förbehålles Konungen.

Frågor, huruvida ådömda straff må efter förekommande olika förhållanden tjenligast verkställas på det ena eller andra af de i lag medgifna sätt, torde för öfrigt vara att betrakta såsom egentliga fångvårdsangelägenheter, och på denna uppfattning grunda sig de i 6 § intagna bestämmelser, enligt hvilka på fångvårdsstyrelsen skulle ankomma att, då fråga väckes om vilkorlig frigifning, pröfva, huruvida skäl äro till

hemställan hos Konungen. Bestämmelserna torde tillika vara egnade att förebygga, att genom ansökningar af fångar eller deras anhörige dylika frågor i talrika fall dragas under Konungens omedelbara pröfning. Finner fångvårdsstyrelsen uppkommen fråga om vilkorlig frigifning böra förfalla, innefattar beslutet derom i verkligheten ej annat, än att det af domstol ådömda straffet skall verkställas i vanlig ordning.

Gifvet är, att de myndigheter eller tjänstemän, under hvilkas uppsigt fånge under strafftiden står och som hafva till åliggande bland annat att söka utröna, huruvida beträffande fången förefinnas förutsättningarna för vilkorlig frigifning, också måste vara närmast egnade att om dess beviljande väcka fråga, om än sådant ej bör vara andra betaget. De särskilda fångelsernas ledning sammanlöper hos fångvårdsstyrelsen, som kan sägas genom sina underordnade med uppmärksamhet följa hvarje enskild fånge. Hos fångvårdsstyrelsen, som bäst är i stånd att efter enhetliga grunder bedöma, huruvida i särskilda fall framställning om vilkorlig frigifning må hos Konungen göras eller icke, böra de meningar låta sig höras, hvilka i berörda hänseende bildat sig hos de underordnade, hvarjente i hvarje fall måste från fångelset lemnas den utredning, som derstädes kan åstadkommas. Anordnande af särskilda fångelseråd eller nämnder, såsom i flera andra länder skett, för dylika ärendens förberedande behandling torde icke i vårt land vara behöfligt. Vid centralfångelserna för män, der straffarbete på längre tid än två år aftjenas, äro såsom tjänstemän anstälde direktör, bevakningsbefälhafvare, predikant, skolföreståndare, skollärare och arbetsföreståndare jemte kamererare och läkare. Dessa tjänstemän, utom de två sistnämnde, bilda vid ifrågavarande straffanstalter, jemlikt föreskrift af fångvårdsstyrelsen, ett s. k. församlingsråd med åliggande, bland annat, att med uppmärksamhet följa fångarnes uppförande och flit, samla och fullständiga upplysningarna om deras föregående lefnadsförhållanden, om hvilket allt anteckningar skola föras, äfvensom afgifva yttranden i anledning af nådeansökningar m. m. Här finnes således redan en organisation, från hvilken förslag om fånges vilkorliga frigifning torde i regel komma att utgå och som lär kunna åstadkomma den i hvarje fall erforderliga utredningen. Vid rikets öfriga fångelser finnes icke för närvarande någon fullt motsvarande organisation, men i dessa fångelser förvaras i allmänhet ej andra till frihetsstraff öfver två år dömda fångar än ett mindre antal kvinnor och undantagsvis män, som undergå enkelt fångelse öfver två år. Vid gemensamhetsfängelset för kvinnor i Göteborg äro vid direktörens sida stälde två af fångvårdsstyrelsen kallade, för redbarhet kända personer från staden med uppgift, bland annat, att utöfva tillsyn öfver ordningen inom fångelset, och finnas tillika anstälde predikant,

arbetsförestånderska samt läkare. Vid länsfängelserna utgöras de fast anstälde tjänstemännen af direktör, predikant och läkare, hvarförutom Konungens befallningshafvande öfver dessa fängelser utöfva närmaste tillsyn. Vid de fängelser, der församlingsråd ej äro inrättade, torde således ej heller komma att saknas krafter för den förberedande behandlingen af understundom förekommande frågor om vilkorlig frigifning.

Med ledning af inkommande utredningar från fängelsemyndigheter och upplysningar, som fångvårdsstyrelsen må kunna ytterligare införskaffa, läser styrelsen i sammanhang med framställningar till Konungen om vilkorlig frigifning jemväl skola afgifva förslag angående de särskilda föreskrifter, som i olika fall böra vid frigifningen meddelas, men uttryckligt stadgande i lag om denna skyldighet torde icke vara af nöden.

Der Konungen bifaller gjord hemställan om vilkorligt frigifvande 7 §. af fånge, är i sin ordning, att denne får sig tillstånd en handling, som till ledning för honom själf och till upplysning för myndigheterna noggrant angifver de bestämmelser, hvilka den frigifne i denna egenkap har att ställa sig till efterrättelse. Nämnda handling, i komiténs förslag kallad frihetspass, har enligt 7 § ansetts böra af fångvårdsstyrelsen utfärdas.

Det mål, som med den vilkorliga frigifningen afses, kan i allmänhet ej vinnas, utan att den frigifnes rättighet att välja och ombyta vistelseort är i viss mån begränsad, samt vederbörande tillsyningsmyndighet sättes i tillfälle att ständigt ega vetskap om den frigifnes sysselsättning och öfriga förhållanden. I 7 § har derfor såsom regel stadgats, att frihetspasset skall innehålla föreläggande för den, som frigifves, att begifva sig till den ort, inom hvilken han skall ega att under pröfvotiden vistas, och efter framkomsten till påteckning uppvisa passet hos den, som skall öfver den frigifne utöfva tillsyn, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som i passet meddelas; att hos tillsyningsmannen göra anmälan om bostad samt ombyte deraf; att vid påfordran inställa sig hos tillsyningsmannen samt angående sin sysselsättning och öfriga förhållanden lemna de upplysningar, som af denne äskas; samt att ej utan särskildt skriftligt medgifvande uppehålla sig utom den anvisade vistelseorten.

Då emellertid tillfälle ej bör vara betaget att i frigifningsbeslutet med hänsyn till särskilda omständigheter vare sig skärpa eller lindra nu angifna bestämmelser, har förbehåll i sådant afseende blifvit vid paragrafens affattning gjordt.

Frihetspasset, hvilket den frigifne skall vara pliktig att för vederbörande myndigheter vid anfordran uppvisa, bör jemväl innehålla icke

allenast fullständig underrättelse om hvad den frigifne i öfrigt likmätigt 2 § eller möjligen till följd af särskild bestämmelse i frigifningsbeslutet skall hafva att under pröfvotiden iakttaga, utan äfven om påföljden, derest han åsidosätter hvad honom enligt passet åligger. För att passet må kunna äfven under längre tid bevaras mot förstörelse, kunde detsamma utgöras af en inbunden mindre bok.

- 8 §. Vid bestämmande af den myndighet, hvilken i allmänhet skall hafva att hålla tillsyn öfver vilkorligt frigifne under pröfvotiden, är valet ganska inskränkt. Denna tillsyn lär, såsom i 8 § jemväl föreslagits, skola närmast tillkomma polismyndigheterna, på landet länsman och i stad polismästare eller, der sådan ej finnes, stadsfiskal. Det kan emellertid inträffa, att någon af desse, särskildt i de större städerna, är allt för mycket upptagen af andra tjenstegöromål eller att af annan orsak det är tjenligare, att annan person förordnas att inom någon ort utöfva ifrågavarande tillsyn. Erbjudes tillfälle att få tillsynen så anordnad, att den kommer att utöfvas icke af polismyndighet utan i stället af någon, hvilkens särskilda förhållande till den frigifne gör honom egnad dertill, och som derjemte besitter de nödiga egenskaperna, lär en sådan anordning uppenbarligen vara den mest ändamålsenliga. Sålunda torde understundom ledamot af skyddsförening, som beredt den frigifne arbetsanställning eller lemnat honom utrustning för drifvande af handverk eller dylikt, kunna med fördel utöfva tillsynen öfver en sådan föreningens skyddsling. Med hänsyn till sådana förhållanden, hvilka i allmänhet torde komma att redan i sammanhang med frigifningsbeslutet beaktas, hafva i 8 § införts bestämmelser, som åsyfta att lemna vederbörande myndigheter största möjliga frihet att lämpa valet af tillsyningsmän efter de omständigheter, som kunna i olika fall yppas.

I sammanhang härmed må erinras, hurusom det synes ligga i sakens natur, att i och för den fångvårdsstyrelsen åliggande befattning med vilkorligt frigifne fångar denna styrelse icke borde sakna utväg att genom utsände sakkunnige personer icke allenast inhemta närmare upplysningar rörande de frigifnes lefnadsförhållanden, utan äfven lemna råd och anvisningar i afseende å de frigifnes behandling samt för öfrigt söka verka till deras förmån.

- 9 §. I 9 § har till en början intagits erinran om tillsyningsmans allmänna skyldigheter att, i den mån omständigheterna tillstådja, vaka öfver den frigifnes uppförande och söka befordra hvad som kan lända till hans upprättande. Ehuru, såsom ofvan framhållits, en vilkorligt frigifven i allmänhet bör vara hänvisad till en bestämd vistelseort, hvars gränser han icke utan särskildt tillstånd må öfverträda, lär dock ej sällan inträffa,

att den frigifnes sysselsättning eller andra förhållanden kräfva, det han, dagligen eller tidtals, under en del af dagen uppehåller sig utom vistelseorten. Lof, afseende såsom i dessa fall endast en del af dygnet, har ansetts böra kunna meddelas af tillsyningsman. Likaså har honom tillerkänts behörighet att äfven i andra fall bevilja den frigifne, der giltiga skäl äro, tillstånd att uppehålla sig utom den bestämda vistelseorten, men då hvarje gång för högst tio dagar. Deremot har beslutanderätten, då frågan gäller vistelse å annan ort under någon längre tid eller tillstånd att till annan ort afflytta, synts böra förbehållas fångvårdsstyrelsen.

Jemte stadganden i nu berörda hänseenden har i 9 § intagits uttrycklig föreskrift derom, att i hvarje fall skall angående lemnadt medgifvande å frihetspasset göras anteckning, som, derest den afser afflyttning till annan ort, jemväl skall innehålla de af fångvårdsstyrelsen i fråga derom meddelade närmare föreskrifter.

På ett ändamålsenligt utöfvande af den tillsyn, som den vilkorligt frigifne måste underkastas, ligger uppenbarligen synnerlig vikt. Å ena sidan erfordras sådant allvar, att den frigifnes uppförande icke undgår tillsyningsmannens uppmärksamhet, men å andra sidan bör tillsynen anordnas med den varsamhet, att den frigifne icke onödigt störes i sin lofliga verksamhet eller utsättes för allmän uppmärksamhet.

Afgörandet af frågor, som på grund af bestämmelserna i 3 § kunna uppkomma om återkallelse af vilkorligt medgifven frihet, torde, för att största möjliga jemnhet vid pröfningen må kunna göra sig gällande, böra ske i hvarje förekommande fall genom en och samma myndighet, och har komitén, enligt 10 §, ansett afgörandet böra öfverlemnas åt fångvårdsstyrelsen såsom den myndighet i riket, hvilken icke allenast utöfvar den allmänna tillsynen öfver fångvården, utan äfven i första hand pröfvar frågor om vilkorlig frigifning och på hvars hemställen nämnda förmån beviljats. Något behof synes ej föreligga att med pröfning omedelbart af dylika ärenden betunga Konungen; och den, hvilken icke nöjes med fångvårdsstyrelsens beslut, är i allt fall obetaget att hos Konungen söka ändring i beslutet.

På det fångvårdsstyrelsen icke må sakna kännedom om hvad som kan vara af vikt för bedömande, huruvida frigifne under pröfvotiden rätt bruka den medgifna friheten, har i 10 § införts stadgande, att tillsyningsman skall, der han anser den frigifne hafva gjort sig skyldig till förhållande, som enligt 3 § kan föranleda återkallelse, insända till fångvårdsstyrelsen anmälan derom jemte nödig utredning, likasom att, om den frigifne blifver för brott stäld under tilltal vid domstol, detta skall i hvarje fall af tillsyningsman för fångvårdsstyrelsen tillkännagifvas.

11 §. De allmänna bestämmelserna om häktning, hvilka utan tvifvel äro tillämpliga äfven på de vilkorligt frigifne, lära dock icke vara tillräckliga för den händelse, att vilkorligt frigifven gör sig skyldig till förhållande, som, utan att häktningens anledning enligt allmänna grunder föreligger, kan leda till återkallelse af den vilkorliga friheten. Det är emellertid nödigt, att myndigheterna ega makt att äfven i slik händelse, innan beslut om återkallelse hunnit fattas, taga den vilkorligt frigifne i fängsligt förvar, derest omständigheterna det påkalla. Med hänsyn härtill har komitén i 11 § intagit bestämmelser, som innefatta, att fängvårdsstyrelsen skulle ega förordna om vilkorligt frigifvens häktande, när helst styrelsen finner skäl dertill, och att annan myndighet, under förutsättning att den har häktningens rätt i allmänhet, skulle kunna häkta den frigifne, om han från anvisad vistelseort afviker eller allmän ordning eller säkerhet kräfvat hans häktande. I sammanhang härmed har i 11 § föreskrifvits, att polismyndighet, som verkställt häktning enligt denna paragraf, skall derom inom nästa dag till fängvårdsstyrelsen insända underrättelse.

12 §. Att beslut, hvarigenom vilkorligt medgifven frihet af fängvårdsstyrelsen återkallats, skulle på deröfver förd klagan upphävas, torde ej kunna antagas inträffa annat än i ytterst sällsynta fall. Vid sådant förhållande bör det föreslagna stadgandet i 12 §, att sådant beslut, utan hinder af deröfver förd klagan, genast skall gå i verkställighet, desto mindre väcka betänklighet, som det i vanliga fall är en fördel för den i häkte insatte, att dröjsmål icke uppstår med verkställighet af straffet.

Då beslut af fängvårdsstyrelsen om återkallelse af vilkorligt medgifven frihet sålunda skulle gå i verkställighet, såsom om beslutet vunnit laga kraft, men lagen innefattande vissa bestämmelser om beräkning af strafftid den 1 Juli 1898 naturligtvis icke kan afse dylika beslut, har till undanrödjande af möjligen uppkommande tvekan jemväl intagits bestämmelse i 12 § derom, att vid straffverkställighet, som efter återkallelse eger rum, skall i fråga om dag, från hvilken strafftiden räknas, tillämpas hvad derutinnan är i särskild lag stadgadt beträffande utslag, som vunnit laga kraft.

13 §. I händelse den frigifne under pröfvotiden dömes till straffarbete eller fängelse, skall enligt 13 § domstolen tillika förklara den vilkorligt medgifna friheten förverkad. Någon sådan pröfning af omständigheterna, som eljest eger rum hos fängvårdsstyrelsen, har nämligen ansetts icke vara af nöden, när den frigifne blifvit genom dom förvunnen till brottslighet, som ådrager honom urbota straff. Äfven om det nya brottet vore af den art, att det icke kunde anses utmärka någon högre grad af brottslighet, vore dock verkställigheten af det därför ådömda frihetsstraffet icke

förenlig med den vilkorliga frihetens bestånd. Meddelas domen först efter pröfvotidens utgång, torde af skäl, som i motiveringen till 4 § i lagförslaget anförts, frihetens förverkande böra vara beroende endast af sådana förbrytelser, som under pröfvotiden blifvit uppenbara. Den frigifnes häktning för brottet har ansetts utgöra en omständighet, från hvilken man lämpligen kan utgå vid bedömande, huruvida förbrytelsen blifvit under pröfvotiden uppenbar, enär det bör kunna antagas att, der mot den frigifne finnes på sannolika skäl grundad misstanke för brott, hvarpå kan följa urbota straff, häktning sällan kommer att uteblifva. Till följd häraf har föreslagits att, när den frigifne efter pröfvotidens utgång dömes till frihetsstraff, frågan, huruvida den vilkorliga friheten skall tillika förklaras förverkad, skall vara beroende derpå, om han redan före pröfvotidens utgång är för brottet häktad. Med afseende särskildt å de anmälningar till straffregistret, som erfordras för att utredning i det särskilda fallet må kunna ega rum af frågan, om straffet är att anse såsom vid pröfvotidens utgång aftjenadt, har någon lämpligare utgångspunkt än häktningsåtgärden ansetts icke kunna erhållas.

Paragrafen har så affattats, att densamma blefve tillämplig jemväl derest det brott, för hvilket frihetsstraff ålägges, skulle vara begånget redan före pröfvotidens början. Ett dylikt brott har naturligtvis ej, såsom vederbort, kunnat komma i betraktande vid beviljandet af den vilkorliga friheten, hvarföre frigifningen här grundar sig på delvis oriktiga förutsättningar. Erinran har tillagts derom, att i fråga om förening eller förändring af straffen skola tillämpas de allmänna bestämmelserna i 4 kap. strafflagen.

Icke annat än i mera ovanliga fall torde tvångsarbete kunna komma att åläggas vilkorligt frigifne under pröfvotiden. Innan den frigifne kunde dömas till tvångsarbete, måste hafva förekommit förhållanden af den beskaffenhet att, på grund af bestämmelserna i 10 §, anmälan derom redan bort ingå till fängvårdsstyrelsen, helst tvångsarbete ej kan åläggas, utan att varning först blifvit meddelad och offentligen kungjord samt den frigifne derefter åter blifvit med lösdrifveri beträdd. Under slika förhållanden och då, i händelse tvångsarbete skulle någon enstaka gång åläggas, återkallelse till följd deraf af den vilkorliga friheten kan utan olägenhet ske i vanlig ordning, har det synts icke vara nödigt eller ens lämpligt, att i fråga om tvångsarbete i lagen införas bestämmelser, motsvarande dem, som i 13 § gifvits i afseende å straffarbete och fängelse.

Under pröfvotiden kunde böter komma att åläggas den vilkorligt 14 §. frigifne för förseelse af så obetydlig beskaffenhet, att derå ej följer återkallelse af den vilkorliga friheten. Enär tvekan kunde uppstå, huru rätte-

ligen borde förfaras, derest de ålagda böterna förekomme till förvandling under den tid, då den bötfälde endast vilkorligen åtnjuter frihet från straffarbete eller fängelse, har i 14 § införts föreskrift, att bötesförvandlingen skall ske oberoende af samma straff. Då vilkorlig frihet ej kan beviljas, innan straffet verkstälts under en tidrymd af minst två år, borde under pröfvotiden böter för förseelse, begången dessförinnan, knappast förekomma till särskild förvandling, men skulle sådant inträffa, synes ett lika förfarande böra iakttagas vid förvandlingen af sådana böter.

15 §. För tillämpning af denna lag torde erfordras en del reglementariska föreskrifter om hvad tillsyningsman vid utöfning af sin befattning skall hafva att för olika fall iakttaga, om insändande å vissa tider af rapporter till fångvårdsstyrelsen samt om tillsyningsmans förhållande till ortens polismyndighet, när han icke själf är polisman, med mera dylikt, som icke lämpligen kan i lagen införas; och har i 15 § föreslagits, att dessa föreskrifter må af Konungen meddelas.

Såsom i motiven till 1 § framhållits, har komitén vid lagförslagets affattande utgått från förutsättning, att nu gällande stadgande om afdrag för den tid, hvarunder straffarbete aftjenas i enrum, skall varda upphäfdt. För vilkorlig frigifning skulle följaktligen erfordras, att den tid, hvarunder straffet verkstälts, motsvarar fullt två tredjedelar af den genom domen bestämda strafftid.

För verkställighet af straffarbete i enrum eger emellertid fånge enligt nu gällande lag åtnjuta afdrag med en tredjedel af den tid, han hållits i cell. Med afseende å sådan fånge kunde ifrågasättas, huruvida icke för honom vilkorlig frigifning borde medgifvas allenast under förutsättning, att tiden, hvarunder han utstått straff, uppginge till två tredjedelar af *den ådömda strafftiden utan afdrag*. Till ett dylikt stadgande torde dock icke föreligga fullgiltig anledning, då ju den tid, hvarunder fången har att aftjena straff, kan sägas i själfva verket understiga den i domen utsatta med så lång tid, som motsvarar afdraget. Den, som åtnjuter afdrag, skulle således, med tillämpning af den i 1 § fastslagna grundsats, kunna vilkorligt frigifvas, när han i straffanstalt hållits så länge, att, med tillägg af en tredjedel af den i cell genomgångna strafftiden, straffet motsvarar två tredjedelar af den ådömda. Härigenom åstadkommes ock, att sådana fångar, som här afses, icke gå i mistning af den förmån, lagförslaget velat medgifva, eller att den frigifne kunde under vissa förut-

sättningar få utom fängelset tillbringa en tredjedel af den verkliga straff-tiden, och framför allt undvikes den eljest uppkommande olägenheten, att desse fångar komme i sämre ställning i afseende å möjligheten att genom vilkorlig frigifning undgå öfverflyttning till gemensamhetsfångelse.

Med hänsyn till hvad sålunda framhållits har komitén ansett särskildt öfvergångsstadgande i nu berörda ämne icke böra meddelas.

**Straff på viss tid, som blifvit ådömda de under åren 1890—1899 i straff-
anstalterna nyintagne straffarbetsfångar.**

	Å r.										Årligt medel- tal.
	1890.	1891.	1892.	1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	
1:o) Från och med två månader till och med ett år	1,068	1,196	1,233	1,303	1,313	1,377	1,361	1,438	1,408	1,419	1,311,6
2:o) Från ett år till och med ett år sex månader	92	107	110	129	148	133	159	120	142	132	127,2
3:o) Från ett år sex månader till och med två år	76	83	87	86	95	103	100	86	110	96	92,2
4:o) Från två år till och med två år sex månader	37	49	42	48	60	52	59	51	39	49	48,6
5:o) Från två år sex månader till och med tre år	43	51	64	62	63	49	51	46	45	45	51,9
6:o) Från tre år till och med fyra år	47	37	42	27	38	40	27	31	52	50	39,1
7:o) Från fyra år till och med fem år	54	36	25	26	28	22	32	18	30	29	30,0
8:o) Från fem år till och med sex år	18	13	5	19	13	22	10	21	14	9	14,4
9:o) Från sex år till och med tio år	29	16	18	23	15	28	24	17	13	17	20,0
10:o) På viss tid öfver tio år .	5	1	4	2	2	1	1	2	2	1	2,1
Summa	1,469	1,580	1,630	1,725	1,775	1,827	1,824	1,830	1,855	1,847	1,737,1
Summa af 1:o)— 3:o)	1,236	1,336	1,430	1,518	1,556	1,613	1,620	1,644	1,660	1,647	1,531,0
Summa af 4:o)—10:o)	233	203	200	207	219	214	204	186	195	200	206,1

IV.

Lag angående vilkorlig straffdom.

Efter särskildt af Kongl. Maj:t meddeladt uppdrag har af professoren i straffrätt m. m. vid universitetet i Lund Johan Thyrén utarbetats en till införande i detta betänkande afsedd allmän redogörelse för rättsinstitutet vilkorlig dom.

Innan komitén öfvergår till framställning af motiven för sitt förslag till lag angående vilkorlig straffdom, förutskickar komitén såsom inledning professoren Thyrens omförmälda allmänna redogörelse af följande innehåll.

I. Grunderna för institutet vilkorlig dom.

Under det oegentliga namnet *vilkorlig dom* plägar man sammanfatta åtskilliga under de senaste årtiondena i flere länder införda stadganden, hvilka, med många olikheter för öfrigt, öfverensstämman deruti, att vissa brottslingar icke genast straffas utan underkastas en pröfvotid: om de bestå profvet, bortfaller straffet för alltid. Till detta förfarande har man förts framför allt af två hänsyn: dels till vissa brottslingar, de s. k. *akuta brottslingarne*, hvilka man så vidt möjligt velat förskona från straff, dels till vissa straff, de *kortvariga frihetsstraffen*, hvilka man helst velat slippa att använda.

Det är en gammal erfarenhet, att ur den stora brottslingsarmén en flygel kan afsöndras, som i sina mest utpräglade fall ganska bestämdt skiljer sig från vanliga, »egentliga» brottslingar. Brottsligheten är i dessa undantagsfall »akut», plötsligen påkommande och lika hastigt försvinnande, jemförlig med en akut sjukdom. Grunden härtill är, att det mindre varit någon ovanligare svaghet i rättskänslan än fastmera ovanligt svåra yttre eggelser, som drifvit dessa brottslingar

öfver brottets gräns. En person blir synnerligen svårt förolämpad och misshandlar i vredesmod förolämparen; en man upptäcker plötsligt, att han bedrages af sin hustru, och hämnas i ett utbrott af svart-sjuka på henne eller hennes älskare; en utsvulten går förbi en korg med matvaror och kan icke motstå frestelsen att på genaste vägen stilla sin hunger o. s. v. I sjelfva verket kan man genomlöpa hela den långa skalan af menskliga lidelser och i hvar och en finna en utgångspunkt för en akut förbrytelse: det behöfves blott, att en dylik naturlig och således förklarlig (om också icke alltid moraliskt tillätlig) känsla genom ovanliga omständigheter drifves öfver sin vanliga höjd: snart nog kommer den punkt, då den genombryter de fördämningar, som rättsordningen uppstått. Ehuru sådana handlingar visserligen oftast måste anses och behandlas såsom brott, är det tydligt nog, att de icke behöfva visa någon mera betydande samhällsfarlighet hos brottslingen. Han handlar kanske icke annorlunda, än ett mycket stort antal människor skulle handlat, om de befunnit sig i hans läge. Att människorna ofta känna sig hvar i sin stad öfvertygade om, att *de* aldrig skulle kunna begå ett brott, visar endast, huru svår sjelfkänedom är för människan: beifrades alla större och mindre förolämpningar, våldsamheter o. s. v. (att icke tala om »specialstraffrättsliga» brott emot ordningsstadgor, tullstadgor o. d.), så skulle antalet af dem, som aldrig i sitt lif varit på andra sidan om det straffbaras gräns, visa sig långt mindre än man vanligen tror; och om flertalet icke begått mera allvarsamma lagöfverträdelser, beror detta till stor del deraf, att de till sin lycka förskonats från de ovanliga frestelser, som fallit på nyssnämnda brottslingars lott. Korteligen: det abnormala, som alltid måste utgöra brottets förklaring, och som hos den egentlige brottslingen måste sökas i hans abnormt svaga rättskänsla, således *uti* honom sjelf, ligger hos denne brottsling *utom* honom, i de yttre omständigheter, för hvilka han råkat ut: den förre är en abnorm människa i normala omständigheter, den senare en normal människa i abnormala omständigheter. Må vara, att de akuta brottslingarne sällan kunna räknas till de särskildt starka och befastade karaktererna — men detsamma gäller om oss människor i gemen: flertalet af oss äro svaga.

Genom det nu sagda bör den ingalunda sällsynta (genom den olämpliga benämningen »tillfällighetsförbrytare» underhållna) missuppfattningen hafva uteslutits, att brottslighetens ringhet i dessa fall skulle bero på det lätta och beqväma tillfället till brottets begående. Väl kan det ofta vara ett bevis på stor brottslighet, att brottslingen

haft stora hinder att öfvervinna, men det kan äfven ofta inträffa, att den bör anses särskildt straffbar, som begagnat sig af ett beqvämt tillfälle: hästtjufven, som stjälar kreatur ute å mark; tjenaren, som förfar hvad husbonden lemnat i hans vård; embetsmannen, som förskingrar de medel, han å embetets vägnar har om hand o. s. v.

Då den akute brottslingen skrider till brottets begående, gör han sig ofta lätt igenkänd genom sjelfva utförandet. Just därför, att han är nybörjare på brottets bana och dertill befinner sig i ett öfverretadt tillstånd, utför han ofta brottet på ett oskickligt sätt: kanske vinner han icke ens sin brottsliga afsigt; regel är, att han åtminstone icke lyckas undgå upptäckt: han är långt aflägsen från den kallblodighet och besinning, som för en brottsling merendels fordras för att igensopa alla spår. I många fall angifver han sig kanske sjelf — vare sig att detta från början varit hans mening, eller att han efter lidelsens tillfredsställande sjunker lika motståndslös samman, som han före urladdningen fylts af öfverspäänd handlingskraft. Väl kommen inför dombordet, plägar han merendels ådagalägga uppriktig ånger och öppet bekänna, hvad han gjort, utan att försköna sin handling; om han stundom nekar, är det snarare af förskrämdhet i detta för honom ovanliga läge eller af fruktan för straff, än af förhärdelse.

Här uppstår nu frågan, huruvida det straff, som blir resultatet af domstolsförhandlingen, lämpar sig för denne brottsling, så olik den egentlige, typiske brottslingen. Ofta är han redan förut förkrossad af medvetandet att hafva begått *brott*; dertill kommer nu medvetandet att vara en *straffad* person. Framför allt om det är frihetsstraff, han utstår, lärer han icke undgå att märka, åtminstone om han icke tillhör det allra lägsta proletariatet, hurusom straffet sätter en hardt när outplänlig fläck på honom i samhällets ögon. Menniskorna i gemen tänka obarmhertigt abstrakt: då någon en gång tillhör klassen af dem, som »*suttit inne*», hvarken kan eller vill den stora mängden göra någon synnerlig skilnad emellan de enskilda fallen. Detta förhållande är i det hela visserligen icke att beklaga, ty dessförutan skulle det nuvarande straffet förlora det mesta af sin återhållande verkan. Men *denne* brottsling drabbas hårdt af en sådan dom, och det är icke att undra öfver, om, allt efter hans karakters beskaffenhet, han antingen förlorar all spänstighet och blir en bruten man, eller ock hans ångerfullhet slår öfver i förbittring emot samhället, af hvilket han anser sig vara orättvist behandlad. På båda dessa vägar kan straffet drifva honom närmare den verkliga brottsligheten i stället för att, såsom sig borde, aflägsna honom derifrån. Och då

framträder ofta ytterligare den olägenhet vid straffet, att det, en gång försökt, icke vidare utöfvar någon afskräckande verkan på brottslingen. Det lidande, som bör ingå i straffet, ligger nämligen, för hvad angår det *kortvariga* frihetsstraffet, nästan uteslutande i sjelfva *stämplandet* såsom en afstraffad person: detta är nu en gång gjordt och kan hvarken genom senare välförhållande göras ogjordt eller väsentligen ökas genom undergående af nya dylika straff. Straffet åter i och för sig, d. v. s. sjelfva uppehållet i straffanstalten, är visserligen icke af den beskaffenhet, att det — kortvarigheten förutsatt — kan förefalla flertalet brottslingar såsom någon nämnvärd olägenhet. Ju lägre brottslingen står på samhällsskalan, desto mera sannolikhet, att han t. ex. i fråga om kost och logis skall finna fängelseuppehållet rätt mycket behagligare än vistelsen i det fria; förlusten af friheten, hvilken ett långvarigt inspärrande naturligtvis skulle göra känbar, spelar vid det kortvariga straffet ingen alltför stor rol. Brottslingen, för hvilken tillvaron bakom fängelsemurarne kanske förut stått såsom det okända, fruktansvärda, vänjes sålunda att förlika sig dermed; den skada, straffet öfverhufvud kan göra honom, är redan gjord, och då han nu en gång är fläckad och hans sjelfkänsla, hederskänsla är spild, har det för framtiden förlorat det mesta af sin återhållande verkan på honom. Då man framhållit nödvändigheten af att strax i början af brottets bana låta förbrytaren känna straffets fulla allvar — *principiis obsta!* — så motsvaras alltså denna i sig riktiga regel mycket illa åtminstone af det kortvariga frihetsstraffet, och den är därför föga egnad att anföras såsom motskäl emot införande af vilkorlig dom. Fastmera leder regeln derhän, att man i det längsta bör söka bibehålla den skräck för straffet, som brottslingen möjligen känner, *innan* han utstått det, men säkert icke *efteråt*.

Skulle, såsom i utlandet ofta är förhållandet, det kortvariga frihetsstraffet utstås i gemensamhetsfängelse, kommer till det redan nämnda en annan svår olägenhet: fången sammanföres då med en mängd andra fångar, delvis långt sämre än han, och i denna samling blifva de sämsta den surdeg, som genomsyrar degen. Efter strafftidens slut ligger det så mycket närmare till hands, att åtskilliga af de i straffanstalternas gjorda bekantskaperna skola fortsättas, som brottslingen kanske undvikes (eller tror sig undvikas) af dem, som förut utgjort hans umgänge.

Ännu en olägenhet bör nämnas, som visserligen mest vidlåder de långvariga frihetsstraffen, men äfven kan göra sig känbar vid de kortvariga: den fara, som brottslingen löper att rubbas i sitt ekono-

miska förvärf, och de vidare faror, som följa af en sådan rubbning. Skulle han, såsom lätt kan inträffa äfven vid helt kortvariga straff, förlora det arbetstillfälle, han haft före straffets aftjenande, så kan svårigheten att efter strafftiden erhålla nytt arbete förena sig med ofvan skildrade omständigheter till att drifva honom alltmera ut på det sluttande planet: genom tiggeri, lösdrifveri o. s. v. närmas han alltmera till de »verkliga» brottslingarnes klass. Är han familjeförsörjare, drabbas hans familj ofta hårdt redan derigenom, att hans arbetsförtjenst bortfaller under strafftiden: familjemedlemmarne kunna då falla samhället till last eller kanske, äfven de, drifvas till tiggeri och lösdrifveri. Äfven må i detta sammanhang erinras, att de många frihetsstraffen utgöra en betydlig ekonomisk börda för staten.

Från alla håll kommer man sålunda till samma resultat: om någonsin, gäller det här, att straffets tveeggade svärd, i otid brukadt, vänder sig emot samhället sjelft. Att det emellertid äfven vid denna akuta brottslighet icke kan gå an, sasom väl på sin tid framkastats, att helt enkelt låta straffet falla, att rent frikänna, är tydligt nog (n. b. såvida man icke ville inskränka sig till sådana sällsynta undantagsfall, som gränsa omedelbart intill verklig skuldfrihet, hvarmed föga vore vunnet). En sådan eftergifvenhet från statens sida skulle icke undgå att slappa den rättskänsla, som verkligen finnes hos denne brottsling. Den helsosamma ånger och fasa, han dittills känt för sin gerning, skulle hastigt försvinna; trotsande på att domaren icke funnit honom straffbar, skulle han anse sig hafva alldeles intet ondt gjort, och vid nästa frestelse skulle hans motståndskraft vara afgjort mindre än första gången. Sålunda skulle han i många fall genom ett dylikt förfarande, lika säkert som genom nuvarande behandling, fast på en annan väg, ledas öfver till verklig brottslighet. Och likväl är detta icke den förnämsta betänkligheten: verkan af en dylik lättvindighet vore ännu farligare med afseende på samhällsmedlemmarne i gemen än på brottslingen sjelf. Hos alla skulle nämligen den känslan uppstå och under tidernas lopp rotfästa sig, att »en gång är ingen gång»; till slut skulle hvar och en anse sig hafva ett slags fribref på att en gång begå brott, åtminstone då han i någon mån kunde skylla på »frestelser». Gränsen emellan brott och icke-brott, straffbart och icke-straffbart, skulle härigenom på det mest förkastliga sätt kunna utplånas eller försvagas i människornas medvetande, och straffstadgandenas band, som i så väsentlig mån hålla samhället tillsamman i sina fogar, lösas eller slappas. Så stor är denna fara, att man icke utan berättigande kunnat säga, att det för samhället mindre kommer

an på, *hur* man straffar, än *att* man straffar. Straffrättens nära vexelverkan med det allmänna rättsmedvetandet kan aldrig nog betonas: likasom rättsmedvetandets allmänna nivå kan höjas derigenom, att handlingar (t. ex. ocker, falska realisationer, »illojal konkurrens» o. s. v.), som förut fått opåtaladt passera i samhället, upptagas i strafflagen, så kan man äfven framkalla ett ödesdigert sjunkande af samma nivå genom att låta sådant passera ostraffadt, som förut straffats. Ty äfven om rättsmedvetandet har sin djupa rot i människans inre, påverkas det dock till sitt närmare innehåll i hög grad af samhällets gillande eller ogillande. I alla vanliga fall blefve det därför, såvida icke den sista villan skulle blifva värre än den första, nödvändigt att sörja för, att det energiska ogillande från samhällets sida, som ligger i straffet, icke förfölle.

Men för de brottslingar, om hvilka nu är fråga, vinnes detta i tillräcklig grad genom den vilkorliga domen, och dessutom vinnes något mera. Att såsom brottsling ställas inför domstol, ransakas och höra straffdomen öfver sig afkunnas, är utan allt tvifvel en verklig katastrof i en *sådan* människas lif — och kanske snarare för stark än för svag; han erfar förvisso den förkrossande känslan af rättens och statens majestät, som ogillande ställer sig i hans väg och fördömer hans handling. Men det nedbrytande, som kan ligga äfven i denna del af förfarandet, mildras, jemte det att den verkligt afskräckande och den förbättrande sidan af straffet högst väsentligt stärkes genom hvad sedan följer. I det man nämligen dels vädjar till brottslingens bättre människa, till hans hederskänsla (hvilken väckes i det man visar sig tilltro honom den), dels ställer i utsigt för honom, att genom beherskande af sina lidelser kunna uppnå ett handgripligt resultat, nemligen straffets fullkomliga bortfallande, har man gifvit honom en dubbel sporre, lika verksam till förbättring, som det klubbslag, hvarigenom man i och med inspärrandet märker honom för lifstiden, är hinderligt för verklig förbättring. Det är i den vilkorliga domen icke så mycket hotet som verkar — ehuru det under pröfvotiden öfver brottslingens hufvud sväfvande svärdet måste förnimmas vida kraftigare än det aflägsna hot, som för hvarje medborgare ligger i blotta vetskapen om strafflagens tillvaro. Det egentligt verksamma är fastmera det eggande, stålsättande, som *gifver* i stället för att *taga*, som gör en svag natur mera spänstig i stället för att sönderbryta den. Under det att, om straffet verkställes, alla hans bemödanden, all hans ånger icke kan göra det gjorda ogjordt, föresättes honom här ett mål, som han känner sig med ihärdighet kunna uppnå.

Det kunde väl invändas att, då *straffet* kan hafva en fläckande och derigenom ödesdiger inverkan på brottslingen, *domen* i och för sig bör hafva en liknande, om ock svagare verkan. Men i verkligheten kommer utan tvifvel en skarp gräns att bilda sig emellan den blott dömde och den afstraffade. I synnerhet för brottslingen sjelf skall det, låt vara genom en lätt begriplig psykologisk illusion, framstå såsom en helt annan sak att dömas till ett straff, som icke verkställes, än att verkligen straffas; och äfven för tredje man kommer det, i mån som grunden till det nya institutet tränger in i folkmedvetandet, att framställa sig på liknande sätt. Härigenom kan så småningom äfven den förmånliga biverkan påräknas, att sådana brottslingar af ifrågasvarande art, hvilka af fruktan för straffet skulle neka, sjelfmant bekänna sitt brott.

Det är visserligen sant, att det finnes en ofvan icke berörd olägenhet af det kortvariga frihetsstraffet, som icke heller hjälpes genom den vilkorliga domen. Denna olägenhet rörer framför allt *ungdomliga* förbrytare. Om nämligen den miljö, hvori en sådan brottsling lefver, kan antagas komma att förr eller senare göra honom till en förhårdad brottsling, så är härutinnan föga vunnet med att för kort tid inspärra honom och ännu mindre med att genast släppa honom tillbaka i sin farliga omgivning. Detta innebär emellertid ingen allmängiltig invändning emot den vilkorliga domen, utan leder derhän, att man i fråga om denna art af förbrytare bör välja ett annat förfaringssätt: uppfostringsanstalter o. s. v. måste der träda i straffets eller den vilkorliga domens ställe. Under vissa omständigheter låte det emellertid äfven tänka sig, att förbättringsanstalter — offentliga eller privata — t. ex. för vård af vanartig ungdom, alkoholister, lösaktiga qvinnor o. s. v. förbundes med strafflagskipningen genom den vilkorliga domen såsom brygga: qvinnor t. ex., hvilka genom lösaktighet, såsom ofta händer, förts till tjufnadsbrott, skulle möjligen i ett eller annat fall med fördel kunna erhålla uppskof med straffet på vilkor att inträda och under viss tid kvarstanna i dylik anstalt.

Ett i allt lärer det således finnas goda skäl för den mening, att, med hänsyn till brottslingen sjelf och den samhällsfarlighet, som kan antagas ligga eller komma att uppstå i hans person, den vilkorliga domen är bestämdt att föredraga, åtminstone för det kortvariga frihetsstraffet. Det återstår emellertid att undersöka, huruvida icke andra hänsyn tala mot en sådan lagförändring.

Närmast kunde det sättas i fråga, huruvida icke den allmänt återhållande verkan af straffbestämmelserna allt för mycket skulle för-

svagas, i det människorna gjorde sig räkning på att slippa med vilkorlig dom i stället för straff; m. a. o. om icke samma olägenhet skulle inträda, som ofvan anmärkts såsom följd af ett rent frikännande. Bortsedt emellertid derifrån, att ingen på förhand kan känna sig tillnärmelsevis säker på, att straffet icke verkställles, eftersom den vilkorliga domen äfven i fråga om förstagångsförbrytelser bör vara snarare undantag än regel, kan det väl med skäl antagas, att sjelfva domen bör framställa sig såsom en allvarlig sak för en människa med en någorlunda normal hederskänsla — och blott om sådana är det ju fråga. Äfven bör framhållas, att såväl af detta skäl som framför allt af ett annat, hvartill vi strax återkomma, vilkorlig dom icke bör ifrågakomma i de fall, der skilnaden emellan straffet och blotta domen blefve alltför stor, alltså vid (objektivt) svåra förbrytelser; vi hafva ju ock i det föregående haft blott det *kortvariga* frihetsstraffet för ögonen.

En invändning af helt annan art är, att det allmänna rättsmedvetandet i samhället såras genom att se brott begås, som förblifva ostraffade, ehuru gerningsmannen är känd. Äfven om man nu, med allt erkännande af nämnda känslas grundläggande betydelse icke blott för samhället öfverhufvud, utan alldeles särskildt för rättsordningen, icke kan dela den uppfattning, som grundar *straffet* på »rättfärdig vedergällning», så bör visserligen en klok lagstiftare alltid taga hänsyn till denna naturliga åskådning, hvilken ju är straffets historiska ursprung. Det är också framför allt af hänsyn till denna viktiga invändning, som man, äfven vid akut brottslighet, måste inskränka den vilkorliga domen till (äfven objektivt) mindre brott. *Med* denna inskränkning åter kan invändningen icke längre anses afgörande. Rättsmedvetandet faller inom moralens område, icke omedelbart inom den juridiska rättens; det kräver vedergällning icke därför att en handling upptagits i strafflagen, utan därför att en handling är omoralisk. Om det vanligen fordrar brottets bestraffning, är det därför, att brottet vanligen är omoraliskt. I motsatt fall kräver icke rättsmedvetandet (men kanske statsintresset) dess bestraffande. Deremot kräver rättsmedvetandet förvisso, att omoraliska handlingar öfverhufvud, brott eller icke, straffas med ett ondt, något som ju i det minsta antalet fall är möjligt för den menckliga rättvisan: den verkligt rättfärdiga vedergällningen tillhör nu en gång icke mencklighetens instans. Det är därför ett svårt missförstånd att tänka sig rättsmedvetandet såsom på alla punkter sammanfallande med strafflagen, och hvad särskildt vårt fall angår, fordrar rättsmedvetandet icke ett oproportionerligt

svårt lidande såsom vedergällning för ett ringa ondt. I den mån det höjer sig till klarhet, skall det mindre såras deraf, att ett ringa brott icke ovilkorligen åtföljes af straff, än fastmera deraf, att en menniska af icke särskildt omoralisk beskaffenhet straffas på ett sätt, som lätt nog kan omdana hennes sinnelag i en förkastlig riktning; ett straff, som dessutom kanske drabbar henne derigenom, att hon af sitt ångerfulla sinne förmås att bekänna, under det att den mera förhärdade går fri genom att neka. Rättsmedvetandet — i våra dagar — afstår antagligen likaså från att ett brott, hvilket som helst, straffas, om detta blott kan ske t. ex. derigenom, att gerningsmannen förmedelst tortyr tvingas till bekännelse. Låt vara, att rättsmedvetandet skulle känna sig allra mest tillfredsstäldt, om det vore möjligt att låta det akuta ringa brottet följas af ett ondt, som hvarken direkt eller indirekt blefve för stort eller för den straffades karakter skadligt; men svårigheten är att finna ett sådant straff, såvida man icke vill säga, att den vilkorliga domen just är ett sådant.

Om straffets bortfallande skulle kunna tänkas såra det allmänna vedergällningskrafvet i samhället, så finnes det särskildt *en* person, hvilkens vedergällningskraft kunde känna sig gäckadt, nemligen *målsäganden*. Man har till och med någon gång befarat, att den vilkorliga domen härigenom skulle kunna, såsom vanlig följd af brottet, frambesvärja den från de europeiska samhällena längesedan temligen försvunna sjelfhämnden. Denna farhåga har emellertid icke på minsta sätt bekräftats af den redan vunna erfarenheten, åt hvilken man i detta särskilda fall kan tillerkänna vitsord; en sådan verkan skulle framför allt just i början af den vilkorliga domens tillvaro hafva gjort sig bemärkt. Visserligen kan man tvingas att taga hänsyn till folkkarakterens större eller mindre hämndgirighet; och det kan sättas i fråga att göra den vilkorliga domens användning beroende af t. ex. samtycke utaf målsäganden, eller deraf, att brottslingen ersatt eller gjort sitt bästa för att ersätta den genom brottet åstadkomna skadan. Särskildt sistnämnda åtgärd skulle antagligen i många fall medföra, att målsäganden betraktade den vilkorliga domen såsom en för honom förmånligare utgång af saken än det vanliga straffet.

De frågor, som hittills berörts, hafva angått sjelfva *principens* riktighet. Det kan emellertid äfven blifva tal om hinder af *praktisk* art, svårigheter vid genomförandet af principen. Sådana frågor äro följande: kan domstolen anses vara genom nu till buds stående medel i tillfälle att förskaffa sig de upplysningar om brottslingens personliga förhållanden, som fordras, för att institutet skall kunna verka till välsignelse? kan det förutsättas, att domaren alltid besitter den

stora människokänedom, som här är ännu nödvändigare än vid annan lagskipning? kan det väntas, att de många underrätterna skola i denna ömtåliga fråga följa något så när samma grunder, så att icke den vilkorliga domen blir regel vid *en* domstol och ett sällsynt undantag vid *en* annan? Det kan nog icke betvivlas, att olägenheter af denna art skola göra sig ganska känbara; men de äro sådana, som fortsatt erfarenhet med säkerhet bör kunna afhjelpa. Det gäller här som ofta, att man för att komma till en bättre tingens ordning måste taga en obehaglig öfvergångstid med på köpet. *Så* svåra äro icke dessa betänkligheter, att de skulle göra institutets införande omöjligt. Det må emellertid medgifvas, att särskildt i fråga om likformighet vid domstolarne statistiken från andra länder ännu så länge ej är uppmuntrande. Men detsamma gäller om alla nya institut, hvilkas tillämpning ligger i domarens skön.

Hvad i öfrigt beträffar *statistiken*, synes någon pålitlig ledning knappast för närvarande kunna hemtas af dess siffror. Särskildt är det, då det här blott är fråga om några års erfarenhet, naturligtvis ännu omöjligt att bilda sig någon grundad mening, om huru den vilkorliga domen påverkar samhällsmedlemmarne i gemen: om den i någon mån skulle kunna slappa skräcken för straffet eller den allmänna rättskänslan. Beträffande brottslingen sjelf har det visat sig, att det endast i undantagsfall förekommit återfall i brott *under pröfvotiden*: de närmare siffrorna äro dock mycket olika. Skilnaden i återfallsprocent emellan brottslingar, som direkt straffats, och dem, som erhållit vilkorlig dom, är öfver allt mycket stor; visserligen är det just eliten af brottslingarne, som afsöndrats från de öfriga genom den vilkorliga domen. Emellertid, om erfarenheten icke i afsevärd mån kan åberopas såsom stöd *för* införandet af institutet, så har den icke heller i någon mån gifvit stöd åt de invändningar, som från teoretisk ståndpunkt riktats *emot* detsamma.

Allt det föregående kan så sammanfattas, att teoretiska grunder öfvervägande tala för institutets införande, hvaremot någon pålitlig erfarenhet ännu icke kan läggas i vågskålen. Då emellertid olägenheterna af det nuvarande tillståndet äro alltför väl bekräftade genom erfarenheten, torde det icke kunna försvaras att längre uppskjuta försöket med den vilkorliga domen. Men den försigtighet, som alltid är af nöden vid mera genomgripande lagförändringar, är här alldeles särskildt påkallad. Man måste till att börja med inskränka sig till sådana fall, der de nuvarande olägenheterna äro som allra störst och de olägenheter, som kunna befaras af det nya institutet, minst. Huf-

vudfallet måste därför bli: *den akuta brottsligheten, då den skulle beläggas med kortvariga frihetsstraff*. Men hvad som kan komma att gälla om kortvariga frihetsstraff, bör ju, med iakttagande af nödig försigtighet, kunna utsträckas till bötesstraffet, i den mån detta, genom möjligheten till förvandling, står i nära sammanhang med det kortvariga frihetsstraffet. Icke heller torde vara skäl att draga gränsen kring begreppet akut brottslighet alltför trång; dock måste man bestämdt fasthålla fordran på positiva skäl (i brottslingens föregående o. s. v.) för det antagande, att hans samhällsfarlighet icke är af allvarligare slag: någon »presumption» i detta afseende kan icke få uppställas. Här af följer visserligen, att de flesta fall af kortvariga frihetsstraff icke undanrödjas genom införandet af vilkorlig dom; men för dessa fall — inberäknadt dem, der det vilkorligt ådömda straffet kommer att verkställas — måste något annat medel användas, hvarigenom straffet åtminstone göres mera verksamt i och för sig, äfven om andra af ofvan berörda olägenheter måste kvarstå.

II. Jemförande öfversigt.

Spår af det förfarande, som ofvan skildrats under namnet vilkorlig dom, förekomma här och hvar i äldre tider, t. ex. i den kanoniska rätten under medeltiden. Den reformrörelse, hvarigenom i våra dagar institutet införts i ett stort antal kulturländer, leder emellertid sitt upphof ifrån England. Här utvecklade institutet sig ur den gamla plägsed, enligt hvilken domaren, sedan juryn afkunnat sitt »skyldig», kunde under vissa förutsättningar *uppskjuta* domens afkunnande. Det började nämligen förekomma, att domaren, i händelse han ansåg straffets verkställande afgjort olämpligt, uppsköt domen med den tysta afsigt att *aldrig* afkunna densamma. Snart uppstodo äfven fall, der domaren tillkännagaf för den skyldigförklarade, att han aldrig komme att afkunna domen, *derest* den skyldigförklarade för framtiden (eller under viss tid) iakttog ett godt uppförande. Detta tillvägagångssätt föll sig för engelsk rätt ganska naturligt, enär domaren i fråga om mindre eller medelsvåra förbrytelser sedan gammalt icke varit bunden af straffminima. Emellertid synes ett dylikt uppskof tidigt hafva användts äfven vid de gröfsta brotten, nämligen såsom en bland utvägarne att undgå det i äldre tider för dessa brott obligata dödsstraffet.

Fram emot 1800-talets midt förmärkes i England ett praktiskt behof att använda institutet i långt större omfång än dittills skett, i

det man nämligen började upptäcka bristerna hos det under närmast föregående tid till allt större användning komma frihetsstraffet. Uppskofvet med domen blef då i vissa domares hand ett medel att rädda jemförelsevis oförderfvade brottslingar undan fängelsets förderfliga inverkan. Till en början torde denna användning af institutet hufvudsakligen hafva inskränkts till *unga* förbrytare, men åtminstone redan 1860 förekommer det äfven i fråga om *äldre*, och användes efter denna tid öfver hufvud allt oftare. Under tiden hade enahanda förfarande utbildat sig vid de brottmål, som afdömdes utan jury. En egentlig lagstiftning i ämnet förekommer i England dock först från och med år 1879. Så som institutet framstår i denna engelska lagstiftning, skall brottslingen, för att erhålla uppskof med domen, formligen förbinda sig, vid vite, att under pröfvotiden iakttaga ett godt uppförande, och för uppfyllandet af detta hans åtagande eger domaren fordra borgen.

Efter nyssnämnda tidpunkt spred sig institutet hastigt öfver kulturländerna, såväl europeiska som utomeuropeiska. Redan år 1869 hade man i Massachussets börjat tillämpa ett förfarande i fråga om ungdomliga förbrytare, som starkt påminte om det i den engelska rättspraxis utbildade. År 1884 framlade Bérenger i franska senaten ett förslag, föranledt af det engelska institutet, men i flere viktiga punkter derifrån afvikande. Detta förslag blef utgångspunkten närmast för den belgiska och franska lagstiftningen i ämnet och småningom för flere andra europeiska länders lagar och lagförslag. Hvad Europa angår, förekommer institutet för närvarande i följande länders gällande lagstiftning: England (1879; 1887); Belgien (1888); Frankrike (1891); några Schweiziska kantonen (Neuchatel 1891; Genève 1892; Waadt 1897); Luxemburg (1892); Portugal (1893); Norge (1894) samt flertalet Tyska stater (från och med 1895). Dertill komma, inom Europa, följande lagförslag: Österrike (1889; 1893); Ungern (1892); Frankrike (1893); Italien (1893); Schweiz (1896); Norge (1896) samt Holland (1900). Från och med senare hälften af 1880-talet har en lagstiftning i ämnet utvecklats sig inom flere af Englands kolonier, mestadels i samma riktning som moderlandets lagstiftning. Hit höra följande koloniers lagar: Nya Zeeland (1886); Queensland (1886); Sydaustralien (1887); Canada (1889); Victoria (1890); Vestaustralien (1892) och Nya Syd-Wales (1894).

De många lagar och lagförslag, som sålunda på de sista 20 å 30 åren uppvuxit, skilja sig närmast deri, att uppskofvet stundom, såsom nyss blifvit skildradt beträffande England, gäller *domen*, stund-

dom åter endast *straffet* (så nästan hela det kontinentala Europas lagstiftning). I båda fallen är den uppskofsbeslutande myndigheten oftast *domstol*, stundom dock *administrativ* myndighet (så alla hithörande tyska stater); i sistnämnda fall föreligger ett slags vilkorlig benådning. Den ofvannämnda, i den anglikanska rätten herskande regel, att brottslingen skall ingå en formlig *förbindelse* att bättra sig (reconnaissance-principen), har icke vunnit insteg i den europeiska lagstiftningen utom England. Än vidare framträder starkt, beträffande såväl beslut om uppskof som om förverkande af beviljad uppskof, en motsats emellan två principer: domarens *fria skön* å ena sidan, bundenhet af bestämda *regler* å den andra. Sin spets når förstnämnda riktning i Massachussets' lagstiftning: efter fritt skön afgöres, huruvida brottslingen förtjenar uppskof; efter fritt skön, huru lång hans prøfvotid skall vara; efter fritt skön, huruvida han bestått profvet. I utpräglad motsats härtill hafva de flesta europeiska lagstiftningar genomgående bundit institutets tillämpning vid regler, så att vissa bestämda omständigheter utesluta användningen af vilkorlig dom; att prøfvotiden är bestämd, åtminstone genom ett maximum eller ett minimum; och att bestämda omständigheter medföra anståndets förverkande.

Af de mångskiftande detaljbestämmelserna i lagar och förslag låter flertalet inordna sig under två grupper, nemligen 1) uppskovets förutsättningar och 2) dess innebörd. För så vidt *förutsättningarna* för uppskovet äro uttryckta i bestämda regler, kunna dessa hänföras antingen till det nu föreliggande brottet eller till brottslingens person i öfrigt. För *brottet* hafva de flesta lagar uppställt ett viss mått, som ej får öfverskridas, om vilkorlig dom skall få ifrågakomma. Måttet hemtas någon gång från den allmänna indelningen af brotten; i ett fall förekommer, att denna indelning förbindes med motsatsen emellan allmän strafflag och speciallagar. Det vanliga är emellertid, att måttet ligger antingen i den på brottet tillämpliga straffskalan, eller ock i det ådömda straffet. Ofta har man emellertid icke endast uteslutit alltför stora straff från vilkorligt uppskof, utan samtidigt inskränkt institutets tillämpning till frihetsstraff: det har ju ofvan framhållits, att olägenheterna af det kortvariga frihetsstraffet varit ett hufvudskäl till institutets uppkomst. Då sålunda i dessa lagar bl. a. bötesstraffet uteslutits från vilkorlig dom, medgifva dock några vilkorlig dom vid förvandling af böter till frihetsstraff, andra icke. Det maximum, som frihetsstraffet får uppnå för att vilkorligen ådömas, är antingen bestämdt på det sätt, att vissa svårare slag af frihetsstraff

uteslutits, eller så, att straffet icke får öfverskrida viss tid, eller i båda dessa afseenden på en gång. Der ett tidsmaximum uppkommer, är detta mycket olika; i allmänhet har det under lagstiftningens fortgång minskats och utgör i några af förslagen endast tre månader.

Beträffande brottslingens *personliga förhållanden* i öfrigt, är den starkast betonade frågan, huruvida han *föret begått brott* af viss beskaffenhet. Stundom uteslutes vilkorlig dom af hvarje tidigare brott; stundom uppställas detta såsom en regel, hvarifrån dock undantag medgifvas; någon gång lägges det vikt på, huruvida det tidigare brottet var likartadt med det nu begångna. Det vanliga är emellertid, att äfven här ett mått är bestämdt, hvilket det tidigare brottet icke får öfverskrida, såvida vilkorlig dom skall få användas för det nu föreliggande brottet. Ofta är måttet taget från den bekanta franska indelningen af brotten i crimes, délits och contraventions; någon gång från den engelska rättens indelning af brotten. Det förekommer emellertid äfven, att gränsen drages efter straffets beskaffenhet, så att t. ex. ett tidigare frihetsstraff utesluter vilkorlig dom; detta kan förklaras deraf, att, såsom ofvan framhållits, ett af institutets hufvudsyften är att i det längsta fördröja brottslingens inspärrande i straffanstalt. Stundom är hänsyn till straffet förbunden med hänsyn till brottets art, så att t. ex. contraventions aldrig inverka, och andra brott endast såvida de belagts med frihetsstraff. Äfven andra kombinationer förekomma, t. ex. att vilkorlig dom uteslutes af föregående frihetsstraff för uppsåtligt brott. — Härvid är det nästan alltid fråga blott om *ådömandet* af det tidigare straffet, och endast rent undantagsvis kommer det an på straffets *utstående*. Så mycket mera påfallande är, att det ingenstädes, icke ens i fråga om de allra lindrigaste brotten, stadgas en preskription af denna den tidigare domens inverkan.

Brottslingens föregående *vandel* är icke sällan uttryckligen nämnd såsom en afgörande synpunkt. Någon gång förekommer, att ingenting är bestämdt i fråga om föregående brott, utan endast om föregående vandel, men vanligen tillkommer hänsyn till brottslingens vandel, der den uttryckligen nämnes, såsom ett plus utöfver den fordran, att han icke begått brott eller åtminstone icke brott af viss svårhet. En stundom förekommande förutsättning är, att brottslingen skall hafva fast bostad; någon gång nämnas lösdrifveri och bettleri uttryckligen bland de orsaker, som utesluta vilkorlig dom.

Slutligen förekommer, ehuru mera undantagsvis, en begränsning till *ålder* eller *kön*; sålunda, att vilkorlig dom aldrig får användas öfver viss ålder; att den i regel inskränkes till viss ålder;

att särskild hänsyn skall tagas till ålder. Der sistnämnda uttryck begagnas, har lagstiftaren möjligen tänkt icke blott på ungdom utan äfven på ålderdomssvagheter. Stundom har institutet vidsträcktare tillämplighet i fråga om barn eller i fråga om qvinnor och minderåriga. Undantagsvis förekommer, att vilkorlig dom uteslutes, då brottslingen vid brottets begående ännu icke uppnått viss ålder.

Sammanfattar man de olika förutsättningar för vilkorlig dom, som nu blifvit nämnda, så framgår, att grunderna för dessa i detalj så olika lagbestämmelser äro i hufvudsak tvenne. Å ena sidan förmärkes en *sträfvän att utsöndra den akute brottslingen* från de öfrige. Någon gång har sålunda en uttrycklig skilnad gjorts emellan de fall, der brottet har sin grund i lättsinne, oerfarenhet, förförelse o. s. v., och dem, der det härrör ur sedligt förderf. Stundom har denna förutsättning så uttryckts, att vilkorlig dom icke får användas, der brottslingens karakter och föregående vandel icke ingifva grundadt hopp om förbättring; eller så, att vilkorlig dom får användas, der det kan väntas, att brottslingen äfven utan straff skall för framtiden afhålla sig från brott o. s. v. Denna sista formulering innesluter emellertid, utom hänsyn till akut brottslighet, äfven den förutsättning, att brottslingen icke under pröfvotiden befinner sig i en omgifning, hvaraf han kan väntas blifva mera förderfvad än han är; äfven detta vilkor har någon gång uttryckligen nämnts. I detta sammanhang böra äfven anföras de någon gång framhållna synpunkterna, huruvida brottslingen aflagt en fullständig och uppriktig bekännelse, och huruvida han ersatt eller åtminstone förklarat sig beredd att efter förmåga ersätta målseganden. Sistnämnda förutsättning innebär emellertid icke ensamt ett symptom på akut brottslighet, utan afser derjemte att mildra eller häfva det särskildt för målseganden stötande, som kan ligga deri, att brottslingen, såvida han består sitt prof, faktiskt blir strafffri.

Å andra sidan hafva lagstiftarne till stor del tillika bestämt af en önskan att *undgå straffets tillämpning* i de fall, der det kunnat väntas medföra *särskild skada* för brottslingen, sålunda särskildt i fråga om dem, som icke förut underkastats sådant, framför allt, om den brottslige ännu icke hunnit mogen ålder. Om än lagarne genomgående undvika att uttryckligen tala om den ur straffet härflytande skadan eller faran, uppställas dock stundom sådana förutsättningar, som att det allmännas såväl som brottslingens intressen äro bäst tjenta med att han ställes på prof; att det är »olämpligt» att verkställa straffet; att något privat eller offentligt intresse talar emot straffets verkställande o. s. v. Särskildt sistnämnda uttryck kan antagas hafva

afsett jemväl det fall, att tredje man, gentemot hvilken brottslingen haft försörjningspligt, skulle komma att lida genom hans inspärning på straffanstalt.

Hvad derefter angår *innebörden* af uppskofvet, har ofvan framhållits motsatsen emellan de lagar, som uppskjuta *domen* och dem som uppskjuta endast *straffet*. I öfrigt äro de viktigaste i detta sammanhang framkommande frågor: pröfvotidens fastställande, vilkoren för att den brottslige skall anses hafva bestått profvet samt verkan af att han så anses. En särskild fråga är den, huruvida institutets tillämpning berör äfven andra brottets rättsverkningar än det hufvudsakliga straffet.

I fråga om *pröfvotiden* äro lagstadgandena mycket vexlande. Stundom är den bestämd en gång för alla, stundom bestämd olika för olika fall. Men icke sällan hafva lagarne fastställt pröfvotiden blott genom en latitud, antingen genom endast maximum eller genom både maximum och minimum, samt öfverlemnadt det konkreta utmätandet af pröfvotiden åt den anståndsbeviljande myndigheten (såsom ofvan nämndt, antingen domstol eller administrativ myndighet). Någon gång är denna myndighet befogad att förlänga den en gång beviljade pröfvotiden. Enligt några lagar ligger det helt och hållet i myndighetens hand att bestämma tidens längd för hvarje särskildt fall. I de lagar, der tidsbestämningar gifvits, äro dessa mycket olika. Den längsta bestämda tid (eller tidsmaximum) är 5 år; den kortaste bestämda tid (eller tidsminimum) är 6 månader; emellertid förekommer äfven, såsom ofvan nämndt, att lagen uppställt en latitud utan angifvande af någon minimigräns.

Hvad vidare angår vilkoren för att brottslingen skall anses hafva bestått profvet, eller, från andra sidan sedt, de omständigheter, som göra, att han *förverkat anståndet*, uttala sig lagarne i allmänhet icke om sådana fakta, som i tiden *föregå* den vilkorliga domen. Äfven om det, efter anståndets beviljande, skulle visa sig, att de af vederbörande myndighet antagna förutsättningarne varit oriktiga, och att den vilkorligt dömde i sjelfva verket är en samhällsvådlig person, inverkar således denna upptäckt i allmänhet icke på anståndet. Undantagsvis förekomma bestämmelser för det fall, att brottslingen under pröfvotiden kommer att dömas för brott, begångna före den vilkorliga domen.

Med afseende på de fakta, som falla *inom pröfvotiden*, framträda uti lagstiftningarne två olika principer. Enligt den ena förverkas anståndet icke, med mindre den dömde begår *brott* (af viss

svårhet); enligt den andra förverkas det allaredan genom »*dåligt uppförande*»; i enstaka fall kan man äfven tala om en kombination emellan dessa båda principer. Då förverkandet förutsätter nytt brott, finna några lagstiftningar tillräckligt skäl till förverkandet deri, att brottet *begåtts* under prøfvotiden, andra åter fordra (väl mest af praktiska skäl), antingen att brottet *åtalas* inom prøfvotiden eller till och med att det inom samma tid *afdömes*. Tydligen kan afgörandet af denna fråga, likasom bestämmelsen om prøfvotidens längd, ganska mycket påverkas af den beträffande lagstiftningens preskriptionssystem. I öfrigt märkes, att de lagar, enligt hvilka det nya brottet är en nödvändig förutsättning för förverkandet, aldrig låta förverkandet inträda på grund af hvilket nytt brott som helst, utan endast, då det nya brottet är af viss svårhet. Här behöfves alltså ett mått, och lagarne hafva bestämt detta analogt med ofvannämnda fall. Man möter sålunda äfven här den franska tredelningen af brotten, i det contraventions uteslutats; stundom är måttet taget från straffet, så att brott, som bedömas med frihetsstraff eller viss art deraf, föranleda förverkande; stundom äro dessa synpunkter förenade, så att contraventions aldrig inverka, och andra brott endast då de beläggas med visst straff. Motsatsen emellan den allmänna strafflagen och andra straffbestämmelser spelar på detta område ofta in, i det handlingar, straffbara enligt speciallagar, icke inverka. Undantagsvis förekommer ett åtskiljande mellan uppsåtliga och ouppsåtliga brott. Äfvenså förekommer, att, vid sidan af nytt brott, en annan grund uppställes för förverkande, nämligen underlåtenhet att erlægga skadestånd. Ändtligen förekommer i ett fall, att endast likartade brott inverka, men med den utvidgning, att förverkandet inträder, icke blott, då ett likartadt brott verkligen är begånget, utan äfven, då det är att befara, att den vilkorligt dömda skall begå ett sådant.

De lagar, enligt hvilka *dåligt uppförande* är nog att framkalla anståndets förverkande, hafva stundom åtnöjt sig med ett dylikt allmänt uttryck och sålunda öfverlemnadt hela frågan till myndighetens fria pröfning. Stundom hafva lagarne derjemte nämnt särskilda omständigheter, som antingen kunna anses såsom specialfall af nämnda allmänna begrepp eller såsom sjelfständiga grunder till förverkande, vid sidan af dåligt uppförande. Sådana särskildt nämnda förutsättningar äro, att den vilkorligt dömda begår brott af viss beskaffenhet eller, undantagsvis, att han begår en straffbar handling, hvilken som helst; att han dömes för lösdrifveri etc.; och särskildt, att han underlåtit att fullgöra vissa skyldigheter, som han åtagit sig eller som

ålagts honom i sammanhang med anståndets beviljande: erläggande af rättegångskostnader eller skadestånd; anmälan om vistelseort, om näringsfång m. m.; förblifvande på bestämd ort, personlig inställelse på bestämda tider o. s. v. Egentligen praktiskt blir hela detta system, först då dermed förbindes, att den vilkorligt dömd särskildt omhändertages eller åtminstone ställes under uppsigt, så länge prøfvotiden varar; så sker äfven enligt flere bland hithörande lagar.

För det fall, att brottslingen består sitt prof, uppstår frågan, hvad verkan man för framtiden skall tillägga den vilkorliga domen. Här skilja sig tre systemer: brottslingen anses 1) såsom om han aldrig blifvit dömd, 2) såsom dömd, men icke straffad, 3) såsom hafvande till fullo utstått straffet. Tydligen hvila, derest sjelfva domen uppskjutits, fallen 2 och 3 på en fiktion; likaså fallen 1 och 3, derest endast straffet uppskjutits. Emellertid äro, inom båda de åsyftade grupperna af lagstiftningar, alla tre ståndpunkterna representerade. Naturligtvis kan afgörandet af förevarande fråga ofta blifva af vigt, t. ex. vid ett senare återfall i brott; bl. a. kan derpå bero, huruvida brottslingen för ett senare brott kan erhålla en ny vilkorlig dom.

Det återstår frågan, huru den vilkorliga domen förhåller sig till brottets öfriga rättsverkningar: dels bistraff och straffpåföljder, dels skyldighet att ersätta skada och rättegångskostnader. Hvad angår sistnämnda grupp af rättsverkningar, har anståndet dermed aldrig annat sammanhang, än att det stundom, såsom ofvan nämndt, göres beroende deraf, att brottslingen uppfyller eller bemödar sig om att uppfylla dessa förpligtelser. Om bistraff åter och straffpåföljder kan det ju icke blifva tal i de fall, der straffdomen uppskjutes. Afkunnas deremot domen, är frågan öppen, och inom hithörande lagar kunna tre principer åtskiljas. Den första är, att bistraff och straffpåföljder äro alldeles sjelfständiga i förhållande till hufvudstraffet: de inträda således på vanligt sätt i och med den vilkorliga domen och fortgå sin bestämda tid, utan att beröras af hufvudstraffets definitiva bortfallande. Den andra är, att nämnda rättsverkningar helt och hållet följa hufvudstraffet, således uppskjutas, då detta uppskjutes, bortfalla, om det bortfaller, och träda i kraft, om det verkställs. Den tredje går en medelväg: låter dem inträda i och med domen, men bortfalla, om det visar sig, att hufvudstraffet definitivt bortfaller. Af dessa tre principer förekom-

mer den andra endast undantagsvis. — Slutligen må i detta sammanhang nämnas, att i ett bland de länder, der en straffpåföljd, jemförlig med »förlust af medborgerligt förtroende» förekommer, det uttryckligen stadgas (i lagförslag), att vilkorlig dom icke får användas, der brottet medför nämnda påföljd.

Komitén anser för sin del att, på sätt här ofvan i den inledande framställningen utvecklats, teoretiska grunder i öfvervägande grad tala för införande af anordning i syfte att göra tillämpning af det korta frihetsstraffet umbärlig i sådana lindrigare fall, der goda skäl finnas för försökning från fängelset och der rättelse på annat sätt synes stå att vinna.

Hinder ur rent principiell synpunkt för upptagande i svensk rätt af vilkorlig dom eller annan dermed beslätad anordning synes komitén ej heller vara för handen. Inom den svenska strafflagstiftningen lär nämligen den grundsats redan vara erkänd, att krafvet på straff för hvarje brott ingalunda är oafvisligt. I talrika fall har straffs utkräfvande gjorts i lagen beroende på angivelse eller åtal af målsegande, hvarjemte såsom vilkor för åtals anställande i vissa fall erfordras Konungens lof. Dessa lagbestämmelser äro utan tvifvel fotade delvis på grunder, som innefatta medgifvande af det berättigade deri, att straff må efterlätas i en del fall, der antingen rättelse kan påräknas på annat sätt eller der ett utöfvande af straffrätten skulle på grund af särskilda förhållanden icke vara i statens verkliga intresse.

Vid jemförelse emellan å ena sidan vilkorlig dom i egentlig mening, då straff ådömes, men verkställigheten göres beroende på den dömdes förhållande under viss tid efter domen, och å andra sidan den ursprungliga, i några länder fortfarande använda metoden att låta anstå med doms meddelande, synes den förstnämnda anordningen ega afgjort företräde såväl i allmänhet, som särskildt för våra förhållanden. Utom det att vid densamma det naturliga sammanhanget emellan brott och straff rubbas vida mindre än när straffets ådömande uppskjutes, skulle det hos oss uppenbarligen leda till stora svårigheter, derest handläggningen af brottmål finge afbrytas, innan dom meddelats, och domstol sedermera, kanske efter lång tids förlopp och efter allehanda under tiden inträffade förändringar, måste åter upptaga målet till behandling och afdömande. Frågor om skadestånd eller ersättning borde i alla händelser afgöras oberoende af anstånd med straffs bestämmande, men deraf blefve en följd, att i samma mål stundom måste meddelas särskilda domar, hvilka kunde hvar

för sig öfverklagas. Slutligen och då det icke heller blefve möjligt att för institutets användning uppdraga i lagen viss gräns efter storleken af det förskyllda straffet, nödgades lagstiftaren att öfverlemnna kanske alltför mycket åt domarens skön.

I detta sammanhang skall undersökas, huruvida varning skulle kunna med fördel brukas antingen i stället för eller jemte vilkorlig dom.

Vilkorlig dom är i sjelfva verket en skärpt varning, då den öfver den brottsliges hufvud hänger ett straff, hvilket under vissa förhållanden kan komma att gå i verkställighet. Varning deremot innefattar ett definitivt eftergifvande af det fysiska straffet och är alltså ett jämförelsevis svagt medel för rättande af en brottslig vilja. Varning skulle därför, om den i vår lag infördes, få sitt tillämplighetsområde hufvudsakligen endast på brott, belagda med jämförelsevis lindrigare straff, såsom böter, och kan följaktligen icke ersätta den vilkorliga domen.

Man kan tänka sig en varning, som, efter mönstret af det i ett franskt lagförslag till införande ifrågasatta »pardon», endast innehölle tillkännagifvande af domstolen, att straff för ett brott eftergäfves, men att den brottslige en annan gång ej hade att vänta straffrihet. En sådan varning blefve dock i sjelfva verket en ren benådning; och att lägga rätten dertill i våra domstolars händer lär ej kunna ifrågasättas.

Det torde således vara i bemärkelse af straff, som varningen här bör komma i betraktande. Nu är emellertid en grundsats i vår lag, att ingen bör tvingas undergå straff, förr än den dom, hvarigenom straffet ådömts, vunnit laga kraft. Varning, om sådan infördes, skulle, med tillämpning af denna grundsats, ej kunna meddelas förr än beslutet derom vunnit laga kraft eller, öfverklagadt, blifvit i högre instans fastställdt. Men en varning, som ej meddelas i omedelbart sammanhang med bedömandet af brottet, utan först efter förloppet af ganska lång tid, kan svårligen uppfylla sitt ändamål.

Man har ifrågasatt införande af varning på sådant sätt, att den skulle af domstol meddelas utan rätt för vederbörande att öfverklaga beslutet. Men att betaga den tilltalade rättigheten att draga underdomstols beslut under högre rätts pröfning torde vara mot den allmänna uppfattningen alltför mycket stridande. Det synes icke låta sig göra att upphäfva rätten till klagan ens i det fall, att den tilltalade personligen inställt sig och erkänt hvad som lagts honom till last; ty sådant erkännande innebär ingalunda ett förklarande, att han åtnöjes med gerningens bedömande såsom brottslig efter visst lagrum. Än mindre lärers målsägande eller åklagare kunna betagas rätt att draga saken under högre rätts pröfning.

Man skulle jemväl kunna tänka sig sådan anordning, att varningen, i likhet med disciplinstraff, som af befälhafvare ålägges underordnad krigsman, finge genast gå i verkställighet, med rätt för den dömda att genom besvär söka få varningen undanröjd. Men utan tvingande nödvändighet torde man ej böra medgifva, att någon underkastas ett straff, som möjligen sedan af högre rätt undanrödjes.

Beträffande förbrytare under viss ålder, exempelvis 18 år, skulle emellertid varningen kunna betraktas, icke såsom straff, utan såsom uppfostringsmedel, och det skulle möjligen på sådan grund kunna försvaras, att varning finge af domstol utan uppskof meddelas sådana yngre personer, oafsedt huruvida klagan komme att föras i högre rätt. Men då af Kongl. Maj:t i proposition till 1902 års riksdag föreslagits och af riksdagen jemväl godkänts, att, då brott blifvit begånget af någon, som fyllt 15 men ej 18 år, och han därför dömes till böter eller till fängelse i högst sex månader, domstolen under vissa omständigheter må förordna, att han skall i stället för att undergå det ådömda straffet insättas i allmän uppfostringsanstalt, samt derjemte den vilkorliga domen kan för yngre förbrytare användas i därför lämpliga fall, synes ej vara tjenligt, att i afseende å personer under 18 års ålder nu införes ytterligare ett särskildt förfaringsätt.

I fråga om det praktiska behovet hos oss af ett institut sådant som vilkorlig dom är till en början klart, att i vårt land, der fängelseinrättningarna äro sådana, att hvarje på kort tid ådömdt frihetsstraff kan verkställas i enrum, behovet icke gör sig gällande med hela den styrka, som i länder, der det korta frihetsstraffet merendels aftjenas, icke i enrum, utan i gemensamhetsfängelse.

Men ehuru den moraliska faran är jemförelsevis mindre stor, då frihetsstraff verkställas i enrum, är genom detta sätt för straffets verkställande ingalunda, och särskildt då fråga är om yngre brottslingar, faran för ett demoraliserande inflytande af den första bekantskapen med fängelset undanröjd; och till fullo qvarstå de olägenheter af social och ekonomisk natur, hvilka, såsom i inledningen framhållits, alltför ofta äro egnade att försvåra den en gång straffades återupprättelse i samhället och att på honom jemte dem, som äro af honom beroende, utöfva ett förderligt inflytande för framtiden. Dessa frihetsstraffets biverkningar drabba ej sällan på ett sätt, som icke står i rimligt förhållande till den brottslighet, som skolat bestraffas. Också är det uppenbarligen i väsentlig mån hänsyn till förhållanden af detta slag, som föranledt, att den vilkorliga domen redan tidigt införts i ett land sådant som Belgien, der, likasom hos oss, de korta frihetsstraffen städse verkställas i enrum.

Emellertid måste härvid bemärkas, att, under det frihetsstraff enligt svensk lag ej kan ådömas omedelbart på kortare tid än en månad, sådant straff såväl i Belgien som i åtskilliga andra länder, der vilkorlig dom införts, ådömes direkt på jemväl kortare tid för åtskilliga mindre förbrytelser, för hvilka i vårt land skulle dömas till böter. Den olikhet, som förefinnes i detta afseende, motväges till en del deraf, att frihetsstraff på helt få dagar i stället hos oss ofta kommer till användning såsom förvandlingsstraff för böter, men straffets bestämmande till böter föranleder naturligtvis, att vilkorlig dom åtminstone icke i syfte att förskona den dömda från frihetsstraff behöfver anlitas i sådana fall, der han bör sjelf kunna bereda sig befrielse derifrån genom böternas gäldande.

En omständighet, som i detta sammanhang bör beaktas, är, att i fråga om brott, som höra under allmänt åtal, åklagare icke i vårt land, såsom i ett flertal andra länder, eger behörighet att ingå i pröfning, huruvida det på grund af särskilda förhållanden må vara ur allmän synpunkt tjenligt, att den brottsliga handlingen icke göres till föremål för åtal vid domstol. Är brottet sådant, att det hörer under allmänt åtal, kan åklagaren icke utan åsidosättande af sin tjenstepligt underlåta att anställa åtal, äfven om det skulle vara uppenbart, att i det särskilda fallet såväl för samhället som för den enskilde vore bättre, om straff af den felande icke utkräfdes. En utsträckning af åklagarens befogenhet i berörda hänseende synes icke kunna ifrågasättas under åklagaremaktens nuvarande organisation, men det anmärkta förhållandet torde ega afsevärdt inflytande på behofvet hos oss af ett institut sådant som vilkorlig dom.

Den praktiska betydelsen af detta institut torde alltså icke vara ringa. Den synes särskildt kunna under vissa förutsättningar blifva stor i en del af de talrika fall, då åtal vid domstol måste anställas mot unga och till karakteren ännu outvecklade personer, för hvilka det korta frihetsstraffet är särskildt olämpligt och hvilkas omdanande till laglydiga samhällsmedlemmar kan vida bättre än genom inspärrande i fängelse åstadkommas genom uppfostran och handledning, der tillfälle till dessa förmaner vare sig genom statens eller kommunens eller genom enskildes försorg kan beredas.

Såsom nyss blifvit nämndt, har af 1902 års riksdag godkänts förslag derom, att domstolen skulle under vissa förhållanden ega förordna, att förbrytare under 18 års ålder skall, i stället för att undergå ådömdt straff, insättas i allmän uppfostringsanstalt. Redan vid framläggandet af detta lagförslag har emellertid erinrats, att tvångsuppfostran icke lämpar sig för alla fall, då personer af ifrågavarande ålder dömas till frihetsstraff. I ett stort antal fall skulle det, med afseende på den till-

talades personliga förhållanden och det brott, han begått, ingalunda vara tjenligt att vidtaga en sådan åtgärd, som hans insättande i allmän uppfostringsanstalt, der för öfrigt icke utan alltför stora kostnader plats lär kunna beredas för något synnerligen stort antal, hvilken omständighet ock föranledt, att anordningen ej skulle komma att tillämpas på dem, som dömdes till straffarbete på kort tid.

Det framgår häraf att, äfven sedan omförmälda förslag upphöjts till lag, den vilkorliga domens användning ingalunda skulle blifva öfverflödig; utan det borde snarare blifva så, att förordnande om tvångsuppfostran och vilkorlig dom komme att stå vid sidan af och fullständiga hvarandra. Derigenom skulle, med afseende på unga personer, som första gången gjort sig skyldiga till brott, möjlighet öppnas att i väsentlig grad vinna önskningsmålet att inskränka anlitandet af de kortvariga frihetsstraffen.

Kunna således äfven för vårt land fördelar af vigt vara att hemta från institutet vilkorlig dom, återstår att tillse, huruvida för institutets upptagande hos oss kan anses möta hinder från beskaffenheten af domstolsinrättningarna eller från den gällande ordningen för handläggning af brottmål.

I dessa afseenden kan anmärkas, att handhafvandet af ett institut sådant som det ifrågavarande i viss grad skiljer sig från domarens lagskipande verksamhet i allmänhet och förutsätter en mångsidig pröfning, för hvilken grunderna ej kunna i lag med noggrannhet angifvas, samt vidare att det brukliga rättegångsförfarandet, hvilket medför, att domen åtminstone hos öfverrätt måste grundas nästan uteslutande på det protokoll, som föres öfver förhandlingarna, ej synes fullt lämpa sig för ett institut af detta slag. — Liknande betänkligheter lära emellertid på sin tid i ännu högre grad förefunnits, då fråga var om utbytande af de fixa straffbestämmelserna i lagen mot strafflatituder, inom hvilka straffen finge efter omständigheterna i hvarje fall utmätas af domstolen. Dessa betänkligheter hafva jäfvats af erfarenheten. Företrädet hos ett system med strafflatituder betvivlas icke numera, trots de olägenheter, som onekligen förefinnas och som särskildt göra sig märkbara, när frågan om straffets storlek måste pröfvas af högre domstol på grundval af den första domstolens protokoll. Men då det under nu bestående förhållanden låtit sig göra att öfverlemna åt domstolarna att efter pröfning i olika fall af graden utaf brottslighet utmäta straff inom i allmänhet mycket rymliga gränser, torde det ur här ifrågavarande synpunkt ej böra möta större betänklighet att låta domstolarna under enahanda förhållanden tillämpa ett institut, hvilket, såsom det

ifrågavarande, är af den beskaffenhet, att det kan lända den tilltalade endast till förmån.

Beträffande möjligheten att i förekommande fall vinna de upplysningar om brottslingens personliga förhållanden, som krävas för institutets rätta tillämpning, synes sannolikt, att endast undantagsvis hinder af denna beskaffenhet kunde komma att yppas. I fall, der sådant hinder verkligen uppstode, kunde följderna ej blifva svårare, än att vilkorlig dom i detta fall icke användes. Det lär under inga omständigheter kunna förebyggas, att den vilkorliga domen ej kommer till användning i ett eller annat fall, der den möjligen kunde hafva varit på sin plats, men detta förhållande kan ej utgöra skäl att afstå från bruket af samma institut för alla andra fall, der det kunde lända till gagn. Vida större vore den fara, som kunde uppstå för rättsordningen, derest den vilkorliga domen anlitas alltför ymnigt, men mot denna fara bör tillräcklig säkerhet kunna beredas genom lagens innehåll.

Af naturliga skäl måste kunna inträffa, att vid institutets handhavande af ett flertal domstolar ojämnhet i tillämpningen yppas i större eller mindre grad. Till en början antagligen mera betydande, torde denna ojämnhet sedermera minskas, i den mån erfarenheten om institutet och dess verkningar efter hand stadgas, och svårigen lär kunna ifrågasättas, att anordningen helt och hållet uppgifves med hänsyn till en olägenhet af denna art.

En utväg till undvikande af nämnda olägenhet kunde synas gifven genom att åt Konungens benådningsrätt förbehålla beviljandet af vilkorligt anstånd med straff.

Denna utväg synes emellertid af såväl principiella som praktiska skäl mindre lämplig. Benådningsrättens ändamål är att supplerera lagen, icke att ersätta densamma, och en anordning, som är afsedd att utgöra ett efter vissa regler verkande rättsinstitut, bör ej byggas på benådningsrättens utöfning. Icke utan inskränkning i Konungens benådningsrätt, sådan den är i regeringsformen fastställd, skulle nämligen bestämda regler för den vilkorliga benådningens användande kunna uppställas. Den enda åtgärd, som kunde vidtagas, vore tydligen att meddela stadganden, enligt hvilka domstolarna hade att i förekommande fall tillse, huruvida skäl kunde förefinnas att hos Konungen göra framställning om vilkorlig benådning för den dömde samt att dervid framlägga den erforderliga utredningen.

Dyliga framställningar från rikets domstolar skulle sannolikt uppgå till ett icke ringa antal årligen, om eljest anordningen skulle få betydelse; och då tillika måste befaras, att ansökningar i enahanda syfte i än större

antal inströmmade från enskilde, skulle handläggningen af dessa ärenden i den för nådefrågor fastställda ordning blifva synnerligt betungande såväl för Konungen i statsrådet som för högsta domstolen. De skäl, som kunna tala för beviljande af vilkorligt anstånd med straff, äro dessutom af annan art än de vanliga benådningsgrunderna samt lära i allmänhet kräfva en mycket ingående undersökning; och för det allmänna rättsmedvetandet måste det vara mera tillfredsställande, derest straff anstår till följd af lagens medgifvande efter domstols bepröfvande än såsom en förmån vid sidan af lagen på grund af nåd.

Vidare må ej lemnas oanmärkt att, om anståndet skulle bero af Konungens beslut, afsevärd tid efter domen komme att förflyta, innan visshet vunnas, huruvida straffet borde i vanlig ordning gå i verkställighet eller ej, hvilket icke kunde undgå att i särskilda hänseenden vålla olägenheter.

Men härtill kommer slutligen, att icke ens den afsedda fördelen af likformighet i tillämpningen skulle kunna ernås annat än i den mån alla för vilkorlig benådning lämpliga fall verkligen blefve Konungen underställda, derför säkerhet ingalunda vore gifven.

Hvad beträffar frågan, huruvida vilkorlig dom bör få användas, när straffet bestämmes endast till böter, synes till en början vara klart, att dertill ej finnes tillräcklig grund, då böterna kunna af den dömda erläggas utan svårighet, likasom ej heller, då den olägenhet, som tillskyndas honom genom böternas gäldande, är föga betydlig. Vidkommande sådana fall, der böterna icke kunna uttagas, med mindre än att den sakfälde och hans familj beröfvas de nödvändigaste existensmedlen, har lagstiftaren tagit hänsyn till dessa fall genom stadganden i 2 kap. 9 § strafflagen derom, att för böter ej må tagas i mät den sakfälde enda fasta egendom, hvaraf han sin nödiga bergning hafver, ej nödig bostad, ej till jordbruket nödiga lösören eller hvad den sakfälde eljest till sin närings bedrivande behöfver, ej nödiga gång- och sängkläder för den sakfälde, hans hustru och oförsörjda barn, samt ej heller af det förråd, som i huset finnes, hvad till hans och hans husfolks underhåll i en månads tid erfordras. Derigenom att annan egendom tages i mät eller den sakfälde, för att undgå förvandlingsstraff, tager sina tillgångar till det yttersta i anspråk till böternas gäldande kunna stundom icke desto mindre för den dömda och hans närmaste uppstå ganska allvarliga ekonomiska rubbningar, men dessa olägenheter torde i allmänhet ingalunda vara jemförliga med påföljderna af den dömdes inspärrande i fängelse, och att söka å nämnda olägenheter råda bot genom vilkorlig dom förutsätter sådan utsträckning af institutets användande, som ej synes vara under närvarande förhållanden lämplig eller tillrådlig.

Är emellertid uppenbart, att den dömde skulle nödgas aftjena böterna med frihetsstraff, kan domen, ehuru lydande å böter, anses vara för honom likbetydande med en dom å frihetsstraff. Ehuru detta frihetsstraff i allmänhet är kortare än det, som omedelbart ådömes, och ej lærer för den straffades sociala anseende vara menligt i samma grad som det omedelbart ådömda, tala enligt komiténs omdöme tillräckliga skäl därför, att möjligheten icke bör vara utesluten att använda vilkorlig dom, derest den bötfälde skulle till följd af verklig oförmåga att betala böterna nödgas göra bekantskap med fängelset och fallet för öfrigt är sådant, att de allmänna förutsättningarna för institutets tillämpning äro för handen.

Emellertid synes vara nödigt, att användningen af vilkorlig bötesdom inskränkes till de fall, då straffet ådömes efter allmänna strafflagen.

I ett stort antal af de fall, då böter åläggas efter annan lag eller författning, föreligger ej brott i egentlig mening, utan straffet användes för att förebygga handlingar, som utan att vara i och för sig fördömliga dock förbjudits i samhällsordningens intresse, eller ock för att framtvunga fullgörande af samhällspligter, och för sådana fall torde icke lämpa sig, att den felande, på sätt som genom vilkorlig dom eger rum, ställes på prof eller att straffet, om än vilkorligt, eftergifves. Vid oftare förekommande vilkorlig dom i afseende å sådana böter kunde fara uppstå, att författningarnes efterlefnad icke tillbörligen upprätthölles samt att de felande trodde sig under vissa omständigheter kunna på förhand påräkna vilkorlig dom.

Men härtill kommer den viktiga omständighet, att utom den allmänna strafflagens område böter i talrika fall åläggas af andra myndigheter än domstol, och då användning af vilkorlig dom uppenbarligen ej kunde i dylika fall ifrågakomma, skulle häraf uppstå en å allenast formela skäl grundad olikhet.

Då på grund af här anförda förhållanden en gräns emellan böter af olika slag måste uti ifrågavarande hänseende uppdragas, har komitén trott detta med jemförelsevis minsta olägenheter kunna på nu föreslagna sätt ske.

Jemväl med afseende å frihetsstraff, som omedelbart ådömas, har användningen af vilkorlig dom ansetts böra inskränkas till sådana fall, då straffet ådömes efter allmänna strafflagen.

Hvad angår brott, som bedömas efter strafflagen för krigsmakten, lærer nämligen vilkorlig dom för dessa brott icke kunna användas utan fara för disciplinens slappande eller för uppoffrande af andra intressen af särskild vigt.

Beträffande åter fall, då straffarbete eller fängelse ådömes för förbrytelser emot andra speciallagar eller emot författningar rörande rikets

allmänna hushållning, äro dylika fall synnerligen få (under tioårsperioden 1890—1899 i medeltal för hvarje år endast 13,7), och dessa fall torde kunna antagas nästan utan undantag vara sådana, der vilkorlig dom ej vore tjenlig.

Då enligt komiténs mening den största varsamhet bör iakttagas vid institutets första införande, har förslaget till lag i ämnet uppgjorts med syfte, att äfven vid mindre svåra brott utkräfvande af fysiskt straff fortfarande skall vara den allmänna regeln och att den vilkorliga domen må komma att tillämpas endast när sådant föranledes af undantagsförhållanden.

De betingelser, under hvilka vilkorlig dom kunde komma till användning vid frihetsstraff, som ådömes efter allmänna strafflagen, äro enligt 1 § i lagförslaget följande:

1 §.

1:o. *Det ådömda straffet må ej öfverstiga tre månaders straffarbete eller sex månaders fängelse.*

Omsorgen om upprätthållande af det allmänna rättstillståndet synes ej medgifva, att vilkorlig dom användes i fråga om brott af den svåra beskaffenhet, att derå skulle följa straffarbete under tid, som afsevärdt öfverstiger den kortaste tid, hvarå straffarbete enligt lag må ådömas. Komitén har därför föreslagit, att vilkorlig dom under inga förhållanden kan meddelas den, som förskylt straffarbete öfver tre månader. Med afseende å det förhållande, hvari straffarterna straffarbete och fängelse äro i lagen till hvarandra ställda, har häraf blifvit en följd, att komitén funnit sig böra föreslå, att vilkorlig dom ej heller må kunna gifvas åt den, som förskylt fängelse öfver sex månader.

Ur fängevårdsstyrelsens underdåniga årsberättelser för 1890—1899 må i detta sammanhang till upplysning meddelas, att, hvad angår de under samma år i rikets straffanstalter nyintagne fångar, årliga medeltalet af dem, som varit dömda till straffarbete i 2—3 månader, utgjort 443 och af dem, som varit dömda till fängelse i 1—6 månader, uppgått till 888.

2:o. *Brottet må ej vara sådant, att den brottslige dömes förlustig medborgerligt förtroende.*

Då ådömandet af slik påföljd måste anses innebära, att det begångna brottet gifvit särskild anledning till misstroende emot förbrytaren, men vilkorlig dom, i motsats härtill, för tillämpningen förutsätter större tillit till den dömda än till brottslingar i allmänhet, vore det föga följdriktigt om den, som förklarats förlustig medborgerligt förtroende, det oaktadt beviljades förmånen af vilkorlig dom.

Den föreslagna bestämmelsen synes ej heller böra i afsevärd mån lända till hinder för den vilkorliga domens användning i därför lämpliga fall. Till följd af de ändringar i strafflagen, som vidtagits genom lagen den 20 Juni 1890, eger domstol numera icke allenast att för vissa oftare förekommande brott, för hvilka straffet i allmänhet är straffarbete i för-
 ening med förlust af medborgerligt förtroende, döma i lindrigare fall till fängelse, utan äfven att, då någon i åldern mellan 15 och 18 år begår brott, som är belagdt med påföljd af förlust af medborgerligt förtroende, pröfva efter omständigheterna, huruvida sådan påföljd må ådömas, och det torde kunna antagas såsom regel, att endast de fall, i hvilka domstolen väljer den mildare lagtillämpningen, äro sådana, som lämpa sig för vilkorlig dom.

Det må för öfrigt anmärkas, hurusom vilkorlig dom ej i fall, då den brottslige förklaras förlustig medborgerligt förtroende, skulle kunna brukas, utan att deraf uppkomme svårigheter, hvilkas lösande på tillfredsställande sätt möter nästan oöfverstigliga hinder. Enär förlust af medborgerligt förtroende, ådömd på viss tid, skall enligt lag fortfara, intill dess viss tidrymd förflutit, från det den dömd efter utståndet straff blifvit frigifven, men vid vilkorlig dom straffet kommer att anstå för att möjligen helt och hållet bortfalla, skulle med afseende härå alldeles särskilda lagbestämmelser blifva erforderliga. Det kunde möjligen anses ligga närmast till hands att låta institutet vilkorlig dom omfatta, jemte straffet, äfven den ådömda särskilda påföljden, men en sådan anordning vore ingalunda lämplig, enär densamma skulle i fråga om den dömdes frejd medföra en betänkelig ovisshet, som kunde komma att under årtal fortfara.

3:o. *Den, som dömes, må ej under de tio år, hvilka närmast föregått brottet, hafva blifvit dömd till straffarbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blifvit honom tidigare ådömdt.*

Regeln skulle alltså blifva, att förmånen af vilkorlig dom ej finge tillgodokomma andra personer än sådana, som icke förut varit dömd till frihetsstraff; dock att, derest någon blifvit på detta sätt dömd för mycket lång tid tillbaka, denna omständighet ej i och för sig skulle utgöra hinder.

Af redogörelsen här ofvan för lagstiftningen i utlandet om vilkorlig dom framgår, att i främmande lagar och lagförslag vanligen förekomma liknande, mer eller mindre stränga bestämmelser. Deremot hafva sådana ej intagits i holländska lagförslaget eller i den antagna norska lagen. Den sistnämnda inskränker sig till föreskrift i allmänhet, att vid afgörandet skall tagas hänsyn till den brottsliges tidigare vandel.

Det af komitén föreslagna lagstadgandet torde vara egnadt att, utom fördelen af en bestämd begränsning, medföra ökad säkerhet mot institutets användande i oträngdt mål och utan tillfredsställande utredning rörande tidigare ådömda straff. När den, som lagföres för brott, redan förut under en tid, som ej ligger alltför långt tillbaka, undergått honom omedelbart ådömdt fängelse eller straffarbete, lärer ett bland de viktigare skälen till vilkorlig dom ej vidare beträffande honom vara för handen. Enligt förslaget skulle emellertid den omständighet, att den tilltalade tidigare blifvit till dylikt straff dömd utgöra hinder för vilkorlig dom, äfven om straffet af en eller annan anledning icke gått i verkställighet. Der den, som gjort sig skyldig till brott af den beskaffenhet, att urbota straff måst ådömas honom, derefter ånyo beträdes med brott, lärer nämligen förmånlig verkan af vilkorlig dom i allmänhet ej vara att förvänta, och hänsyn till ytterst sällsynta fall torde ej böra vara för lagens innehåll bestämmande. Om den föregående domen till frihetsstraff varit endast vilkorlig, synes detta ej böra föranleda till undantag, enär den efterföljande förbrytelsen måste anses utvisa, att den brottslige ej lämpligen kunde ånyo förunnas förmånen af vilkorlig dom.

Det undantag, som deremot blifvit gjordt för den händelse, att mycket lång tid förflutit efter det frihetsstraff ådömts och aftjenats, är naturligtvis föranledt af enahanda skäl, som ligga till grund för preskriptionsbestämmelserna i 4 kap. 11 § strafflagen.

4:o. *Till vilkorlig doms beviljande skola finnas synnerliga skäl.*

Det lärer ligga i sakens natur, att dessa skäl icke kunna fullständigt angifvas i lag. Dertill äro det verkliga lifvets förhållanden alltför mångskiftande. Under de långvariga lagstiftningsarbeten, som föregingo antagandet af nu gällande strafflag, gjordes såsom bekant upprepade försök till ett närmare bestämmande af de grunder, efter hvilka domstolarna skulle hafva att utmäta straffen, och särskildt i lagkomiténs tidigaste, år 1830 fullbordade utkast till kriminallag försökte man genom utförligt uppräknande att med noggrannhet angifva de omständigheter, som vid straffmätning borde anses såsom å ena sidan försvårande och å andra sidan förmildrande. Likasom alla försök i denna riktning måste öfvergifvas, då man efter hand fann det icke vara görligt att genom detaljerade föreskrifter i lag lemna tillförlitlig ledning för domarens handlingssätt i förekommande olika fall, har ock tanken måst uppgifvas på möjligheten att i afseende å den vilkorliga domens användande meddela domstolarna fullständig ledning genom lagbestämmelser.

Emellertid synes det för åstadkommande af en riktig uppfattning och befordrande af jemn tillämpning af den nya anordningen vara af verklig

vigt, att sjelfva de hufvudgrunder, på hvilka den vilkorliga domen hvilar, må komma till uttryck i lagen.

I 1 § har därför föreskrifvits, att vid pröfning, om skäl äro till vilkorlig dom, skall i synnerhet komma i betraktande, huruvida i det fall, som skall bedömas, straffets utkräfvande skulle medföra påföljder af särskildt menlig beskaffenhet, samt tillika, huruvida antagas kan, att den tilltalade skall utan straffets undergående låta sig rättas; och i sammanhang härmed hafva angifvits de hufvudsakliga omständigheter, från hvilka ledning för omdömet i båda dessa hänseenden under vanliga förhållanden borde kunna hentas.

Såsom af paragrafens innehåll framgår, skulle beträffande yngre förbrytare domstolen vid bedömande, huruvida det vore rådligt att bevilja vilkorlig dom, hafva att företrädesvis taga hänsyn dertill, huruvida tillfälle funnes till uppfostran och handledning för den tilltalade, då denne ansåges deraf vara i behof. Möjlighet har härigenom beredts att åt den vilkorliga domen gifva en vidsträcktare användning beträffande yngre förbrytare än i fråga om andra sådana. I hvilken utsträckning denna möjlighet ock må blifva verklighet, kommer naturligtvis ytterst att bero på de uppoffringar, staten, kommuner och enskilde kunna vara villiga att göra i ändamål att bereda uppfostran och handledning åt sådana vilsekomna yngre personer, om hvilka här är fråga.

Vid bedömande, huruvida i andra fall det kan antagas, att den tilltalade skall, utan det ådömda straffets undergående, låta sig rättas, har domstolen enligt lagförslaget att fästa afseende å den tilltalades tidigare vandel, de omständigheter, som drifvit honom till brottet, hans beredvillighet att erkänna detsamma och godtgöra skada, samt hans uppförande i öfrigt och lefnadsförhållanden.

Föreskriften, att den tilltalades beredvillighet att godtgöra skada skall komma i betraktande vid pröfning, om skäl äro till vilkorlig dom, torde vara egnad att verka derhän, att den tilltalade, för att erhålla sådan dom, låter sig angeläget vara att lemna målseganden skäligen skadestånd, och genom denna föreskrift bör sålunda målsegandens intresse i ej ringa mån främjas. Att för vilkorlig doms beviljande uppställa i lagen såsom oeftergifligt vilkor, att skadestånd, hvartill målsegande må vara berättigad, blifvit till honom utgifvet, eller att i annat fall målseganden lemnat sitt samtycke, har komitén ej velat tillråda. Sådana föreskrifter kunde hafva till följd, att förmånen af vilkorlig dom företrädesvis komme de i ekonomiskt afseende bättre lottade till godo, eller att hos allmänheten i alla händelser gjorde sig gällande den föreställning, att så vore förhållandet, hvilket för lagens anseende vore i hög grad menligt. Att, i

likhet med den norska lagen angående vilkorlig dom, öfverlåta åt domstolens bepröfvande att i domen uppställa såsom vilkor för anstånd med straffet, att en i domen bestämd ersättning lemnas inom viss likaledes i domen fastställd tid, torde ur nämnda synpunkt möta mindre betänklighet, men, utom det att ett dylikt förfarande är för svensk rätt alltför främmande, synes domstolen ingalunda sakna utväg att, innan dom meddelas, bereda den tilltalade, derest omständigheterna skulle dertill föranleda, skälig tid att i handling ådagalägga sin beredvillighet att lemna den förörättade ersättning.

Hvad vidare angår den tilltalades lefnadsförhållanden, torde böra erinras, att syftet med den vilkorliga domen svårligen kan vinnas, derest orsaken till brottet är att söka i inflytelser från en dålig omgifning och den tilltalade skulle efter domen komma att hafva samma omgifning som förut, likasom att vilkorlig dom ej heller är på sin plats, då fråga är om personer, som ej hafva stadigt hemvist.

Af den lydelse, första stycket i 1 § erhållit, torde för öfrigt med full tydlighet framgå, att det anstånd, som genom den vilkorliga domen meddelas, icke finge afse annat än just sådant straff, hvarom i lagen är nämndt, och således icke vare sig t. ex. straffpåföljd, som i 25 kap. 20 § strafflagen sägs, eller skadestånd, ersättning för rättegångskostnad o. d.

Enligt 2 § skall, då straffet bestämmes till böter, vilkorlig dom ej få komma till användning i annat fall, än der anledning är, att den tilltalade till följd af fattigdom och bristande förvärfsförmåga skulle nödgas aftjena böterna med frihetsstraff. — 2 §
Pröfningen af sistnämnda omständighet har af lätt insedda skäl ansetts ej böra bindas vid bestämda regler.

Finge lagen sådan affattning, att den vilkorliga domen komme att afse icke sjelfva böterna, utan det förvandlingsstraff, som, i händelse tillgång till böterna ej funnes, borde träda i deras ställe, skulle den vilkorliga domen kunna verka derhän, att den dömde sökte på otillbörligt sätt undandraga sig böternas gäldande, eller att han åtminstone icke bemödade sig att betala desamma.

Utan olägenhet lärer ej heller kunna eftergifvas det i lagförslaget uppställda förbehåll, att grunden för antagandet, att den tilltalade skulle nödgas aftjena böterna med frihetsstraff, måste vara fattigdom samt bristande förvärfsförmåga, och förbehållet derom torde desto mindre böra möta betänklighet, som till följd af den lydelse, 2 kap. 9 § strafflagen skulle erhålla enligt det af komitén framlagda särskilda förslag till ändring i vissa delar af strafflagen, skäligt rådrum komme att i vanliga fall stå den till buds, som verkligen ville befrita sig att gälda honom ådömda böter.

Till följd af sagda förbehåll, och då för öfrigt användning af den vilkorliga domen, jemväl när straffet bestämmes till böter, skulle, på grund af hänvisningen till hvad som stadgats i 1 §, blifva beroende deraf, att böterna ådömts enligt strafflagen och att alldeles särskilda skäl funnes till den dömdes förskonande från frihetsstraff, lär icke uppstå fara, att institutet komme att i fråga om bötesstraff tillämpas i alltför stor utsträckning, äfven om det antoges, att den skärpning af förvandlingsstraffet, som blifvit föreslagen, kunde i en del fall gifva ökad anledning till vilkorlig doms beviljande.

3 §. Adömas böter jemte sådant kortare frihetsstraff, hvarom i 1 § är nämndt, skulle, derest närmare bestämmelser i lagen saknades, kunna uppstå tvekan, huru i olika fall finge förfaras, samt särskildt om lagens tillämplighet i den händelse, att vid böternas förvandling till frihetsstraff straffens sammanlagda tidslängd komme att något öfverskjuta hvad i 1 § sagts.

I 3 § har därför införts bestämmelse, att anstånd enligt lagen må kunna lemnas med båda straffen eller ock med frihetsstraffet, men ej med bötesstraffet allena. Den omständighet, att böter ådömts jemte frihetsstraffet, har ansetts icke böra i och för sig utgöra bestämdt hinder för vilkorlig doms beviljande, helst böter ofta ådömas för förseelser af beskaffenhet att ej utmärka någon egentlig brottslighet i viljan. Giltigt skäl lär deremot saknas att genom vilkorlig dom söka från förvandlingsstraff för böter bereda befrielse åt den, som dock måste undergå honom omedelbart ådömdt frihetsstraff.

När genom vilkorlig dom beviljas anstånd med straff i sådant fall, som afses i 3 §, borde böterna icke i domen sammanläggas med frihetsstraffet, helst under vissa förhållanden straffens sammanläggning kunde leda till betydande olägenheter. Härom har uttryckligt stadgande ansetts böra i 3 § intagas, enär i saknad af sådant stadgande domstolarna möjligen skulle finna sig af innehållet i 4 kap. 2 och 7 §§ strafflagen föranlåtna att på vanligt sätt meddela bestämmelser om straffens sammanläggning.

4 §. Då det ligger i den vilkorliga domens begrepp, att frågan, huruvida det ådömda straffet skall gå i verkställighet eller icke, blifver beroende på den dömdes förhållande under någon tid efter domen, framställer sig spörsmålet, antingen den dömdes uppförande i sin helhet skall härvid komma i betraktande eller hänsyn skall tagas endast till gerningar, som äro straffbara enligt lag.

Det förra alternativet torde icke lämpa sig för våra förhållanden. Det förutsätter, att den dömdes uppförande komme att öfvervakas genom polismyndighet eller särskild tillsyningsman. Men med skäl kan befaras,

att ett dylikt öfvervakande, som för öfrigt inom större samhällen möter svårighet, kunde alltför ofta lända till verklig skada för den dömdes sociala ställning, på samma gång hans sjelfaktning derigenom undergräfdes, samt att sålunda genom öfvervakandet skulle i ganska väsentlig mån motverkas hvad man åsyftar att med den vilkorliga domen vinna. Afgörandet, huruvida den dömda bestått proftet, skulle ock, derest pröfningen måste afse annat än hans laglydnad, ofta blifva i hög grad vanskligt.

Komitén har enligt 4 § föreslagit att, om den, som genom vilkorlig dom undfått anstånd med straff, begår brott inom tre år efter domen och han därför dömes till straffarbete eller fängelse, anståndet skall förklaras förverkad, samt att, om han dömes till annat straff, anståndet må förklaras förverkad, der brottens sammanhang eller likartade beskaffenhet finnes dertill föranleda.

Att den, som måste dömas för nytt brott till straffarbete eller fängelse, skall i hvarje fall hafva förverkat den förmån, som beviljats honom genom den vilkorliga domen, står i nära öfverensstämmelse med grundsatsen i 1 §, att vilkorlig dom ej må medgifvas den, som under viss tid före domen gjort sig skyldig till sådant urbota straff.

Bestämmas straffet för det nya brottet endast till böter, lär det i regeln utmärka, att brottet är mindre svårt, och i sjelfva verket kan det samma, såsom förut anmärkts, ofta nog vara af synnerligen obetydlig beskaffenhet. Att den, som erhållit vilkorlig dom, gjort sig ovärdig den beviljade förmånen, får därför ingalunda anses visst ensamt på grund deraf, att han ådragit sig böter. Bedömandet måste ske med stor försigtighet, då ju fråga är om fall, i hvilka fara ansetts vara för handen, att utkrävande af frihetsstraff skulle medföra påföljder af särskildt menlig beskaffenhet. Äro det tidigare brottet och den gerning, för hvilken sedermera dömes till böter, icke likartade och finnes dem emellan ej heller något inre sammanhang, vore vanskligt att af den senare gerningen draga någon säker slutsats, och det ligger i sakens natur, att helt olika grundsatser skulle vid bedömandet kunna göra sig gällande hos de särskilda domstolarna. Förhållandet är annat, då de begångna gerningarna stå till hvarandra uti inre sammanhang, t. ex. på det sätt, att begge företagits i uppsåt att skada någon viss person, samt jemväl då gerningarna äro af likartad beskaffenhet, såsom begge bestående i våld mot person eller i brott mot eganderätt. I sådana fall lär den senare begångna gerningen i allmänhet ådagalägga, att samma brottsliga vilja, som tagit sig uttryck i det tidigare brottet, fortlevver, och att utkrävande af det uppskjutna straffet är oundgängligt för den brottsliges rättande.

Till främjande af likformighet i tillämpningen har komitén ansett profvotiden böra sättas lika för alla fall; och har komitén föreslagit denna tid till tre år efter det domen fallit. En laglydig vandel under så lång tid torde i de flesta fall innebära tillräckligt bevis, att den brottsliga viljan utan straff låtit sig rättas. Å andra sidan torde tiden ej böra bestämmas kortare, då rättsinstitutets goda verkningar möjligen derigenom skulle kunna äfventyras.

För frågan, huruvida den dömde bestått profvet, har den omständighet ansetts böra vara afgörande, att brott icke blifvit under profvotiden *begånget*. — Det kunde ifrågasättas, om icke af praktiska skäl sådan anordning borde vidtagas, att frågan gjordes beroende deraf, att under de tre åren icke fallit dom eller åtminstone icke anstälts åtal för under samma tid begånget brott. Då emellertid i fall, der brott under sagda tid föröfvats, den vilkorligt dömde just genom det nya brottets *begående* visat, att han ej låtit sig rättas, och tiden för domens meddelande kan bero af tillfälliga omständigheter, som möjligen kunnat af den brottslige sjelf framkallas, samt helt visst svårighet skulle yppas att erhålla säker kunskap om åtal, som väckts af enskild part, har komitén ansett ingendera af sistnämnda två utvägar kunna förordas. Har den vilkorligt dömde under den föresatta tiden ej låtit brott eller förseelse komma sig till last, eger han i medvetandet derom full visshet, att det ådömda straffet ej kan gå i verkställighet. Af stadgandet i 5 kap. 17 § strafflagen följer, att det i den vilkorliga domen utsatta straff i alla händelser förfaller, der domen ej verkstälts inom tio år sedan den gafs.

Frågan om anståndets förverkande lärer icke lämpligen kunna afgöras annorledes än i sammanhang med bedömande af det nya brottet och således af den domstol, som handlägger åtalet för detta brott.

För det fall, att anståndet icke förverkas, har komitén föreslagit, att straffet skall vara förfallet. Detta stadgande, hvilket utesluter de i främmande lagar förekommande fiktioner, att straffet må betraktas såsom icke ådömdt eller såsom verkställt, medför, att det vilkorligt ådömda straffet vid förnyadt brott väl kan utgöra hinder för ny vilkorlig dom, men icke kan verka till iterationsstraff.

5 §.

Blifver någon, sedan han dömts till straff för ett brott, öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott, skall jemlikt 4 kap. 8 § strafflagen (4 kap. 9 § enligt komiténs förslag) straffet så bestämmas, som hade han på en gång lagförts för båda brotten. Då den först meddelade domen möjligen kan vara vilkorlig, har komitén ansett nödigt, att föreskrift finnes derom, att domstolen i sådan händelse skall vid bestämmande af straff för brotten tillika förordna, huruvida anstånd må ega rum. I det förutsatta

fallet lärer nämligen vara i sin ordning, att uttryckligt besked i detta afseende af domstolen meddelas. Uppenbart är, att det senast beifrade brottet kan vara sådant, att, om det varit bekant, skäl till anstånd ej förefunnits, i hvilket fall den vilkorliga domen grundar sig på delvis oriktiga förutsättningar, likasom att stundom det straff, som slutligen bestämmes, kan vara af den tidslängd, att vilkorlig dom ej är tillåten.

Enligt 6 § skall lagen ej ega tillämpning, der straff ådömes efter 25 kap. strafflagen. § 6.

Att på grund af den ställning, embetsmannen bör intaga, och de anspråk, som måste på honom ställas, anordningen med vilkorlig dom icke lämpar sig till användning vid embetsbrott lärer vara uppenbart; och då, hvad angår sådana personer, som afses i 25 kap. 22 § strafflagen, dessa i gällande lag blifvit i straffrättsligt hänseende likställda med statens embetsmän, torde ej heller beträffande vilkorlig straffdom böra förekomma olikhet, då fråga är om straff, som ådömes efter 25 kap. strafflagen.

Enär lagen angående vilkorlig straffdom ej kan verka till rubbning af stadganden i grundlag, följer deraf uppenbart att, då fråga är om bestraffande af tryckfrihetsbrott, vilkorlig dom ej kan användas, äfven om i tryckfrihetsförordningen straffet blifvit bestämdt medelst hänvisning till allmänna strafflagen, och det har ansetts vara hvarken nödigt eller lämpligt, att i detta ämne särskildt stadgande inföte i lagen.

I öfvergångsstadgande till den nya lagen har föreslagits, att densamma ej skall af högre rätt tillämpas i mål, som blifvit vid första domstol afdömdt före den dag, lagen träder i kraft. Uti mål, i hvilka underrätt saknat anledning att vare sig utlåta sig om vilkorlig dom eller verkställa den utredning, som bör föregå dylik doms beviljande, torde nämligen frågan derom ej lämpligen böra af öfverrätt i första hand prövas.

Öfvergångsstadgande.

V.

**Lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om
straffregister den 17 Oktober 1900.**

De af komitén föreslagna lagar om vilkorlig straffdom och om vilkorlig frigifning föranleda, att straffregistret måste innehålla vissa uppgifter utöfver dem, som i den nu gällande lagen om straffregister äro föreskrifna.

I 1 § har införts ett allmänt stadgande derom, att registret skall innehålla uppgift om dem, som erhållit vilkorlig straffdom. Detta rättsinstitut skulle nämligen vara till stor del förfeladt, om icke beträffande en hvar, som erhållit vilkorlig dom, pålitliga upplysningar derom funnes för myndigheterna lätt tillgängliga. I annat fall kunde ofta inträffa att, ehuru vilkoren för beviljad anstånd med straff öfverträds, straffet ej komme att bringas till verkställighet till följd deraf, att kändedom ej vunnits om den vilkorliga domen.

För att icke de i registret befintliga uppgifterna må verka vilseledande, är emellertid vidare nödvändigt att, derest den, som för brott erhållit vilkorlig dom, sedermera förklarats skola för detta brott undergå straff, eller derom af underrätt meddeladt beslut blifvit af högre rätt häfdt, vederbörliga anteckningar till upplysning härom återfinnas i straffregistret. Om meddelande till registret af uppgifter i dessa hänseenden hafva därför bestämmelser intagits i 2 § 2 mom. och i 4 § 2 mom.

Beträffande vilkorligt frigifven fånge, om hvilken registret på grund af det straff, som är honom ådömdt, skall enligt lagens nuvarande lydelse innehålla vissa uppgifter, krävas derutöfver upplysningar ej mindre om hans vilkorliga frigifning från straffanstalten och om hans då återstående strafftid, hvaraf prøfvotidens längd är beroende, än äfven om beslut, hvarigenom den vilkorligt medgifna friheten af fängvårdsstyrelsen återkallats. I hvarje fall, då den vilkorligt medgifna friheten förklaras förverkad genom utslag af domstol jemlikt 13 § i lagen angående vilkorlig frigifning, kommer uppgift till straffregistret att ingå på grund af nuvarande föreskrifter i lagen om straffregister; men med anledning af innehållet i sistnämnda

paragraf bör, för den händelse den vilkorligt frigifne före pröfvotidens utgång häktats för brott, upplysning jemväl derom finnas i straffregistret att tillgå, hvarjemte i fall, der dylik uppgift lemnats, ock lärer vara nödigt, att underrättelse till registret ingår om åtalets utgång, oafsedt huru domen utfaller. De i dessa hänseenden erforderliga nya bestämmelser i lagen om straffregister hafva intagits i 5 § 2 mom. och i 2 § 3 mom.

De jemkningar och tillägg, som af komitén för öfrigt föreslagits, torde icke erfordra särskild motivering.

VI.

Förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894.

Då fånge i enlighet med lagen angående vilkorlig frigifning lösgifves på prof, lärer han, der det lämpligen kan ske, komma att få sig anvisad såsom vistelseort den kommun, der han före intagningen i fängelset senast mantalsskrifvits och hvarest han under fängelsetiden på grund af stadgandet i 3 § 7 mom. i Kongl. Förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894 i vanliga fall allt jemt är eller bör vara mantalsskrifven. Det torde dock inträffa, att annan vistelseort anvisas honom, men i sådant fall synes icke deraf böra föranledas ombyte af mantalsskrifningsort. Fattigvårdsutgifter under efterföljande tid skulle möjligen genom dylikt ombyte ådragas den kommun, inom hvilken den frigifne efter anvisning får sin bostad, och utsigten till sålunda ökad fattigvårdstunga skulle i många fall inom kommunen alstra afvoghet mot den frigifne, hvarigenom hans ställning försvårades. Jemväl för skyddsföreningar och enskilde, som vore hugade att stödja den frigifne och bereda honom lämpligt arbete, ökades svårigheten att skaffa honom anställning å ort, der förhållandena eljest syntes lämpliga. Med afseende å dessa omständigheter har ansetts ändamålsenligt, att i förordningen angående mantalsskrifning fastställes att, derest fånge är vilkorligt frigifven, likväl under tiden skall i fråga om mantalsskrifning så anses, som vore han fortfarande intagen i straffanstalten.

UTLÄNDSK LAGSTIFTNING.

1. Öfversigt öfver lagstiftning i vissa främmande länder rörande de ämnen, som utgjort föremål för komiténs behandling, med undantag af vilkorlig dom och dermed närbeslägtade rättsinstitut.

Norge.

Såsom frihetsstraff användas i Norge, enligt den i hufvudsakliga delar ännu gällande strafflagen af år 1842, straffarbete och fängelse. Verkställigheten af dessa straff är reglerad genom en den 31 Maj 1900 utfärdad lag.

Straffarbete ådömes antingen på lifstid eller på viss tid, minst sex månader och högst femton år. Detta straff skall enligt 1900 års lag verkställas i landsfängelse, som styres af en utaf Konungen antagen föreståndare och vid hvilket skall finnas ett af föreståndaren och tjänstemän vid fängelset sammansatt fängelseråd för behandling af vissa ärenden, som i lag eller reglemente angifvas. Enrum användes i vanliga fall under hela strafftiden, om denna ej öfverstiger två år, men eljest under en del af straffet, från sex månader till två år och derutöfver intill fyra år. Fångarne, som ej få njuta annat underhåll än i fängelset bestås, sysselsättas med arbete inom eller utom anstalten, och tages vid arbetets bestämmande så vidt möjligt hänsyn till fånges anlag, färdighet och framtida ställning. Indelning i klasser efter flit och uppförande kan förekomma. I högre klasser kunna medgifvas större arbetsskilling, en mera utsträckt rätt till brevväxling och mottagande af besök samt andra förmåner.

*Vilkorlig
frigifning.*

Fånge, som utstått två tredjedelar af honom ådömdt straffarbete, dock under minst sex månader, skall *vilkorligt frigifvas*, der ej hans uppförande i straffinrättningen eller andra viktiga omständigheter orsaka, att frigifningen icke lämpligen bör ega rum, eller medföra, att förmånen skulle vara oförtjent.

Gör den vilkorligt frigifne sig skyldig till brottslig handling, som kan medföra frihetsstraff, eller öfverträder han eljest de för frigifningen uppställda vilkor, kan han ånyo intagas i straffanstalten för att utstå den återstående delen af straffet, och skall i sådant fall den tid, som förflutit från frigifningen intill dess straffet ånyo verkställs, icke afräknas å strafftiden. Vilkorlig frigifning kan derefter icke ega rum i annat fall, än då omständigheterna i synnerlig mån tala därför.

Blir den vilkorligt frigifne icke inom tre år eller, om strafftiden till den del straffet icke verkställts är längre, inom samma tids utgång anhållen för att i straffanstalten åter insättas, anses straffet vara verkställt.

Den, som är dömd till straffarbete på lifstid, kan under enahanda betingelser som på viss tid dömd fånge efter tjugo års förlopp vilkorligt frigifvas, och friheten blir definitiv, om han icke inom tio år åter i fängelset intages eller för sådant ändamål häktas.

Beslut om vilkorlig frigifning fattas af fängelsets föreståndare efter fängelserådets hörande, utom då fråga är om lifstidsfånge, i hvilket fall beslutet gifves af vederbörande regeringsdepartement.

Vilkorligt frigifven person är underkastad häktning efter order af åklagaremyndighet.

Dessa om vilkorlig frigifning meddelade stadganden, hvilka återfinnas i ofvannämnda lag af år 1900, äro fullständiga genom administrativa föreskrifter, för hvilka här nedan redogöres.

Vilkorlig frigifning bör icke ega rum, om sannolika skäl finnas till antagande, att fången på fri fot icke skall kunna på arligt sätt förvärfa sitt uppehälle.

När den tidpunkt nalkas, då en fånge aftjenat så stor del af straffet, att han kan vilkorligt frigifvas, skall frågan om vilkorlig frigifning föreläggas fängelserådet, hvars förhandlingar i ämnet jemväl skola afse fångens framtida ställning och hvad i fall af behof kan åtgöras, för att han må komma att vistas å lämplig ort, och för att bereda honom arbete. För detta ändamål bör fängelsets föreståndare sätta sig i förbindelse med föreningar för frigifne fångars skydd samt, der omständigheterna sådant påkalla, med stats- eller kommunala myndigheter eller privatpersoner.

Leda icke fängelserådets förhandlingar angående vilkorlig frigifning af fånge dertill, att frigifning beslutes, skall frågan åter upptagas inom ett års förlopp och derefter ytterligare minst en gång om året.

Om vilkorlig frigifning af listidsfånge gör föreståndaren hemstallan hos justitiedepartementet, och skall han dervid foga handlingarna rörande det mål, hvori straffet ådömts, protokoll öfver fängelserådets förhandlingar i ärendet afvensom erforderliga upplysningar om fångens person och förhållanden.

De vilkor, under hvilka frigifning må ega rum, bestämmas vid hvarje särskildt tillfälle, och bör bland dem alltid förekomma, att den frigifne skall föra ett ordentligt lefverne.

Vid frigifningen skall tillställas polismyndigheten å den plats, der fången skall taga sin bostad, en efter faststaldt formulär affattad uppgift om frigifningen, innehållande upplysning om fångens person och förhållanden, om den person, hos hvilken han ärnar taga sin bostad, om domen samt om de vilkor, på hvilka frigifningen egt rum, afvensom fångens signalement.

Vilkorligt frigifven fånge är, i den mån omständigheterna föranleda och medgifva, föremål för synnerlig uppmärksamhet från polismyndigheternas sida. Syftet härmed är att afhålla honom från att återfalla i ett brottsligt lif och att stödja honom i hans sträfanden att föra en rättskaffens vandel. I följd häraf bör så vidt möjligt undvikas att stadga sådana förhållningsregler för den frigifne, genom hvilka allmän uppmärksamhet onödigtvis skulle fästas derå, att han varit straffad. Der så kan ske, bör polismyndigheten uppdraga åt fängelseföreningar eller likställda korporationer eller pålitliga privatpersoner att öfver den frigifne utöfva den tillsyn, som finnes påkallad. Utom i nedan särskildt omförmälda fall må den frigifne allenast då det anses oundgängligen nödigt åläggas att personligen inställa sig för polismyndigheten. Men efter erhållet föreläggande måste han ovilkorligen inställa sig vare sig hos polisman eller hos den, som efter uppdrag från polismyndigheten utöfvar tillsyn öfver honom, likasom det åligger den frigifne att rörande sina förhållanden meddela polismyndigheten eller vederbörande tillsyningsman de upplysningar, som kunna begäras.

Den vilkorligt frigifne har att inom tid, som af fängelsestyresman bestämmas, inställa sig inför polismyndigheten å den ort, der han kommer att hafva sin bostad, på landet inför länsmannen. Utan tillåtelse af polismyndigheten eller länsmannen får den frigifne icke afflytta från vederbörande stad eller länsmansdistrikt. Hvad sålunda är stadgadt utgör emellertid icke hinder för honom att tillfälligt uppehålla sig å annan ort, då hans sysselsättning eller andra viktiga grunder det kräfva. Har han giltiga skäl för önskan att flytta, nekas ej tillstånd dertill, der det icke kan befaras, att han skall missbruka tillåtelsen genom att föröfva nya brott

eller att han genom flyttningen skall blifva indragen i ett dåligt lefverne. Då tillstånd att afflytta från orten erhållits, har den frigifne att inom tid, som af vederbörande polismyndighet utsättes, inställa sig hos polismyndighet eller länsman å den ort, dit afflyttningen sker, och skall i god tid meddelas sistnämnda myndighet underrättelse om flyttningen jemte de uppgifter om den frigifne, som från fängelsets föreståndare erhållits, äfvensom upplysning om hans uppförande efter frigifningen.

Skulle en vilkorligt frigifven fånge icke å utsatt tid inställa sig inför polismyndigheten å den ort, der han skall hafva sin bostad, gifves order, att han skall anhållas. Ertappas han, skall genom förhör utrönas, huruvida omständigheter, som icke kunna tillräknas honom, föranledt, att han icke infunnit sig å vistelseorten, i hvilket fall han erhåller förständigande att ofördröjligen begifva sig dit, hvaremot han i motsatt fall qvarhålles i häkte. Om en vilkorligt frigifven fånge, som erhållit tillstånd att ombyta vistelseort, icke å utsatt tid inställer sig för polismyndigheten å den nya vistelseorten, skall underrättelse derom meddelas myndigheten å den förra boningsorten, och har denna myndighet att, om så anses nödigt, förordna om den frigifnes häktning. Likaledes skall order om häktning gifvas, om den frigifne i annat fall, än då hans sysselsättning eller andra viktiga grunder föranledt honom att tillfälligtvis vistas å annan plats än uppehållsorten, utan behörigt tillstånd lemnar sistnämnda ort. I hvarje fall, då en vilkorligt frigifven fånge sålunda häktas, skall anmälan derom, ledsagad af fångens förklaring samt öfriga erhållna upplysningar i ärendet, ingå till fängvårdsstyrelsen, hvarjemte, om häktningen egt rum på grund deraf, att fången utan tillåtelse lemnat vistelseorten eller efter tillstånd att afflytta från samma ort icke inom behörig tid inställt sig inför vederbörande myndighet å den nya boningsorten, den myndighet, som förordnat om häktningen, skall afgifva utlåtande, huruvida den frigifne åter bör intagas i straffanstalten.

Då en fånge vilkorligt frigifves, och äfven derefter, medan friheten är vilkorlig, eger fängelsets föreståndare, om han i särskildt fall anser lämpligt, att bestämmelserna angående uppsigten öfver vilkorligt frigifne icke tillämpas, derom besluta.

Skulle en vilkorligt frigifven fånge hemfalla åt lösdrifveri och icke kunna visa, att han på ärligt sätt försörjer sig, eller skulle han hängifva sig åt dryckenskap eller eljest råka i förfall, eller söker han sällskap med eller tager bostad hos illa beryktade personer, som icke äro beslägtade med honom, eller skulle han eljest, med undantag för fall, som ofvan nämnts, underlåta att ställa sig till efterrättelse någon af de särskilda föreskrifter, som meddelats rörande hans åtgöranden, erhåller han varning af polis-

myndigheten. Blir varningen fruktlös, hålles förhör med den frigifne, och insändes derefter till fångvårdsstyrelsen protokoll öfver hvad han andragit samt meddelas nämnda myndighet de upplysningar, som äro af nöden för bedömande af frågan om den frigifnes förnyade intagande i straffanstalten, hvarjemte polismyndigheten afgifver eget utlåtande i ärendet. Om den frigifne begår gerning, som kan medföra frihetsstraff, skall fångvårdsstyrelsen derom i enahanda ordning erhålla kännedom, och polismyndigheten åligger att insända rättegångshandlingarna i målet. I afvaktan på beslut om frihetens förverkande, kan polismyndigheten låta häkta den frigifne, om det anses nödigt för att hindra honom från att afvika eller af hänsyn till den allmänna säkerheten. Anmälan om häktning skall ofördröjligen göras hos fångvårdsstyrelsen.

Om återkallelse af vilkorlig frihet besluter justitiedepartementet.

Fängelsestraff användes i Norge under tre former, nämligen såsom arrest, såsom fängelse vid vanlig fångkost och såsom fängelse vid vatten och bröd.

Fängelse.

Arrestfänge eger inom de gränser, som af hänsyn till fångtukten föreskrivas, ombesörja sitt underhåll samt inredningen af fångrummet. Han är berättigad sysselsätta sig med sådant arbete, som han sjelf anskaffar och som icke strider emot god ordning i fångelset. Anskaffar han intet arbete, föresättes honom sådant, hvilket så vidt möjligt skall lämpa sig för hans anlag och färdighet. Straffet utstås enligt regeln i enrum. Det åläggas på minst trettio två och högst två hundra fyrtio dagar.

De, som dömas till fängelse vid vanlig fångkost eller fängelse vid vatten och bröd, äro med afseende på arbete underkastade samma bestämmelser, som ofvan angifvits gälla för straffarbetsfångar, och fängelsestraffet aftjenas i enrum, såvida ej särskilda omständigheter föranleda motsatsen. För fängelse vid vanlig fångkost är kortaste tiden sexton dagar och längsta tiden ett hundra tjugio dagar. Strafftiden för den, som undergår fängelse vid vatten och bröd, kan deremot ej öfverstiga trettio dagar och är lägst fyra dagar. Sådant fånges kost är under strafftiden inskränkt till vatten, bröd och erforderligt salt. Afbrott i bestraffningen sker emellertid, der straffet öfverstiger viss tidslängd, och tiden för afbrottet inräknas ej i strafftiden, oaktadt fången alltjemt hålles i fångsligt förvar. Härom gälla följande regler. Är någon dömd till fängelse vid vatten och bröd på längre tid än fem dagar, utstår han straffet med en dags uppehåll efter den femte och den tionde dagen, två dagars uppehåll efter den femtonde och den tjugonde samt tre dagars efter den tjugofemte. Under de dagar, då afbrott eger rum, utgör förplägningen vanlig fångkost och behandlas

fången på sätt, som är stadgadt rörande den, hvilken utstår fängelse vid sådan kost. Skulle någon i följd af flera domar hafva att samtidigt undergå fängelse vid vatten och bröd under längre tid än trettio dagar, blir straffet för den öfverskjutande strafftiden fängelse vid vanlig fångkost, dervid sådant fängelse i fyra dagar motsvarar en dags fängelse vid vatten och bröd. Den, som dömts till fängelse vid vatten och bröd, men finnes icke kunna utan fara för helsan undergå sådant straff, skall i stället hållas i fängelse vid vanlig fångkost under fyra gånger så lång tid. Qvinnor, som äro hafvande eller gifva di, äfvensom personer under aderton år få ej underkastas fängelse vid vatten och bröd.

Då till fängelse dömes, bestämmer domstolen, hvilken art af nämnda straff skall tillämpas, och tager dervid hänsyn till brottslingens ålder, kroppsbeskaffenhet eller helsotillstånd, yrke och öfriga ställning. Dock skall straffet vara fängelse vid vatten och bröd eller, om särskilda omständigheter tala emot användningen af denna straffart, fängelse vid vanlig fångkost i de fall, då fängelse ådömes för någon af vissa angifna förbrytelser, såsom förfalskning af offentliga handlingar, mynt eller sedlar, svårare form af mened, tjufnad, rån samt vissa slag af bedrägeri.

Böter. Böter ådömas till belopp från åtta till åtta hundra kronor. Indrifning af ådömda böter eger icke rum, om den dömdes ekonomiska ställning eller näring skulle genom åtgärden lida afbräck, utan förvandlas böterna i sådant fall likasom vid bristande betalningsförmåga till fängelse. Fängelsestraffets art bestämmes af vederbörande statsadvokat, som dervid har att taga hänsyn till enahanda omständigheter beträffande den bötfälldes person, som skolat vinna afseende, derest fängelsestraff omedelbart ådömts. För böters förvandling till fängelse vid vatten och bröd innehåller strafflagen tabell, och är derjemte stadgadt, att mot en dags fängelse vid vatten och bröd svarar arrest i åtta dagar eller fängelse vid vanlig fångkost under fyra dagar. Kortaste tiden för fängelse vid vatten och bröd är, då detta straff användes såsom förvandlingsstraff, tre dagar, hvilken strafftid motsvarar böter till och med tjugo kronor. För böter å femtio kronor är tiden fem dagar, och utgör tiden sju dagar för böter till belopp af ett hundra kronor samt tio dagar för böter å två hundra kronor. Straffet verkställs med afbrott på enahanda sätt som omedelbart ådömdt fängelse vid vatten och bröd.

Förslag till ny strafflag och till lag angående bland annat verkställig- **Lagförslag.**
het af frihetsstraff hafva utarbetats af en kommission, som i November
1885 tillsatts af den norska regeringen.

Enligt dessa förslag äro frihetsstraffen fängelse och arrest (Hefte).

Fängelse, med hvilket straff arbetskyldighet är förbunden, *Fängelse.*
från tjugo dagar intill femton år eller, i händelse af sammanträffande
af brott, intill tjugo år eller ock på lifstid. Om straffet ej ådömts för
längre tid än två år, skall det, såvida icke särskilda omständigheter göra
sådant olämpligt, i sin helhet aftjenas i enrum. Fånge, som skall utstå
straffet på viss längre tid, skall under samma vilkor hållas i enrum från
sex månader intill fyra år.

Rätten kan bestämma, att ådömdt fängelse helt eller delvis förvandlas
till *skärpt* fängelse. Sådan förvandling kan ock på den dömdes begäran *Skärpning.*
eller med hans samtycke beslutas vid verkställigheten. Skärpt fängelse
är antingen fängelse vid vatten och bröd intill tjugo dagar eller fängelse
med hårdt nattläger intill trettio dagar, och anses en dags fängelse af
förstnämnda slag likasom två dagars fängelse af sistnämnda art motsvara
tre dagars vanligt fängelse.

För den, som aftjenar fängelse vid vatten och bröd, afbrytes skärp-
ningen på det sätt, att han erhåller mellan den fjerde och femte dagen
en, mellan den åttonde och nionde två, mellan den tolfte och trettonde
samt mellan den sextonde och sjuttonde tre mellandagar, under hvilka
han hålles i vanligt fängelse. Han kan sysselsättas med arbete, som ej
medför fara för öfveranstängning.

Qvinnor, som gifva di, underkastas icke skärpt fängelse, och personer
under aderton år få ej undergå fängelse vid vatten och bröd. Ej heller
kommer skärpt fängelse till användning, om det eljest finnes kunna med-
föra fara för helsan.

Af kommissionen föreslagna bestämmelser om vilkorlig frigifning *Vilkorlig*
hafva legat till grund för de stadganden i ämnet, som meddelats i *frigifning.*
ofvan nämnda lag af år 1900. Vissa skiljaktigheter finnas dock. För
vilkorlig frigifning från fängelsestraff förutsattes visserligen enligt kom-
missionens förslag likasom enligt gällande lag, att den tid, hvarunder
straffet aftjenats, motsvarar två tredjedelar af den i domen bestämda
strafftiden, men straffet måste enligt förslaget hafva verkstälts under
minst ett år. Vidare har enligt förslaget fängelserådet att i hvarje fall
fatta beslut om vilkorlig frigifning och om förverkande af vilkorlig
frihet.

Arrest (Hefte) kan ådömas från tjugo dagar till tjugo år. Verk- *Arrest.*
ställigheten af detta straff är anordnad i nära öfverensstämmelse med

gällande regler angående den mildaste arten af fängelse. De sex första månaderna af strafftiden hålles fången skild från andra fångar.

Arrest kan, då straffet förekommer till verkställighet, på den dömdes begäran eller med hans samtycke förvandlas till fängelse under hälften så lång tid eller, om fara för den dömdes helsa ej finnes derigenom kunna uppstå, till skärpt fängelse. Begär den dömdes vid verkställighetens början, att arreststraffet skall till fängelse förvandlas, får denna begäran icke afslås.

Äfven om i särskildt lagbud fängelse nämnes såsom det enda frihetsstraff, hvilket kan för visst brott ådömas, eger dock domstolen för brottet döma till arrest, så framt särskilda omständigheter göra det antagligt, att den brottsliga handlingen icke härrört ur ett förderfvadt sinnelag.

Vilkorlig frigifning från arrest medgifves icke enligt förslagen.

Böter.

Den i strafflagsförslaget uppställda indelningen af brottsliga handlingar i förbrytelser och förseelser eger betydelse bland annat i fråga om grunderna för *bötesstraffs* bestämmande. Böter kunna nämligen åläggas för förbrytelser till belopp från tre till tjugo tusen kronor och för förseelser från en till tio tusen kronor, och inom dessa gränser skall boten i regeln så bestämmas, att det minsta bötesbelopp, som ådömes för en förbrytelse, icke understiger brottslingens sannolika inkomst för två dagar och det största beloppet icke öfverstiger hans antagliga inkomst för tre månader, samt att den lägsta bot, som ådömes för en förseelse, icke understiger den brottsliges inkomst för en half dag och den största icke öfverstiger hans inkomst för en och en half månad. I de fall, då inkomst ej finnes och således ej kan läggas till grund för beräkningen, skall den brottsliges sannolika utgift efter medelberäkning i stället utgöra norm. Dervid bör särskildt hänsyn fästas å den brottsliges förmögenhetsförhållanden och hvad han efter sin ställning antages kunna utbetala.

Enligt närmare bestämmelser, som af Konungen utfärdas, kan bötfäld person berättigas betala böterna terminsvis eller aftjena dem genom arbete i statens eller kommunens tjänst. Betalas böterna icke och aftjenas de ej heller, skola de indrifvas, med mindre den bötfäldes ekonomiska ställning eller näring synes derigenom komma att lida kämbart afbräck.

Då böter åläggas, bestämmas samtidigt ett fängelsestraff från en dag intill tre månader eller i vissa fall intill fyra och en half månader, hvilket straff skall i stället för bötesstraffet verkställas, såvida böterna icke på något af ofvannämnda sätt utgöras.

Har den dömdes betalt en del af böterna, men återstoden skall aftjenas genom frihetsstraff, minskas det i domen bestämda frihetsstraffet i

proportion derefter. Sedan en del af böterna aftjenats genom frihetsstraff, kan återstoden betalas med den verkan, att förvandlingsstraffet upphör.

Danmark.

Enligt den i Danmark gällande strafflagen af den 10 Februari 1866 äro frihetsstraffen af två slag, nämligen straffarbete och fängelse. Förutom dessa användes emellertid i vissa fall tvångsarbete såsom ett tredje slag af frihetsstraff.

Straffarbete förekommer i sin ordning under två skilda former, så- *Straffarbete*. som arbete i tukthus och såsom arbete i korrektionshus, och straffet anses lika strängt i det ena fallet som i det andra. Hufvudsakliga skilnaden mellan de två formerna för straffarbetet hvilar derpå, att tukthusen äro gemensamhetsfångelser men korrektionshusen cellfångelser. I de fall, då domstol vid bestämmande af straff eger rätt att välja emellan arbete i tukthus och arbete i korrektionshus, användes det sistnämnda straffet, derest med hänsyn till brottslingens ålder och föregående lefnad samt brottets beskaffenhet synes antagligt, att afsöndringen från andra fångar skall lända honom till gagn, hvaremot arbete i tukthus ådömes de äldre eller mera förhärdade brottslingarne och i synnerhet dem, som förr undergått sådant straff eller utstått ett flerårigt eller två eller flere straff af arbete i korrektionshus.

Arbete i *tukthus* kan ådömas på lifstid men eljest ej, utom i undantagsfall, för längre tid än sexton år. Kortaste tiden är två år. Rörande straffets verkställighet gälla bestämmelser, som meddelats den 13 Februari 1873.

Tukthus.

Straffet verkställles efter progressivt system genom tre stadier: förberedelsestadiet, tvångsstadiet och öfvergångsstadiet. Härtill sluter sig efter omständigheterna ett begränsadt och vilkorligt benådningstillstånd. Under den egentliga strafftiden är fångens förhållande föremål för bedömande på det sätt, att för hans uppförande och för hans flit såväl vid arbetet som vid undervisningen gifves honom, särskildt för hvarje, ett af följande betyg: synnerligen god, god, medelmåttig och dålig. De tre första betygen anses såsom resp. tre, två och en betygsheter, hvaremot det sistnämnda betyget medför förlust af tre betygsheter.

Tiden för förberedelsestadiets genomgående utgör tre månader, och eger fången, der han sådant önskar, undergå denna del af straffet i cell. Vid slutet af hvarje månad lemnas två betyg, ett för uppförande och ett för flit i arbetet. Efter dessa betyg bestämmes, till hvilken klass af nästa stadium fången vid den därför bestämda tid skall öfvergå. Har han nämligen erhållit minst tolf betygsenheter (i medeltal betyget god), öfvergår han till tvångsstadiets andra klass, hvaremot han eljest får börja med lägsta klassen å tvångsstadiet.

På tvångsstadiet finnas fem klasser, och hållas fångarne i de särskilda klasserna skilda från öfriga fångar. För att kunna uppflyttas i en högre klass skall fånge hafva förvärfvat ett visst antal betygsenheter, olika för de särskilda klasserna, hvarjemte är bestämd en viss tid för kortaste uppehållet i hvarje klass enligt följande tabell, hvilken jemväl afser öfriga stadier:

Strafftiden i år.	Tiden för förberedelsestadiet i månader.	Kortaste tiden för tvångsstadiet i månader.					Kortaste tiden för öfvergångsstadiet i månader.	Längsta tiden för vilkorlig benådning i månader.
		1 kl.	2 kl.	3 kl.	4 kl.	5 kl.		
2	3	—	6	9	6	—	—	
3	3	—	6	9	12	6	—	
4	3	—	6	9	12	18	—	
5	3	—	6	9	12	24	6	
6	3	—	6	9	12	24	18	
7	3	—	6	9	12	24	18	
8	3	—	6	9	16	24	22	
10	3	—	6	9	18	36	24	
12	3	—	6	9	24	36	30	
16	3	—	6	9	30	48	32	

Uppnår fången före minimitidens utgång flera betygsenheter, än som för uppflyttningen erfordras, skall det öfverskjutande antalet tillgodoföras honom i nästa klass. För dåligt uppförande kan fången nedflyttas i en lägre klass intill den nedersta, och vid sådan flyttning mister fången det förvärfvade öfverskottet betygsenheter.

Då fången uppnått öfvergångsstadiet, mildras strafftvånget i flera afseenden. Han eger bära en dräkt, som mera öfverensstämmer med den frie arbetarens, arbetet sker ej längre inom lås och bom, och så vidt möj-

ligt anvisas fången den sysselsättning, hvarmed han ämnar i framtiden förtjena sitt bröd. Af arbetsförtjensten erhåller han viss andel, som bestämmes med ledning af hvad en fri arbetare anses förtjena. Fången erhåller ej särskilda betyg öfver sitt förhållande, men det åligger likväl straffinrättningens styrelse att med uppmärksamhet iakttaga, huru han använder den större frihet, som förunnats honom. Hvar tredje månad skall i de hvarje vecka återkommande sammanträdena af fångelsets funktionärer särskild förhandling om fången ega rum och i protokollet antecknas hvad om hans förhållande blifvit anmärkt. Skulle han begå straffvärd förseelse eller gifva anledning till misstro, skall han nedflyttas till tvångsstadiet, och han kan derefter ej ånyo uppflyttas till öfvergångsstadiet utan justitieministeriets särskilda tillstånd.

Vilkorlig benådning kan meddelas fången, då han erforderlig tid hållits å öfvergångsstadiet. Framställning om dylik förmån göres till justitieministeriet af fångelsets styrelse, då denna närer en på fångens hela förhållande grundad förhoppning, att han framdeles skall föra ett ostraffligt lefverne, och då ett hederligt sätt att förtjena lifsuppehållet eller en ställning i samhället tillförsäkrats fången. Då fånge vilkorligt benådas, lösgifves han ur straffanstalten och öfverlemnas till polischefen på den plats, der hans uppehälle är honom tillförsäkradt, hvarjemte polismyndigheten erhåller besked om hans personliga förhållanden. Straffanstaltens styrelse underrättar fången om de vilkor, under hvilka han blifvit benådad, och tilldelar honom ett frihetspass, hvilket innehåller dessa vilkor, som äro, att han för ett arbetsamt och redligt lefverne och att han nöjaktigt följer de föreskrifter, polismyndighet meddelar honom. Uppfyllas ej vilkoren, äfventyrar den vilkorligt benådade att utan dom återintagas i straffanstalten för att utstå den återstående delen af straffet. Fullständig frihet ernås ej förr, än den i domen bestämda strafftiden gått till ända, och intill dess är den vilkorligt benådade ej undandragen straffanstaltens om ock mera medelbara tillsyn, och afföres han därför ej heller från fånglistorna. Hvar tredje månad afgifver polismyndigheten meddelande till straffanstaltens styrelse angående den frigifne. Öfverträder denne de särskilda föreskrifter, som kunna vara honom meddelade af den polisman, under hvilkens tillsyn han är stäld, eller är hans förhållande öfver hufvud taget sådant, att han ej uppfyller den i frihetspasset intagna föreskriften, att han skall föra ett arbetsamt och redligt lefverne, åligger polismyndigheten att derom underrätta straffanstaltens styrelse. Inkommer sådan anmälan och föranleder densamma framställning från fångelsets styrelse till justitieministeriet, kan detta besluta, att den vilkorligt benådade fången skall återföras till straffanstalten för att der aftjena den del af straffet, som vil-

*Vilkorlig
benådning.*

korligt efterskänkts. Begår den frigifne straffbar handling, skall han, då straffet härför icke uppgår till straffarbete, först aftjena det nya straffet och omedelbart derefter öfverlemnas till straffarbetsanstalten, hvaremot han, om straffet är straffarbete, först skall aftjena återstoden af det äldre straffet.

Såsom är nämndt, förekommer hvarje vecka ett sammanträde af fångelsets funktionärer, och med förhandlingarne afses bland annat att befrämja kännedomen om hvarje särskild fånge. Dessutom har föreståndaren att föra en bok med särskildt upplägg för hvarje fånge och att der anteckna allt, som angår fången, så att man när som helst kan deraf inhemta fullständig kännedom om fångens hela lif i straffanstalten.

Beträffande dem, som dömts till arbete i tukthus för lifstiden, är att märka, det justitieministeriet i hvarje särskildt fall bestämmer, i hvad mån och efter hvilka närmare angifna grunder uppflyttning i de olika stadierna och klasserna kan ega rum. Jemväl dessa fångar kunna vilkorligt benådas såsom de på viss tid dömda, och definitiv frihet kan sedermera ernås genom fullständig benådning.

*Angående
arbete i
tukthus.*

Improduktivt arbete förekommer ej i de danska tukthusen, och ej heller användes arbete såsom särskild straffskärpning. Manliga tukthusfångar, som befinna sig å öfvergångsstadiet, hållas till arbete utomhus. Under senare tider har man dessutom försöksvis sysselsatt nämnda fångar och manliga fångar i de högre klasserna af tvångsstadiet med uppodling af ljunghmark. Under uppsigt af vaktare sändas de till aflägsset och afsides belägen sådan mark, där arbetet består i gräfning för plantering af barrträd. I fråga om ändamålsenligheten af denna anordning hafva emellertid olika meningar uttalats.

*Korrektions-
hus.*

Arbete i *korrektionshus* aftjenas i vanliga fall i cell, der fången uppehåller sig dag och natt. Kortaste tiden för detta straff är åtta månader, och strafftiden får icke utom i vissa undantagsfall öfverskrida sex år. Då verkställigheten eger rum i cell, sker sådan förkortning af strafftiden, att denna, der någon är dömd till åtta månaders straff, nedsättes till sex månader samt, då domen lyder å längre tid, minskas med en tredjedel för de första tre åren och med hälften för följande tid. Af särskilda skäl kan emellertid arbete i korrektionshus komma att aftjenas i gemensamhetsfångelse, i hvilket fall afkortning å strafftiden icke eger rum. I administrativa författningar angifvas utförliga regler för cellfångarnes behandling i olika klasser efter progressivt system. Då arbete i korrektionshus aftjenas i gemensamhetsfångelse, gälla i det hela samma regler som för tukthusarbete, dock med vissa afvikelser. Tiden för uppehållet i de särskilda klasserna är kortare, och vilkorlig benådning kan icke förekomma.

Med användningen af *tvångsarbete* afses hufvudsakligen att motarbete lösdrifveri och dess följder. Men detta straff har erhållit en utvidgad tillämpning genom en lag den 11 Maj 1897, innefattande vissa bestämmelser angående våld mot saklös person. Misshandel å person, som icke vidtagit åtgärd, hvilken kunde gifva grundad anledning till våldet, kan enligt denna lag, då gerningen föröfvats under vissa i lagen angifna omständigheter, som gjort den jemväl till fridsbrott, eller då den varit förenad med öfverträdelse af gällande ordningsföreskrifter, bestraffas med tvångsarbete intill sex månader i stället för böter eller fängelse, så framt våldsgerningen vittnat om böjelse för rått och våldsamt uppträdande, samt gerningsmannen förut för våld dömts till strängare straff än böter. Jemväl i vissa andra fall kan tvångsarbete i stället för böter eller fängelse ådömas för våld å saklös person.

*Tvångs-
arbete.*

Såsom *fängelsestraff* användas enkelt fängelse, fängelse vid vanlig fångkost, fängelse vid vatten och bröd samt statsfängelse. Dessa straff verkställas i enrum, der icke hinder möter på grund af fånges helsa eller sinnestillstånd. Arbetstväng eger icke rum, men man söker i allmänhet förmå fångarne att arbeta. Enkelt fängelse ådömes på högst två år, fängelse vid vanlig fångkost ej öfver sex månader och fängelse vid vatten och bröd för högst trettio dagar. Kortaste tiden för dessa tre slag af fängelse är två dagar. Då straffet för ett brott i strafflagen bestämmes till fängelse utan närmare angifvande af straffets art, ega domstolarne val emellan enkelt fängelse, fängelse vid vanlig fångkost och fängelse vid vatten och bröd, dervid till ledning gällor, att mot en dags fängelse vid vatten och bröd anses svara fyra dagars fängelse vid vanlig fångkost och sex dagars enkelt fängelse.

Fängelse.

Den, som är dömd till fängelse vid vatten och bröd, erhåller under strafftiden till föda allenast vatten och bröd jemte salt. Är strafftiden fem dagar eller kortare tid, verkställs straffet utan afbrott, men om strafftiden är två eller flera gånger fem dagar, eger två dagars uppehåll rum efter femte och tionde dagarne, tre dagars uppehåll efter femtonde och tjugonde samt fyra dagars uppehåll efter den tjugofemte dagen. Då strafftiden är sex dagar, blir straffet efter tre dagars förlopp afbrutet under en dag, men om den är sju, åtta eller tolf dagar, får fången efter att hafva utstått straffet fyra dagar den femte dagen fri. Mellantiden kan dock, om fången så önskar och läkaren finner, att fångens helsa derigenom ej utsättes för fara, förkortas eller, om strafftiden ej är längre än åtta dagar, alldeles bortfalla. Likaledes kunna mellantiderna, då strafftiden är tre eller flere gånger fem dagar, på fångens begäran och om läkaren finner skäl dertill, förlängas intill fem dagar. Under de dagar

afbrott i straffet eger rum får fången vistas å fri fot, såvida det anses säkert att han icke afviker, men behandlas eljest i fångelset lika med ransakningsfånge. Har någon, som uppnått sextio års ålder, dömts till fångelse vid vatten och bröd, hålles han i stället till fångelse vid vanlig fångkost under fyra gånger så lång tid, men om han föredrager att undergå det ådömda straffet, tillåtes honom sådant, i fall läkaren finner, att hans helsa derigenom ej utsättes för fara. Äfven i andra fall, då någon på grund af särskild kroppsbeskaffenhet antingen alldeles icke eller ock ej hela tiden kan uthärda fångelse vid vatten och bröd, utbytes straffet mot fångelse vid vanlig fångkost efter samma förvandlingsgrund, och gäller detta äfven med afseende på hafvande och digifvande kvinnor.

Statsfångelse, som anses i stränghet motsvara enkelt fångelse, ådömes antingen på viss tid, ej under sex månader och icke öfver tio år, eller på lifstid. Det användes såsom straff för vissa statsförbrytelser och för enigesbrott.

Böter. Böter kunna enligt den danska strafflagen ådömas till belopp från två kronor till fyra tusen kronor. Vid beloppens bestämmande tages hänsyn i synnerhet till den brottsliges förmögenhetsförhållanden. Indrifning af böterna eger icke rum, utan ersätts böterna af frihetsstraff, i fall de icke inom föresatt tid gäldas. Förvandlingsstraffet bestämmes i domen till enkelt fångelse, hvars tidslängd utmätes efter den brottsliges personliga förhållande och sakens öfriga omständigheter, dock så, att mot hvarje bötesbelopp af två hundra kronor ej må svara mera än trettio dagars fångelse. På den dömdes begäran kan förvandlingsstraffet öfvergå till fångelse vid vatten och bröd å så lång tid, som af det bestämda förhållandet emellan straffen betingas. Härvid märkes dock, att kortaste tiden för fångelse vid vatten och bröd är två dagar och att, när tiden för det i domen bestämda förvandlingsstraffet utgör ett antal dagar, som ej jemnt kan delas med sex, den öfverskjutande delen bortfaller, så vidt den är en eller två dagar, men eljest räknas lika med en dags fångelse vid vatten och bröd.

Yngre personer.

Den kriminela myndighetsåldern inträder i Danmark redan vid fyllda tio år, men å andra sidan utgör alltid den omständigheten, att en brottsling vid gerningens föröfvande ännu icke uppnått aderton års ålder, en straffminskningsgrund. Den, som efter att hafva fyllt tio men icke femton år begår brott, straffas allenast i det fall, att det antingen efter förbrytelsens beskaffenhet, såsom då den är dråp, misshandel, hvaraf följer betydlig kroppsskada, stöld, rån eller mordbrand, eller ock i följd af brottslingens förståndsutveckling och uppfostran kan antagas, att han insett handlingens straffbarhet, samt dessutom strängare straff än böter eller enkelt fän-

gelse skulle hafva ådömts honom, om han varit öfver aderton år. Fängelse vid vatten och bröd användes icke å personer, som äro under aderton år, men deremot förekommer *kroppsstraff* för sådana yngre brottslingar. Dessa straff äro af två arter, ris och prygel, af hvilka ris tilldelas gossar emellan tio och femton år och flickor mellan tio och tolf år samt prygel användes å ynglingar i ålder emellan femton och aderton år. I begge fallen bestämmes i domen antalet slag, och kunna dessa icke vara färre än tio eller öfverstiga tjugofem, med undantag i sådan mån, att synnerligen vanartiga barn kunna dömas att erhålla tjugofem slag ris under hvardera af två dagar. Beträffande tillämpningen af kroppsstraffen innehåller strafflagen, att i stället för fängelse vid vatten och bröd användes för den, som är under femton år, enkelt fängelse i högst sextio dagar eller ris samt för den, som är emellan femton och aderton år, fängelse vid vanlig fångkost eller prygel.

Kroppsstraff.

En af den danska regeringen år 1893 tillsatt komité har afgifvit be- **Lagförslag.**
tänkande och lagförslag angående bekämpande af brottsligheten bland yngre personer. Jemte det inrättande af uppfostringsanstalter föreslagits i särskild lag, har komitén utarbetat två alternativa förslag till ändring i den gällande rätten angående straff för yngre personer.

I begge alternativen föreslås straffrihet, der brottslig gerning föröfvats af barn, som icke fyllt femton år, i följd hvaraf risstraffet skulle komma att upphöra.

Beträffande personer i ålder emellan femton och aderton år skulle, enligt det mindre djupt ingripande alternativet, prygel visserligen fortfarande komma till användning såsom enligt gällande strafflag, men i öfrigt vissa afvikande bestämmelser tillämpas. Så innehåller detta förslag att, om en person i ålder emellan femton och aderton år begått en förbrytelse och åtal egt rum, innan han fyllt aderton år, i domen kan bestämmas, att vissa i lag om behandling af brottsliga och sedligt försummade barn och unga personer omförmälda uppfostringsåtgärder skola användas i stället för straff. Skulle rätten finna den tilltalades uppfostran hafva blifvit i sådan grad försummad eller hans sedliga utveckling i öfrigt vara så bristfällig, att hans intagande i en uppfostringsanstalt synes önskvärdt, men rätten dock på grund af den brottsliges ålder eller förbrytelsens beskaffenhet finner det möta betänkligheter att befria honom från straff, kan domen lyda på straff jemte intagande i en uppfostringsanstalt. Den ifrågavarande åldern utgör jemväl enligt förslaget en straffminsk-

ningsgrund, och kan straffet under förmildrande omständigheter bestämmas till böter, der fängelse eljest skolat följa. Till införlifvande med straffsystemet föreslås vidare *varning*, som skulle på det sätt komma till användning för brottsling emellan femton och aderton år, att, då han första gången tilltalats för straffbar gerning och denna varit af så obetydlig beskaffenhet, att straffet, der gerningsmannen varit öfver aderton år, icke skulle hafva öfverstigit böter eller enkelt fängelse i en månad, undersökningsdomaren egde tilldela den brottslige en varning (Advarsel) och dermed afsluta rättegången.

Jemväl enligt det andra alternativa förslaget kunna under enahanda förhållanden, som nyss nämnts, uppfostringsåtgärder med afseende å brottsling emellan femton och aderton år enligt föreskrift i domen komma till användning i stället för eller jemte straff. Detta förslag innehåller vidare följande bestämmelser rörande straff för brott, begångna af personer i sagda ålder. Straffen äro straffarbete, fängelse, böter och för manspersoner prygel. *Straffarbete* utstås, såvida den brottslige vid domens afkunnande icke uppnått aderton års ålder, i en särskild afdelning af straffanstalten, och fångarne hållas skilda från andra fångar samt sysselsättas, intill dess de fyllt tjugooett år, så vidt möjligt i fria luften. Om fånges helsotillstånd tillåter det, aftjenas i enrum den första fjerdedelen af straffet, dock icke under tre och icke öfver nio månader, utan att afkortning å strafftiden medgifves. Den återstående delen af straffet tillbringa fångarne dagen i gemensamhet, likväl så, att ej flera än åtta fångar hållas tillsammans. Då fånge utstått en tredjedel af straffet, dock icke under sex månader, kan han, om han ännu ej fyllt tjugo år, med justitieministeriets tillstånd intagas i en af de i lagen om behandling af brottsliga och sedligt försummade barn och unga personer omförmälda strängare uppfostringsanstalter för att der tillbringa den återstående strafftiden, men skulle han göra sig skyldig till dåligt uppförande, kan han när som helst återföras till straffanstalten. *Vilkorlig benådning* kan efter beslut af justitieministern ega rum, då den dömde hållits två år i straffanstalten eller i denna jemte uppfostringsanstalten och derigenom utstått minst två tredjedelar af straffet. *Fängelse* ådömes icke på kortare tid än en månad och ej öfver ett år. Straffet är förenadt med arbetstvång och utstås i enrum eller i hvarje fall så, att fångarne hållas skilda från äldre förbrytare. Annan kost, än i reglemente föreskrifves, får ej åtnjutas. *Vilkorlig benådning* kan medgifvas, då fånge utstått hälften af straffet, dock minst tre månader. Det så föreslagna fängelsestraffet skall anses i stränghet motsvara fängelse vid vanlig fångkost. Vid bestämmande af belopp för *böter* skall synnerligt afseende fästas å den brottsliges förmögenhetsförhållande

och hvad han efter omständigheterna i öfrigt antages kunna utbetala. I dom å böter kan medgifvas, att böterna erläggas genom afbetalningar vecko- eller månadsvis, dock att hela betalningstiden ej får öfverstiga sex månader, räknadt från domens afkunnande. Dessutom kan efter bestämmelse i domen föreläggas den dömdes husbonde eller arbetsgifvare att efter vissa regler innehålla af den dömdes aflöning hvad till böternas behöriga erläggande åtgår. Om böterna icke betalas eller afbetalning icke eger rum inom den bestämda tiden samt uppskof, som på grund af särskilda omständigheter kan beviljas, icke erhålles, skall ett i domen bestämdt förvandlingsstraff af fängelse eller tvångsarbete i stället aftjenas, och gäller såsom regel vid detta straffs utmätande, att två dagars fängelse eller tvångsarbete motsvarar så stor del af bötessumman, som en person i den dömdes ställning antages i allmänhet kunna förtjena om dagen. Har en del af böterna betalats, minskas förvandlingsstraffet i förhållande derefter. De sålunda beträffande böter och förvandlingsstraff föreslagna stadganden tillämpas emellertid icke, derest den bötfälde vid domens meddelande redan uppnått en ålder af tjuogoett år. *Prygel* ådömes endast för förbrytelser, som vittna om synnerlig råhet. I sådant fall kan straffet användas å mansperson i ålder emellan femton och tjuogoett år, så vidt han att döma af infordradt läkareintyg antages kunna uthärda straffet, och äfven om han vid den brottsliga gerningens föröfvande var mera än aderton år gammal. Slagens antal bestämmes i domen, och de få ej vara färre än tio eller öfverstiga tjugofem. Efter bestraffningen intages den dömden i straffinrättning och hålles i enrum i en tid af tre till sju dagar, hvilken tid likaledes fastställes i domen. Der tillämpning af de sålunda för unga brottslingar bestämda straff eljest ej kan ega rum, skall förvandling af de för de särskilda brotten i allmänhet stadgade straff verkställas enligt de för jemförelse mellan straffen bestämda grunder. Likvisst skall bötesstraff användas, der straffet eljest skolat blifva fängelse vid vatten och bröd å kortare tid än åtta dagar, fängelse vid vanlig fångkost å tid, understigande en månad, eller enkelt fängelse under mindre än en och en half månad; och om straffet efter vanliga regler skolat blifva böter eller enkelt fängelse i högst en månad, kan undersökningsdomaren, då den brottslige ej förut gjort sig skyldig till lagöfverträdelse och brottet är obetydligt, afsluta saken med *varning*.

Finland.

I Finland utfärdades strafflag den 19 December 1889, och af samma dag är jemväl en särskild förordning om verkställighet af straff. Det dröjde dock flera år, innan dessa begge författningar begynte tillämpas.

Såsom allmänna straffarter upptagas i strafflagen, jemte dödsstraff, tukthus, fängelse och böter.

Tukthus. *Tukthus* ådömes antingen på lifstid eller på viss tid, ej under sex månader och ej öfver tolf år utom vid sammanläggning af straff, då tiden kan uppgå till femton år. Fången hålles till tvångsarbete för kronans räkning, och arbetet lämpas så vidt möjligt efter fångens fallenhet och sannolika näringsfång efter frigifningen. De manliga fångar, som i straffanstalten förhållit sig väl och icke förvaras i enrum, kunna under nödig bevakning användas till tvångsarbeten i fria luften äfven utom straffanstalten, dock utan att sammanföras med frie arbetare. I tukthusen äro fångarne indelade i klasser, som äro tvångsklass, läroklass, en eller flere, och prøfvoklass. I strafftidens början tillhör fången alltid tvångsklassen, och uppflyttning derifrån till läroklass samt sedermera till högre klass grundas å vitsord, som efter hans förhållande tilldelas honom. Straffets första del aftjenas i enrum under tid, som tukthusdirektionen bestämmer, dock minst fyra månader, der fången ej är under aderton år. Sedan fången uppflyttats i läroklass, utför han arbetet i gemensamhet med andra fångar, men vistas i öfrigt i enrum, och då fången öfvergått till prøfvoklassen, är gemensamheten fullständig. Inkomsten af arbetet tillfaller kronan, men fånge, som i läroklass eller prøfvoklassen förhållit sig väl, tillgodoskrifves en sparpennning, hvars belopp i de särskilda klasserna bestämmes af senaten. Till åtskilnad emellan klasserna beviljas i läroklass och prøfvoklassen åt fångarne sådana förmåner, som äro egnade att låta strafftvånget framstå i tvångsklassen såsom svårast, i läroklass såsom lättare och i prøfvoklassen såsom lättast, till exempel i fråga om rättigheten att brevexla med och emottaga besök af anförvandter och vänner. I prøfvoklassen tillåtes fånge efter hand att inom tukthuset eller vid arbete utom anstalten, der sådant förekommer, utföra förrättningar, som förutsätta förtroende samt, utan att blottställa ordning och säkerhet, gifva honom ökad tillfälle att ådagalägga sin bättring.

Fängelse. Till *fängelsestraff* dömes på viss tid, ej under fjorton dagar och ej öfver fyra år. Fängelsetiden kan dock i vissa fall vara längre, antingen

på grund af särskilda föreskrifter, såsom vid straff för envigesbrott, då tiden kan uppgå till tolf år, eller ock efter sammanläggning af straff, då tiden kan uppgå till sex år eller under vissa förhållanden till ännu mera. Fångarne äro skyldiga att arbeta, men få efter eget val och för egen räkning anvisa arbete, som är förenligt med straffanstalten. Kan fånge ej anvisa sådant arbete, måste han förrätta handtverk, handaslöjd eller annat lämpligt handarbete för det allmännas räkning. Jemväl fängelsefångarne äro indelade i klasser, och gäller beträffande uppflyttning från lägre klass till högre hvad derutinnan är stadgadt om tukthusfångarne. Så vidt möjligt hålles fången i strafftidens början i enrum under tid, som af fängelsedirektionen bestännes intill tolf månader, såvida ej viktigt skäl talar för ytterligare utsträckning. Hör fången till högre klass, eger han genom föreståndarens bemedling af sin arbetsinkomst eller sparpennning använda högst hälften till någon bekvämlighet eller prydnad i sitt fångrum eller till förbättring i kosten eller annan oskyldig välfägnad. Slutligen kan nämnas, att fängelsefångarne ega begagna egna kläder.

Såväl tukthus- som fängelsefångar kunna *vilkorligt frigifvas* före strafftidens utgång. För att sådan frigifning skall kunna ega rum, erfordras, att fången dömts till frihetsstraff i tre år eller derutöfver och utstått tre fjerdedelar af straffet, således minst två år tre månader, att på grund af hans förhållande under strafftiden ett ostraffligt lefverne kan med sannolikhet väntas af honom, samt att visshet finnes, det han efter frigifningen har ärlig försörjning. Hemställan om frigifningen göres af direktionen för straffanstalten hos Storfursten, och vid denna hemställan fogas nödig utredning om fången. I ärendet afgifves vidare utlåtande af fångvårdsstyrelsen, hvarefter saken afgöres af senatens justitiedepartement. Då fånge vilkorligen frigifves, tillställer straffanstaltens föreståndare honom för hans återstående strafftid ett fripass, hvori fången förelägges, *att* med passet genast begifva sig till utsatt försörjningsort, *att* inom två dygn efter ankomsten dit och derefter en gång i hvarje månad till påteckning uppvisa passet, på landet hos länsmanen och i stad hos borgmästaren eller, der poliskammare finnes, hos polismästaren, *att* under sin återstående strafftid, som bör utsättas i fripasset, föra ett stilla och ostraffligt lefverne samt undvika sällskap af illa beryktade personer, hvilka ej äro hans nära anhöriga, *äfvensom att*, då han ombyter vistelseort, hvilket ej får ske utan vigtigare anledning, för påteckning uppvisa passet hos förenämnda polismyndighet å den ort, der han vistats, samt derefter å den ort, dit han begifver sig, såväl vid ankomsten som ock sedermera en gång i hvarje månad; allt vid äfventyr att, om något häraf åsidosättes, den vilkorliga friheten är förverkad. Anser polismyndighet den, som frigifvits på vilkor, hafva

*Vilkorlig
frigifning.*

annorlunda än genom nytt brott förverkat den vilkorliga friheten, skall anmälan derom ske hos Storfursten, hvarefter senatens justitiedepartement eger efter pröfning afgöra, om den frigifne må hafva förverkat den vilkorliga friheten eller ej. Om synnerliga skäl dertill äro, eger polismyndigheten taga den frigifne i fängsligt förvar. Har han föröfvat nytt brott, ankommer å den domstol, som deröfver dömer, att tillika bestämma, om han må hafva derigenom förverkat den vilkorliga friheten eller icke. Då någon förklaras hafva förverkat vilkorlig frihet, skall han undergå det straff, som återstod, då han frigafs. Förverkas deremot icke den vilkorliga friheten, skall det ådömda frihetsstraffet anses hafva till fullo utstått, när tiden därför gått till ända. Förklaring, att vilkorlig frihet förverkats, synes emellertid kunna ega rum jemväl efter utgången af tiden för straffet, så länge preskription ej åkommit verkställigheten.

Lifstidsfånge kan vilkorligt frigifvas, då han utstått straffet i tolf år, och gälla i öfrigt beträffande sådan fånges frigifvande på vilkor samma bestämmelser, som ofvan äro upptagna.

Böter. Enligt den finska strafflagen kunna *böter* ådömas till belopp af minst tre mark och, der ej högre belopp är särskildt föreskrifvet eller böter sammanläggas, högst ett tusen mark. Sedan dom till böter vunnit laga kraft, eger utmätning rum, och den dömde är sålunda ej berättigad till anstånd med böternas gäldande. I händelse af bristande tillgång till böternas fulla gäldande skall den dömde hållas i fängelse för hela bötesbeloppet under tid, som i domen bestämmes. Vid böters förvandling svarar fyra dagars fängelse mot böter till och med tjugo mark. Gå böterna deröfver till och med ett hundra mark, ökas fängelsestraffet med en dag för hvarje fullt belopp af fem mark, i följd hvaraf böter å ett hundra mark motsvara tjugo dagars fängelse. Stiga böterna öfver ett hundra mark, ökas fängelsestraffet med en dag för hvarje fullt belopp af tio mark, som öfverskjuter ett hundra mark, dock att fängelsetiden icke i något fall kan sättas längre än nittio dagar. Bötesfångarne behandlas såsom öfriga fängelsefångar, och det åligger dem följaktligen att arbeta. Klassindelningen tillämpas likväl icke å dem, de hållas ej i enrum, men äro afskilda från fångar, hvilka undergå omedelbart ådömdt fängelsestraff, eller förvaras, der detta ej kan ske, tillsammans med sådana fångar, som utstå omedelbart ådömdt fängelse i högre klass, och de ega likasom sistnämnda fångar använda en del af sin arbetsinkomst eller sparpenning till sin ställnings förbättrande.

Belgien.

Enligt den belgiska strafflagen, som utfärdats den 15 Oktober 1867, äro brotten af tre slag: crimes, délits och contraventions, allt efter som de af lagen beläggas med kriminalstraff, korrektionsstraff eller polisstraff. Kriminalstraffen utgöras af dödsstraff, straffarbete (travaux forcés), tukthus (reclusion) och inspärning (détention), hvarförutom böter kunna ådömas jemte nämnda frihetsstraff. Korrektionsstraffen och polisstraffen äro fängelse (emprisonnement) och böter.

Straffarbete åläggas på lifstid eller på viss tid, från tio till och med tjuugo år eller i vissa i lagen bestämda fall intill tjugofem år.

Frihetsstraff.

Tukthus förekommer å tid från fem till tio år och i händelse af sammanträffande af flera crimes intill femton år.

Till inspärning dömes för tid från fem till och med tjugofem år eller på lifstid. Detta straff användes för politiska brott samt i vissa fall för förbrytelser, begångna af offentliga funktionärer i utöfning af deras åligganden. Sjelfva frihetsberöfvandet är vid straffet hufvudsak, och de dömda underkastas en mildare behandling än straffarbets- eller tukthusfångar. Straffet utstås i en af rikets fästningar eller i ett därför särskildt anvisadt tukthus eller korrektionshus.

Korrektionsfängelse ådömes på minst åtta dagar och högst fem år utom i vissa fall, som i lagen särskildt undantagas, och i hvilka straffet kan uppgå till tio år. De dömda förrätta ett af de arbeten, som äro i straffinrättningen införda. Af arbetsförtjensten användes en del, som ej kan öfverstiga hälften, dels till att förskaffa fången lindringar, om han det förtjenar, och dels till att bilda en reserv, som tillställles honom vid frigifvandet eller derefter.

Man har på senare tider i de belgiska fängelserna bemödat sig att göra fängelsestraffet, då det ådömts på kort tid, mera affliktivt, än det samma eljest är, samt att underkasta dem, som gjort sig skyldiga till återfall i brott, en strängare behandling än öfriga fängelsefångar. I detta syfte har den fängelsefångarne eljest inom vissa gränser tillkommande rätt att förskaffa sig bättre föda, än i straffinrättningen gemenligen består, framtagna å ena sidan de fångar, hvilkas strafftid icke öfverstiger tre månader, och å andra sidan dem, som aftjena fängelse öfver tre månader men icke öfver ett år, och hvilka under loppet af de tre år, som senast föregått det pågående straffet, undergått omedelbart ådömdt fängelse.

Då fängelse ådömes för contravention, kan strafftiden icke understiga en eller öfverstiga sju dagar utom i vissa fall, då den kan uppgå till tolf dagar. Detta fängelsestraff är ej förenadt med arbetskyldighet.

Allt frihetsstraff utstås i enrum, der ej hinder härför förefinnes i den dömdes helsotillstånd; dock att de, som undergå lifstidsstraff, icke kunna emot sitt bestridande hållas i cell längre än tio år, hvarjemte med afseende å dem, som aftjena inspärning, cellregimen i vissa afseenden är modererad. För verkställighet i enrum sker afdrag å strafftiden, der denna öfverstiger en månad, med tre tolfte delar för första året med undantag af den första månaden, fyra tolfte delar för andra, tredje, fjerde och femte åren, fem tolfte delar för sjette, sjunde, åttonde och nionde åren, sex tolfte delar för tionde, elfte och tolfte åren, sju tolfte delar för trettonde och fjortonde åren, åtta tolfte delar för femtonde och sextonde åren samt nio tolfte delar för de öfriga. Ett frihetsstraff å tjugo år aftjenas följaktligen genom cellstraff i nio år nio månader tolf dagar.

Genom denna utsträckta användning af cellstraff har i Belgien gradskilnaden emellan straffarbete, tukthus och fängelse förlorat sin väsentliga betydelse, och de särskilda arterna af frihetsstraff skilja sig numera nästan endast genom straffens olika tidslängd samt genom olika bestämmelser om fångarnes andelar i arbetsförtjensten.

Med kriminalstraff och korrektionsstraff kan förenas den påföljd, att den dömda efter utståndet straff ställes för viss tid under särskild polisuppsigt. Denna påföljd medför, att administrativ myndighet eger förbjuda den dömda att vistas eller infinna sig å vissa orter. Innan den, som påföljden ådömts, från straffinrättning frigifves, skall han uppgifva den ort, der han ämnar bosätta sig. Han erhåller ett pass, i hvilket bestämes den väg han skall färdas och tiden för hans vistelse å hvarje uppehållsort å vägen, och det är honom förbjudet att afvika från den sålunda angifna ordningen. Inom tjugofyra timmar efter ankomsten till uppehållsorten skall han inställa sig inför viss embetsmyndighet, som i passet angifves. Vistelseort eger han icke ombyta utan att tre dagar förut hafva derom underrättat samma myndighet, hvilken i sådant fall skall tillställa honom passet, försedt med anteckning om den nya uppehållsorten.

Böter.

Böter ådömas för crimes eller délits till belopp ej understigande tjugosex francs och för contraventions till belopp från och med en till och med tjugofem francs. Sällan åläggas högre böter än å fem hundra francs, dock förekomma bötesbelopp å tre tusen, fem tusen och tio tusen francs.

Om böter ej betalas inom två månader från domen eller, der de ådömts tredskovis, från bötesbeslutets delgifning, aftjenas de genom fängelse, för hvilket tiden i domen så bestämts, att den ej öfverskrider sex må-

nader för dem, som dömts för crimes, tre månader för dem, som dömts för délits, och tre dagar för dem, som begått contraventions. Skola böter aftjenas utan sammanläggning med omedelbart ådömdt frihetsstraff, likställes förvandlingsstraffet med korrektionsfängelse eller polisfängelse, allt efter som förbrytelsen är délit eller contravention. Utmätning för böter förekommer sällan i praxis, ehuru lagen förutsätter, att sådan kan ega rum. Allenast hela bötesbeloppets inbetalning kan, sedan förvandlingsstraff börjat, befria bötesfången från att till fullo aftjena nämnda straff.

År 1897 har, genom ändring i en den 27 November 1891 för mot-^{Varning.}verkande af tiggeri och lösdrifveri utfärdad lag, med det belgiska straff-^{Minderåriga.}systemet införlifvats rättsinstitutet *varning*. Det har nämligen stadgats att, då någon, som vid föröfvande af contravention ännu ej uppnått sexton års ålder, lagföres och öfverbevisas att hafva med förmåga att inse handlingens brottslighet begått densamma, domstolen, äfven om återfall i legal mening föreligger, icke skall döma gerningsmannen till ansvar utan blott har att konstatera brottet och varna (réprimander) barnet eller, om handlingens beskaffenhet och betydenhet eller omständigheterna i öfrigt fordra det, ställa barnet till administrativ myndighets förfogande, intill dess det uppnått myndig ålder.

De, som sålunda af domstol ställas till administrativ myndighets förfogande, intagas i välgörenhetsskolor (écoles de bienfaisance), hvilka inrättats på grund af bestämmelser i ofvannämnda lag den 27 November 1891. I dessa anstalter intagas jemväl andra minderåriga personer, som föröfvat brottsliga gerningar. Så ega domstolarne, då de till fängelse döma en person, som icke uppnått aderton års ålder, bestämma, att den dömde skall, från det han utstått straffet, till dess han uppnått myndig ålder, stå till administrativ myndighets förfogande, och medför sådan förklaring, att han intages i anstalt af ifrågavarande beskaffenhet.

Vilkorlig frigifning har i Belgien införts genom en lag, som utfärdats den 31 Maj 1888. Enligt denna lag kan nämnda förmån beviljas den, som undergår frihetsstraff på längre tid än tre månader, så vidt frihetsförlusten egt rum under mera än tre månader och den dömde utstått minst en tredjedel af straffet. Om fånge undergår straff för återfall i brott i legal mening, måste den tid, under hvilken han utstått straff, öfverstiga sex månader och den verkställda delen af straffet motsvara minst två tredjedelar af detsamma, för att vilkorlig frigifning skall kunna beviljas.

Äfven de, som undergå frihetsstraff på lifstid, kunna vilkorligt frigifvas. För att blifva delaktiga af förmånen måste dessa fångar hafva undergått straffet i tio år eller, om de straffas för återfall i brott, under fjorton år.

Den vilkorliga friheten kan återkallas, om den frigifne gör sig skyldig till dåligt uppförande eller bryter emot de vilkor, som finnas upptagna i honom meddeladt frihetspass.

Fullständig frihet ernås, om återkallelse icke egt rum före utgången af viss tid, hvilken är sålunda bestämd, att den utgör två gånger den tid, som för frihetsstraffet återstod den dag, då den vilkorliga friheten beviljades, men minst två år och i vissa fall ej under fem år, nämligen om den frigifne under loppet af de fem år, som närmast föregått domen, genom annat brott än det i densamma bedömda ådragit sig antingen ett straff å minst fängelse i tre månader eller ock två eller flera fängelsestraff å tillhoppa minst en månad.

Skulle emellertid efter prøfvotidens utgång genom dom ådagaläggas, att den frigifne under samma tid begått en crime eller en délit, anses den vilkorliga friheten hafva återkallats den dag förbrytelsen föröfvats.

Beslut om vilkorlig frigifning meddelas af justitieministern, sedan denne i ärendet hört den åklagare, som utfört åtalet, generalprokuratorn äfvensom straffanstaltens direktör och ett vid densamma inrättadt inspektions- och öfvervakningsråd, kalladt la commission administrative.

Återkallelse beslutes likaledes af justitieministern, som dessförinnan skall hafva inhemtat yttrande från prokuratorn vid domstolen i det distrikt, der den frigifne befinner sig, och från andra lokalmyndigheter.

Sker återkallelse, insättes brottslingen ånyo i straffanstalt för att af tjena den del af straffet, som vid tiden för den vilkorliga frigifningen ännu återstod.

Vilkorligt frigifven fänge kan häktas, om prokuratorn vid domstolen i det distrikt, der den frigifne uppehåller sig, finner skäl derom förordna. Om sådan häktning skall underrättelse genast meddelas justitieministern, som förordnar om återkallelse, i fall fog dertill finnes. I dylikt fall räknas återkallelsens verkan från dagen för häktningen.

Genom en kongl. förordning af den 1 Augusti 1888 hafva meddelats närmare bestämmelser rörande verkställighet af stadgandena i lagen den 31 Maj samma år. Denna förordning innehåller följande föreskrifter. Vilkorlig frihet beviljas endast de fångar, hvilka visat prof på förbättring. För att möjliggöra bedömande, om en fänge uppfyllt denna fordran, skall inom fängelset föras bok med anteckningar rörande hans föregående lif, omständigheterna med afseende å den dom, han ådragit sig, hans sedliga anlag och de existensmedel, öfver hvilka han vid lösgifvandet anses kunna förfoga. Inom åtta dagar, efter det ett frihetsstraff på längre tid än tre månader börjat verkställas, skall den åklagare, som utfört åtalet, tillställa direktören för straffinrättningen redogörelse öfver den dömdes föregående

lif samt utlåtande angående hans sedliga värde. Personalen vid straffinrättningen skall anteckna sina iakttagelser rörande fångens uppförande, karakter och sedliga anlag. Enligt de så samlade iakttagelserna skall direktören uppsätta redogörelse, som han hvarje månad inför i anteckningsboken. För att fullständiga uppgifterna beträffande den dömdes förhållanden, hans existensmedel, hans ställning till sin familj och dennas tillgångar skall direktören sätta sig i förbindelse med de lokala myndigheterna samt, derest omständigheterna sådant föranleda, med fängsvårdsföreningarna. Genom förmedling af den administrativa kommissionen skall direktören tillstålla justitieministern sitt förslag om vilkorlig frigifning af de fångar, åt hvilka denna förmån anses kunna beviljas. Dervid skall han foga afskrift af de i ofvannämnda bok förekommande anteckningarne beträffande de fångar förslaget afser äfvensom särskildt utlåtande af den administrativa kommissionen. Framställer nämnda kommission förslag om vilkorlig frigifning, skall direktören deröfver afgifva sitt yttrande. Sedan förslag insändts, åligger det centralstyrelsen för fångelserna att öfver detsamma inhemta åklagarens och, om så anses erforderligt, lokalmyndigheternas yttrande, hvarefter centralstyrelsen sjelf afgifver utlåtande i ärendet. Skulle förslag om vilkorlig frigifning inkomma från annan än fängelsedirektör eller administrativ kommission vid ett fångelse, skall centralstyrelsen i ärendet höra samtliga de myndigheter, hvilkas yttranden skolat föreligga, om förslaget inkommit från direktör eller administrativ kommission. Då vilkorlig frihet beviljas, innehåller justitieministerns beslut derom de särskilda betingelserna för frihetens åtnjutande. Olika vilkor kunna uppställas allt efter de omständigheter, i hvilka fången efter frigifvandet kommer att befinna sig, den honom öfvergångna straffdomens innehåll m. m. En viss uppehållsort kan bestämmas, och förbud att beträda särskilda områden kan meddelas. Då justitieministerns beslut om vilkorlig frigifning uppläses för fången, skall dennes uppmärksamhet fästas på de vilkor, han har att iakttaga, och han skall uppmanas förklara, att han antager dessa vilkor, samt, om en viss uppehållsort ej anvisats honom, att tillkännagifva, å hvilken plats han tänker bosätta sig. Efter det fången ställt sig denna uppmaning till efterrättelse, lemnas honom ett frihetspass, som det åligger honom förevisa hvarje gång sådant af administrativ eller judiciel myndighet begäres. Underrättelse om frigifningen afsändes omedelbart till polischefen å den ort, der den frigifne kommer att vistas. Frihetspasset, som eger formen af en anteckningsbok med paginerade sidor, innehåller, utom texten till lagen den 31 Maj 1888 och till förordningen den 1 Augusti samma år, den frigifnes utförliga signalement eller hans fotografiporätt samt uppgifter om hans civilstånd, det straff, han ådragit sig,

domens innehåll, den tid, han hållits i fängsligt förvar, den dag, då fullständig frihet eventuellt kommer honom till godo, den anvisade eller af den frigifne valda uppehållsorten samt den tid, inom hvilken det åligger honom att der infinna sig. Inom ett dygn efter ankomsten till uppehållsorten skall den frigifne låta förse sitt pass med anteckning af polischefen. Ombytes vistelseort, skall anteckning derom å passet göras af polischeferna å de begge orter, emellan hvilka flyttningen eger rum. Åklagaremyndigheterna och de lokala embetsmännen öfvervaka den frigifnes uppförande och inberätta utan uppskof till justitieministern alla omständigheter, som synas dem af beskaffenhet att föranleda återkallelse af den vilkorliga friheten. Som vilkorlig frihet medgifves endast under förbehåll om otadligt uppförande, åsidosätter den frigifne hvad honom åligger iakttaga, om han hängifver sig åt utsväfning eller dryckenskap. Emellertid medför öfvervakandet af de frigifne icke för åklagarne och de lokala myndigheterna rätt till sådant ingripande, att de frigifne derigenom ådrages allmän uppmärksamhet och deras höjande i sedligt afseende sålunda försvåras. Vederbörande myndigheter åligger att, så vidt i deras förmåga står, underlätta de af samhällsmedlemmar, som hängifva sig åt vilkorligt frigifnes skydd, i sådant syfte vidtagna åtgärder.

Då, såsom ofvan är nämnt, påföljden att ställas under polisuppsigt vinner tillämplighet först efter det hufvudstraffet aftjenats och följaktligen för dem, som vilkorligt frigifvits, ej förr än fullständig frihet ernåtts, men de vilkorligt frigifne redan under prøfvotiden varit föremål för särskildt öfvervakande, har genom ett Kongl. Cirkulär den 14 Augusti 1888 ståtts i utsigt för de vilkorligt frigifne, hvilkas prøfvotid förlupit utan återkallelse, att i nådeväg erhålla befrielse från ifrågavarande påföljd, derest densamma dem ådömts.

Under tiden från den 30 Juni 1888, hvilken dag lagen om vilkorlig frigifning trädde i kraft, intill utgången af år 1897 hafva 1,656 fångar vilkorligt frigifvits. För 1,241 af dessa har friheten blifvit fullständig, under det densamma för 59 återkallats. Beträffande de återstående 356, var deras prøfvotid vid slutet af år 1900 ännu ej utgången.

Lagförslag. Den belgiska regeringen har genom ett den 22 Juli 1893 framlagdt lagförslag sökt införa affliktiva straffskärpningar att under vissa förhållanden tillämpas å dem, som gjort sig skyldiga till återfall i brott. Enligt detta förslag, som emellertid icke blifvit upphöjdt till lag, skulle män, hvilka undergått straffarbete, tukthus eller omedelbart ådömdt korrektions-

fängelse och derefter för brott, som föröfvats inom tre år från frigifvandet, dömdes till fängelse, hvars effektiva längd ej öfverstege sex månader, undergå detta straff med vissa skärpningar. Från första till och med åttonde dagen af strafftiden skulle till föda erhållas allenast vatten och bröd, och från och med den nionde till och med den trettionde dagen skulle näringen hvarannan dag vara på samma sätt inskränkt. Under den följande tiden till och med den nittionde dagen skulle användas den kost, som vore föreskrifven för hjonen i vissa inrättningar, der lösdrifvare hölles inneslutna. De första trettio dagarne af strafftiden skulle bädden ersättas af bräder och en kudde med eller utan täcke allt efter årstiden. Fångar, som ej fyllt sexton år, äfvensom de, hvilka öfverskridit en ålder af sextiofem år, skulle icke underkastas ifrågavarande straffskärpningar, och desamma skulle ej heller användas vid straff för politiska eller dermed jemförliga förbrytelser.

Holland.

Den holländska strafflagen, som är utfärdad den 3 Mars 1881, har trädtt i kraft den 1 September 1886. Andra författningar af straffrättsligt innehåll äro följande: lag om fängelseinrättningarna den 3 Januari 1884, lag om verkställighet af frihetsstraff den 14 April 1886, förordning om fängelseväsendet den 31 Augusti samma år, förordning den 17 Augusti 1889 om verkställighet af vilkorlig frigifning samt reglementen för fängelserna.

Enligt strafflagen äro hufvudstraffen fängelse, arrest och böter. Bland bistraffen förekommer insättande i arbetshus.

Fängelse ådömes på lifstid eller på viss tid, minst en dag och högst tjugo år. Straffet får dock ej åläggas på längre tid än femton år i andra fall, än då lagen lemnar domstolen val emellan lifstidsfängelse och fängelse på viss tid samt vid sammanträffande af förbrytelser, för återfall i brott och för missbruk af embetsmyndighet. Fängelse på fem år eller kortare tid utstås helt och hållet samt fängelse på längre tid under de fem första åren i enrum, såvida hinder därför icke möter i den dömdes ålder eller helsotillstånd. Fängelsefånge åligger förrätta det arbete, som föresättes honom.

Den, som aftjenar fängelsestraff, kan *vilkorligt frigifvas*, då han i fängelset tillbragt tre fjerdedelar af strafftiden, dock minst tre år; och om den frigifne gör sig skyldig till dåligt uppförande eller handlar emot de vilkor, som i honom meddeladt frihetspass uppstälts, kan den vilkorliga

Fängelse.

*Vilkorlig
frigifning.*

friheten förklarar förverkad. Om strafftiden förlupit, utan att friheten förklarats förverkad, anses straffet utståndet, men i motsatt fall blir icke den tid, som förflutit emellan frigifningen och meddelande af beslut om frihetens förverkande, afräknad å strafftiden. Beslut om vilkorlig frigifning och om återkallelse fattas af justitieministern, det förstnämnda efter förslag af fängelseförvaltningen eller inhemtande af dess utlåtande. Dylikt förslag eller utlåtande skall innehålla, jemte noggrann beskrifning af fångens person, allt hvad fängelseförvaltningen har sig bekant angående hans föregående lif och det yrke eller den handtering, som han före intagandet i fängelset utöfvade eller under sin vistelse derstädes fått lära, redogörelse öfver hans uppförande under fängelsetiden, uppgift i hvad mån sannolikhet förefinnes, att han i händelse af frigifning kan försörja sig sjelf, äfvensom de vilkor, som enligt fängelseförvaltningens åsigt för hvarje särskildt fall böra bestämmas för fånges frigifning, såsom bland annat rörande hans vistelse å eller utom viss ort. Den vilkorligt frigifne är skyldig att inom två dygn efter frigifningen förete sitt pass för polischefen i den kommun, dit den honom anvisade uppehållsorten hör, eller, i händelse sådan ort ej honom angifvits, i den kommun, dit han ämnar begifva sig. Så länge ej hans strafftid gått till ända, åligger honom samma skyldighet vid förändring af uppehållsort, och skall han i detta fall minst åtta dagar före afresan uppvisa passet för polischefen å den ort, der han uppehåller sig, hvilken myndighet då genast lemnar besked om afflyttningen åt polismyndighet å den ort, dit den vilkorligt frigifne vill begifva sig, hvarjemte justitieministeriet om flyttningen underrättas. Det åligger vidare den vilkorligt frigifne att, så länge hans strafftid ej tilländalupit, när helst sådant påfordras, förete passet för vissa embetsmän, för hvilket ändamål han hvarje gång, då han aflägsnar sig från den kommun, der han uppehåller sig, vid alla tillfällen måste bära passet på sig. Förordnande om häktning af vilkorligt frigifven kan, då hans uppförande är dåligt eller han handlar mot de i frihetspasset uppställda vilkor, meddelas af föreståndaren för kommunalpolisen å den ort, der den frigifne befinner sig, eller af statsadvokaten i det domstolsområde, dit orten hör; och skall underrättelse om häktningen genast afsändas till justitieministeriet. Följer derå återkallelse, anses den hafva egt rum den dag häktningen skett.

Den vilkorliga frigifningen har föga kommit till användning i Holland. År 1890 egde första gången sådan frigifning rum, och intill år 1900 har förmånen beviljats endast åt 46 fångar. Orsaken härtill torde måhända delvis vara att söka deri, att, då fånge uppför sig väl, han vanligen får en ej oväsentlig del af straffet efterskänkt.

Arrest ådömes från en dag till ett år, men kan åläggas intill ett år fyra månader på grund af sammanträffande af brott, återfall eller för missbruk af embetsmyndighet. Straffet utstås under vanliga förhållanden i gemensamhetsfängelse, men fången får, om han det begär, aftjena straffet i enrum, en förmån, som mycket sällan anlitas. Arbetstvång åligger honom; dock eger han sjelf välja arbete, om han anvisar sådant, som är förenligt med ordningen i fängelset. Öfver arbetsförtjensten förfogar han fritt.

I vissa i lag bestämda fall kan domstolen, då till frihetsstraff dömes, förordna, att den dömda skall efter detta straffs aftjenande intagas i *arbetshus* för minst tre månader och högst tre år. Detta tilläggsstraff användes endast för dem, som dömas för tiggeri eller lösdrifveri, och för recidivister, särskildt drinkare, som mera än tre gånger dömts för fylleri. Arbetshusen äro delvis jordbrukskolonier.

Enligt bestämmelse i lagen om verkställighet af frihetsstraff skall en hvar, som dömts till fängelse eller arrest, under de två första dagarne af strafftiden till förplägning erhålla endast vatten och torrt bröd.

Minsta beloppet af *böter* är 50 cents. Allmängiltigt bötesmaximum finnes icke föreskrifvet. Förvandlingsstraff bestämes i domen att träda i verkställighet, derest böterna icke betalats inom två månader efter den dag, då straffet lagenligt kunnat verkställas. Det utgöres af arrest, för hvilken tiden belöper sig till minst en dag och till högst så många dagar, som motsvara femtedelen af det antal gulden, som högst kunnat ådömas i böter, eller, om detta antal öfverstiger nio hundra, till högst sex månader. Tiden bestämes i öfrigt så, att ej mera än en dags frihetsstraff får träda i stället för hvarje half gulden af böterna. Har förvandlingsstraff börjat verkställas, kan den dömda befria sig från återstoden af det samma genom betalning af proportionel andel af böterna: bötesandelen står i samma förhållande till hela bötessumman som den återstående delen af arresten till hela arresttiden.

År 1900 framlade den holländska regeringen förslag till ändring i *Lagförslag*. vissa delar af strafflagen, hvilket förslag afsåg, jemte införande af rättsinstitutet vilkorlig dom, upptagande i strafflagen af bestämmelser om straffskärpning samt ändring i stadgandena om vilkorlig frigifning.

Detta lagförslag innehåller, att vilkorlig frigifning kan beviljas dem, som dömts till fängelse eller insättande i arbetshus på ett år eller derut-
Vilkorlig frigifning.
öfver, så snart den dömda utstått tre fjerdedelar af straffet. Bestämmel-

sen i strafflagen, att tiden emellan frigifvandet och beslut om frihetens förverkande icke afräknas på strafftiden, ersättes af stadgande, att den tid, som förflyter emellan frigifning och vidare verkställighet af straffet i följd af beslut om återkallelse, ej afräknas, hvarjemte nu stadgas, att, om återkallelse efter häktning sker, den fortsatta verkställigheten af straffet skall anses hafva börjat den dag häktningen egt rum.

Straffskärpning.

Angående straffskärpning innehåller förslaget, att, der till fängelse dömes för brott, begånget under sådana förhållanden, att förhöjning af straff på grund af återfall eger rum, i domen kan särskildt förordnas, att utspisning med vatten och bröd under de tre första månaderna af strafftiden skall ega rum två på hvarandra följande »måltider» och upprepas efter sex dagars vanlig utspisning; dock att kost af vatten och bröd allena ej användes för den, som vid läkareundersökning funnits olämplig därför.

Tyskland.

Den för Nordtyska förbundet den 31 Maj 1870 utfärdade strafflag utgör enligt lag den 15 Maj 1871 strafflag för Tyska riket.

Frihetsstraff.

Enligt denna strafflag finnas fyra arter frihetsstraff. *Tukthus* (Zuchthausstrafe) ådömes på lifstid eller viss tid, högst femton år och minst ett år. Detta straff är förenadt med arbetsskyldighet, och fångarne kunna hållas till arbete jemväl utom straffanstalten. *Inspärrning* (Festungshaft), som består i frihetsförlust med uppsigt öfver fångens sysselsättning och lefnadssätt samt verkställles i fästningar eller andra särskildt därför bestämde lokaler, ådömes på lifstid eller på viss tid, i senare fallet från en dag till femton år. *Fängelse* (Gefängnisstrafe) ådömes på högst fem år och minst en dag. Med detta straff följer vanligen skyldighet att verkställa föresatt arbete. Det lindrigaste frihetsstraffet, *arrest* (Haft), ålägges för högst sex veckor och minst en dag samt består allenast i frihetsförlust, der ej straffet ådömts för lösdrifveri, yrkesmessig otukt eller något af vissa andra dermed likartade brott, i hvilket fall den dömde kan hållas till arbete.

Angående frihetsstraffens verkställighet märkes, att hvarje tysk stat verkställer de af sina domstolar ådömda straff efter der gällande särskilda regler. År 1879 utarbetades visserligen af den tyska regeringen förslag till rikslag om verkställighet af frihetsstraff, men detta förslag har ej vunnit godkännande. I följd häraf förekomma i Tyskland olika straffverkställighetssystem allt ifrån planlöst gemensamhetsfängelse till ett med kanske

öfverdrifven konsekvens genomfördt enrumssystem, och tukthus eller fängelse i en anstalt kan vara högst olika samma straff i annan straffinrättning. I November 1897 enades emellertid de särskilda staterna om iakttagande af vissa principer med afseende å fångarnes utspisning och arbete, fångelsernas förvaltning, användning af disciplinstraff och andra dylika ämnen, så att en större likformighet med afseende å straffverkställigheten är för framtiden tillförsäkrad.

I Baden torde verkställigheten af frihetsstraff vara bäst ordnad. I centralanstalterna derstädes aftjenas tukthus oftast i enrum; dock kan tukthusfänge, som förhåller sig väl, efter ett år förflyttas till gemensamhet med andra, något som likväl sällan iakttages. För dem, som gjort sig skyldiga till upprepade återfall i brott mot eganderätten, plägar dock enrumstiden vara kort, för att ej cellerna må vara utan tillräckligt gagn upptagna, och dessa fångar förvaras alltid i särskilda afdelningar af straffanstalterna. Fängelse utstås åtminstone första året i enrum; finnas celler i tillräckligt antal, aftjenas hela straffet på nämnda sätt. För yngre förbrytare, hvilkas strafftid öfverstiger tre månader, finnes särskild afdelning, der de äro skilda från vuxna personer, och här hållas de i enrum intill en tid af sex månader.

Jemväl i Oldenburg, konungariket Sachsen, Bremen och Hamburg finnas planmessigt ordnade fängelsesystem.

I konungariket Sachsen äro tukthusfångarne delade i klasser: straffklass, prøfvoklass och belöningsklass. I straffklassen, der behandlingen är jemförelsevis sträng, insättas genast vid ankomsten de fångar, som redan förut utstått svårare frihetsstraff eller varit i korrektions- eller uppfostringsanstalt, vidare de, som vid intagandet i straffinrättningen visa elakt sinnelag eller lättsinnig uppfattning om straffet, samt slutligen de, som anses hafva begått brott i afsigt att komma till straff- eller korrektionsanstalt. Under strafftiden kunna fångar af de båda andra klasserna flyttas till straffklassen, om deras sedliga tillstånd och uppförande dertill föranleda. De, som vid intagandet i straffinrättningen insatts i straffklassen, skola i regel förblifva der intill strafftidens slut; undantag eger rum blott i det fall, att fånge uppför sig klanderfritt och hans sedliga böjelser föranleda antagande, att han blifvit en bättre människa och att hans uppfattning af straffet såsom ett på lagbrottet följande lidande icke skall försvagas genom den behandling, som är föreskrifven för prøfvoklassen. De fångar, som icke vid strafftidens början intagas i straffklassen, hänföras till prøfvoklassen, och från denna upprycka sedermera till belöningsklassen de, som visat allvarliga prof på förbättring och derjemte under längre tid uppfört sig synnerligen väl och arbetat flitigt. De sålunda uppflyt-

tade åtnjuta särskilda företräden och kunna anställas såsom biträden åt bevakningspersonalen.

I Preussen råder i rikets särskilda delar stor olikhet i fråga om sät-
tet för frihetsstraffens verkställighet.

Böter. Böter kunna enligt den tyska strafflagen ådömas till belopp från en
till femton tusen Mark.

Varning. Varning förekommer i den tyska straffrätten såsom särskild straffart
men eger ganska ringa betydelse. Den kan ådömas brottsling, som i ål-
der emellan tolf och aderton år föröfvat straffbar handling och pröfvas
hafva egt erforderlig insigt för bedömande af gerningens egenskap att
vara straffbar, dock under förutsättning, att gerningen icke, der den
begåtts af äldre person, enligt lag kunnat bestraffas med tukthus eller
med inspärning öfver fem år, och att brottsligheten är jemförelsevis
lindrig. Varningen meddelas muntligen eller skriftligen af verkställande
myndighet och ej förr än domen vunnit laga kraft.

Indelning af brotten. Efter de olika straff, hvarmed brotten i lag äro belagda, äro de att
hänföra till en af de tre kategorierna: Verbrechen, Vergehen och Ueber-
tretung. Denna brottens indelning är i den tyska straffrätten af mycket
ingripande betydelse. En handling, som enligt lagen kan bestraffas med
dödsstraff eller tukthus eller ock inspärning för längre tid än fem år,
kallas Verbrechen. Med Vergehen menas ett sådant brott, som kan be-
straffas med inspärning intill fem år eller fängelse eller böter å högre
belopp än ett hundra femtio Mark, hvaremot en lindrigare brottslig hand-
ling benämnas Uebertretung.

Vilkorlig frigifning. Vilkorlig frigifning (vorläufige Entlassung) kan medgifvas såväl tukt-
hus- som fängelsefångar, då strafftiden öfverstiger ett år. De öfriga be-
tingelserna för dylik frigifning äro, att tre fjerdedelar, dock minst ett år,
af det ådömda straffet aftjenats samt att fången under denna tid uppfört
sig väl och att han förklarar sig emottaga förmånen. Den vilkorliga fri-
heten kan återkallas, om den frigifne gör sig skyldig till dåligt uppfö-
rande eller om han bryter emot de förpligtelser, som vid frigifvandet
ålagts honom. Återkallelse medför, att den tid, som förflutit emellan fri-
gifvandet och återintagandet i straffanstalten, icke afräknas å strafftiden.
Beslut om vilkorlig frigifning likasom rörande förverkande af friheten
meddelas af högsta »Justiz-Aufsichtsbehörde». Polismyndighet å den ort,
der den frigifne uppehåller sig, eger, då samhällets väl så fordrar (aus
dringenden Gründen des öffentlichen Wohls), att förordna om häktning af
vilkorligt frigifven person. Då sådan häktning eger rum, hemstalles ge-
nast hos vederbörande myndighet om återkallelse, och derest friheten för-
klaras förverkad, anses återkallelsen hafva egt rum den dag häktningen

skedde. Har den ådömda strafftiden gått till ända, utan att återkallelse mellankommit, anses frihetsstraffet vara aftjenadt.

Dessa stadganden om vilkorlig frigifning, hvilka återfinnas i strafflagen, fullständigas genom instruktioner, som i ämnet utfärdats af de särskilda staternas justitieförvaltningsmyndigheter. Enligt sålunda meddelade bestämmelser fordras i allmänhet, för att vilkorlig frigifning skall kunna beviljas, först och främst att fången ingifvit förhoppning, att han ej skall missbruka sin frihet till nya lagöfverträdelser, och vidare att de lefnadsförhållanden, som han går till mötes, ej gifva anledning befara, att han skall hemfalla till ett oordentligt eller brottsligt lif. Särskildt skall fängelsets styrelse, innan den angående frigifningen afgifver utlåtande, pröfva, om den fänge, hvilkens frigifning är i fråga, har säker utsigt att finna sin bergning på ärligt sätt. Den frigifne kommer under polismyndighetens särskilda öfvervakande och får ej ombyta vistelseort utan dess samtycke. Polismyndigheten kan ock efter eget bepröfvande ålägga honom skyldigheter men får ej utöfva sin tillsyn så, att den frigifne hindras i sin fortkomst eller utsättes för allmänt förakt. Friheten förverkas ej endast genom brott, utan äfven om den frigifne hängifver sig åt lättja eller dryckenskap eller oordentligt lif i öfrigt samt om han ej kan visa bestämdt näringsfång.

Den för Preussen gällande verkställighetsförordningen angående vilkorlig frigifning är af den 21 Januari 1871 och innehåller följande bestämmelser. På vilkorlig frigifning må fänge ej kunna ega anspråk, enär den vilkorliga frigifningen mera har karakteren af en ynnest, om hvilkens beviljande vederbörande fängelseföreståndare blott då hafva att hemställa, när de äro till fullo öfvertygade, att fången förbättrat sig och icke kommer att missbruka det honom genom förmånen erbjudna tillfälle att åter föra en ärlig och lagenlig vandel. Fänge, hvilken i enlighet härmed bör komma i åtnjutande af vilkorlig frihet, måste under frihetsförlusten hafva iakttagit ett uppförande, som varit i öfverensstämmelse med hvad enligt gällande stadganden af honom fordrats, och tillika i hela sitt förhållande lagt i dagen sådant allvar, som kan anses utgöra säkerhet för att han skall motsvara de förväntningar, som vid frigifvandet ställas å honom. På den omständigheten allena, att fången icke gifvit anledning till disciplinära åtgärder, får hemställan om frigifning aldrig grundas. A andra sidan få icke enstaka lättare förseelser emot gällande reglemente, der de icke anses bero på elak vilja, obetingadt utesluta sådan hemställan, så vidt fångens förhållande i sin helhet eljest varit tillfredsställande. Utom fångens uppförande under strafftiden skola tagas i betraktande de lefnadsförhållanden, hvilka han vid frigifningen går till mötes, och i synnerhet

skall blifva föremål för pröfning, om och på hvilket sätt fången å den ort, dit förpassningen sker, har utsigt att ärligen förvärfva sitt bröd. Det aligger fängelseföreståndarne att i detta hänseende låta anställa särskilda efterforskningar och, om sådant blir erforderligt, sjelfva lemna bemedling samt att för detta ändamål sätta sig i förbindelse med vederbörande kommunal- och polismyndigheter äfvensom efter bepröfvande med aktningsvärda privatpersoner å förpassningsorten eller i närheten af densamma liksom med fängelseföreningarne. Om frigifning skall hemställan ej göras, derest de förhållanden, i hvilka fången å förpassningsorten skulle komma, gifva anledning till farhåga, att han derigenom skulle återföras till ett oordentligt eller brottsligt lefnadssätt. Fängelseföreståndares förslag om vilkorlig frigifning af fånge skall utförligt motiveras. Vid förslaget fogas utlåtande af fängelserådet eller, der en sådan institution saknas, af fängelsepredikanten. Innan justitieministern meddelar beslut i anledning af fängelseföreståndarens förslag, afgifves betänkande öfver detsamma af högsta åklagaremyndigheten vid den öfverdomstol, inom hvilkens område domen meddelats. Om justitieministern beviljar vilkorlig frihet, befordrar fängelseföreståndaren ofördröjligen beslutet till verkställighet, så framt han icke under mellantiden erhållit kunskap om förhållanden, som skulle hafva talat emot hemställan om frigifning. I sistnämnda fall skall fängelseföreståndaren hos ofvannämnda åklagaremyndighet genast göra anmälan om behof af vidare förordnande. Ansökning från straffånge eller dennes anhörige om beviljande af vilkorlig frihet pröfvas till en början af fängelseföreståndaren och blir, om den ej synes förtjent af tillstyrkan, af honom afslagen, så framt ej ansökningen från öfverordnad myndighet tillstås fängelseföreståndaren och dennes utlåtande dervid uttryckligen begärts. Då fånge vilkorligt frigifves, erhåller han till legitimation ett enligt fastställt formulär utfärdadt pass, i hvilket utsättes den väg han skall färdas till sin uppehållsort, och å hvilket föreskrifterna rörande hans förhållande äro i tryck anbragta.

Å nu i Preussen brukliga formulär till frihetspass äro följande föreskrifter aftryckta. Den vilkorligt frigifne fången står under särskild polisuppsigt och har att ovägerligen foga sig efter alla föreskrifter, som ortens polismyndighet för uppsigtens utöfvande anser lämpligt meddela. Han får ej utan tillåtelse af samma myndighet lemna sin vistelseort för längre tid än två dygn och får ej heller under längre tid än två dygn vistas å annan ort utan tillåtelse af polismyndigheten derstädes. Tillstånd att lemna vistelseorten äfvensom att uppehålla sig å annan plats inhemtar den frigifne vid personlig inställelse inför polismyndigheten och under förevisande af passet. Frigifne fångar, som icke inom föreskrifven tid

inträffa å vistelseorten eller hvilka utan vederbörlig tillåtelse aflägsna sig från densamma för längre tid än två dygn eller icke på föreskrifvet sätt begagna sig af erhållet tillstånd att begifva sig till annan ort, äro underkastade omedelbar efterlysning eller, efter omständigheterna, att friheten återkallas. Utom i angifna fall kan friheten förklaras förverkad, om den frigifne visar sig lat eller begifven på dryckenskap eller väcker anstöt genom oordentligt förhållande eller umgås med eller bor hos illaberyktade personer eller icke förmår ådagalägga, på hvilket sätt han förvärfvar sitt lifsuppehälle.

I Baden användes jemte »die vorläufige Entlassung», som i nämnda land är närmare reglerad genom en förordning af den 29 December 1871, ett dermed närbeslägtadt institut, kalladt »die Beurlaubung auf Wohlverhalten», hvilket är afsedt för de korta frihetsstraffen. Genom förordning den 30 December 1890 har nämligen justitieministern berättigats att åt fångar, som dömts till fängelse på ett år eller kortare tid, medgifva villkorlig frihet, sedan de utstått tre fjerdedelar af straffet. De, som komma i åtnjutande af denna förmån, äro sådana fångar, som icke förut varit straffade eller som af tillfällig förvillelse begått det brott, hvarför straffet ådömts dem. För förmånens beviljande förutsättes, att fångens uppförande och förhållandena i öfrigt tillstädja förhoppning om ett framtida regelbundet lif. Om den frigifne alltjemt uppför sig väl, fortfar hans villkorliga frihet till dess den del af straffet, som icke verkstälts, förfallit på grund af lagens bestämmelser om preskription, men i händelse af dåligt uppförande drabbas han af lagens hela stränghet och återföres till straffanstalten för att aftjena straffets återstod. Kontrollen öfver den frigifnes uppförande handhafves på det sätt, att styrelsen för den straffinrättning, i hvilken den frigifne varit intagen, erhåller underrättelse angående hvarje hos vederbörande gjord framställning om utdrag af straffregistret beträffande den frigifne och har att, då sådan underrättelse inkommit, verkställa utredning angående anledningarne till framställningen samt meddela justitieministern hvad vid denna utredning framgått. Justitieministern har derefter att afgöra, om friheten skall återkallas.

Denna institution lär hafva att framvisa utmärkta resultat, som till en icke ringa del torde tillskrivas längden af den tid, under hvilken friheten kan återkallas. Möjligen skulle dock olägenheter kunna härröra deraf, att tiden är så utsträckt, men dessa synas motvägas af det förhållande, att de frigifne icke stå under uppsigt vare sig af samhällets organ eller af skyddsföreningar. Under femårsperioden 1891—1895 beviljades i Baden nu ifrågavarande förmån åt i medeltal 163 fångar årligen, under det för samma tidsperiod årliga medeltalet af dem, hvilkas frihet återkal-

lades, utgjorde 13,6. Till jmförelse kan meddelas, att i nämnda land vilkorlig frihet på grund af strafflagens stadganden under samma tid beviljades i medeltal 112 personer årligen, medan antalet återkallelser af sålunda meddelad vilkorlig frihet utgjorde 6 i årligt medeltal.

Enligt en i storhertigdömet Hessen gällande förordning af den 22 Juni 1891 kan vilkorlig frigifning af fånge der ega rum i vidsträcktare mån, än i strafflagen bestämmes, och detta ej blott så, att fångar, som utstå straff på kortare tid än ett år, kunna ernå förmånen, sedan de aftjenat tre fjerdedelar eller undantagsvis allenast hälften af straffet, utan äfven på det sätt, att fångar, hvilkas strafftid är längre, kunna frigifvas tidigare, än enligt strafflagen kan ske.

Förvandlingsstraff.

Förvandlingsstraffet för böter utgöres enligt tyska strafflagen antingen af fängelse eller ock af arrest. Det plägar vanligen utsättas i domen, men om så ej sker och de ådömda böterna ej kunna betalas, blifva de sedermera på anmälan förvandlade af domstolen. I lagen medgifves icke afbetalning å böter, men sådan plägar dock, åtminstone i Preussen, emottagas. Ej heller finnas i lagen bestämmelser om anstånd med böters betalning eller om betalning terminvis. Böterna indrifvas, och den del af bötesbeloppet, som ej sålunda utgår, aftjenas genom frihetsstraff. Vid bestämmande af tiden för förvandlingsstraffet eger domstolen stor frihet: ådömas böterna för Verbrechen eller för Vergehen, motsvaras bötesbelopp från 3 till 15 Mark af en dags frihetsstraff, men är brottet Uebertretung, kan en dags frihetsstraff träda i stället för bötesandelar från 1 till 15 Mark. Kortaste tiden för förvandlingsstraff är en dag, och längsta tiden är sex veckor, då straffet är arrest, och ett år, då det är fängelse. Om likväl brottet är sådant, att frihetsstraff kunnat i stället för böterna omedelbart ådömas, får tiden för förvandlingsstraffet icke vara längre än den längsta tid, hvarå frihetsstraffet kunnat omedelbart ådömas. Arrest användes såsom förvandlingsstraff, då brottet är Uebertretung, och jemväl för Vergehen ådömda böter kunna i visst fall förvandlas till arrest, nämligen om brottet i lagen är belagdt allenast eller i främsta rummet med böter eller efter domarens bepröfvande med arrest eller böter, samt det ådömda bötesbeloppet ej öfverstiger sex hundra Mark och tiden för förvandlingsstraffet ej kommer att öfverstiga sex veckor. I öfriga fall förvandlas böterna till fängelse. Har förvandlingsstraff börjat verkställas, kan den bötfälde befria sig från återstoden deraf genom att erlægga så stor del af böterna, som icke genom frihetsstraffet aftjenats, och om eljest blott en del af böterna skall aftjenas genom förvandlingsstraff, men detta bestämts efter hela bötesbeloppet, verkställs detsamma endast till den del, som motsvarar de oguldna böterna.

Strafflagens föreskrifter angående bötesförvandling tillämpas jemväl i fråga om böter, som åläggas enligt andra lagar eller författningar, der ej särskilda bestämmelser äro meddelade om sådana böters förvandling.

I vissa för tyska stater utfärdade författningar rörande skogsväsendet finnas bestämmelser, enligt hvilka böter för skogsåverkan kunna förvandlas till arbete i det fria. Så stadgas i den för Preussen gällande lagen angående skogsåverkan den 15 April 1878, att för bötfäld, som ej förmår betala böterna, förvandlingsstraffet kan utgöra i stället för frihetsstraff skogsarbete eller dermed jemförligt arbete under så lång tid, som motsvarar tiden för det fängelsestraff, hvarmed böterna eljest skolat aftjenas. Den myndighet, som har att meddela de närmare bestämmelserna angående arbetsskyldigheten, eger på det sätt anordna densamma, att, om de bötfälde genom flit och ihärdighet å kortare än beräknad tid fullgöra visst arbete, som anvisats dem, de dermed vinna förkortning af den tid, hvarunder arbetet eljest skolat fortgå. Angående ändamålsenligheten af böters aftjenande på nu omförmälda sätt äro meningarna i Tyskland mycket delade.

Ett af den tyska regeringen afgifvet lagförslag om införande af **Lagförslag.** affiktiva skärpningar vid vissa frihetsstraff har under riksdagen 1892— *Skärpning.* 1893 behandlats af en riksdagens kommission och dervid blifvit af denna godkänt med vissa ändringar. Förslaget har likväl icke blifvit upphöjdt till lag. De straff, som enligt förslaget skulle kunna skäras, äro tukthus och fängelse samt i vissa fall arrest. Allenast om den begångna gerningen vittnade om synnerlig råhet eller sedeslöshet hos gerningsmannen, skulle tukthus och fängelse kunna skäras, och skärpning af arrest medgifves endast i det fall, att straffet ådömts för sådan förseelse, som, enligt hvad ofvan sagts, kan medföra, att med arreststraffet förenas arbetsskyldighet. Blott för de sex första veckorna af strafftiden kunde skärpning ådömas, och skulle den bestå deri, att den dömda erhöles hårdt nattläger och till föda vatten och bröd. Dessa skärpningar kunde åläggas hvar för sig eller tillsammans och skulle bortfalla hvar tredje dag eller oftare, om domstolen så skäligen pröfvade. Med verkställighet af straffskärpning skulle anstå, i fall och så länge detta på grund af den dömdes kroppsbekaffenhet erfordrades.

Af kommissionen föreslogos följande ändringar i detta förslag. Tukthus och fängelse kunde skäras endast då straffet ådömts för brott mot sedlighet, mot lif eller mot personlig frihet, för misshandel, rån, utpress-

ning eller skadegörelse å egendom eller för allmänfarligt brott, och för skärpning förutsattes, att gerningen vittnade om synnerlig råhet, elakhet eller ärelöst sinnelag hos gerningsmannen. Tre gånger i veckan, dock icke under tre på hvarandra följande dygn, skulle skärpningen komma till användning, der icke domstolen förordnat om ett lindrigare verkställighetsätt.

Frankrike.

I Frankrike gäller ännu Code pénal af år 1810, men densamma har flere gånger underkastats förändringar, hvarjemte supplerande lagar och författningar upprepade gånger utfärdats.

De egentliga frihetsstraffen äro — fränsedt de olika arterna af deportering — straffarbete (travaux forcés), tukthus (reclusion), inspärning (détention) och fängelse (emprisonnement).

Straffarbete. *Straffarbete*, hvartill det forna galère-straffet öfvergått, aftjenas i vanliga fall i någon af de franska kolonierna. Det kan ådömas på lifstid eller på viss tid från fem till tjugo år eller, i händelse straffet ålägges för återfall i brott, intill fyratio år. Genom en lag af den 30 Maj 1854 är straffet närmare regleradt. Fångarne hållas till mycket hårda kolonisations- och andra arbeten, och jemväl i öfriga afseenden är straffet mycket strängt. Dock verkställas det efter progressivt system, i det att strafftvånget under straffets fortgång småningom minskas i förhållande till fångens ådagalagda ånger och bättring. De fångar, som genom sitt arbete och godt uppförande visat sig deraf förtjente, kunna, sedan en afsevärd del af straffet aftjenats, ernå förmånen af vilkorlig frigifning, i det de erhålla rätt att på vilkor, som i administrativ väg bestämmas, antingen arbeta hos frie kolonister eller ock för egen räkning uppodla jord, som för ändamålet upplåtes åt dem. I hvarje fall måste fångarne, sedan strafftiden gått till ända, kvarblifva i straffkolonien, de, som dömts till straffarbete på kortare tid än åtta år, under en tid, som motsvarar den ådömda strafftiden, och de öfrige för lifstiden. Genom dylik anordning befrias moderlandet från sådana frigifne straffångar, hvilkas närvaro eljest skulle innebära en ständig fara för den allmänna säkerheten.

Tukthus. *Tukthusstraff* ådömes för tid från fem till tio år. Det är förenadt med hårdt arbete och undergås i gemensamhetsfängelse, utan att fångarne ens om natten äro från hvarandra åtskilda. Af arbetsförtjensten erhåller tukthusfänge endast en tiondedel, hvaraf hälften besparas för att efter

frigifvandet komma honom till godo. Straffet utstås i centralfängelse och har anseende för att vara mycket strängt.

Uteslutande för politiska förbrytelser användes *inspärning*, som ådömes från fem till tjugo år samt verkställs å fästning. Den dömd eger oinskränkt rätt att emottaga besök och är ej förpligtad att arbeta.

Inspärning.

Fängelse kan åläggas för tid från och med en dag till och med fem år. Beträffande straffets verkställighet eger den skilnad rum emellan det långa och det korta fängelsestraffet, att det senare, hvartill räknas fängelse i högst ett år en dag, enligt lag skall aftjenas i enrum med undantag för de fall, då strafftiden understiger sex dagar och straffet ådömts för förseelse (contravention), under det att det längre fängelsestraffet, hvilket aftjenas i centralfängelse, verkställs efter gemensamhetsystemet. I sjelfva verket verkställs emellertid på grund af bristande cellutrymme jemväl det kortare fängelsestraffet i talrika fall i gemensamhetsfängelse. Då verkställighet sker i enrum, afdrages å strafftid, som öfverstiger tre månader, en fjerdedel af den tid fången oafbrutet hållits i cell. Straffet är förenadt med arbete, der ej tiden understiger sex dagar och straffet ådömts för contravention.

Fängelse.

Böter kunna enligt den franska strafflagen ådömas till belopp från en franc. Högsta beloppet växlar enligt bestämmelserna i de särskilda lagrummen. Om den dömd eger icke kan betala böterna, då verkställighet af straffet skall ega rum, kan den underordnade verkställande myndigheten bevilja honom lämpligt uppskof, derest sådant begäres, likasom samma myndighet eger berättiga den bötfälde att göra afbetalningar. Vid bristande betalning utsökes det ådömda beloppet eller ock tillgripes, dock först sedan fem dagar förflutit, tvångsmedel mot den dömdes person, nämligen bysättning (contrainte par corps). Ställes behörig säkerhet för böterna, eger bysättning ej rum. Förvandlingsstraff för böter finnes icke, och bysättningens egenskap att vara allenast ett tvångsmedel framgår till fullo dels deraf, att skyldigheten att erlægga böterna kvarstår jemväl efter bysättningens upphörande, och dels af den omständigheten, att den, hvars oförmåga att gälda böterna behörigen styrkes, hålles bysatt endast hälften så lång tid, som eljest vederbort. Tiden för bysättningen bestämmes redan i domen efter regler, som äro i lag angifna men förläna domstolarne frihet att efter förhållandena inom vissa gränser utmäta densamma olika. Den utgör från två till tjugo dagar, då böterna ej öfverstiga femtio francs, från tjugo till fyratio dagar, då böterna gå öfver femtio francs men ej öfver ett hundra, från fyratio till sextio dagar, då böterna öfverstiga ett hundra men icke två hundra francs, från två månader till fyra månader, då böterna äro öfver två hundra och högst fem hundra francs,

Böter.

från fyra månader till åtta månader, då de gå öfver fem hundra men icke öfver två tusen francs, samt från ett till två år, då de öfverstiga två tusen francs. Bysättningen utstås i de mindre departementalfängelser, som benämnas maisons d'arrêt. Arbetsskyldighet åligger icke den bysätte.

Enligt art. 10 i lagen om skogsväsendet den 21 Maj 1827, såsom denna art. lyder enligt lag den 18 Juni 1859, eger skogsförvaltningen medgifva, att brottsling, som enligt förstnämnda lag fälts till böter men ej förmår gälda desamma, aftjenar dem genom skogs- eller vägarbete.

*Minder-
årige.*

Den, som vid föröfvande af brottslig gerning ej fyllt sexton år, skall frikännas, om han finnes hafva handlat utan förmåga att inse gerningens brottslighet. Har han egt sådan förmåga, skall han straffas, dock mindre strängt än om han varit vid högre ålder. Frikännes den minderårige på grund af oförmåga att inse gerningens brottslighet, kan i domen bestämmas, antingen att han skall öfverlemnas till sina föräldrar eller ock att han skall intagas i en korrektionsinrättning under tid, som i domen utsättes, dock ej längre än till dess han fyllt tjugo år. I en lag af den 5 Augusti 1850 meddelas bestämmelser angående dylika korrektionsinrättningar, en lag, som dock aldrig till fullo vunnit tillämpning. I lagen omnämnas två särskilda slag af dylika anstalter, nämligen penitentiärkolonier och korrektionskolonier. De förstnämnda skola upptaga de minderårige, som frikänts på grund af oförmåga att inse gerningens brottslighet och hvilka ej öfverlemnats till föräldrarne. De, som i enlighet med denna bestämmelse intagits, skola uppfostras i gemensamhet under sträng disciplin och användas till åkerbruks- eller sådant industrielt arbete, som eger sammanhang med åkerbruket. Penitentiärkolonierna upptaga vidare de minderårige, som dömts till fängelse från sex månader till två år. Under de tre första månaderna hållas desse fångar instängde i särskild afdelning i anstalten samt sysselsättas med arbete, som kräfver stillasittande, men vid utgången af denna tid kan anstaltens föreståndare, om de uppfört sig väl, låta dem deltaga i koloniens åkerbruksarbete. Vilkorlig frigifning kan ega rum enligt stadgande, att de intagne kunna på prof och under vilkor, som bestämmas i reglemente, provisoriskt sättas i arbete utom kolonierna. Korrektionskolonierna upptaga de unge, som dömts till fängelse på mera än två år. Sedan desse fångar i sex månader hållits instängde och sysselsatts med handtverk eller dylikt arbete och derunder visat godt uppförande, få de deltaga i åkerbruksarbete, och likasom de i penitentiärkolonierna intagna kunna de sedermera frigifvas vilkorligt enligt bestämmelser i reglemente.

Vilkorlig frigifning har å den allmänna straffrättens område införts genom en lag, som utfärdats den 14 Augusti 1885. Enligt art. 2 i denna lag kan förmånen beviljas dem, som blifvit dömda till ett eller flera frihetsstraff, sedan straffet eller straffen verkstälts i tre månader, om den ådömda strafftiden understiger sex månader, och till hälften i motsatt fall. Om brottet utgjort återfall i legal mening, måste bestraffningen hafva pågått under minst sex månader, derest den ådömda strafftiden understiger nio månader, och skall, om strafftiden är längre, den del af straffet, som verkstälts, motsvara minst två tredjedelar af det ådömda straffet. Den, som dömts till frihetsstraff på lifstid, kan icke vilkorligt frigifvas.

*Vilkorlig
frigifning.*

Hufvudsakliga förutsättningen för vilkorlig frigifning är, att fången ådagalagt prof på förbättring. I detta syfte stadgas i art. 1, att i straffinrättningarne skall införas ett disciplinsystem, grundadt på dagligt iakttagande och daglig bokföring af fångarnes uppförande och arbete i ändamål att befordra de dömdes förbättring och bereda dem till den vilkorliga frigifningen. Och enligt art. 2 kan vilkorlig frigifning meddelas endast om fångens förhållande varit sådant, att det öfverensstämmer med de reglementariska föreskrifter, hvilka meddelas i kraft af art. 1. Som dylika föreskrifter emellertid icke utfärdats, gäller ännu det i lagen förefintliga öfvergångsstadgandet, att vilkorlig frigifning kan beviljas de fångar, som äro deraf förtjente och beträffande hvilka lagens fordringar i öfrigt äro uppfyllda.

Beslut om vilkorlig frigifning meddelas af inrikesministern, som dock först skall inhemta vissa myndigheters utlåtande beträffande ändamålsenligheten, i det att han enligt art. 3 skall höra prefekten, fängelsedirektionen, fängelsets uppsigtsråd och åklagaremyndigheten vid den domstol, som dömt. Uppsigtsrådet, bestående af personer, hvilka på grund af sin embetsställning äro dertill sjelfskrifne, är en kontrollerande myndighet utan synnerlig betydelse.

Proceduren för beviljande af vilkorlig frigifning är reglerad genom cirkulär den 25 Maj 1886 samt den 28 Juni, den 10 och den 20 Juli 1888. Frågan om frigifning kan väckas af den dömda eller fängelsedirektören samt föranleder först undersökning af en komité, bestående af åtta personer, representanter för fängelsestyrelsen, allmänna säkerheten och justitieministern. I inrikesministerns cirkulär den 7 September 1885 uppräknas de förhållanden, som skola undersökas och uppskattas beträffande fångar, hvilkas försättande i vilkorlig frihet kan komma i fråga. De äro följande: föregående lif, personlig ställning, familjeförhållanden, uppförande i frihet och i fängelse, helsa och fysiska förmögenheter, ådagalagd vilja att ernå bättring, karaktersegenskaper och karaktärsfel, af

hvilka man kan sluta sig till kommande uppförande, sådan mellankomst eller stöd af enskilde eller föreningar, som kan utöfva ett gynsamtt inflytande, förslag eller anordningar af intresserade med afseende å tiden för frigifvandet, kunskap i eller utöfning af yrke, existensmedel, möjlighet och utsigt att finna arbete.

Då beslut om vilkorlig frigifning meddelas, skall fången angifva den ort, der han ärnar uppehålla sig, och den väg han väljer för sin ditresa. Inom två dagar efter sin ankomst till uppehållsorten skall han derom underrätta prefekten. På vissa platser, såsom i större städer och deras närmaste omgifningar, är det honom förbjudet att vistas. Om han nödgas ombyta vistelseort, skall han ett visst antal dagar dessförinnan likaledes underrätta prefekten.

I art. 6 af 1885 års lag stadgas, att ett i administrativ ordning utfärdadt reglemente skall innehålla uppgift å de vilkor, hvilka kunna till iakttagande föreläggas den, som i enlighet med lagen frigifves, äfvensom föreskrifter angående särskildt öfvervakande af de vilkorligt frigifne. Sådant reglemente har emellertid ej utfärdats.

Frihetspass, som identifierar den vilkorligt frigifne, innehåller för honom nödiga upplysningar.

Den vilkorliga friheten återkallas, om det behörigen styrkes, att den frigifne hängifvit sig åt dåligt uppförande, eller om han bryter emot de i frihetspasset intagna vilkor. Men om återkallelse icke eger rum före utgången af strafftiden, blir friheten definitiv. Återkallelse, som medför, att den del af straffet, hvilken vid frigifningen återstod, skall verkställas, beslutas af inrikesministern, sedan han i ärendet hört prefekten och statsprokuratorn i det distrikt, dit den frigifnes uppehållsort hör.

Vederbörande myndighet å den ort, der den vilkorligt frigifne befinner sig, eger rätt att, då anledning dertill förekommer, förordna om hans häktning, och då sådan verkställas, skall underrättelse derom omedelbart meddelas inrikesministern. Derest återkallelse ej följer, eger den sistnämnde förordna om lösgifvande på förutvarande vilkor eller efter uppställande af nya vilkor. Återkallelse, som sker efter häktning, anses hafva egt rum å dagen för häktningen.

Under åtnjutande af vilkorlig frihet är den, som dömts till frihetsstraff, med hvilket särskild straffpåföljd är förenad, underkastad samma påföljd. Så t. ex. är en vilkorligt befriad tukthusfånge under »interdiction légale», hvarmed förstås förlust af vissa medborgerliga rättigheter, och hvilken påföljd upphör med afslutande af hufvudstraffets verkställighet. Om frihetsstraffet är åtföljdt af relegation, med hvilken påföljd menas förvisning på lifstid till koloni efter hufvudstraffets aftjenande, kan dock

i beslut om vilkorlig frigifning meddelas uppskof med denna påföljds inträdande, med den verkan att, om återkallelse ej eger rum, innan tio år förflutit från den dag, då hufvudstraffet skall anses hafva till fullo verkstalts, påföljden icke tillämpas.

Af staten godkända sällskap och föreningar för frigifne fångars skydd erhålla enligt 1885 års lag ett årligt anslag i förhållande till antalet understödde frigifne. Sådana föreningar kunna i administrativ väg förpligtas att vaka öfver vissa vilkorligt frigifnes uppförande. Har dylik skyldighet ålagts förening, åtnjuter denna i statsunderstöd 50 centimes om dagen för hvarje vilkorligt frigifven under tid, som motsvarar den under vilkorlig frihet tillbragta delen af strafftiden, dock för hvarje frigifven högst ett hundra francs.

Det franska justitieministeriet tillsatte 1887 en komité för att förbereda revision af hela strafflagstiftningen, och år 1893 var komiténs förslag till strafflagens allmänna del färdigt. **Lagförslag.**

Enligt detta förslag äro de egentliga frihetsstraffen fängelse, inspärning och arrest. Bland särskilda straffpåföljder förekomma relegation och intagande i arbetshus.

Fängelse ådömes på lifstid eller på viss tid, minst femton dagar, högst tjugo år. Straffet utstås i enrum under hela strafftiden, om denna ej öfverstiger ett år, samt eljest under en fjerdedel af strafftiden, dock minst ett och högst tre år. Enrum användes dock ej för dem, som vid tiden för domens meddelande icke uppnått en ålder af femton år. Fängelsestraffet medför skyldighet till arbete i straffinrättningen, men sedan tiden för cellstraffet gått till ända, kunna fångarne, om de iakttagit ett godt uppförande, användas till arbete utomhus, utan att de dock få sammanföras med personer af den fria befolkningen. *Fängelse.*

De, som dömas till *inspärning*, hållas inneslutne i särskildt fängelse eller å fästning. Straffet ådömes för en tid från femton dagar till och med tjugo år och är förenadt med arbetstvång, men fångarne kunna välja arbete efter fallenhet. Med fängelsefångar få de inspärrade aldrig sammanföras. Om natten hållas de i enrum, och de kunna berättigas att jemväl om dagen vara isolerade. *Inspärning.*

Tiden för *arrest* kan ej understiga en eller öfverstiga fjorton dagar. Vid detta straff, som utstås i särskilda straffanstalter, är arbete ej obligatoriskt. Derest arreststraffet icke ådömes för brott, som utgör återfall i förhållande till annat under loppet af ett år derförut begånget brott, kan *Arrest.*

straffet på den dömdes begäran förvandlas till skyldighet att under så många dagar, som motsvara strafftiden, arbeta för det allmännas räkning under förhållanden, som bestämmas i reglemente.

Böter. Böter ådömas till belopp från en franc till fem tusen francs, och straffets verkställighet kan befordras genom bysättning (*contrainte par corps*).

Arbetshus. I särskilda i lag bestämda fall kan domstol förordna, att den, som till frihetsstraff dömes, skall vid strafftidens slut intagas i *arbetshus* för minst tre månader och högst tre år.

Relegation. *Relegation* består i förvisning till en koloni och ådömes den, som genom en eller flere domar ålagts sammanlagdt minst fem års fängelse och derefter begått brott, hvarför fängelse i ett år eller på längre tid ådömes. En del af fängelsestraffet, ej under hälften, utstås i moderlandet, hvarefter den dömda öfverföres till koloni, der han skall aftjena återstoden af straffet i en penitentiärinrättning, i hvilken han, qvarhållas ytterligare fem år. Under hela tiden hålles han till arbete antingen i inrättningen eller utanför densamma. När som helst under femårsperioden och föregående fängelsetid i kolonien kan fången vilkorligen försättas i frihet, om garantier för godt uppförande finnas och fångens arbete genom frigifningen synes skola blifva mera gagneligt för kolonisationen. Den vilkorliga friheten kan återkallas i händelse af dåligt uppförande eller försummelse att iakttaga de utfästa villkoren. Efter femårsperiodens slut erhåller den dömda definitiv frihet, men han måste hela sitt lif bo inom anvisadt område af kolonien. *Relegation* ådömes icke den, hvilkens helsotillstånd skulle göra honom olämplig till kolonisationsarbete, och ej heller den, som fyllt sextio år, utan kunna dessa i stället genom förordnande i administrativ väg insättas i arbetshus för en tid af högst tio år.

Vilkorlig frigifning. En hvar, som dömts till fängelse eller inspärning, kan vilkorligen försättas i frihet, sedan han undergått tre fjerdedelar af straffet eller, om detta är fängelse på lifstid, efter förloppet af tjugo år. Den vilkorliga friheten kan återkallas, om det behörigen visas, att den frigifne uppenbart och stadigvarande hängifvit sig åt dåligt uppförande, eller om han brutit emot de villkor, frihetspasset innehåller. Om återkallelse, som medför skyldighet att undergå den del af straffet, hvilken vid frigifningen återstod, ej egt rum före utgången af strafftiden, blir friheten definitiv. Beslut om försättande i vilkorlig frihet och om återkallelse meddelas af inrikesministern, sedan justitieministern uttalat sig i ärendet. Den vilkorligt frigifne kan häktas efter beslut af administrativ eller dömande myndighet. I administrativ väg bestämmas innehållet af frihetspasset, de villkor, som kunna föreläggas de frigifne, samt sättet för de frigifnes öfvervakande.

De, som dömts till fängelse och äro i ålder från tjuogoett till sextio år, kunna, efter det de aftjenat en fjerdedel af straffet, på egen begäran öfverföras till en koloni. Sedan den sålunda förflyttade i kolonien undergått den andra fjerdedelen af straffet, kan han, der han ej gjort sig skyldig till dåligt uppförande, vilkorligt frigifvas, men han måste under vilkorlig frihet i kolonien tillbringa tio år eller, om den ådömda strafftiden varit längre, mot denna svarande tid. Derest den vilkorliga friheten återkallas, skall den del af straffet, som vid frigifningen återstod, aftjenas i kolonien. De, som på grund af sitt uppförande icke kommit att åtnjuta vilkorlig frihet, och de, för hvilka förmånen återkallats, måste efter strafftidens slut qvarbo i kolonien under en period, som motsvarar tiden för det ådömda straffet, dock minst tio år.

I alla de fall, då antingen i kraft af bestämmelser i strafflagens speciela del eller i följd deraf, att omständigheterna förklaras vara förmildrande, domaren skulle ega bestämma förskyldt straff till endast böter, kan han, om den tilltalade icke förut dömts för förbrytelse eller svårare förseelse, underlåta att fälla dom. I sådant fall skall han underrätta den tilltalade, att denne icke i händelse af nytt brott kan påräkna straffrihet. Det sålunda föreslagna rättsinstitutet har kallats »*pardon*».

Pardon.

England.

De i England brukliga frihetsstraffen äro straffarbete och fängelse.

Straffarbete (penal servitude) ådömes antingen på lifstid eller på viss *Straffarbete.* tid, ej under tre eller öfver tjugofem år. Straffet har tre stadier: förberedelse, arbete i gemensamhet, vilkorlig frihet. Under förberedelsetiden hålles fången i enrum och sysselsättes med enformigt arbete. Denna tid utgör tre, sex eller nio månader, och efter utgången af densamma öfvergår fången till strängt arbete i ett »public works prison», der han qvarstannar, till dess han vilkorligt frigifves eller strafftiden tilländagår. Under tiden för gemensamhetsarbetet äro fångarne delade i fem särskilda klasser, och beror uppflyttning i högre klass på antalet förtjenade points eller s. k. marks. Dermed förhåller sig så, att på ett fången tilldeladt kort dagligen antecknas ett bestämdt antal marks såsom vitsord öfver hans vid arbetet ådagalagda flit. Han erhåller åtta marks om dagen vid oafbrutet, ansträngande arbete och för utförande af hela det honom förelagda arbetspensum, sju marks vid en ringare grad af ihärdighet och sex marks, om han utför endast måttligt dagsverke. För rättvis tilldelning af marks

är sörjdt genom behörig kontroll. Då en fånge i följd af kroppslig svaghet ej kan hållas till hårdt, ansträngande arbete, får han visserligen blott sex eller sju marks dagligen, men direktören för straffanstalten har i sådant fall befogenhet att, der han är öfvertygad om fångens oförmåga att förrätta tungt arbete, sedermera förhöja det fången tilldelade antalet marks. De marks, som tilldelas för söndagen, bero på fångens uppförande; dock kan han för nämnda dag ej erhålla högre antal marks än medeltalet för den gångna veckans dagar. Fångens uppförande inverkar emellertid på antalet marks förnämligast derigenom, att direktören eger för förseelse emot disciplinen frångåta fången redan förtjenade marks till ett antal af högst åttiofyra. De fem klasserna å gemensamhetsstadiet äro »probation class», tredje klassen, andra klassen, första klassen och »the special class». Den förstnämnda klassen tillhöra fångarne, till dess de förtjenat 720 marks, alltså minst tre månader. Under denna tid erhålla de ingen arbetspremie och ega ej mottaga besök eller bref. I tredje klassen skola intjenas 2920 marks, och tiden är alltså minst ett år. Här erhålles en ringa arbetspenning, och hvar sjettemånad eger fången emottaga ett besök samt skriva ett och emottaga ett bref. Efter förflyttning till andra klassen erhåller fången något högre arbetspenning samt ökad rättighet med afseende å besök och brevexling, hvarjente kosten är i någon mån förbättrad. Villkoren för genomgående af denna klass äro desamma som beträffande tredje klassen. I första klassen äro fångens förhållanden med afseende å arbetspremie och kost samt rätt till erhållande af besök och till brevexling ytterligare förbättrade. Uppflyttning från första klassen till the special class kan ega rum allenast i händelse af synnerligen godt uppförande och inom tolf månader före frigifvandet. I denna klass begagnas icke fångkläder, och fångarne erhålla stundom förtroendeposter, i synnerhet i anstaltens förvaltning.

Beträffande qvinliga straffångar äro förhållandena i någon mån annorlunda än de nu beskrifna. Så tilldelas marks redan under förberedelse-tiden, och kortaste tiden för uppehåll i hvardera af tredje och andra klasserna är nio månader i stället för ett år.

*Vilkorlig
frigifning.*

Vilkorlig frigifning eger alltid rum, då fången intjenat tillräckligt antal marks. Detta antal är sex gånger så stort som det antal dagar, hvarmed hela den ådömda strafftiden öfverskjuter tiden för enrumsstraffet. En fånge, som städse erhåller blott sex marks om dagen, får följaktligen tillbringa fulla strafftiden i anstalten, hvaremot den, som alltjemt förtjenar åtta marks om dagen och aldrig i följd af förseelse eller dåligt uppförande förlorar honom tilldelade marks, får den tid, han eljest skolat tillbringa i gemensamhetsfängelset, förkortad med en fjerdedel. För qvinnor kan den

vilkorliga frigifningen medföra ännu större afkortning i strafftiden på grund deraf, att marks, såsom ofvan är nämnt, redan under förberedelsestiden tilldelas dem och sättet att beräkna marks är olika för män och för kvinnor.

Lifstidsfångar kunna endast i nådeväg vilkorligt frigifvas.

De hufvudsakliga skyldigheter, som åligga den vilkorligt frigifne och hvilka tecknas å pass, som vid frigifningen lemnas, äro att afhålla sig från hvarje lagöfverträdelse och från umgänge med personer af notoriskt dålig karakter, att icke utan att kunna visa medel till ärlig försörjning föra ett lättjefullt och oordentligt lif samt att alltid bära passet på sig och, när helst sådant erfordras, förevisa det för polisman och fredsdomare. Derutöfver gälla särskilda förhållningsregler för den vilkorligt frigifne, hvilken derjemte är underkastad polisuppsigt under så lång tid, som motsvarar den del af straffet, hvilken icke verkstälts i straffinrättning.

Den, som vilkorligt frigifves, eger att välja boningsort, men det åligger honom att inom två dygn efter ankomsten dit personligen anmäla sig hos dervarande polismyndighet och dervid tillika uppgifva sin bostad. Ombyter han bostad, har han att inom två dygn derefter om förhållandet göra anmälan hos polismyndigheten, och om han vill afflytta till annan ort, skall anmälan derom likaledes ske, hvarjemte inom två dygn efter ankomsten till den nya boningsorten anmälan om bostaden skall verkställas hos den polismyndighet, hvarunder han numera lyder. En gång i hvarje månad å dag, som af polismyndigheten bestämmes, skall den vilkorligt frigifne för kontrollens skull inställa sig hos samma myndighet. Alla dessa anmälningar skola verkställas personligen af den vilkorligt frigifne, dock eger polismyndighet medgifva, att, sedan den första anmälan å boningsorten egt rum, vidare anmälningar må kunna verkställas skriftligen genom allmänna posten antingen af den frigifne sjelf eller genom tredje person. Om den frigifne underkastar sig uppsigt af en förening för understöd åt frigifne fångar (discharged prisoners' aid society), träffas vanligen emellan föreningen och vederbörande myndigheter den öfverenskommelse, att alla anmälningar afgifvas till föreningen och af denna befordras vidare till polismyndigheten. Har den vilkorligt frigifne enskild arbetsgifvare och denne förklarar sig beredd att öfvertaga uppsigten öfver honom, kan polismyndigheten befria den vilkorligt frigifne från alla vidare anmälningar, under förutsättning, att arbetsgifvaren förbinder sig att å vissa tider insända uppgifter om den frigifnes uppförande och förhållande i öfrigt och att genast göra anmälan, om han afskedas ur tjensten. Det åligger de polismän, som hafva uppsigt öfver vilkorligt frigifne, att vid besök hos desse undvika allt, som kunde vara egnadt att göra utomstående personer bekanta med besökets ändamål.

Försummar den vilkorligt frigifne att iakttaga någon af de honom i nämnda egenskap åliggande förpligtelser eller öfverträder han eljest de för friheten uppställda vilkor, kan han därför dömas till särskildt ansvar, hvarjemte han äfventyrar, att den vilkorliga friheten förklaras förverkad. Sådant förklarande kan meddelas såväl af domstol som af vederbörande statssekreterare. Redan en försummelse med afseende på de den vilkorligt frigifne åliggande förpligtelser att verkställa anmälningar kan föranleda hans häktning. Förklaras friheten förverkad på grund af dylik försummelse, kan särskildt ansvar för densamma endast i det fall ådömas, att det straff, den frigifne på grund af förverkandet skall utstå, understiger ett år, och kan ansvaret blifva fängelse i högst så lång tid, att hela strafftiden blir ett år. Den vilkorliga frihetens förverkande innebär, att den frigifne skall utstå den del af det honom ådömda straffet, som vid tiden för frigifvandet icke blifvit aftjenad.

Fängelse.

Fängelsestraff ådömes i England på tid, som icke utom i undantagsfall kan öfverskrida två år och som kan vara så kort som en dag. I vanliga fall verkställas straffet med jemförelsevis stor stränghet, men derjemte finnes en ännu strängare form (imprisonment with hard labour), likasom det gifves en art mildradt fängelse (imprisonment as a misdemeanant of the first division).

Den vanliga arten fängelse och den strängaste skilja sig från hvarandra hufvudsakligen genom beskaffenheten af det fångarne åliggande arbete. Ehuruväl de fordom brukliga formerna af improduktivt arbete numera icke komma till användning i de engelska fängelserna, förefinnes dock fortfarande en ej obetydlig skilnad emellan det ansträngande, synnerligen enformiga arbetet (hard labour) och det lättare arbetet (industrial labour). Det strängaste fängelset eller fängelse med strängt arbete måste enligt lag ådömas för vissa brott, men i de flesta fall beror det på domstolens bepröfvande, huruvida denna fängelseform skall användas.

De två nu ifrågavarande arterna af fängelse verkställas efter progressivt system, och genomgå fångarne, der strafftidens längd det medgifver, fyra särskilda stadier med uppflyttning till högre stadium i mån af intjenade marks i likhet med hvad för straffarbetsfångar gäller. Å första stadiet, för hvilket tiden ej understiger fyra veckor, hållas fångarne till strängt arbete »af första graden», om den strängaste fängelsearten ådömts, och eljest till strängt arbete »af andra graden», hvarjemte hårdt nattläger (plank bed), dock mildradt för minderårige, qvinnor och äldre män, kommer till användning. Denna del af straffet aftjenas i enrum, hvaremot å de öfriga stadierna användes gemensambetsfängelse. På andra stadiet sysselsättes fånge med strängt arbete af andra graden eller lindrigare arbete (industrial

labour) allt efter arten af det ådömda straffet, och han hvilar nu endast två nätter i veckan å hårdt läger. Arbetstvånget mildras, då fången uppflyttas till tredje och fjerde stadierna, och endast under det förra af dessa förekommer hårdt nattläger, nämligen en gång i veckan. En mycket inskränkt rätt att afsända bref samt emottaga bref och besök tillstädjes fånge å fjerde stadiet. — Jemväl med afseende å kosten förefinnes progressiv anordning, och är kosten öfver hufvud taget på sådant sätt tillmätt och beskaffad, att strafftvånget derigenom blir mera kämbart, en anordning, som dock väntas snart komma att upphöra. Den mest inskränkta kosten användes vid de kortaste straffen, och i hvarje fall, der strafftiden öfverstiger sju dagar, tillämpas, efter det viss del af straffet aftjenats, en rikligare spisordning än under straffets förra del.

Milddradt fängelse, som i talrika fall kan ådömas, skiljer sig högst väsentligt från annat fängelsestraff. Fångarne ega välja sysselsättning, bära egna kläder och förskaffa sig bättre underhåll, än i straffinrättningen bestås. De hållas fullständigt skilda från fångar, som undergå annat straff, samt erhålla större och beqvämare inredda celler, hvarjente en ganska vidsträckt rätt till brevexling och till emottagande af besök kan medgifvas dem.

Enligt en den 12 Augusti 1898 utkommen lag angående fängelserna i England och med tillämpning af reglementen, som till en del lära hafva utfärdats, skola emellertid framdeles finnas två olika arter af fängelse jemte de ofvan omförmälda såsom strängaste fängelse och milddradt fängelse betecknade. Då det strängaste fängelsestraffet ej ådömes, eger domstolen att med fästadt afseende å brottets beskaffenhet och brottslingens föregående lif förordna, att milddradt fängelse eller den art, som står detta närmast, kommer till användning, men om intet sådant förordnande meddelas, tillämpas det fängelsestraff, som är närmast jemförligt med det strängaste.

Efter vissa grunder, som angifvas i reglemente, kan enligt nyssnämnda lag fånge, hvilkens straff icke öfverstiger sex månader, genom synnerlig flit eller godt uppförande förvärfva den förmånen, att en del af straffet efterskänkes; och då denna förmån ernåtts, anses han hafva till fullo utstått sitt straff.

Bötesstraff användes i England i stor utsträckning, och domstolarne ega mycket stor frihet ej blott med afseende å bötesbeloppens bestämmande och utmätande af förvandlingsstraffet, som utgöres af fängelse, utan äfven beträffande bötesstraffets verkställighet. Så eger domaren utsätta viss tid, inom hvilken böterna skola vara guldna, och han kan lemna tillstånd till böternas betalning i vissa terminer och dervid fästa det vilkor, att, om någon betalningstermin försummas, det emot hela oguldna bötesbeloppet svarande förvandlingsstraff omedelbart skall verkställas. Vid beviljande af

Böter.

rätt till betalning i vissa terminer eger domaren fordra borgen för böterna. Vidare kan i bötesdom bestämmas att, om betalning ej följer, den dömde utan vidare skall häktas. En sådan bestämmelse meddelas dock vanligen endast i det fall, att anledning förefinnes, det böterna ej komma att gäldas, och det brukliga förfarandet är, att bötesbeloppet vid uteblifven liquid utsökes och att först vid bristande tillgång förvandlingsstraff tillgripes.

Tiden för det fängelsestraff, som användes såsom förvandlingsstraff, bestämmas vanligen i domen, ehuru detta icke är nödvändigt. I de flesta fall kan förvandlingsstraffet utsättas till fängelse i så lång tid, som motsvarar den längsta tid, å hvilken ett för brottet omedelbart ådömdt fängelsestraff kunnat lyda. Här förvandlingsstraff begynt verkställas, eger fången genom att betala en del af böterna ernå befrielse från så stor del af frihetsstraffet, som motsvarar den guldna bötesandelen.

Kroppsstraff.

För alla brott af den kategori, som betecknas med benämningen »felonies», kan, der icke för särskilda fall är annorlunda stadgadt, *kroppslig bestraffning* ådömas. I praxis ådömes prygelstraff alldeles icke qvinnor samt vuxna män endast för rån med användande af våld å person och för försök att genom qväfning eller medelst stickvapen döda en människa. Dessa två fall äro särskildt omnämnda i en lag af 1863 (Garrotters act), i hvilken lag för nämnda brott stadgas kroppslig bestraffning i en till tre omgångar. Domaren skall bestämma slagens antal, högst 50 i hvarje omgång, samt noga angifva bestraffningsinstrumentet. Straffet får ej verkställas offentligt och ej senare än sex månader efter domen.

Å unge personer (under 16 år) af manligt kön användes deremot prygelstraffet ofta och då vanligast utan förening med frihetsstraff. Är brottslingen ej öfver fjorton år, får slagens antal ej öfverstiga tolf, och instrumentet måste vara ett björkris. För sådant brott, som omförmäles i ofvannämnda lag af år 1863, få slagen ej öfverstiga tjugofem, om brottslingen är under sexton år gammal.

Under 1893 blef i England prygel ådömdt inalles 3330 personer, af hvilka 3062 icke samtidigt dömdes till annat straff. Allenast i 46 fall ådömdes prygelstraffet på grund af 1863 års lag. Under de senaste årtiondena har användningen af prygelstraff i betydlig mån tilltagit. Så kan nämnas, att, under det sagda straff åren 1869—1873 i medeltal årligen ådömdes 839 personer i ålder under 16 år, antalet till sådant straff under år 1894 dömdes personer i samma ålder steg till 3192. Den viktigaste orsaken till detta förhållande synes vara att söka i den alltmera befastade öfvertygelsen om de kortare frihetsstraffens olämplighet för yngre personer.

Österrike.

Den i Österrike gällande strafflagen, som utfärdats den 27 Maj 1852, är endast en reviderad upplaga af strafflagen den 3 September 1803.

Af frihetsstraffen är *straffarbete* (Kerker) det strängaste. Det ådömes *Straffarbete.* antingen på viss tid, högst tjugo år och vanligen ej under sex månader, eller ock på lifstid. Straffet är af två arter: enkelt straffarbete och strängare straffarbete; dock har olikheten mellan dessa straffets arter nästan försvunnit, sedan de till strängare straffarbete dömda fångarne numera upphört att beläggas med jern. Vid bestämmande af det straffarbetsfänge åliggande arbete tages så vidt möjligt hänsyn till fångens bildningsgrad och förutvarande sysselsättning. Straffet utstås vanligen i enrum under åtta månader eller längre tid, högst tre år. Enär straffet, sålunda verkställt, anses svårare, än om det aftjenas i gemensamhetsfängelse, afdrages för det i enrum verkställda straffet så stor del af strafftiden, som motsvarar hälften af den tid, fången utöfver tre månader tillbragt i cell.

Då strängare straffarbete ålägges, måste numera alltid dömas till en eller flera *straffskärpningar*. Dylika kunna ock förekomma vid enkelt straffarbete, och för vissa brott måste de ovillkorligen åläggas, men vid lifstidsstraff förekomma de ej. Sådana skärpningar äro: 1:o inskränkning af kosten till vatten och bröd under några dagar, högst tre gånger i veckan; 2:o hårdt nattläger (å bräder), högst tre gånger i veckan; och 3:o mörkt enrum, högst trettio dagar om året, och ej längre tid än tre dagar utan minst en veckas afbrott. Straffskärpning, som nu nämnts, kommer jemväl till användning, då, enligt särskild bestämmelse, tiden för straffarbete minskas af hänsyn till den dömdes familj. *Straffskärpning.*

Fängelse (Arrest), som ådömes för minst ett dygn och vanligen ej på längre tid än sex månader, är af tre slag, nämligen strängt fängelse, enkelt fängelse och husarrest. Den sistnämnda arten kommer sällan till användning och allenast i det fall, att brottslingens rykte är obefläckadt och han genom intagande i straffinrättning skulle vara ur stånd att ombesörja skötseln af sin affär eller sitt yrke. Den, som dömts till enkelt fängelse, eger, om han sjelf förmår bekosta sitt underhåll, rätt att bestämma öfver sin sysselsättning. I detta och jemväl i andra afseenden skiljer sig i fråga om verkställigheten det enkla fängelsestraffet från det stränga. *Fängelse.*

De två sistnämnda slagen af fängelse, hvilka så vidt möjligt verkställas i enrum, kunna efter beslut af domstolen skärpas, nämligen 1:o *Straffskärpning.*

genom kostens inskränkning några dagar, högst två dagar i veckan, till vatten och bröd, då fråga är om strängt fängelse, samt genom användning af den för strängt fängelse bestämda kost, då straffet är enkelt fängelse; 2:o) genom hårdt nattläger högst två gånger i veckan; 3:o) genom mörkt enrum inalles högst tio dygn med en veckas afbrott emellan hvarje dygn; eller 4:o) genom strängt arbete.

Förvandlingsstraff för böter.

Förvandlingsstraffet för böter utgöres af enkelt fängelse, och är tiden derför, hvilken utsättes i domen, så bestämd, att för visst belopp af böterna beräknas en dags fängelse. Böter indrivvas, men om bötesstraffet skulle orsaka kämbart afbräck i brottslingens eller hans familjs förmögenhetsställning eller yrke, ersättas böterna af förvandlingsstraff.

Varning.

Varning användes såsom straff för föräldrar, som misshandlat sina barn, för förmyndare, som misshandlat myndling, och för misshandel å make, samt meddelas, sedan domen vunnit laga kraft.

Vilkorlig frigifning.

Vilkorlig frigifning förekommer icke såsom straffrättsligt institut, men enligt en förordning af den 3 Januari 1866 göres försök att genom användning af nåd bana väg för lagbestämd vilkorlig frigifning. Endast de fångar, som aftjenat tre fjerdedelar af dem ådömdt straffarbete och under minst ett år undergått straffet, kunna föreslås till vilkorlig benådning.

Lagförslag.

Reformarbeten, som pågått under lång tid, hafva utmynnat i ett under år 1891 framlagdt fullständigt förslag till strafflag, hvilket de två nästföljande åren granskats af riksdagens ständiga strafflagsutskott.

Enligt detta förslag äro frihetsstraffen fyra: tukthus (Zuchthausstrafe), statsfängelse (Staatsgefängnis), fängelse (Gefängnisstrafe) och arrest (Haft).

Tukthus.

Till *tukthus* dömda personer förvaras i särskildt för dem bestämda straffinrättningar, erhålla en likformig, straffet betecknande klädedrägt och få ej njuta annat underhåll eller nattläger än hvad för inrättningen bestämts. De skola hållas till de i straffanstalten införda arbeten och kunna under uppsigt användas till arbete jemväl utom fängelset. Straffet ådömes antingen på listid eller på viss tid, ej öfver tjugo år eller under ett år.

Statsfängelse.

Statsfängelse får verkställas endast i särskildt dertill bestämda anstalter och blott i rum, som äro på ett i det yttre märkbart sätt skilda från de fängelser, som afses för andra fångar. Sysselsättning och lefnadsätt äro underkastade ständig uppsigt. Det tillåtes fångarne blott under de i reglemente bestämda vilkor att samtala med personer, som ej ome-

delbart hafva med straffets verkställighet att skaffa. Under vissa vilkor ega fångarne sjelfva sörja för sin förplägning och välja sysselsättning. Ifrågavarande straff ådömes å tid från en dag till tjugo år.

De, som dömts till *fängelse*, äro hänvisade till den kost, som i anstalterna består, och dessa fångar hållas till arbete i mån af förmåga och öfriga förhållanden. Dock eger domstol i »särskildt afsevärda» fall, då till fängelse i högst fem år dömes, i domen förordna, att den brottslige må under vissa i reglemente stadgade vilkor välja sitt arbete och sjelf sörja för sin förplägning. Brottsling, som dömes för förfalskning af mynt eller sedlar, tjufnad, försnillning, rån, utpressning, bedrägeri eller svek i konkurs, kan dock ej erhålla denna förmån, om han förut dömts för ett af dessa brott och fem år ej förflutit, sedan det förra straffet utstått eller efterskänkts eller sedan uppskof med verkställighet af straffet beviljats eller vilkorlig frigifning egt rum. Kortaste tiden för fängelsestraff är en dag och längsta tiden tjugo år.

Fängelse.

Arrest, som kan åläggas för tid från sex timmar till två månader, består endast i frihetsförlust, dock att den dömde i vissa i lagen uttryckligen nämnda fall kan förpligtas till arbete, hvilket art han i sådan händelse under vissa vilkor eger sjelf välja.

Arrest.

Tukthus, fängelse och arrest kunna förenas med *affliktiva straffskärpningar*, fängelse dock ej der detta straff ådömts för politisk förbrytelse, brott mot offentlig myndighet eller allmän ordning, fridsbrott eller envigesbrott, och arrest endast i fall skärpning medgifves i det lagrum, som innehåller den särskilda straffbestämmelsen. Skärpningar äro: 1:o) kostens inskränkning, högst två gånger i veckan, till vatten, bröd och en gång varm soppa eller till allenast vatten och bröd; 2:o) hårdt nattläger (på bräder), högst två gånger i veckan; och 3:o) mörkt enrum, högst tjugofyra timmar i sender och med minst en veckas afbrott emellan hvarje gång. Domstolen bestämmer, huruvida skärpning skall ega rum och om denna skall komma till användning under hela strafftiden eller allenast under en del deraf, samt angifver skärpnings art. Enligt till ledning för domstolen afsedt stadgande förutsättes för skärpning, att en strängare behandling erfordras på grund af de omständigheter, under hvilka den straffbara handlingen föröfvats, eller på grund af gerningsmannens förhållanden, särskildt med hänsyn till återfall i brott. Då till skärpning dömts, kan skärpnings vilkorligt (auf Wiederruf) efterskänkas, så vidt fångens förhållande synes göra honom värdig denna förmån. Om en dylik befrielse äfvensom om återkallelse deraf förordnar appellationsdomstolen.

Straffskärpning.

*Vilkorlig
frigifning.*

Fångar, som dömts till frihetsstraff på viss tid, kunna, sedan de tillbragt ett år i straffinrättningen och utstått två tredjedelar af straffet, *vilkorligt befrias* från straffets återstående del, om deras förhållande under straffets verkställande i förbindelse med öfriga omständigheter erbjuder tillräcklig säkerhet därför, att deras frigifvande ej medför fara för allmän ordning och att deras uppförande skall blifva lagenligt. I synnerhet de, som äro hänvisade att sjelfve förtjena sitt uppehälle, måste för att kunna komma i åtnjutande af förmånen ega förvärfsförmåga, vara sparsamme och hafva under strafftiden ådagalagt arbetsamhet. Under enahanda förutsättningar kunna jemväl de, som dömts till lifstidsstraff, *vilkorligt frigifvas*, sedan de utstått straffet i femton år. I vissa fall är *vilkorlig frigifning* ej medgifven, nämligen då straffet ådömts för rån eller utpressning och den brottslige förut straffats för dylikt brott eller upprepade gånger för stöld, samt då brottet varit stöld eller bedrägeri och den brottslige förut upprepade gånger straffats för likartadt brott och fem år ej förflutit, sedan det före domen sist ådömda straffet utståtts eller efterskänkts. Den *vilkorliga friheten* kan återkallas, om den frigifnes uppförande icke rättfärdigar det honom visade förtroendet, och återkallelsen medför, att fången skall utstå den del af straffet, som vid tiden för frigifvandet ännu icke var verkstald. Har återkallelse egt rum, kan i händelse af emellertid inträffade särdeles afsevärda omständigheter *vilkorlig frigifning* ånyo medgifvas. Om deremot den ådömda strafftiden eller, i fall en lifstidsfånge *vilkorligt frigifvits*, tio år förflutit, utan att återkallelse egt rum, anses frihetsstraffet vara aftjenadt. Efter utlåtande af en särskild straffverkställighetskommission besluter justitieministern om *vilkorlig frigifning* och om återkallelse af *vilkorlig frihet*.

Böter.

Böter, som ej kunna indrifvas, förvandlas till arrest, och tiden för förvandlingsstraffet bestämmes i domen efter en dags arrest för belopp af två till tio floriner. Genom erläggande af det bötesbelopp, som icke genom redan utstånden arrest aftjenats, kan fånge, som begynt undergå förvandlingsstraff, befria sig från återstoden deraf.

Italien.

Den 30 Juni 1889 utfärdades en på nyare kriminalrättsliga grundsatser bygd strafflag för Italien, och den 1 December samma år utkom en författning, som innehåller föreskrifter angående verkställighet af vissa strafflagens bestämmelser.

Bland frihetsstraffen märkes i främsta rummet »ergastolo», som ådömes allenast för lifstid och verkställes med ytterlig stränghet.

Straffarbete (reclusione) kan åläggas intill tjugofyra år, men kan jemväl förekomma å synnerligen kort tid, minst tre dagar. Detta straff aftjenas i centrala straffinrättningar och är förenadt med arbetstvång samt verkställes delvis i enrum. Är strafftiden sex månader eller derunder, vistas fången oafbrutet i cell, men om strafftiden är längre, hålles han i enrum under en sjettedel af strafftiden, dock minst sex månader och ej öfver tre år.

Den, som dömts till straffarbete på tre år eller längre tid och undergått straffet till hälften, dock under minst två och ett halft år, kan, om han iakttagit godt uppförande, erhålla tillstånd att aftjena straffets återstod antingen i en straffinrättning, der åkerbruks- eller industrielt arbete bedrifves, eller ock genom arbete för det allmännas eller enskild persons räkning under uppsigt af förvaltningsmyndigheterna. En sådan förmån, hvilken beviljas af inrikesministern efter motiveradt förslag af det vid straffinrättningen anställda uppsigtsrådet, återkallas i samma ordning, om den dömda icke fortfar att uppföra sig väl.

Jemväl det mildare frihetsstraffet *fängelse* (detenzione) kan ådömas från tre dagar till tjugofyra år. Detta straff, som vanligen utstås i gemensamhetsfängelse med fångarnes isolering under natten, är förenadt med arbetskyldighet, dock att fånge eger bland de arbeten, som äro i straffinrättningen införda, välja det, som mest öfverensstämmer med hans anlag och föregående sysselsättning, och jemväl kan erhålla tillstånd att förrätta arbete, som eljest icke i fängelset brukas.

En ännu mildare art frihetsstraff är *arrest* (arresto), som ådömes från en dag till två år. Fångarne äro skyldige att arbeta, på sätt som om fängelsefångar gäller, och straffet aftjenas i gemensamhetsfängelse. Qvinnor och minderårige, som icke gjort sig skyldige till återfall i brott, kunna erhålla tillåtelse att i egen bostad aftjena straffet, der strafftiden ej öfverstiger en månad. En afskrift af domen tillställes i sådant fall vederbörande polismyndighet, som åligger öfvervaka, att den dömda ej lemna sin boning. I händelse förbudet att lemna bostaden öfverträdes, afgifver polismyndigheten härom rapport till underdomaren å den ort, der öfverträdelsern egt rum, och nämnde domare hör den dömda i saken samt föreskrifver derefter genom motiveradt beslut, som ej får öfverklagas, att hela straffet skall aftjenas på vanligt sätt.

Arrest kan i vissa i lagen bestämda fall, såsom då straffet ådömts för tiggeri, fylleri m. m., aftjenas i arbetshus eller medelst arbete i frihet för det allmännas räkning. Sedan af administrativ myndighet bestämts,

vid hvilka arbeten den dömde skall användas, förständigas denne att å viss dag infinna sig för arbetets fullgörande. Inställer han sig icke eller vägrar han att förrätta anvisadt arbete, verkställs hela arreststraffet i vanlig ordning. En del af arbetsförtjensten tillkommer den dömde för hans underhåll.

Böter.

Högsta bötesbelopp, som enligt den italienska strafflagen kan ådömas, utgör tio tusen lire, och lägsta bot är en lira. Utmätning för böter eger icke rum, utan om den dömde underlåter betala böterna inom två månader, sedan han erhållit del af verkställighetsordern, eller om han är insolvent, förvandlas böterna till frihetsstraff. Detta utgöres af fängelse, såvida brottet är af den art, som i lagen betecknas såsom förbrytelse, och af arrest, då brottet allenast är en öfverträdelse. En dags frihetsstraff ersätter tio lire eller öfverskjutande bråkdel af tio lire utaf den oguldna andelen af böterna; dock får tiden för förvandlingsstraffet icke i något fall öfverskrida ett år. Ett redan börjad förvandlingsstraff avslutas, om den dömde erlägger den andel af de oguldna böterna, som icke genom det verkställda frihetsstraffet aftjenats. På den bötfäldes begäran kan förvandlingsstraffet, vare sig detta utgöres af fängelse eller det är arrest, utbytas emot arbete för statens, provinsens eller kommunens räkning, dervid två dagars arbete svarar emot en dags frihetsstraff; och gälla beträffande verkställigheten af detta arbete samma bestämmelser som i fråga om arbete, hvilket träder i stället för omedelbart ådömd arrest.

Confino.

Under benämningen »confino» förekommer enligt den italienska strafflagen en art oegentligt frihetsstraff, som består deri, att den brottslige vid äfventyr af fängelse åligger att under viss tid, minst en månad och högst tre år, uppehålla sig i en i domen uppgifven kommun, belägen på ett afstånd af minst sextio kilometer såväl från den kommun, der brottet begåtts, som från de kommuner, i hvilka målsegaren och den brottslige bo.

Varning.

Då någon begått brott, för hvilket straffet icke kan öfverstiga fängelse eller arrest i en månad, confino i tre månader eller böter till belopp af tre hundra lire, eger domstolen, om förmildrande omständigheter föreligga och gerningsmannen icke förut dömts för »förbrytelse» eller till strängare straff än arrest i en månad för »öfverträdelse», bestämma, att *varning* af domstol skall träda i stället för det straff, som ådömes. Denna varning utgöres af en efter den dömdes särskilda förhållanden och sakens omständigheter lämpad förmaning, som domaren i sittande rätt med hänsyn till de öfverträdde lagbudens och den brottsliga gerningens följder ställer till den dömde. Inom tre dagar, efter det varningsdomen vunnit laga kraft, utsätter domstolen dag, å hvilken den dömde skall infinna sig för att emottaga varningen. Skulle den dömde icke å utsatt dag infinna sig eller emot-

tager han ej varningen med vördnad, besluter domstolen, att det straff, som varningen skolat ersätta, skall gå i verkställighet. Ett dylikt beslut kan af den dömde öfverklagas inom tre dagar, efter det han erhållit besked om detsamma. Då förnånen att i stället för straff emottaga varning beviljas brottsling, åligger denne att utfästa sig — i förening med en eller flera vederhäftiga borgesmän, derest domstolen pröfvar borgen böra fordras, — till betalning af en viss summa såsom böter, för den händelse han skulle begå annan straffbar handling inom tid, som bestämmes i domen och icke får öfverstiga i fråga om »förbrytelser» två och i fråga om »öfverträdelser» ett år. Denna förbindelse upprättas vid det rättegångstillfälle, då varningen skall meddelas. Om den dömde vägrar ingå förbindelsen eller, derest borgesmän erfordrats, icke anskaffat dylika, hvilkas vederhäftighet af domstolen godkännes, förklarar domstolen i stället för att meddela varningen, att det ådömda straffet skall gå i verkställighet.

Den, som dömts till straffarbete eller fängelse på längre tid än tre år, kan, sedan han undergått tre fjerdedelar af straffet, dock minst tre år, då straffet är straffarbete, eller hälften af straffet, om detta är fängelse, på egen begäran *vilkorligt frigifvas*, om han iakttagit ett sådant uppförande, att hans förbättring kan anses viss, samt återstoden af strafftiden icke öfverskjuter tre år. Undantag härifrån eger dock rum, om det föröfvade brottet varit af visst i lagen angifvet slag, såsom rån, under särskilda förhållanden kvalificerad stöld m. m., samt under vissa omständigheter, då återfall i brott förelegat, i hvilka händelser *vilkorlig frigifning* ej kan medgifvas. Begäran om *vilkorlig frigifning* framställes af fånge till direktionen öfver det fängelse, der han undergår straffet, och direktionen öfverlemnar derefter ansökningen jemte egna uppgifter angående fångens uppförande och förbättring äfvensom ett uttalande af fångelsets uppsigtsråd till generalprokuratorn vid den appellationsdomstol, inom hvilkens område domen fälts. Sedan generalprokuratorn införskaffat nödiga upplysningar, påkallar han yttrande af domstolens anklagelsekammare och öfversänder detta jemte samtliga handlingarna till justitieministern, hvilken fattar beslut om frigifvandet. De *vilkorligt frigifne* stå under polisuppsigt, och i beslutet om frigifningen meddelas angående uppsigten de närmare bestämmelser, hvilka skola gälla i det särskilda fallet. Den *vilkorliga friheten* återkallas, om den frigifne begär brott, som medför frihetsstraff, eller om han icke iakttager de förelagda villkoren. I detta fall inräknas icke i strafftiden den tid, som den frigifne tillbragt utom straffinrättningen, och fången kan ej ånyo *vilkorligt frigifvas*. Om deremot strafftiden förflutit utan återkallelse, är straffet utståndet, och derest den frigifne varit dömd att efter straffets aftjenande viss tid stå under polisuppsigt, anses nämnda tid

*Vilkorlig
frigifning.*

hafva lupit från den vilkorliga frigifningen. Återkallelse sker genom beslut af justitieministern. Förslag derom framställes af polismyndigheten till generalprokuratorn vid appellationsdomstolen, och sedan denne embetsman inhemtat anklagelsekammarens yttrande, går ärendet till ministern. I fall förslaget framställes i följd af den frigifnes försummelse att iakttaga föreskrifna vilkor, åligger generalprokuratorn att inhemta dennes förklaring i ärendet, och endast i händelse anklagelsekammaren uttalat sig för återkallelse, kan sådan i detta fall beslutas af justitieministern.

Schweiz.

Den i Schweiz gällande straffrätten är bestämd hufvudsakligen genom olika strafflagar för de särskilda kantonerna; dock finnas vissa för förbundsstaten i dess helhet gällande lagar med straffrättsligt innehåll, af hvilka förbundsstrafflagen af år 1853 med deri sedermera företagna ändringar innehåller bestämmelser, som afse straffrättsligt skydd för förbundsstatens intressen och jemväl innebär begränsning i de särskilda kantonernas rätt att lagstifta å straffrättens område. Emellertid pågår sedan lång tid tillbaka arbete på en för hela landet gemensam strafflag, och ett fullständigt utarbetadt lagförslag föreligger.

Såsom hufvudformer af frihetsstraff förekomma i Schweiz allmänt de två arterna tukthus och fängelse, och i en del af kantonerna finnes dessutom såsom en grad emellan dessa straff arbets- eller korrektionshus, hvarförutom i flera kantoner användes ett lindrigare frihetsstraff, arrest. Vid verkställigheten lär dock ofta skilnaden emellan tukthus och arbetshus försvinna, enär dessa straff nästan alltid verkställas i samma straffinrättning, och enahanda är förhållandet vanligen med fängelse och arrest.

Straffskärpning.

I flera af kantonerna eger domstol döma till *skärpning* af frihetsstraff. Så medgifva strafflagarna för Wallis, Graubünden och Obwalden, att tukthus efter bestämmelse i domen skärpes genom fångarnes beläggande med jern. I Graubünden och Obwalden lär dock icke i praxis dömas till denna skärpning, och i Wallis kan den ådömas endast män samt kommer ej till användning å fångar, som af helsoskäl icke kunna uthärda densamma. I öfrigt kan tukthus i Thurgau och Schaffhausen skärpas genom kostförminskning och vistelse i mörkt enrum; och hvad fängelse angår, kan detta straff skärpas i Thurgau, Graubünden, Aargau, Schaffhausen, Luzern, Obwalden, Bern, Glarus, Basel, Appenzell ausser Rhoden, Schwyz och Solothurn genom inskränkning i kost, i Thurgau, Schaffhausen och Appenzell

ausser Rhoden genom mörkt enrum samt i Bern och Solothurn genom hårdt nattläger. I Basel kan arrest skäras genom kostminskning.

I allmänhet äro lagarnes stadganden om straffskärpning mycket knapphändiga, och stundom saknas annan bestämmelse, än att ett eller flera angifna skärpningsmedel kunna användas. Dock innehålla några lagar mera utförliga föreskrifter.

I *Thurgau*, der kortaste tiden för tukthus är ett år, för arbetshus fyra månader och för fängelse ett dygn, kunna dessa tre frihetsstraff skäras derigenom, att fånge, högst åtta dagar i följd, antingen hålles inspärrad i cell och derunder hvar annan dag till föda erhåller endast vatten och bröd eller ock förvaras i mörkt fängelse. Ingendera af dessa skärpningar får ega rum, der straffet är tukthus eller arbetshus, mera än fyra gånger om året eller, der det är fängelse, utöfver två gånger under strafftiden. Fängelse kan skäras äfven så, att fången förlorar den honom eljest tillkommande rätt att åtnjuta annan föda än fångkost. Förening af två utaf skärpningarne eller af alla tre är jemväl medgifven. Om skärpning anses ej kunna verkställas utan men för den brottsliges helsa, skall tiden för frihetsstraffet i stället ökas med högst sex månader efter domarens bepröfvande.

Tukthus ådömes i *Schaffhausen* på minst ett år, och fängelse, af hvilket straff i nämnda kanton finnas två grader, kan der ådömas på lägst en månad, om det är af första graden, i hvilket fall arbetsskyldighet är förenad med straffet, samt för så kort tid som tre dagar, om det är andra gradens fängelse, hvilket är inrättadt såsom ett lindrigt frihetsstraff. Samtliga dessa straff kunna affliktivt skäras, fängelse af första graden dock endast om strafftiden öfverstiger tre månader, samt fängelse af andra graden blott i de fall, då lagen uttryckligen sådant medgifver. Såsom skärpningsmedel användas förlust af varm föda hvarannan dag under högst fjorton dagars tid, enrum intill tre månader och mörkt enrum under högst åtta dagar i följd. Med fängelse kan aldrig mera än en af dessa skärpningar förenas; dock eger domstolen bestämma, att skärpningen skall upprepas en gång efter en half månads afbrott. Deremot tillåtes, då straffet är tukthus, samtidig användning af två skärpningar, och i domen kan bestämmas, att skärpningen eller skärpningarne skola upprepas två gånger, dock efter en half månads afbrott hvarje gång.

I strafflagen för *Bern* angifves, att fängelse, som ådömes från ett till sextio dygn, kan skäras antingen derigenom, att fången erhåller till föda blott vatten och bröd utom hvar tredje dag, då vanlig fångkost bestås, eller så, att han till läger erhåller blott träbröts och täcke, eller ock genom samtidig användning af båda dessa skärpningsmedel. Skärpningen kan ega

rum under hela strafftiden eller en del af densamma. Utrönes genom rättsmedicinskt intyg, att skärpning skulle utöfva ofördelaktigt inflytande på fånges helse, skola läkarens föreskrifter under strafftiden noga följas.

I *Basel* är tiden för fängelse från en dag till tre år och för arrest från en till fyratiotvå dagar. Med begge dessa straff kan förenas minskning i kosten för en tid af högst en månad och så, att fången hvar tredje dag erhåller blott vatten och bröd. Arrest kan dock skärpas allenast i fall, der lagen uttryckligen medgifver det. Är i sådant fall strafftiden ej längre än tre dagar, kan kostminskningen fortgå hela tiden.

*Vilkorlig
frigifning.*

Vilkorlig frigifning förekommer såsom led i genomfördt progressivsystem i kantonerna Aargau, Zürich, Tessin, Waadt och S:t Gallen. Dessutom är institutet infördt i Neuchâtel, Luzern, Zug, Schwyz och Solothurn. I Bern användes det i praxis utan stöd af lag.

Allmänt förutsättes för beviljande af vilkorlig frigifning, att fången af-tjenat en viss bråkdel af sitt straff, och denna bråkdel är i de flesta kantonerna bestämd till två tredjedelar. I Tessin utgör den tre fjerdedelar och likaså, beträffande återfallsförbrytare, i Neuchâtel, hvaremot den utgör hälften i Zug och Solothurn samt i Luzern en tredjedel, om ej återfall i brott föreligger, i hvilket fall den är hälften. På lifstid dömde kunna vilkorligt frigifvas i Solothurn efter femton år och i Neuchâtel efter tjugo-fem år.

I regeln medgifves ifrågavarande förmån blott då det ådömda straffet uppnår viss tidslängd. Lagarne i Waadt, Tessin och Schwyz bestämma denna tid till ett år, under det densamma i Neuchâtel och Zürich är ett och ett halft år samt i Aargau i regeln tre år. Den verkställda delen af straffet måste vara minst ett och ett halft år i S:t Gallen samt tre månader i Luzern.

För vilkorlig frigifning förutsättes vidare, att fångens uppförande varit tillfredsställande. I Schwyz fordras derutöfver, att den dömde efter för-måga ersatt den förorsakade skadan, och i Solothurn och S:t Gallen, att han har icke blott uppsåt utan äfven medel att på ärligt sätt vinna sin utkomst.

Den vilkorligt frigifne ställes enligt några lagar under polisuppsigt. I S:t Gallen och Waadt står han under skyddsuppsigt och i Tessin under uppsigt af straffanstaltens föreståndare.

Såsom skäl till återkallelse af vilkorlig frihet angifvas med stor öfver-ensstämmelse af lagarne: lösdrifveri och misstanke, att den frigifne ej å ärligt sätt förtjenar sitt uppehälle, umgänge med illa beryktade personer, lättsinnigt lefnadssätt oaktadt erhållen varning samt föröfvande af straff-bar gerning.

Återkallas den vilkorliga friheten, skall den icke verkställda delen af frihetsstraffet aftjenas. Om strafftiden gått till ända, utan att återkallelse mellankommit, anses straffet aftjenadt. I Schwyz kan efter ansökan friheten blifva definitiv, om den dömde under en tid af ett år efter den vilkorliga frigifningen uppfört sig klanderfritt.

Varning förekommer såsom straff i Waadt, Freiburg, Basel, Appenzell ausser Rhoden och Neuchâtel. I Basel, Appenzell och Neuchâtel användes detta straff endast å yngre personer och i Basel dessutom allenast för lindrigare polisöfverträdelse. Närmare bestämmelser om varningens tilldelande finnas endast i strafflagen för Waadt, deri stadgas, att varningen tilldelas i sittande rätt af domstolens ordförande, och att, om domen icke kan verkställas vid samma rättegångstillfälle, då den meddelas, samt den dömde icke infinner sig på utsatt dag för varningens emottagande, straffet förvandlas till fängelse i två dagar.

Bötesstraff har jemförelsevis stor användning i Schweiz, och strafflagarnes bestämmelser rörande detta straff likasom angående förvandlingsstraffet för detsamma vexla mycket. Enligt strafflagen för Neuchâtel eger domstolen bevilja bötesdömd person rätt att i särskilda terminer erlagga böterna. I ett flertal kantoner lär uppskof med böters erläggande kunna beviljas af de verkställande myndigheterna, och i somliga strafflagar föreskrifves viss tid, inom hvilken böterna skola vara erlagda. Förvandlingsstraffet utgöres vanligen af frihetsstraff, men för förvandlingen uppställa lagarne de mest olika regler. Stundom angifves ett visst bötesbelopp såsom motsvarande en dags frihetsstraff, stundom angifva de blott den latitud, inom hvilken förvandlingen skall ega rum, stundom gäller samma skala för alla böter, och stundom användes en förvandlingsskala för en klass af brott och en annan skala för en annan grupp af brott. I Genève saknas förvandlingsstraff för böter.

I en förbunds lag af den 30 Juni 1849 samt i lagar för Bern, Waadt och Neuchâtel omnämnas böters ersättande genom arbete utan frihetsberöfvande.

En i Waadt den 17 Mars 1875 utfärdad lag innehåller bland andra följande bestämmelser. Bötfäld person, hvilken icke kan eller vill betala böterna med penningar, eger, om annat straff ej i sammanhang med böterna ådömts, anmäla sig hos vederbörande uppborädsman för att förrätta offentligt arbete. Om en sådan anmälan lemnas underrättelse åt föreståndaren för distriktets vägarbeten och uppsyningsmannen öfver arrondissementets skogar, hvilka tjänstemän ega inkalla den dömde att förrätta arbete vid vägbyggnad eller vägars iståndsättande, vid dikesgräfning eller skogsodling samt tillåta honom att på sådant sätt under deras öfverva-

Varning.

Böter.

kande och efter deras anvisning aftjena böterna, dervid, allt efter arbetets värde, arbetsdagen beräknas till tre francs eller mera, högst sex francs. I brist af tillgång till dylikt arbete eller om den dömd icke verkställer det arbete, som anvisats honom, förvandlas böterna till fängelse med beräkning af en dags frihetsstraff för hvarje bötesbelopp å tre francs.

Det arbete, som sålunda kan i Waadt ersätta bötesbetalning, utgör, enligt hvad författningen gifver vid handen, icke ett arbetsstraff utan en form för bötesstraffets verkställighet. Annorlunda är förhållandet enligt förbunds-lagen samt lagarne för Bern och Neuchâtel. Enligt förstnämnda lag skall, om böter allenast till en del eller alldeles icke kunna gäldas, hvad af böterna är oguldet förvandlas till frihetsstraff eller offentligt arbete utan frihetsförlust, och skall hvarje dags frihetsstraff eller arbete anses lika med fyra francs af böterna. Lagen för Bern innehåller, att böter vid bristande betalning förvandlas till fängelse eller offentligt arbete efter beräkning af en dags fängelse för fyra francs och en dags arbete för en och en half franc. I strafflagen för Neuchâtel af år 1891 stadgas, att bestämmelser om böters förvandling till arbetsstraff kunna meddelas i reglemente.

Lagförslag.

Förslaget till strafflag för hela Schweiz har under år 1893 och närmast följande år undergått granskning af en kommission utaf sakkunnige och föreligger från och med år 1896 i fullt utarbetadt skick.

Frihetsstraff.

Enligt detta förslag äro frihetsstraffen tukthus, fängelse och arrest, hvarförutom förekommer inspärning (Verwahrung, internement) af de brottslingar, som anses böra behandlas såsom oförbätterliga.

Tukthus ådömes för tid från ett till femton år eller på lifstid, fängelse från åtta dagar till två år och arrest från tre dagar till tre månader.

Tukthus- och fängelsefångar åligger arbeta, och de skola så vidt möjligt sysselsättas med sådana arbeten, som motsvara deras förmåga och genom hvilka de kunna efter frigifningen förvärfva sitt uppehälle. De hållas i enrum under de tre första månaderna och derutöfver så länge, som vederbörande myndighet föreskrifver. Efter utgången af den för enrumsstraffet bestämda tiden skall fången arbeta i gemensamhet med andra fångar. De, som undergå arrest, hållas i enrum och sysselsättas på lämpligt sätt.

Bestämmelser om skärpning af frihetsstraff förekomma ej.

Vilkorlig frigifning.

Om en fånge, som dömts till frihetsstraff på viss tid, utstått två tredjedelar af straffet och minst ett år af strafftiden förlupit, eller om en lifstidsfånge under tjugo år undergått straffet, kan *vilkorlig frigifning* ega rum, derest det kan antagas, att fången kommer att förhålla sig väl, och

han, så vidt det varit honom möjligt, ersatt den skada, han genom brottet förorsakat. Öfver vilkorlig frigifning af fånge höras straffanstaltens tjänstemän. Den myndighet, som fattar beslut angående frigifningen, har att med biträde af personer, hvilka egna sig åt frigifne fångars skydd, sörja för den frigifnes anställning och öfvervaka honom, så länge friheten är vilkorlig. Missbrukas friheten, återförpassas den frigifne efter myndighetens beslut till straffanstalten, och den tid, under hvilken han åtnjutit vilkorlig frihet, tillgodoräknas honom ej. Har emellertid missbruk af friheten icke egt rum före utgången af den tid, för hvilken den vilkorliga friheten beviljats, är friheten definitiv.

Lägsta bötesbelopp är enligt förslaget en franc. Ådömda böter skola erläggas inom tre månader, men domstolen eger efter omständigheterna förlänga denna tid och tillåta den, som är obemedlad, att i smärre poster afbetala böterna eller aftjena desamma genom arbete i frihet. Gestalta sig den dömdes förhållanden efter domen i väsentlig grad ogynsammare, kan domstolen i lämplig mån minska bötesbeloppet. Om den dömda icke erlägger böterna inom den bestämda tiden, eger domstolen låta indrifva desamma, men anses indrifning olämplig eller är den fruktlös, skall den dömda aftjena böterna genom arbete i offentlig anstalt. Arbetet, som skall så vidt möjligt motsvara den bötfäldes förmåga, kan verkställas jemväl utom anstalten, i synnerhet om det utföres för statens räkning. Genom en dags arbete minskas bötesskulden, allt efter arbetsprodukten, med två till fem francs. Så snart böterna aftjenats, frigifves den dömda dock sist efter ett års frihetsförlust. Kan den bötfälde ej hållas till arbete, förvandlar domstolen hvar femte franc böter till en dags arrest, dock att frihetsförlusten ej heller i detta fall får ega rum utöfver ett år.

Böter.

Varning kan enligt förslaget användas såsom straff för brottslingar, som fyllt fjorton men ej aderton år. Har person i nämnda ålder, hvilkens förståndsutveckling eller karaktärsutbildning ej föranleder, att han bör behandlas såsom barn under fjorton år, begått en »förbrytelse», och pröfvar domstolen långvarig och sträng straffbehandling ej erforderlig, kan straffet blifva varning eller frihetsstraff från tre dagar till tre månader. Person, som i nämnda ålder begår en »öfverträdelse», bestraffas med varning eller med böter intill fem hundra francs eller ock med frihetsstraff intill åtta dagar.

Varning.

2. Vigtigare utländska lagar och lagförslag angående vilkorlig dom och liknande institut.

Norge.

a. Lov om betingede Straffedomme af 2 Mai 1894.¹

§ 1.

Hvor den Straf, som Retten idømmer, er Bøder eller Fængsel, kan den under særlige formildende Omstændigheder i Dommen bestemme, at den idømte Strafs Fuldbyrkelse skal udsættes.

Retten bør herved navnlig tage Hensyn til den Skyldiges Alder og foregaaende Vandel, til Forbrydelsens særlige Ubetydelighed, de særlige formildende Omstændigheder, hvorunder den blev forøvet, samt til, om den Skyldige har afgivet en fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den Fornærmede den Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig beredt til efter Evne at yde saadan Erstatning. I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en i Dommen bestemt Frist.

§ 2.

Forøver Domfældte senere nogen forsætlig Forbrydelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes til Fængsel, Embedsfortabelse eller højere

---

¹) Texten hemtad ur *P. Kjerschow. Straffeloven og Loven om betingede Straffedomme. Kristiania 1896.*

Straf, bliver den udsatte Straf at fuldbyrde uden Afkortning. Er den nye Forbrydelse uforsætlig, eller dømmes han til ringere Straf end ovenfor nævnt, bliver det under Hensyn til begge Forbrydelsers Beskaffenhed ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Straf strax skal fuldbyrdes eller Fuldbyrdsen fremdeles udstaa. Afgjøres den senere Sag ved Vedtagelse af Forelæg, bliver herved ogsaa at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes.

Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse for Udsættelsen, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaas dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Forskrifterne i Straffeprocesslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller helt frafalde Betingelsen.

§ 3.

Kommer den, der er dømt til en Fængselsstraf, hvis Fuldbyrdselse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning som Sigtet for nogen anden før Dommen forøvet Forbrydelse, for hvis Vedkommende en Frihedsstraf, hvis Fuldbyrdselse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Forbrydelser fælles Straf at idømme. Det samme gjælder, hvor den udsatte Straf er Bøder, og Retten for den Forbrydelse, som senere paadømmes, vil idømme Strafarbejde. Er Straffen for begge Forbrydelser Bøder, eller for den ene Fængsel, for den anden Bøder, bliver paa den i foregaaende §:s 2det og 3die Punktum omhandlede Maade efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Straf skal fuldbyrdes eller Fuldbyrdsen fremdeles udstaa.

§ 4.

Kommer den udsatte Straf ikke til Fuldbyrdselse i Henhold til Bestemmelserne i de foregaaende Paragrafer, betragtes den som udstaaet ved Dommens Afsigelse.

§ 5.

Idet Rettens Formand forkynder for Domfældte en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbyrdselse er bestemt, bør han gjøre ham bekendt

med ovenstaaende Regler og hertil, saafremt Domfældte er under 21 Aar, knytte saadan alvorlig Advarsel og Formaning, som Omstændighederne maatte give Opfordring til.

§ 6.

De processuelle Regler om Straffeudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbyrdselsens Udsættelse.

Hvad der i denne Lov er foreskrevet om Domme, finder tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

§ 7.

Nærværende Lov kommer til Anvendelse, ogsaa hvor Forbrydelsen er forøvet, forinden Loven er traadt i Kraft, saafremt den først senere paa-dømmes.

b. Udkast til Almindelig borgerlig Straffelov for Kongeriget Norge, udarbejdet af den ved kgl. Resolution af 14de November 1885 nedsatte Kommission.

5te Kapitel.

Grunde, hvorfor Straffen kan nedsættes eller forhøies.

§ 52.

Naar Retten idømmer Straf af Bøder, Hefte indtil 6 Maaneder eller Fængsel indtil 3 Maaneder, kan den under særdeles formildende Omstændigheder i Dommen bestemme, at Fuldbyrdselsen af de nævnte Straffe skal udsættes.

Retten bør herved foruden til Forbrydelsens eller Forseelsens Størrelse og de Omstændigheder, hvorunder den forøvedes, tage Hensyn till den Skyldiges Alder og foregaaende Vandel samt til, om den Skyldige har afgivet fuldstændig og oprigtig Tilstaaelse og ydet den Fornærmede den

Opreisning og Erstatning, hvorpaa denne har Krav, eller erklæret sig rede til efter Evne at yde saadan Erstatning. I sidste Tilfælde kan Dommen opstille som Betingelse, at en i samme bestemt Erstatning ydes inden en fastsat Frist.

§ 53.

Forøver den efter § 52 Dømte senere nogen forsætlig Forbrydelse eller Forseelse, hvorfor han inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse som Sigtet undergives Forfølgning med det Udfald, at han dømmes till Fængsel, bliver ogsaa den udsatte Straf at fuldbyrde. Er den nye strafbare Handling uforsætlig, eller dømmes han til anden Straf end Fængsel, bliver det ved Dommen at afgjøre, hvorvidt den udsatte Strafs Fuldbrydelse fremdeles skal udstaa.

Er Ydelse af Erstatning opstillet som Betingelse, bliver, om Fristen oversiddes, Straffen ligeledes at fuldbyrde, medmindre Oversiddelsen skyldes Omstændigheder, der ikke kan tilregnes Domfældte. Paastaaes dette at være Tilfældet, bliver Spørgsmaalet overensstemmende med Straffeproceslovens § 481 at indbringe til Afgjørelse af Retten, der i Tilfælde kan bestemme en ny Frist eller frafalde Betingelsen.

Kommer den, der er dømt till Frihedsstraf, hvis Fuldbrydelse er udsat, inden 3 Aar efter Dommens Afsigelse under Forfølgning som Sigtet for nogen anden før Dommen forøvet strafbar Handling, for hvilken en Frihedsstraf, hvis Fuldbrydelse ikke bliver at udsætte, findes at burde idømmes, bliver en ny for begge Handlinger fælles Straf at idømme. Er Straffen for begge Handlinger Bøder eller for den ene Frihedsstraf, for den anden Bøder, bliver efter de nærmere Omstændigheder at afgjøre, om den udsatte Strafs Fuldbrydelse fremdeles skal udstaa.

Kommer den udsatte Straf ikke til Fuldbrydelse, betragtes den som udstaaet ved Dommens Afsigelse.

§ 54.

Ved Forkyndelsen af en Dom, hvori Udsættelse med Straffens Fuldbrydelse er bestemt, gjøres Domfældte bekjendt med foranstaaende Regler. Dommeren bør, saafremt Domfældte er under 21 Aar, tildele ham en saadan alvorlig Advarsel og Formaning, som Omstændighederne maatte opfordre til, og kan i dette Øiemed indkalde ham til særskilt Retsmøde.

De processuelle Regler om Straffudmaalingen finder Anvendelse paa Spørgsmaalet om Straffefuldbrydelsens Udsættelse.

Hvad ovenfor i dette Kapitel er foreskrevet om Domme, finder tilsvarende Anvendelse paa Forelæg.

Belgien.

*a. Loi du 31 mai 1888, établissant la libération conditionnelle et les condamnations conditionnelles dans le système pénal.*¹

Art. 9. Les cours et tribunaux, en condamnant à une ou plusieurs peines, peuvent, lorsque l'emprisonnement à subir, soit comme peine principale ou subsidiaire, soit par suite du cumul de peines principales et de peines subsidiaires, ne dépasse pas six mois et que le condamné n'a encouru aucune condamnation antérieure pour crime ou délit, ordonner par décision motivée qu'il sera sursis à l'exécution du jugement ou de l'arrêt, pendant un délai dont ils fixent la durée, à compter de la date du jugement ou de l'arrêt, mais qui ne peut excéder cinq années.

La condamnation sera comme non avenue si, pendant ce délai, le condamné n'encourt pas de condamnation nouvelle pour crime ou délit.

Dans le cas contraire, les peines pour lesquelles le sursis a été accordé et celles qui font l'objet de la condamnation nouvelle sont cumulées.

---

*b. Loi du 27 juin 1895, portant interprétation de l'article 9 de la loi du 31 mai 1888, établissant la libération conditionnelle et les condamnations conditionnelles dans le système pénal.*¹

Art. 1:er. Les termes «condamnation — — — pour crime ou délit», figurant dans les §§ 1:er et 2 de l'article 9 de la loi du 31 mai 1888 sont interprétés dans le sens de »condamnation — — — à une peine criminelle ou correctionnelle«.

---

¹ Texten hentad ur *Nypels. Le Code pénal Belge interprété. Bruxelles 1896.*

Preussen.

a. Allerhöchster Erlass vom 23 Oktober 1895, betreffend die Ermächtigung des Justizministers zur Bewilligung von Strafaussetzung an solche Verurtheilte, hinsichtlich deren bei längerer guter Führung eine Begnadigung in Aussicht genommen werden kann.¹

Auf Ihren Bericht vom 15 Oktober d. J. ermächtige Ich Sie, solchen zu Freiheitsstrafen verurtheilten Personen, hinsichtlich deren bei längerer guter Führung eine Begnadigung in Aussicht genommen werden kann, nach Ihrem Ermessen Aussetzung der Strafvollstreckung zu bewilligen, indem Ich in den dazu geeigneten Fällen demnächst Ihrem Bericht wegen Erlasses oder Milderung der Strafe entgegensehen will. Von dieser Ermächtigung soll jedoch vornehmlich nur zu Gunsten solcher erstmalig verurtheilter Personen Gebrauch gemacht werden, welche zur Zeit der That das achtzehnte Lebensjahr nicht vollendet hatten und gegen welche nicht auf eine längere, als sechsmonatige Strafe erkannt ist.

b. Verfügung des Justizministers vom 19 November 1895.¹

Der Allerhöchste Erlass vom 23 Oktober d. Js. bezweckt, den darin bezeichneten Verurtheilten Gelegenheit zu geben, sich durch längere gute Führung den Erlass der Strafe zu verdienen. Es wird auf Grund der ertheilten Ermächtigung denselben in den dazu geeigneten Fällen zunächst nach meinem Ermessen ein längerer Strafaufschub bewilligt werden. Nach dessen Ablauf wird die Führung der Verurtheilten während dieses als Probezeit anzusehenden Zeitraums geprüft und, falls diese Prüfung günstig ausfällt, die Begnadigung der Verurtheilten bei Seiner Majestät dem Kaiser und Könige von mir beantragt werden.

Dieser Anordnung liegt die Erwägung zu Grunde, dass in manchen Fällen die Nichtvollstreckung der Strafe, wenn sie auf eine längere Bewährung des Verurtheilten gegründet wird, nicht nur diesem, sondern auch dem Gemeinwohle förderlicher ist, als der Strafvollzug. Dies gilt insbe-

---

¹ Texten hemtad ur N:o 101. Reichstag. 10 Legislatur-Periode. 1 Session 1898/99.

sondere mit Bezug auf jugendliche Verurtheilte, weil bei diesen einerseits das Mass der Schuld oft ein so geringes ist, dass es das gänzliche Unterbleiben des Strafvollzuges zu rechtfertigen vermag, andererseits die im Allgemeinen noch sittlich unverdorben und noch erziehungsfähige Person des Schuldigen die Hoffnung auf künftiges Wohlverhalten in hinreichendem Grade gewährleistet. Auch ist bei diesen Verurtheilten die Besorgniss vor schädlichen Wirkungen des Vollzuges von Freiheitsstrafen wegen des Verkehrs mit verdorbenen Mitgefangenen besonders naheliegend. Die Allerhöchste Ermächtigung betrifft daher vornehmlich nur solche Verurtheilte, die zur Zeit der That das achtzehnte Lebensjahr noch nicht vollendet hatten, ohne jedoch Erwachsene, da bei solchen ausnahmsweise ähnliche Gründe für eine Begnadigung sprechen können, grundsätzlich auszuschliessen. Sie bezieht sich ferner, ebenfalls ohne einen unbedingten Ausschluss Anderer, vornehmlich nur auf erstmalig und zu nicht längeren als sechsmonatigen Strafen verurtheilte Personen, womit zugleich zum Ausdruck gebracht ist, dass Fälle, welche entweder wegen des Vorlebens des Thäters oder wegen der näheren Umstände der That zu den schwereren gerechnet werden müssen, sich für die Gewährung der Vergünstigung nicht eignen.

Auf Grund der mir erteilten Allerhöchsten Ermächtigung bestimme ich hiernach folgendes:

I. Bei allen rechtskräftigen Verurtheilungen solcher jugendlicher Personen, welche zur Zeit der That das achtzehnte Lebensjahr noch nicht vollendet hatten, zu nicht längeren als sechsmonatigen Freiheitsstrafen ist von den zuständigen, später zu bezeichnenden Justizbehörden von Amtswegen sorgfältig zu prüfen, ob der Fall dazu angethan ist, die Vollstreckung der Strafe auf längere Zeit auszusetzen und die Begnadigung des Verurtheilten auf Grund guter Führung während dieser Strafaussetzung in Aussicht zu nehmen.

Nach welchen Gesichtspunkten diese Prüfung zu erfolgen hat, lässt sich wegen der Verschiedenheit der denkbaren einzelnen Fälle erschöpfend nicht vorschreiben. Im Allgemeinen wird daran festzuhalten sein, dass nur solche Verurtheilte der Gnade würdig erscheinen, welche nicht durch Verdorbenheit und verbrecherische Neigungen, sondern mehr durch Leichtsinn, Unbesonnenheit, Unerfahrenheit oder in Folge Verführung zu dem von ihnen begangenen Fehltritt veranlasst sind. Für die Entscheidung der Frage, ob diese Voraussetzungen vorliegen, wird neben den bei der That selbst ermittelten Umständen in der Regel das Vorleben des Verurtheilten einen genügend sicheren Anhalt bieten. Dasselbe ist daher, wenn es nicht bereits bekannt ist, durch geeignete Ermittlungen aufzuklären. Bereits vorbestrafte Personen sind, abgesehen von besonderen, eine Ausnahme

rechtfertigenden Umständen, nicht zu berücksichtigen, ebenso wenig solche, welche durch schlechte Führung in Schule, Haus oder Berufsstellung keine Hoffnung auf künftiges Wohlverhalten erwecken. Auch die Umgebung und überhaupt die Verhältnisse, in welchen der Verurtheilte während der Probezeit zu leben haben wird, werden mit Bezug auf die Frage, ob sich Besserung von ihm erwarten lässt, in Betracht zu ziehen sein. Da Fälle vorkommen können, in denen das eigene Interesse des Verurtheilten die sofortige Vollstreckung der Strafe angezeigt erscheinen lässt, wie etwa, wenn es sich einerseits um eine geringfügige Strafe, andererseits um den bald bevorstehenden Antritt einer neuen Stelle oder den Eintritt in das Heer handelt, so wird, sobald überhaupt Anlass vorliegt, den Fall für berücksichtigungswerth zu erachten, regelmässig dem gesetzlichen Vertreter des Verurtheilten oder, wenn letzterer bereits achtzehn Jahre alt ist, diesem selbst eine kurze formularmässige Eröffnung etwa dahin zu machen sein, dass beabsichtigt werde, für den Verurtheilten einen längeren Strafaufschub mit der Aussicht auf eine spätere Begnadigung im Falle guter Führung zu beantragen, und dass sofort unter Angabe der Gründe Anzeige zu erstatten sei, wenn etwa dagegen Bedenken beständen und die alsbaldige Strafvollstreckung gewünscht werde. Unter Umständen werden auch andere Privatpersonen, wie Brodherren, oder Pflegeeltern, oder Behörden, wie namentlich die Schulbehörde, an der Frage der Gewährung des Strafaufschubes interessirt und daher über dieselbe in geeigneter Weise zu hören sein. Das Gleiche gilt von Behörden, deren amtliche Interessen durch die Strafthat verletzt sind, wie z. B. von der Eisenbahnbehörde im Falle der Transportgefährdung.

Zu den in die Prüfung einzubeziehenden Verurtheilten gehören unter den oben bezeichneten Voraussetzungen auch diejenigen, welche eine subsidiäre Freiheitsstrafe zu verbüssen haben, sobald die Unbeitreiblichkeit der Geldstrafe feststeht. Ausgenommen sind dagegen Diejenigen, hinsichtlich deren das Begnadigungsrecht anderen Verwaltungschefs Allerhöchst übertragen ist. Bezüglich dieser Verurtheilten bewendet es bis auf Weiteres bei den bestehenden Vorschriften.

Personen, welche zur Zeit der That das achtzehnte Lebensjahr bereits vollendet hatten, sowie solche, welche zu längeren, als sechsmonatigen Freiheitsstrafen verurtheilt sind, sind nur ausnahmsweise zu berücksichtigen und zwar nur dann, wenn ihnen ähnliche Gründe, wie die soeben entwickelten, zur Seite stehen und wenn es sich um Strafthaten handelt, an deren Ahndung nach der konkreten Lage der Sache das öffentliche Interesse nur in geringem Masse betheilt erscheint. Endlich kommen, wie sich aus dem Hauptzweck der Anordnung ergibt, zwar im Allgemeinen nur solche

Verurtheilte in Betracht, welche ihre Strafe noch nicht angetreten haben. Es sind aber solche, welche die Strafe bereits zum Theil verbüßt haben, nicht grundsätzlich ausgeschlossen und insbesondere dann zu berücksichtigen, wenn vor Antritt der Strafe die Prüfung des Falles in der hier erheblichen Richtung nicht stattgefunden hatte, oder nachträglich Umstände hervorgetreten sind, welche aus den hier verfolgten Gesichtspunkten die Aussetzung des weiteren Strafvollzuges rechtfertigen.

II. Die unter I vorgeschriebene Prüfung erfolgt:

- a. hinsichtlich aller von den Amtsgerichten und Schöffengerichten Verurtheilten durch die Amtsgerichte,
- b. hinsichtlich aller übrigen Verurtheilten durch die Staatsanwaltschaften bei den Landgerichten.

Wird zur Bewilligung der Strafaussetzung keine Veranlassung gefunden, so ist bei Anordnung der Strafvollstreckung in den Akten durch einen kurzen Vermerk, wie etwa »Strafaufschub nicht veranlasst«, ersichtlich zu machen, dass die Prüfung stattgefunden hat.

Die der Strafaussetzung für würdig befundenen sind in ein Verzeichniss einzutragen, welches nach dem anliegenden Formular A zu führen ist. Die Spalten 1 bis 8 des letzteren sind sorgfältig und thunlichst kurz auszufüllen.

Das ausgefüllte Verzeichniss A haben die Amtsgerichte am Schlusse jedes Monats dem Ersten Staatsanwalt bei dem Landgerichte einzusenden. Dieser hat die übersandten Verzeichnisse mit dem von ihm geführten durch Zusammenheften zu vereinigen. Will der Erste Staatsanwalt von dem seitens des Amtsgerichts in Spalte 8 gestellten Antrage abweichen, so ist dies in einer besonderen Anlage zu begründen. Das so hergestellte, den Landgerichtsbezirk umfassende Gesamtverzeichniss A ist von dem Ersten Staatsanwalt in den ersten Tagen des nächsten Monats dem Justizminister einzureichen. Dieser entscheidet über die Bewilligung des Strafaufschubes und lässt nach Eintragung eines bezüglichen Vermerks in Spalte 9 das Verzeichniss urschriftlich wieder zurückgehen, und zwar an die Amtsgerichte durch Vermittelung des Ersten Staatsanwalts.

Die Ersten Staatsanwälte, beziehungsweise die Amtsgerichte, haben alsdann das Erforderliche zu veranlassen.

III. Wird der Strafaufschub bewilligt, so findet eine besondere Ueberwachung des Verurtheilten nicht statt. Doch ist demselben bei Gefahr des Verlustes der gewährten Vergünstigung die Verpflichtung zur Anzeige eines Wechsels des Wohnortes aufzuerlegen.

Kommen einer der zu II bezeichneten amtlichen Stellen Umstände zur Kenntniss, welche geeignet erscheinen, einen Widerruf der gewährten Ver-

günstigung zu rechtfertigen, so sind diese ungesäumt auf dem daselbst bezeichneten Wege dem Justizminister anzuzeigen, welcher über die Zurücknahme der Strafaussetzung befinden wird.

Hat eine solche Zurücknahme nicht stattgefunden, so sind gegen den Ablauf des bewilligten Ausstandes von den zu IIa beziehungsweise b bezeichneten Behörden sorgfältige Erkundigungen nach der Führung des Verurtheilten in der Zwischenzeit einzuziehen. Diese Erkundigungen sind in schonender Art und so anzustellen, dass den Befragten, wenn ihnen der Zusammenhang mit einer früheren Bestrafung bekannt gegeben werden muss, jedenfalls zugleich bemerklich gemacht wird, dass es sich um die Frage des Erlasses der Strafe auf Grund guter Führung handelt. Dass die Auskunft nur von zuverlässigen und einsichtigen Personen zu erfordern ist, bedarf keiner besonderen Hervorhebung. In der Regel werden in kleineren Gemeinden der Polizeiverwalter, die Vorsteher und Mitglieder der Gemeindeverwaltung, der Geistliche oder Lehrer des Ortes, unter Umständen auch der Brodherr oder Arbeitgeber, zur Auskunftsertheilung geeignet sein. Auch die Vorsteher und Mitglieder der Vereine zur Fürsorge für entlassene Strafgefangene sowie die Waisenräthe werden mitunter geeignete und bereite Auskunfts- oder Mittelpersonen sein. Eine Befragung der Polizeibehörde wird, wenigstens in grösseren Orten, schon wegen Ermittlung etwaiger Bestrafungen stattfinden müssen, eine Anhebung der Strafregisterbehörde in der Regel dann, wenn während der Probezeit der Verurtheilte seinen Aufenthalt gewechselt hat. Bei der Verwendung polizeilicher Exekutivbeamten zur Ausführung der Erkundigungen ist thunlichst zu verhüten, dass die Nachfrage unter dem Gesichtspunkte einer kriminalpolizeilichen Recherche aufgefasst wird. Wird schriftliche Auskunft erfordert, so wird darauf hinzuweisen sein, dass eine allgemeine Bemerkung, der Verurtheilte habe sich gut geführt, nicht genügt, dass vielmehr nähere Angaben über sein Verhalten und seine Lebensverhältnisse erforderlich sind.

IV. Ergeben die bezeichneten Erkundigungen, dass der Verurtheilte sich gut geführt hat und stellen sich auch sonst keine Bedenken heraus, so ist die Begnadigung des Verurtheilten durch Ausfüllung des im Formular beiliegenden Verzeichnisses B. zu beantragen. Unter welchen Voraussetzungen die Führung als gut anzunehmen ist, bedarf keiner näheren Auseinandersetzung. Doch ist einerseits die Thatsache, dass der Verurtheilte eine fernere Bestrafung nicht erlitten hat, nicht genügend, sondern ein positives, zufriedenstellendes Gesamtverhalten erforderlich, während andererseits eine erfolgte weitere Bestrafung die Annahme guter Führung nicht nothwendig ausschliesst, wie z. B. wenn die Bestrafung wegen einer geringfügigen Uebertretung oder selbst wegen eines Vergehens erfolgt ist.

das unter Umständen verübt war, welche die moralische Verschuldung des Thäters in besonders mildem Lichte erscheinen lassen.

Wird ein Gnadenantrag gestellt, so ist derselbe in der Regel auf den völligen Erlass der Strafe zu richten. Ausnahmsweise werden Fälle vorkommen, in denen der Erlass nur eines Theiles der Strafe, oder die Hinzufügung einer Bedingung, oder ein weiterer Strafaufschub angezeigt erscheint. Eine solche Einschränkung des Antrages ist stets besonders zu motiviren. Für Fälle, in denen der Erste Staatsanwalt von der Auffassung des Amtsgerichts über die Begnadigung abweicht, gilt das unter II Bemerkte.

Fälle, in denen eine weitere Strafaussetzung beantragt wird, sind nicht in das Verzeichniss B., sondern in das nächste Verzeichniss A. aufzunehmen. Die Weiterbeförderung des ausgefüllten Verzeichnisses B. richtet sich nach den Vorschriften unter II mit der Massgabe, dass die Aufstellung und Weiterreichung nur vierteljährlich erfolgt, und dass bei den Staatsanwaltschaften die aus dem Landgerichtsbezirk eingehenden Verzeichnisse nicht zusammengeheftet sondern abschriftlich in ein einheitliches Gesamtverzeichnis übertragen werden.

Die von den Amtsgerichten eingereichten Einzelverzeichnisse können nach ergangener Allerhöchster Entscheidung zur Mittheilung der letzteren an die Amtsgerichte durch Eintragung in die letzte Spalte benutzt werden. Jedem Verzeichnisse ist eine Uebersicht nach dem beigefügten Formular C. beizufügen, welche im Justizministerium statistischen Zwecken dienen soll. Auf Grund der Verzeichnisse B. wird der Justizminister Seiner Majestät dem Kaiser und Könige die geeignet erscheinenden Anträge unterbreiten.

Wird nach dem Ergebniss der angestellten Ermittlungen die Begnadigung von den zu IIa und b bezeichneten Behörden nicht für angezeigt erachtet, so ist unter kurzer Registrirung der Gründe zu den Akten die Strafvollstreckung herbeizuführen. In zweifelhaften Fällen ist die Entscheidung des Justizministers von dem Ersten Staatsanwalt dadurch einzuholen, dass der betreffende Fall in das Verzeichniss B. einstweilen aufgenommen, aber unter kurzer Darlegung der Gründe als zweifelhaft bezeichnet wird.

Von den auf das Verzeichniss B. ergangenen Allerhöchsten Entscheidungen ist eine kurze Notiz zu den einzelnen Akten zu nehmen. Die Benachrichtigung der Betheiligten erfolgt nach den bisherigen auf Gnadengesuche bezüglichen Vorschriften.

V. Hinsichtlich der Behandlung der Begnadigungsgesuche verbleibt es bei den bestehenden Bestimmungen mit folgenden Massgaben:

Sämmtliche Gnadengesuche sind, soweit die Prüfung derselben nach diesen Vorschriften den Justizbehörden obliegt, fortan auch in der Richtung zu prüfen, ob sie sich zur Bewilligung der hier in Rede stehenden Strafaussetzung eignen. Erweisen sie sich hierzu als nicht geeignet, so hat die ablehnende Bescheidung nach den bisherigen Bestimmungen zu erfolgen. Werden sie dagegen für geeignet befunden und erfolgt demgemäss die Eintragung des Falles in das Verzeichniss, oder findet sich, dass der Fall in das Verzeichniss bereits eingetragen ist, so ist folgendes zu beobachten:

- a. Bei der Staatsanwaltschaft eingereichte Gnadengesuche sind in der Regel dem Gesuchsteller unter Hinweis auf die erfolgte Aufnahme des Falles in das Verzeichniss mit dem Eröffnen zurückzugeben, dass von Weitergabe des Gesuches abgesehen worden sei, dem Bittsteller jedoch die unmittelbare Einreichung bei des Kaisers und Königs Majestät unbenommen bleibe. Lassen besondere Umstände es angezeigt erscheinen, derartige Gesuche sogleich zur Kenntniss des Geheimen Civilkabinetts Seiner Majestät zu bringen, so hat die Einreichung mittels Umschlages zu erfolgen, auf diesen ist jedoch ein die erfolgte Eintragung in das Verzeichniss kundgebender Vermerk zu setzen, wie »Eingetragen in das Verzeichniss A. für Juli 1896 unter Nr 5».
- b. Gnadengesuche, welche bei des Kaisers und Königs Majestät unmittelbar eingereicht waren und durch meine Vermittelung an die Staatsanwaltschaft gelangen, sind, sofern sich nicht etwa Veranlassung zu einem sofortigen Gnadenantrage ergibt, dahin zu bescheiden, dass dem Verurtheilten eine Strafaussetzung in Gemässheit dieser Verfügung bewilligt worden sei, und dass keine Veranlassung vorliege, zur Zeit einen weitergehenden Gnadenerweis zu befürworten.
- c. Bericht ist über solche Gnadengesuche (zu a und b) in der Regel nur zu erstatten, wenn ein solcher von Seiner Majestät oder von dem Justizminister erfordert ist. Der Fall scheidet alsdann aus der Listenbehandlung aus und wird einer gesonderten Erledigung vorbehalten. Abgesehen von den bezeichneten Fällen findet eine Berichterstattung von Amtswegen nur statt, wenn besondere Umstände die sofortige Begnadigung angezeigt erscheinen lassen.

Den Verzeichnissen A. und B. sind bei der Einreichung alle zu den aufgenommenen Fällen gehörigen Gnadengesuche unter besonderem Umschlag beizufügen, die sich in den Händen der einreichenden Behörde befinden. Die Zugehörigkeit eines solchen Gesuchs ist in dem Verzeichniss bei den bezüglichen Fällen durch einen Vermerk ersichtlich zu machen.

VI. Da es bei dem Umfange des Staates und der dadurch bedingten grossen Zahl der einschlägigen Verurtheilungen für den Justizminister unmöglich ist, jeden einzelnen Verurtheilungsfall mit Bezug auf die Frage, ob er sich für das hiermit eingeführte Verfahren eignet, selbstständig zu prüfen, so hat den Justizbehörden bei Beurtheilung dieser Frage ein erheblicher Einfluss zugestanden werden müssen, insofern die Aufnahme in die Verzeichnisse zunächst von ihrem Ermessen abhängig gemacht worden ist. Der Justizminister vertraut, dass dieser Umstand die bezeichneten Behörden zu besonderer Gewissenhaftigkeit bei Ausführung der ihnen obliegenden Prüfung veranlassen wird, so dass einerseits nicht der Gnade Unwürdige derselben empfohlen, andererseits aber auch Würdige nicht ausgeschlossen werden. Die Herren Vorstandsbeamten der Landgerichte und Oberlandesgerichte wollen bei Handhabung der Dienstaufsicht, insbesondere auch bei Vornahme ihrer Geschäftsrevisionen, die zweckmässige Erfüllung dieser Aufgaben seitens der berufenen Beamten thunlichst genau überwachen und sich bei Erstattung der Berichte über den Zustand der Justizverwaltung über die in dieser Beziehung gemachten Erfahrungen äussern.

Von selbst versteht es sich übrigens, dass Jeder, welcher Anspruch auf Aufnahme in die Gnadenverzeichnisse für seine Person oder einen Angehörigen zu haben glaubt, mit diesem Anspruch aber unberücksichtigt geblieben ist, berechtigt ist, auf dem gewöhnlichen Instanzenwege die Entscheidung der vorgesetzten Dienstbehörde anzurufen.

VII. Der Einreichung der ersten Verzeichnisse A. will ich Anfang Januar 1896 entgegensehen. Bei Aufstellung derselben sind nach Massgabe dieser Verfügung alle Fälle in die Prüfung einzubeziehen, in welchen die Strafvollstreckung noch nicht stattgefunden hat.

Frankrike.

*a. Loi du 26 mars 1891 sur l'atténuation et l'aggravation des peines.*¹

Art. 1:er. En cas de condamnation à l'emprisonnement ou à l'amende, si l'inculpé n'a pas subi de condamnation antérieure à la prison pour crime et délit de droit commun, les cours ou tribunaux peuvent ordonner, par le même jugement et par décision motivée, qu'il sera sursis à l'exécution de la peine.

¹ Texten hemtad ur *Louis Tripier. Les Codes Français. Paris 1892.*

Si, pendant le délai de cinq ans à dater du jugement ou de l'arrêt, le condamné n'a encouru aucune poursuite suivie de condamnation à l'emprisonnement ou à une peine plus grave pour crime ou délit de droit commun, la condamnation sera comme non avenue.

Dans le cas contraire, la première peine sera d'abord exécutée sans qu'elle puisse se confondre avec la seconde.

Art. 2. La suspension de la peine ne comprend pas le payement des frais du procès et des dommages-intérêts.

Elle ne comprend pas non plus les peines accessoires et les incapacités résultant de la condamnation.

Toutefois, ces peines accessoires et ces incapacités cesseront d'avoir effet du jour où, par application des dispositions de l'article précédent, la condamnation aura été réputée non avenue.

Art. 3. Le président de la cour ou du tribunal doit, après avoir prononcé la suspension, avertir le condamné qu'en cas de nouvelles condamnations dans les conditions de l'art. 1er, la première peine sera exécutée sans confusion possible avec la seconde et que les peines de la récidive seront encourues dans les termes des art. 57 et 58 du Code pénal.

Art. 4. La condamnation est inscrite au casier judiciaire, mais avec la mention expresse de la suspension accordée.

Si aucune poursuite suivie de condamnation dans les termes de l'art. 1er, paragraphe 2, n'est intervenue dans le délai de cinq ans, elle ne doit plus être inscrite dans les extraits délivrés aux parties.

---

*b. Projet de la Commission de revision du Code pénal.*¹

---

§ 2. Du sursis à l'exécution.

Art. 67. Le tribunal peut, lorsqu'il prononce une peine inférieure ou égale à trois mois d'emprisonnement ou de détention contre un inculpé n'ayant pas encore été condamné pour un crime ou délit, ordonner qu'il sera sursis à l'exécution de cette peine.

---

¹ Texten hemtad ur *Revue pénitentiaire* (Februari 1893).

Art. 68. Le sursis est révoqué de plein droit si, dans le délai de trois années, le condamné commet un nouveau crime ou un nouveau délit passible de l'emprisonnement ou de la détention.

Dans ce cas, la première condamnation sera subie sans confusion avec la seconde.

Art. 69. La condamnation sera considérée comme exécutée, s'il n'est pas prononcé de nouvelle condamnation dans les termes du «présent» article.

England.

*a. Summary Jurisdiction Act 1879.*¹

If upon hearing of a charge for an offence punishable on summary conviction on this Act or any other Act, past or future, the Court of summary jurisdiction think that through the charge is proved, the offence was in the particular case of so trifling a nature, that it is inexpedient to inflict any punishment or any other than a nominal punishment,

(1) The Court without proceeding to conviction may dismiss the information and etc . . . (Costs, damages),

(2) The Court upon convicting the person charged may discharge him conditionally on his giving security with or without sureties to appear for sentence when called upon or to be of good behaviour and either without payment of damages and costs or subject to the payment of damages and costs or either of them as the Court think reasonable.

*b. Probation of First Offenders Act 1887.*¹

1. In any case in which a person is convicted of larceny or false pretences, or any other offence punishable with not more than two years imprisonment before any court, and no previous conviction is proved

¹ Texten hemtad ur *Ausländische Gesetze betreffend die bedingte Verurtheilung und amtliche Mittheilungen über die Anwendbarkeit dieser Gesetze.* Berlin 1898.

against him, if it appears to the court before whom he is so convicted that, regard being had to the youth, character, and antecedents of the offender, to the trivial nature of the offence, and to any extenuating circumstances under which the offence was committed, it is expedient that the offender be released on probation of good conduct, the court may, instead of sentencing him at once to any punishment, direct that he be released on his entering into a recognizance, with or without sureties, and during such period as the court may direct, to appear and receive judgment when called upon, and in the meantime to keep the peace and be of good behaviour.

The court may, if it thinks fit, direct that the offender shall pay the costs of the prosecution, or some portion of the same, within such period and by such instalments as may be directed by the court.

2. If a court having power to deal with the offender in respect of his original offence, or any court of summary jurisdiction, is satisfied by information on oath that the offender has failed to observe any of the conditions of his recognizance, it may issue a warrant for his apprehension.

An offender, when apprehended on any such warrant, shall, if not brought forthwith before the court having power to sentence him, be brought before a court of summary jurisdiction, and that court may either remand him by warrant until the time at which he was required by his recognizance to appear for judgment, or until the sitting of a court having power to deal with his original offence, or may admit him to bail with a sufficient surety conditioned on his appearing for judgment.

The offender when so remanded may be committed to a prison, either for the county or place in or for which the court remanding him acts, or for the county or place where he is bound to appear for judgment, and the warrant of remand shall order that he be brought before the court before which he was bound to appear for judgment, or to answer as to his conduct since his release.

3. The court, before directing the release of an offender under this Act, shall be satisfied that the offender or his surety has a fixed place of abode or regular occupation in the county or place for which the court acts, or in which the offender is likely to live during the period named for the observance of the conditions.

Österreich.

*Entwurf eines Strafgesetzes über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen
(Regierungsvorlage 1891).¹*

§ 25. Das Gericht kan in besonders rücksichtswürdigen Fällen den Aufschub des Vollzuges einer zuerkannten, die Dauer von einem Monate nicht übersteigenden Freiheitsstrafe mit der Wirkung beschliessen, dass die Strafe als abgebusst anzusehen sein wird, wenn der Verurtheilte innerhalb der vom Gerichte festgesetzten Zeit, welche mit mindestens einem Jahr von der Rechtskraft des Urtheils anzusetzen ist und die Dauer von drei Jahren nicht übersteigen darf, ein Verbrechen oder Vergehen nicht begangen haben wird.

Dieser Beschluss ist unzulässig bei Personen, deren Wohnsitz nicht festgestellt ist, sowie bei Personen, welche bereits wegen Verbrechen oder Vergehen verurtheilt worden sind, oder gegen welche auf Schmälderung der staatsbürgerlichen Rechte, auf Zulässigkeit der Stellung unter Polizeiaufsicht oder Verwahrung in einer Zwangsarbeits-(Besserungs-)Anstalt, auf Verweisung oder Untersagung der Ausübung eines vorsätzlich missbrauchten Berufes erkannt wurde.

Auf Freiheitsstrafen, welche im Falle des § 50, Abs. 2 an Stelle des Zuchthauses oder im Falle der Uneinbringlichkeit von Geldstrafen an deren Stelle zu treten haben, finden vorstehende Bestimmungen keine Anwendung.

Die Eintreibung zuerkannter Entschädigungsansprüche und Geldbüssen, sowie der Vollzug von Nebenstrafen wird von dem Beschlusse auf Aufschub des Strafvollzugs nicht berührt.

Schweiz.

Genève.

Loi sur la peine conditionnelle, du 29 octobre 1892.²

Art. 1:er. Lorsqu'un inculpé n'a pas subi en Suisse ou à l'étranger de condamnation antérieure à la prison pour infraction volontaire de droit

¹ Texten hemtad ur 709 der Beilagen zu den stenogr. Protokollen des Abgeordnetenhauses. XI Session 1893.

² Texten hemtad ur *Annuaire de législation étrangère XXII. Paris 1893.*

commun, la Cour, avec ou sans l'assistance du Jury (suivant les cas prévus aux articles 359 et 360 du Code d'instruction pénale), peut ordonner, s'il en paraît digne et s'il peut justifier d'un domicile réel et de son identité, qu'il sera sursis à l'exécution de la peine prononcée contre lui.

Cette décision ne pourra intervenir qu'en cas de condamnation à l'emprisonnement ou à l'amende prononcée par la Cour correctionnelle ou la Cour criminelle jugeant correctionnellement, sous réserve des dispositions contraires des lois fédérales.

Elle fera partie du jugement de condamnation et devra être motivée.

Lorsque l'inculpé ou son conseil aura formulé une demande de sursis à l'exécution de la peine, le procureur général prendra ses conclusions, l'inculpé ou son conseil devant avoir la parole le dernier.

Art. 2. Les peines accessoires et les incapacités résultant de la condamnation suivront le sort de la peine principale. Sont exceptés les cas prévus au chapitre II de la loi du 20 mai 1891 sur la puissance paternelle.

Art. 3. Il pourra être sursis à l'exécution de la peine pour un délai de cinq ans au maximum et de deux ans au minimum.

Art. 4. Si pendant ce délai le condamné n'a pas encouru aucune poursuite suivie de condamnation pour un crime ou un délit intentionnel de droit commun puni par les lois genevoises, la condamnation sera considérée comme non avenue.

Dans le cas contraire, la première peine sera d'abord exécutée sans qu'elle puisse se confondre avec la seconde, et pour le second crime ou délit, les dispositions de la loi concernant la récidive seront appliquées.

Art. 5. Si la seconde condamnation a été prononcée hors du canton, la première, s'il n'y a pas prescription, sera exécutée aussitôt que le condamné pourra être atteint.

La prescription de la première peine commencera à courir dès le jour où la seconde condamnation aura été prononcée.

Art. 6. Celui qui aura bénéficié du sursis ne pourra être admis une seconde fois à en bénéficier, s'il a commis un délit de même nature que le premier.

Art. 7. Après la lecture du jugement, le Président de la Cour devra avertir le condamné des conséquences qu'entraînerait pour lui une nouvelle condamnation pendant la durée du sursis qui lui a été accordé.

Art. 8. Le sursis d'exécution ne préjudicie en rien aux droits de la partie lésée. Il n'affranchit le condamné ni des frais du procès, ni des dommages-intérêts.

Art. 9. Pendant la période du sursis, la condamnation sera inscrite au casier judiciaire avec la mention expresse de la suspension accordée.

Si aucune poursuite suivie de condamnation dans les termes de l'article 4 n'est intervenue dans le délai du sursis accordé, la mention de la condamnation sera rayée dans les registres du casier judiciaire.

Art. 10. La libération définitive sera acquise d'office au condamné par le seul fait de l'expiration du sursis.

*Vorentwurf zu einem Schweizerischen Strafgesetzbuch nach den Beschlüssen der Expertenkommission.*¹

Art. 50. Wird jemand zu einer Freiheitsstrafe von weniger als 6 Monaten verurteilt, der bisher weder in der Schweiz noch im Ausland eine Freiheitsstrafe wegen eines Verbrechens erstanden hat, so kann das Gericht den Strafvollzug gegen ihn einstellen:

Wenn er die That nicht aus niedriger Gesinnung begangen und den daraus entstandenen Schaden, soweit es in seinem Vermögen stand, ersetzt hat und anzunehmen ist, er werde kein Verbrechen mehr begehen.

Begeht der Verurteilte innerhalb 5 Jahren nach Einstellung des Strafvollzugs ein Verbrechen, so hat er auch die Strafe, deren Vollzug eingestellt war, zu erstehen; andernfalls fällt dieselbe weg.

---

¹ Texten hemtad ur *Sammlung Ausserdeutscher Strafgesetzbücher in Deutscher Uebersetzung. IX. Berlin 1896.*

Stockholm den 17 Maj 1902.

Edvin Gullstrand.

INNEHÅLLSÖFVERSIGT.

	Sid.
Skrifvelse till Konungen	I
Lagförslag.	
I. Förslag till lag angående ändring i vissa delar af strafflagen . . .	3
II. Förslag till lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum	11
III. Förslag till lag angående vilkorlig frigifning	15
IV. Förslag till lag angående vilkorlig straffdom	21
V. Förslag till lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om straffregister den 17 Oktober 1900	25
VI. Förslag till förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894	29
Motiv till:	
I. Lag angående ändring i vissa delar af strafflagen	33
Särskildt yttrande af J. E. Elliot och Johan Widén	56
Särskildt yttrande af L. H. Montelius	59
II. Lag angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum	63
Särskildt yttrande af L. H. Montelius	71
III. Lag angående vilkorlig frigifning	75
IV. Lag angående vilkorlig straffdom	99
V. Lag angående ändrad lydelse af 1, 2, 4, 5 och 7 §§ i lagen om straffregister den 17 Oktober 1900	135
VI. Förordning om ändrad lydelse af 3 § 7 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 Augusti 1894	137
Utländsk lagstiftning.	
1. Öfversigt öfver lagstiftning i vissa främmande länder rörande de ämnen, som utgjort föremål för komiténs behandling, med undantag af vilkorlig dom och dermed närbeslägtade rättsinstitut . .	141
2. Vigtigare utländska lagar och lagförslag angående vilkorlig dom och liknande institut	204

